

Plan upravljanja

destinacijom
Varaždinska županija
2026. – 2030.

Srpanj 2026.

Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija za razdoblje od 2026. do 2030. godine

Naručitelj: Turistička zajednica Varaždinske županije

Izrađivač:

MARA d.o.o.
Trogirska 8
42000 Varaždin

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1 Svrha i ciljevi te proces izrade	1
1.2. Metodologija	2
Proces izrade	2
Polazište i obuhvat	2
2. Analiza stanja	4
2.1. Profil odredišta – Varaždinska županija (osnovne i sažete informacije)	4
2.2. Analiza internog okruženja destinacije	6
Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela	8
Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal.....	13
Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala.....	18
Prometna dostupnost i opremljenost	23
Infrastrukturna opremljenost.....	27
2.3. Institucionalni okvir razvoja turizma	32
Ključni dionici i upravljačka tijela	32
Razvojni dokumenti.....	35
Prostorno- planski dokumenti	39
2.4. Performanse turističkog sektora.....	41
Turistički dolasci i noćenja	42
Sezonalnost tržišta	48
Ciljana tržišta, segmentacija posjetitelja i motivi dolaska	51
2.5. Analiza eksternog okruženja destinacije	56
Pregled trendova odgovornog i održivog turizma	56
Analiza konkurencije.....	60
2.6. Analiza stanja digitalizacije	66
2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama.....	70
2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	72
2.9. Analiza komunikacijskih aktivnosti.....	76
3. Resursna osnova	79
3.1. Turističke atrakcije.....	79
Metodološki okvir za analizu i vrednovanje resursa	79

Prirodna baština	84
Antropogena baština	87
Manifestacije i ostale turističke atrakcije	91
Ocjena atrakcijske resursne osnove	93
3.2. Turistička suprastruktura	94
Smještajni kapaciteti	94
Ugostiteljski kapaciteti	97
Ostala turistička suprastruktura	98
4. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda	100
Sažeti pregled primarnih turističkih proizvoda i razvojnih smjerova	102
5. Pokazatelji održivosti	111
5.1. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti	111
Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata	111
Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja	111
Rezultati obveznih pokazatelja održivosti	119
5.2. Specifični pokazatelji održivosti	123
5.3. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine	126
6. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima	128
6.1. SWOT analiza	128
6.2. Strateški okvir	134
Vizija, misija i prostorna organizacija	134
Strateški pravac i prioriteti	136
Strateški pravac turizma Varaždinske županije	136
Strateški prioriteti	136
Mjere i aktivnosti	141
7. Smjernice i preporuke za dionike razvoja	144
7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	144
7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice	145
7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	147
7.4. Smjernice i preporuke za učinkovitu provedbu Plana	148
8. Popis projekata	151
8.1. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije	152
8.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	161
9. Mjerenje napretka i izvješće o provedbi	162
Izvješće o provedbi	162
Literatura	164
Popis kratica	166

Popis slika	168
Popis tablica	169

1. Uvod

1.1 Svrha i ciljevi te proces izrade

Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija strateški je planski dokument kojim se uspostavlja cjelovit i koordiniran okvir za upravljanje razvojem turizma na području cijele Županije. Njime se definiraju zajednička vizija, razvojni ciljevi, prioriteti i mjere kojima se turizam usmjerava prema dugoročno održivom, uravnoteženom i prostorno ravnomjernom razvoju, uz istodobno očuvanje prirodnih resursa, kulturne baštine i identiteta lokalnih zajednica.

Plan ima za cilj pozicionirati Varaždinsku županiju kao prepoznatljivu, konkurentnu i cjelogodišnju turističku destinaciju, u kojoj razvoj turizma doprinosi kvaliteti života stanovnika, jačanju lokalnog gospodarstva i otpornosti prostora na okolišne, klimatske i društvene izazove.

Plan upravljanja destinacijom izrađuje se sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23)¹ i pripadajućim pravilnicima² te nacionalnim razvojnim smjernicama u području turizma i održivog razvoja. Plan donosi za četverogodišnje plansko razdoblje, njegov razvojni okvir i strateški ciljevi postavljeni su s ciljnim horizontom do 2030. godine, osiguravajući usklađenost s dugoročnim nacionalnim i europskim politikama.

Metodološki pristup izrade Plana utemeljen je na načelima participativnosti, transparentnosti i analitičkog pristupa. Tijekom izrade proveden je sveobuhvatan ciklus tematskih radionica, fokus-grupa i konzultacija s ključnim dionicima iz Varaždinske županije, uključujući predstavnike županijskih institucija, turističkih zajednica, jedinica lokalne samouprave, lokalnih ugostitelja i pružatelja smještaja, kulturnih, obrazovnih i sportskih institucija, LAG-ova, udruga civilnog društva i drugih relevantnih aktera iz turističkog i pratećih sektora. Takav širok uključujući proces omogućio je detaljno sagledavanje potreba, potencijala i izazova svih dijelova županije – od Varaždina kao glavnog urbanog središta, do ruralnih područja, vinskih cesta, planinskih zona i prirodnih atrakcija.

Polazna osnova Plana jest analiza stanja, kao ključni element za oblikovanje realnih i provedivih strateških ciljeva. Analiza stanja daje sustavan pregled postojećeg turističkog sustava Varaždinske županije, a njezina je svrha identificirati stvarne snage i slabosti županije kao turističke destinacije, razumjeti prilike i prijetnje u regionalnom i nacionalnom okruženju te stvoriti čvrstu podlogu za definiranje vizije, prioriteta i operativnih mjera razvoja turizma na razini cijele županije. Bez kvalitetnog analitičkog uvida, strateški dokument ne bi mogao biti dovoljno relevantan niti primjenjiv na različite prostorne cjeline unutar županije.

Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija strukturiran je tako da osigurava jasan prijelaz od analitičke osnove prema strateškom i operativnom upravljanju razvojem turizma. Dokument obuhvaća sljedeće ključne cjeline:

- Analiza stanja destinacije: prikaz resursa (prirodnih, kulturnih, gospodarskih), turističke ponude, prometnih tokova i infrastrukture u svim gradovima i općinama županije (uključujući urbani Varaždin, ruralna područja, vinske puteve, planinske zone, termalne izvore i sl.).
- SWOT analiza: identificiranje unutarnjih snaga i slabosti te vanjskih prilika i prijetnji za turizam u Županiji.
- Pokazatelji održivosti: popis i praćenje nacionalno propisanih pokazatelja (društvenih, okolišnih, ekonomskih i prostorno-organizacijskih aspekata) prilagođenih lokalnim specifičnostima destinacije.
- Razvojni smjerovi s mjerama: definiranje strateških pravaca razvoja turizma, ciljeva i konkretnih mjera/aktivnosti potrebnih za njihovo ostvarenje (na primjer: promocija kulturnih događanja, unapređenje smještajnih kapaciteta, razvoj selektivnih turističkih proizvoda, poboljšanje prometne povezanosti i dostupnosti).

¹ Republika Hrvatska (2023). Zakon o turizmu. Narodne novine, 156/2023.

² Republika Hrvatska (2024). Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom. Narodne novine, 112/2024.

- Smjernice i preporuke: upute za jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice kako koordinirano razvijati i upravljati turizmom, uključujući poticanje partnerstva javnog i privatnog sektora.
- Projekti: popis ključnih projekata i investicija (javnih i privatnih) koji doprinose ostvarivanju održivosti destinacije i provođenju mjera definiranih Planom.

Navedeni elementi osiguravaju cjelovit pristup, od strateške analize do operativnih koraka, što je u skladu sa strukturom preporučenom na nacionalnoj razini.

1.2. Metodologija

Proces izrade

Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija izrađen je u skladu sa Zakonom o turizmu (NN 156/23), Pravilnikom o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24) te Smjernicama i uputama Ministarstva turizma i sporta³. Metodologija je usmjerena na uspostavu funkcionalnog sustava upravljanja destinacijom, s naglaskom na održivost, koordinaciju dionika i provedivost mjera.

Proces izrade temelji se na kombinaciji analitičkog i participativnog pristupa. Analiza stanja destinacije izrađena je kao stručna podloga za definiranje razvojnih prioriteta, dok je kroz uključivanje ključnih dionika (jedinica lokalne samouprave, turističkih zajednica, gospodarstva i civilnog sektora) osigurano uvažavanje lokalnih potreba i kapaciteta.

Sukladno metodološkom okviru, Plan obuhvaća:

- definiranje strateških razvojnih smjerova i ciljeva,
- utvrđivanje mjera i aktivnosti s naglaskom na održivi i cjelogodišnji turizam,
- uspostavu sustava pokazatelja održivosti za praćenje provedbe,
- smjernice za koordinirano upravljanje i provedbu na razini županije.

Ovakav pristup omogućuje da Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija bude jasan, provediv i prilagodljiv dokument, koji služi kao operativni alat za dugoročno i odgovorno upravljanje razvojem turizma.

Polazište i obuhvat

Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija temelji se na detaljnoj analizi postojećeg stanja turizma, koja je oblikovana na temelju opsežnih, relevantnih i ažuriranih podataka. Analiza ukazuje na ključne gospodarske, ekološke, klimatske, demografske i socijalne izazove s kojima se Varaždinska županija trenutno suočava.

Prikupljeni podaci analizirani su primjenom osnovnih statističkih metoda te su jasno prikazani pomoću grafičke, tablične i kartografske vizualizacije, što omogućava jednostavnije razumijevanje trenutne situacije i donošenje informiranih odluka za budući razvoj destinacije. U slučajevima nedostupnosti određenih specifičnih podataka na lokalnoj razini, analiza je dopunjena podacima na regionalnoj razini, čime je osigurana sveobuhvatnost pristupa.

U svrhu izrade kvalitetne analize stanja, korišteni su kvalitativni i kvantitativni podaci prikupljeni iz različitih relevantnih izvora, pri čemu je svaki korišten podatak jasno popraćen navodom izvora.

Podaci za analizu prikupljeni su kroz sljedeće metode:

- Sekundarni podaci: Dobiveni su kroz službene upite prema javnim tijelima i tijelima s javnim ovlastima, kao i korištenjem dostupnih izvora europskih i nacionalnih statistika te tematskih istraživanja i strategija. Ključni izvori uključuju Turističke zajednice, Državni zavod za

³ Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske (2024). Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom. Zagreb: Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske.

statistiku, Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP), Financijsku agenciju (FINA), Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), Hrvatsku elektroprivredu (HEP) i Hrvatsku regulatornu agenciju za mrežne djelatnosti (HAKOM).

- Primarni podaci i informacije: Dobiveni su direktnim angažmanom lokalne zajednice putem radionica s građanima, tematskih sastanaka i strukturiranih upitnika provedenih među predstavnicima jedinica lokalne samouprave (JLS) unutar Varaždinske županije. Cilj prikupljanja primarnih podataka bio je nadopuniti informacije nedostupne kroz postojeća istraživanja te izravno dobiti uvid u specifične potrebe, prednosti i nedostatke svake pojedine JLS unutar područja županije.

2. Analiza stanja

2.1. Profil odredišta – Varaždinska županija (osnovne i sažete informacije)

U nastavku je prikazan standardizirani pregled osnovnih podataka za Varaždinsku županiju, izrađen prema predlošku iz smjernica i prilagođen specifičnostima lokalnog konteksta⁴. Tablica obuhvaća geografska, prometna, demografska i klimatska obilježja, kao i sažete turističke informacije koje čine temelj za daljnju analizu stanja, definiranje izazova, razvojnih prioriteta i strateških ciljeva.

Tablica 1. Profil odredišta

Lokacija	Županija je smještena na sjeverozapadnom dijelu Hrvatske i prostire se na 1.261,29 km ² , što čini 2,23% ukupne površine Hrvatske. Graniči s Međimurskom, Krapinsko-zagorskom, Koprivničko-križevačkom županijom te s Republikom Slovenijom na zapadu. Glavni administrativni centar je grad Varaždin. Ostali značajni gradovi su Ivanec, Ludbreg, Lepoglava, Novi Marof i Varaždinske Toplice
Gradovi uključeni	Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Novi Marof, Varaždinske Toplice
Prometna povezanost	- Zračni prijevoz: Zračna luka Franjo Tuđman (Zagreb, ~56–85 km), ZL Maribor (~90–100 km) - Cestovne veze: Autocesta A4 (izlazi: Varaždin, Novi Marof), državne ceste D2, D3, D24, D35 - Željeznički promet: Glavne linije: Varaždin – Zagreb, Varaždin – Čakovec – Koprivnica, Ivanec – Novi Golubovec Glavni kolodvori: Varaždin, Ivanec, Novi Marof Autobusni promet Redovite međužupanijske linije (Zagreb, Čakovec, Koprivnica) Gradski i prigradski prijevoz: posebno razvijen u Varaždinu
Udaljenost od glavnih tržišta	Zagreb: ~85 km Graz: ~140 km Beč: ~260–280 km Budimpešta: ~250 km Ljubljana: ~160–180 km
Geografska obilježja	Ravničarski i brežuljkasti krajolik Rijeke: Drava, Bednja Gore: Ivanščica, Ravna gora Nadmorska visina: 173–300 m Dio Panonske nizine i prijelaznog alpskog pojasa
Klimatska obilježja	Umjereno kontinentalna klima ~185–190 sunčanih dana Zima: 0 – 4 °C Ljeto: 21 – 28 °C Padaline: 850 – 1.000 mm
Ukupan broj stanovnika	Broj stanovnika (2021.) Varaždinska županija ima ukupno 159.487 stanovnika, što čini 4,12% stanovništva Republike Hrvatske. Na području Županije nalazi se šest gradova u kojima prema istom popisu živi ukupno 88.901 stanovnik, dok 70.586 stanovnika živi u općinama. Gradovi Varaždinske županije broje sljedeći broj stanovnika: Varaždin: 43.782 Ivanec: 12.723 Lepoglava: 6.945 Ludbreg: 8.519 Novi Marof: 11.795 Varaždinske Toplice: 5.537

⁴ Propisani obrazac, sukladno Pravilniku o metodologiji izrade Plana upravljanja destinacijom (NN 48/23)

	Zbroj stanovnika svih gradova iznosi 88.901, što čini 55,73% ukupnog stanovništva županije, dok preostalih 44,27% živi u općinama.
Broj turista (2024.)	Varaždin: 44.863 dolazaka / 82.344 noćenja Varaždinske Toplice: 15.237 dolazaka / 64.662 noćenja Ivanec: 2.825 dolazaka / 5.943 noćenja Lepoglava: 1.009 dolazaka/ 3.574 noćenja Ludbreg: 8.261 dolazaka/ 25.020 noćenja Novi Marof: 1.232 dolazaka/ 5.350 noćenja
Prosječna duljina boravka	Varaždin: 1,83 dana Varaždinske Toplice: 4,24 dana Ivanec: 2 dana Lepoglava: 3,5 dana Ludbreg: 3,03 dana Novi Marof: 4,34 dana
Turistički kapaciteti po vrstama	Hoteli: 10 objekata, 475 smještajnih jedinica, 931 kreveta Pansioni: 6 objekata (Varaždin, Varaždinske Toplice, Novi Marof, Ivanec) Hosteli: 5 objekata (Varaždin) Sobe i apartmani: ~110 objekata, 700+ ležajeva (dominira Varaždin) Ukupan smještajni kapacitet županije (DZS, 2021.): 4.170 postelja
Glavni turistički proizvodi	- Kulturni i festivalni turizam (Varaždin) - Zdravstveni i termalni turizam (Toplice) - Aktivni i ruralni turizam (Ivanec, Lepoglava, Novi Marof) - Baština i manifestacije (Špancirfest, Festival čipke)
Najpopularnije atrakcije	- Stari grad Varaždin - Ivanščica i Ravna gora - Aquae Iasae (Toplice) - Lepoglavska čipka (UNESCO) - Špilja Vindija - Dvorci, crkve, muzeji
Turističke zone i površine	Varaždinska županija podijeljena je na četiri prostorno i tematski različite, ali komplementarne zone/klastera turističke aktivnosti: Varaždin – koncentracija povijesnih sadržaja i vibrantna kulturna scena; glavni atraktor stacionarne i izletničke potražnje u županiji Klaster Varaždinske Toplice – Novi Marof – dva velika zdravstveno-turistička centra, fokalna točka zdravstvenog turizma Središnji ruralni prostor – omeđen mjestima Ludbreg, Ivanec, Lepoglava, Bednja i Vinica; tradicijski prostor s brojnim točkama od interesa, tematskim rutama i stazama Planinski i riječni prostor – prstenasto ga čine Ravna gora, Ivančica, Kalnik i rijeka Drava; očuvana i zaštićena prirodna i rekreacijska područja
Turistička infrastruktura	- Kongresne dvorane (Varaždin, Toplice) - Planinarske i biciklističke staze - Termalni bazeni - Etno kuće, muzeji, šetnice - Brojni ugostiteljski objekti i smještaj
Specifičnosti	- UNESCO baština (glazba, čipka) - Lječilišni turizam s poviješću iz rimskog doba (Toplice) - Manifestacije: Špancirfest, Barokne večeri, Festival čipke, AquaFest

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku (Popis stanovništva 2021.), Turističkih zajednica gradova i općina Varaždinske županije, TZ Varaždinske županije, službenih statistika eVisitor sustava (2024.) te dostupnih prostornih i klimatskih podloga

2.2. Analiza internog okruženja destinacije

Turističkom destinacijom Varaždinske županije upravlja Turistička zajednica Varaždinske županije (TZVŽ), koja djeluje po načelu destinacijskog menadžmenta (DMO). Kao krovna organizacija županijskog turizma, osnovana je radi promicanja i razvoja turizma te koordiniranog upravljanja destinacijom na razini cijele županije. Obuhvaća svih 6 gradova i 22 općine, pruža stručnu, organizacijsku i financijsku podršku lokalnim turističkim zajednicama te usklađuje zajedničke promotivne i razvojne aktivnosti.

Sustav turističkih zajednica na području županije čini nekoliko lokalnih i regionalnih TZ-ova, koje zajednički doprinose razvoju turističkog brenda i prepoznatljivosti regije. Njihove su uloge komplementarne – od organizacije manifestacija i promocije baštine do stvaranja integriranih turističkih proizvoda i ruta. Udruživanje u regionalne TZ-ove posljednjih je godina dodatno ojačalo učinkovitost destinacijskog upravljanja te omogućilo racionalnije korištenje ljudskih i financijskih resursa.

Slika 1. Podjela županije na lokalne turističke zajednice

Izvor: Obrada autora

U nastavku je prikazan pregled turističkih zajednica koje djeluju na području Varaždinske županije, uključujući njihov status, teritorijalni obuhvat te ključne funkcije u razvoju i promociji turizma.

Tablica 2. Organizacijska struktura i funkcije turističkih zajednica Varaždinske županije

Naziv turističke zajednice	Status / područje	Obuhvat jedinica lokalne samouprave	Ključne funkcije i tematski fokus
TZ Varaždinske županije	Županijska TZ (krovna DMO)	6 gradova i 22 općine	Koordinacija razvoja turizma na razini županije; zajednička promocija; razvoj turističkih proizvoda; potpora lokalnim TZ-ovima; inicijator osnivanja novih TZ-ova.

TZ područja Sjever Zagorja	Regionalna TZ	Cestica, Vinica, Donja Voća, Klenovnik, Maruševac, Petrijanec	Objedinjavanje turističke ponude; razvoj eno-gastro i vinskih ruta; agroturizam; outdoor aktivnosti; promocija Drave i brežuljaka; povezivanje vinara, ugostitelja i iznajmljivača.
TZ područja Centar svijeta	Regionalna TZ	Ludbreg, Jalžabet, Veliki Bukovec, Mali Bukovec, Sveti Đurđ, Martijanec	DMO funkcije za šire Ludbreško područje; marketing regije; razvoj vinskih, kulturnih i biciklističkih ruta; organizacija festivala; promocija atrakcija (Ilova, „centar svijeta“).
TZ Varaždinski bregi	Regionalna TZ	Gornji Knežinec, Beretinec, Sveti Ilija, Vidovec	Razvoj turističkih proizvoda „varaždinskih brežuljaka“; valorizacija tradicije, vina i gastronomije; organizacija sajмова i gastro manifestacija; privlačenje obiteljskih i aktivnih turista.
TZ Grada Varaždina	Lokalna TZ	Grad Varaždin	Ključni promotor barokne i kulturne baštine; organizator velikih manifestacija (Špancirfest, Advent i dr.); inicijator turističkih aktivnosti; snažna suradnja s gradskom upravom.
TZ Grada Varaždinskih Toplica	Lokalna TZ	Grad Varaždinske Toplice	Fokus na zdravstvo, wellness i termalnu baštinu (Aqua Iasae); razvoj lječilišnih sadržaja; organizacija manjih manifestacija; cjelogodišnja ponuda zdravlja.
TZ Grada Lepoglave	Lokalna TZ	Grad Lepoglava	Promocija grada čipke; UNESCO nematerijalna baština; organizacija Međunarodnog festivala čipke; razvoj kulturno-povijesne ponude (Pavlini samostan, tradicija).
TZ Grada Novog Marofa	Lokalna TZ	Grad Novi Marof	Organizacija gradskih manifestacija (Antunovo); razvoj kulturnih i prirodnih sadržaja; umrežavanje ugostitelja i iznajmljivača radi jačanja ponude.
TZ Grada Ivanca	Lokalna TZ	Grad Ivanec	Promocija prirodnih atrakcija Ivanščice; brendiranje Ivanca kao planinarskog grada; rekreativne i planinarske rute; suradnja s OPG-ovima i iznajmljivačima; valorizacija tradicije i lokalnih manifestacija.
TZ Trakošćan-Općina Bednja	Lokalna TZ	Općina Bednja	Promocija Trakošćana, crkvi i prirodnih znamenitosti; organizacija vjerskih i planinarskih događanja; razvoj obiteljskog i izletničkog turizma; potpora domaćim proizvodima.

Izvor: Službene web stranice turističkih zajednica Varaždinske županije i jedinica lokalne samouprave (TZ Varaždinske županije, TZ područja Sjever Zagorja, TZ područja Centar svijeta, TZ Varaždinski bregi, TZ Grada Varaždina, TZ Grada Varaždinskih Toplica, TZ Grada Lepoglave, TZ Grada Novog Marofa, TZ Grada Ivanca, TZ Općine Bednja); obrada autora

Svaka od navedenih turističkih zajednica ima ključnu ulogu u promociji i razvoju turizma na svom području: koordiniraju oglašavanje destinacija, pomažu gospodarstvenicima u turizmu, organiziraju događaje te nastoje privući goste kroz tematske turističke programe. Zajedničkim radom, županijska i lokalne TZ ostvaruju sinergiju koja cijeloj regiji donosi prepoznatljiviji turistički brend i omogućuje uspješniju konkurenciju na domaćem i međunarodnom tržištu.

Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela

Varaždinska županija nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Republike Hrvatske, gdje graniči s Republikom Slovenijom na sjeverozapadu, Međimurskom županijom na sjeveroistoku, Koprivničko križevačkom županijom na jugoistoku, Zagrebačkom županijom na jugu te Krapinsko-zagorskom županijom na jugozapadu. Značajno obilježje geografskog položaja Varaždinske županije je i blizina granice Republike Austrije i Republike Mađarske.

Slika 2. Položaj Varaždinske županije u RH

Izvor: Prostorni plan Varaždinske županije, 2000.

Položaj Županije ima veliki prometni i geopolitički značaj jer se u ovom prostoru križaju dva važna prometna koridora: transversalni koji je veza srednjeg Podunavlja i sjevernog Jadrana te longitudinalni koji slijedi tok rijeke Drave i povezuje Republiku Hrvatsku sa zapadnim i istočnim susjedima⁵.

Površina županije iznosi 1.261,29 km², što čini 2,2% ukupne površine Republike Hrvatske (kopneni dio). Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Varaždinska županija ima 159.487 stanovnika, što predstavlja 4,12% ukupnog broja stanovnika Hrvatske. Najveći grad je Varaždin, s 43.782 stanovnika, dok se ostatak

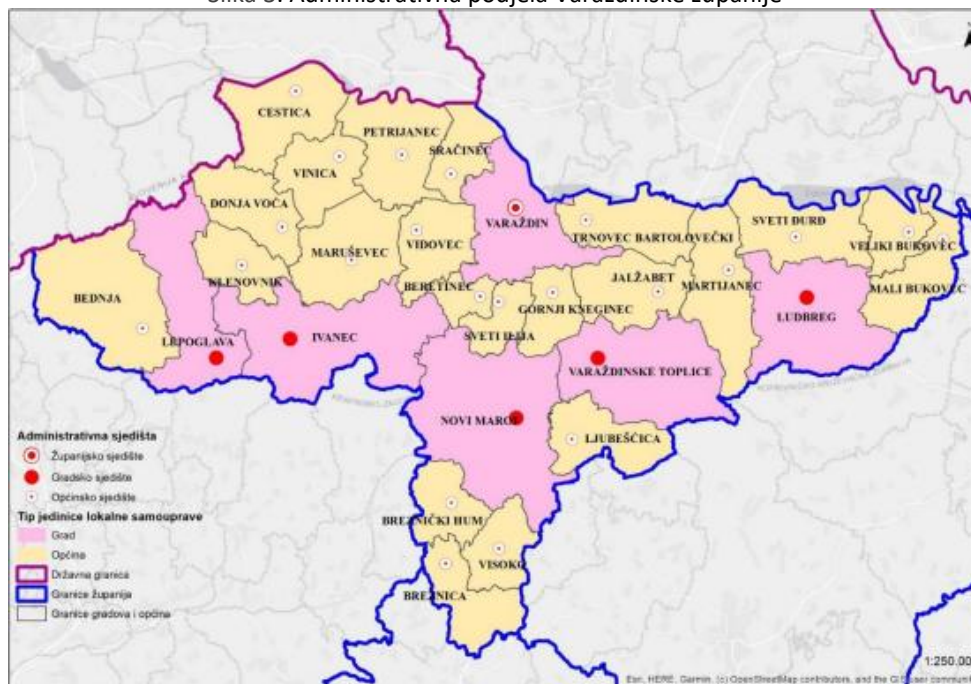
⁵ Prostorni plan Varaždinske županije, 2000.

stanovništva raspoređuje između još pet gradova i 22 općine. Županija bilježi prosječnu gustoću naseljenosti od 126,43 stanovnika/km², što je znatno iznad nacionalnog prosjeka (68,41 stanovnika/km²)⁶.

Varaždinska županija administrativno je podijeljena na 6 gradova i 22 općine. Sjedište županije je grad Varaždin sa 43.782 stanovnika (Popis stanovništva 2021.). Status grada u Varaždinskoj županiji imaju: Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Novi Marof i Varaždinske Toplice.

Općine u županiji su: Bednja, Beretince, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Martijanec, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Maruševec, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica, Visoko.

Slika 3. Administrativna podjela Varaždinske županije

Izvor: Institut za turizam, Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.-2025⁷

Površinom najveći grad je Novi Marof (111,8 km²), a najmanji Varaždin (59,5 km²). Najveća općina je Bednja (76,7 km²), a najmanja Beretince (12,4 km²). Na području županije ukupno su 302 naselja⁸.

Tablica 3. Prostorna raspodjela stanovništva Varaždinske županije (2021.)

Administrativno-teritorijalna jedinica	Broj stanovnika (2021.)	Površina (km ²)	Gustoća naseljenosti (st./km ²)
Gradovi			
Ivanec	12.723	95,9	132,7
Lepoglava	6.945	65,9	105,4
Ludbreg	8.477	74,2	114,2
Novi Marof	11.795	111,8	105,5

⁶ DZS, Popis stanovništva 2021.

⁷ Varaždinska županija (2015). Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015–2025.

⁸ Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije (n.d.). Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije – službena web stranica.

Varaždin	43.782	59,5	736,5
Varaždinske Toplice	5.537	79,1	70,0
Općine			
Bednja	3.389	76,7	44,2
Beretinac	2.049	12,4	165,2
Breznica	1.970	33,5	58,8
Breznički Hum	1.132	26,0	43,5
Cestica	5.425	46,1	117,7
Donja Voća	2.030	36,0	56,4
Gornji Kneginec	4.900	22,3	219,7
Jalžabet	3.183	38,4	82,9
Klenovnik	1.793	25,7	69,8
Ljubešćica	1.689	35,3	47,8
Mali Bukovec	1.809	37,3	48,5
Martijanec	2.638	49,1	53,7
Maruševec	5.682	50,2	113,2
Petrijanec	4.553	47,9	95,1
Sračinec	4.678	23,5	199,0
Sveti Đurđ	3.326	45,2	73,6
Sveti Ilija	3.242	17,3	187,4
Trnovec Bartolovečki	6.145	38,7	158,8
Veliki Bukovec	1.325	23,2	57,1
Vidovec	4.915	32,1	153,1
Vinica	3.020	32,4	93,2
Visoko	1.335	24,8	53,8

Izvor: obrada autora na temelju Popisa stanovništva 2021. (DZS) i službenih prostornih pokazatelja jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije

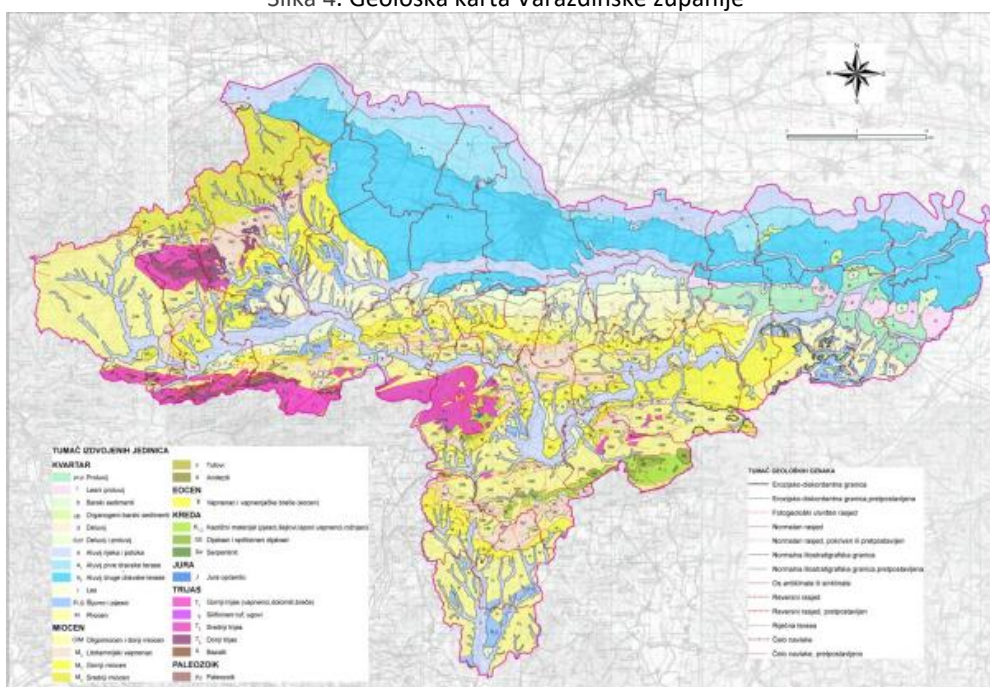
Rijetko naseljene općine su Bednja, Breznički Hum, Ljubeščica i Mali Bukovec, a gradovi Lepoglava i Varaždinske Toplice. Općine u neposrednoj blizini grada Varaždina, Beretince, Gornji Kneginec, Sračinec, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki i Vidovec su najgušće naseljene Općine u cijeloj županiji, a sam Grad Varaždin najgušće je naseljen (736,5 st./km²).

Prostor Varaždinske županije se sastoji od dva osnovna dijela: većeg, koji pripada dravskom porječju i manjeg koji pripada savskom porječju. Ovi dijelovi međusobno su odvojeni gorskim nizom Ivančice i Kalničkog gorja. Sjevernije od tog niza nalazi se prostraniji podravski dio koji je pretežito nizinski s brežuljcima na jugu i zapadu. Južni dio je manji, većinom brežuljkast i izdužen u smjeru sjever – jug, uz rijeku Lonju koja otječe u rijeku Savu.

U geografskom pogledu granice županije teku: na sjeveru rijekom Dravom i umjetnim akumulacijama na njoj; na zapadu Maceljskim pobrđem i istočnim Halozama; na jugoistoku pretežno grebenom Kalničkog gorja; te na jugozapadu visovima Ivančice.

Prostor Varaždinske županije karakterizira složena geološka građa, pa ovo područje obiluje raznim mineralnim sirovinama koje se u značajnoj mjeri i iskorištavaju (brojni istražni prostori i eksploatacijska polja). S obzirom na smještaj Županije u graničnom području triju velikih geotektonskih cjelina: Istočnih Alpi, Unutrašnjih Dinarida i Panonskog bazena, intenzivna je i tektonska aktivnost, te je mogući potres VII-VIII stupnja jakosti po MCS skali⁹.

Slika 4. Geološka karta Varaždinske županije

Izvor: Rudarsko-geološka studija Varaždinske županije¹⁰

Nizinski i brežuljkasti reljef, visine do 200 m, zauzima oko 49,1 % površine županije Brdoviti reljef, visine od 200 do 500 m, zauzima oko 49,4 % površine županije. Gorski reljef, visine od 500 do 1000 m, zauzima oko 1,5 % površine županije Niskoplaninski reljef, visine više od 1000 m, zauzima manje od 0 % površine županije. U hidrogeološkom pogledu Varaždinska županija obiluje brojnim vodotocima (rijeka Drava s najznačajnijim pritocima Plitvicom i Bednjom u Dravskom slivu i rijeka Lonja u Savskom slivu) i značajnim rezervama

⁹ Varaždinska županija (2018). Rudarsko-geološka studija Varaždinske županije.

¹⁰ Hrvatski geološki institut – Zavod za mineralne sirovine (2016). Rudarsko-geološka studija Varaždinske županije (Ž. Dedić, voditelj izrade), Varaždinska županija.

podzemne pitke vode (kvalitetne i izdašne rezerve na šljunkovitim dravskim naplavinama). Vode u Varaždinskoj županiji zauzimaju 41.28 km² što je oko 3.4 % ukupne površine županije¹¹.

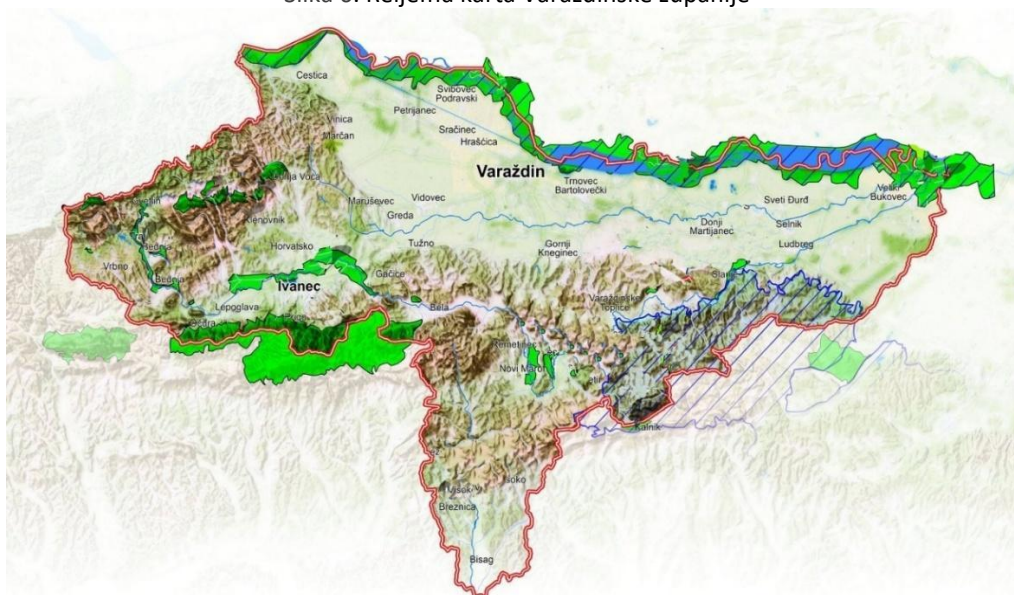
Slika 5. Vodne površine i resursi Varaždinske županije

Izvor: Izvješće o stanju okoliša Varaždinske županije za razdoblje 2014. – 2017. godine¹²

Područje županije prekriveno je oko 1/3 površine sa šumskim pokrovom, a poljoprivredno tlo zauzima nešto više od 1/4 površine. Prostor županije karakteriziraju i značajne prirodne ljepote te kulturno-povijesna dobra, koja su zaštićena prema posebnim propisima.

Slika 6. Reljefna karta Varaždinske županije

Izvor: Geoportal, dgu.hr., Ispisano 25.08.2025

¹¹ Izvješće o stanju okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2018. do 2022. godine

¹² Varaždinska županija (2023). Izvješće o stanju okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2018. do 2022. godine. Varaždin: Varaždinska županija, zaštitna okoliša.

Varaždinska županija se nalazi na sjevernom dijelu kontinentalne Hrvatske koja je klasificirana kao Cfb tip klime – Umjereno toplom vlažnom klimom s toplim ljetom. Obilježja umjereno tople vlažne klime s toplim ljetom su jasan godišnji hod srednje mjesečne temperature s maksimumom ljeti (od lipnja do kolovoza) i minimumom zimi (od prosinca do veljače). Najviša srednja mjesečna temperatura zraka ne prelazi 22 °C dok najniža ne pada ispod 0 °C i barem 4 mjeseca u godini srednja mjesečna temperatura zraka je viša od 10 °C¹³. Ukupne godišnje količine oborina su 873 mm. Između 55 i 60% padalina je u razdoblju od travnja do studenog. Snježni pokrivač javlja se od studenog do travnja i traje 23 dana. Najveća visina snježnog pokrivača iznose od izmjerena je u ožujku i iznosi 76 cm. Dominantni vjetrovi su južni i jugozapadni, a zatim sjeverni i sjeveroistočni¹⁴.

Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal

Varaždinska županija ima ukupno 159.487 stanovnika, što čini 4,1 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske prema Popisu 2021. Administrativno središte je grad Varaždin, u kojem živi značajan dio županijske populacije (46.946 stanovnika prema zadnjem popisu). Prema površini, Varaždinska županija zauzima dvadeseto mjesto, dok je po broju stanovnika na desetom mjestu među 21 hrvatskom županijom. Gustoća naseljenosti iznosi 126,4 st./km², što je iznad državnog prosjeka¹⁵.

Gustoća naseljenosti u Varaždinskoj županiji rezultatima popisa stanovništva iz 2021. godine iznosi 126,43 st./km², što je znatno iznad prosjeka gustoće naseljenosti Republike Hrvatske (68,41 st./km²) te isto tako iznad prosjeka EU (105,7 st./km²). Najveću gustoću naseljenosti među svim jedinicama lokalne samouprave Varaždinske županije ima Grad Varaždin (736,45 st./km²). Sljedeće najgušće JLS-e su općine Gornji Kneginec (219,34 st./km²), Sračinec (190,71 st./km²), Breznica (189,79 st./km²) i Sveti Ilija (188,27 st./km²)¹⁶.

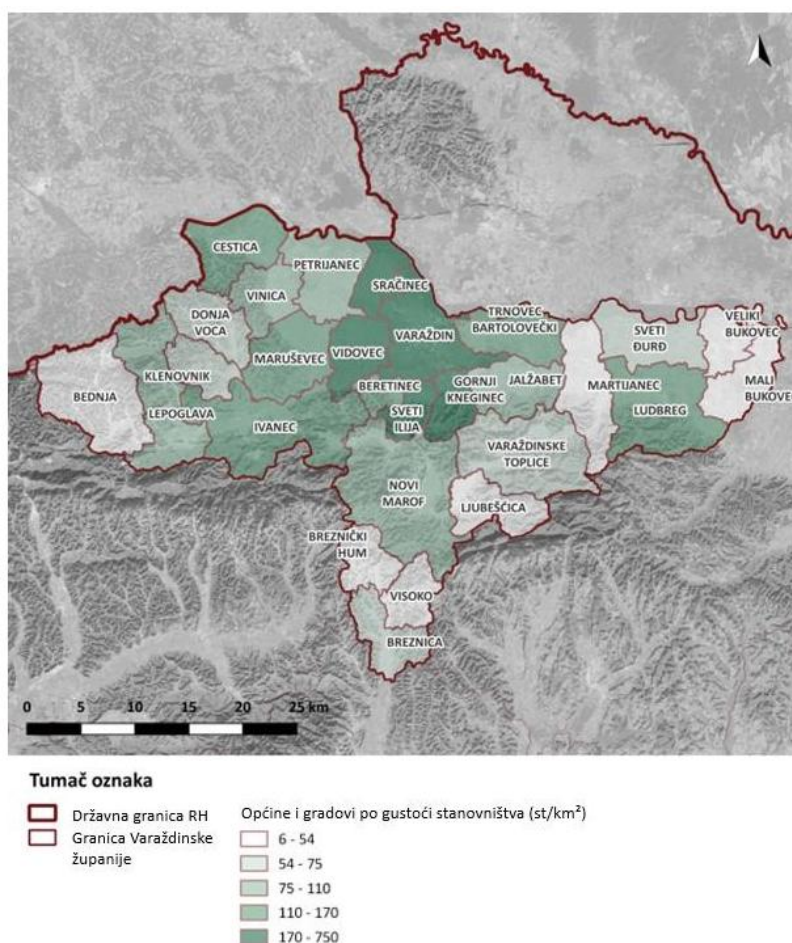
Slika 7. Gustoća naseljenosti po gradovima/općinama na području Varaždinske županije

¹³ Varaždinska županija (2023) Strateška studija o procjeni utjecaja Plana gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.–2029. na okoliš.

¹⁴ Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ), Climate-Data.org – Varaždin

¹⁵ DZS (2023) Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – Konačni rezultati. Zagreb: Državni zavod za statistiku. Varaždinska županija (2024) Županija u brojkama. Varaždin

¹⁶ Procjena rizika od velikih nesreća za Varaždinsku županiju (2024.)

Izvor: Popis stanovništva 2021., DZS¹⁷

U odnosu na popis 2011. godine, sukladno podacima Popisa stanovništva 2021. godine, u Varaždinskoj županiji nastavlja se kontinuirano starenje stanovništva. Udio osoba u dobi od 65 i više godina povećao se s 16,84 % na 23 %, dok se istodobno smanjio udio mladog stanovništva (do 15 godina starosti) s 15,07 % na 13,89 %. Posljedično, indeks starosti, koji predstavlja omjer broja osoba starijih od 65 godina i broja osoba mlađih od 15 godina, iznosi 149,65 %, što znači da na svakih 100 mladih dolazi gotovo 150 starijih osoba. Time je demografska starost stanovništva jasno potvrđena i prema međunarodnim kriterijima.

Na regionalnoj razini, dodatni pokazatelji potvrđuju ove trendove. Ukupni koeficijent starosti u Varaždinskoj županiji iznosi preko 28 %, znatno iznad praga od 12 % koji označava početak starenja populacije. Istovremeno, ukupni udio mladih u dobnoj skupini od 0 do 19 godina iznosi tek nešto više od 19 %. Najniži indeks starenja zabilježen je u općini Petrijanec (89,8), no i tamo je broj starijih gotovo jednak broju mladih, što ukazuje na opći karakter procesa starenja u svim dijelovima županije.

Negativne demografske trendove dodatno potvrđuje prirodno kretanje stanovništva. Između 2011. i 2021. godine broj rođenih je u konstantnom padu, dok broj umrlih raste, što je rezultiralo negativnim prirodnim prirastom od -593 u 2011. i čak -1.339 u 2021. godini. Paralelno s tim, vitalni indeks (broj živorođenih na 100 umrlih) pao je s 72,9 na 51,6. Takvo kretanje jasno pokazuje da se broj stanovnika županije smanjuje ponajprije zbog prirodnog pada – smrtnost višestruko nadmašuje natalitet.

¹⁷ Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS). GeoSTAT portal – podaci o gustoći naseljenosti prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine.

Sve navedeno ukazuje na potrebu za aktivnim i koordiniranim demografskim politikama koje uključuju poticanje ostanka i povratka mladih, poboljšanje kvalitete života za sve dobne skupine te jačanje lokalne infrastrukture i usluga s ciljem ublažavanja posljedica starenja i depopulacije.

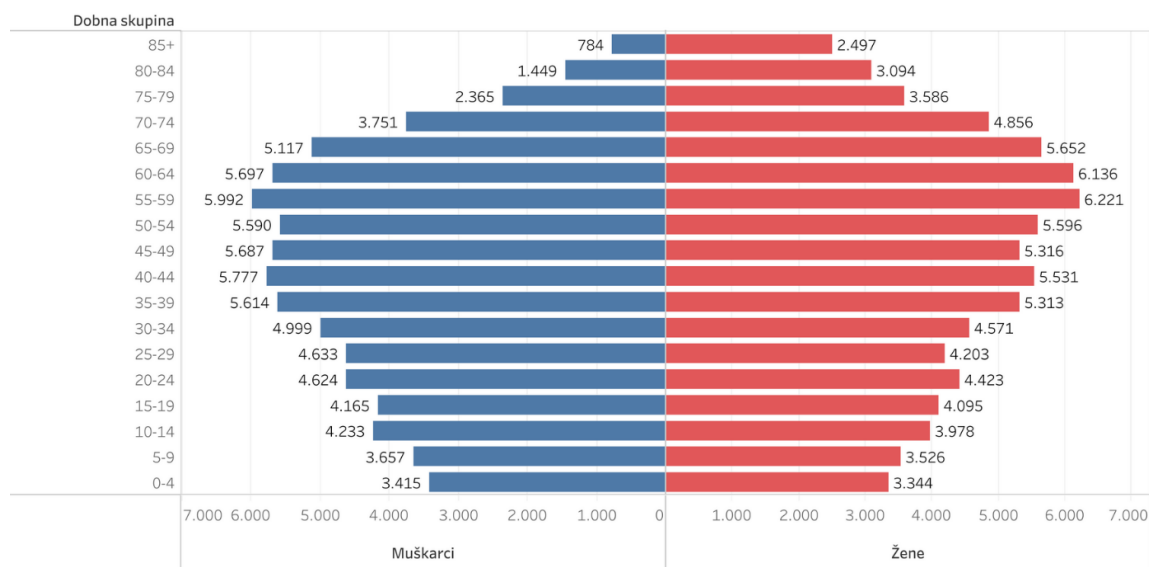
Tablica 4. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2021. godine

Godina	Prirodni prirast (RH)	Prirodni prirast (Varaždinska županija)	Vitalni indeks (RH)	Vitalni indeks (Varaždinska županija)
2011.	-9.822	-593	80,7	72,9
2021.	-26.204	-1.339	58,2	51,6

Izvor: Statističko izvješće DZS, 2021.¹⁸

Jedna od najvažnijih pokazatelja kretanja broja stanovništva nekog prostora je analiza dobno-spolne strukture stanovništva za koju se koristi dobno-spolna piramida koja pokazuje broj stanovnika u pojedinim dobnim grupama. Dobno-spolna piramida Varaždinske županije je regresivnog ili kontraktivnog tipa kojeg karakterizira nizak udio djece tako da baza piramide postaje uža od njezina središnjeg dijela, što uzrokuje nizak, opadajući prirodni prirast ili prirodno smanjenje i pokazuje proces depopulacije.

Slika 8. Dobno-spolna piramida Varaždinske županije

Izvor: Statističko izvješće DZS, 2021.

Promatrajući strukturu stanovništva prema spolu, vidljivo je da broj žena veći u odnosu na broj muškaraca. Udio žena na području županije iznosi 51,38 %, dok muškarci imaju udio od 48,62 %. Promatrano kroz dobne skupine, primjećuje se veći broj muškaraca u mladom i radno sposobnom stanovništvu, dok u starom stanovništvu prevladava žensko stanovništvo u odnosu 59,38 % žena, a 40,62 % muškaraca.

Generalno može se zaključiti da je opće demografsko stanje Varaždinskog stanovništva nešto povoljnije od stanja Republike Hrvatske, međutim s negativnim trendovima. Nastavlja se proces opadanja broja stanovnika odnosno stopa prirodnog prirasta je negativna, pojačani je dosadašnji tempo iseljavanja, djece je relativno malo, žene u fertilnoj dobi (15 do 49 godina) čine manje od polovine svih žena, prosječna starost prilično je visoka te se indeks starosti i koeficijent dobne ovisnosti sve više povećavaju.

¹⁸ Državni zavod za statistiku (2022). Prirodno kretanje stanovništva u 2021. – Statističko izvješće STAN-2022-1-1. Zagreb: DZS.

Varaždinska županija ima izrazito velik broj malih naselja te vrlo disperzivnu naseljenost. Prevladavaju naselja do 1.000 stanovnika, u kojima živi gotovo polovica ukupnog stanovništva županije. Koncentracija stanovništva u gradskim naseljima u Varaždinskoj županiji stoga je znatno niža od prosjeka Republike Hrvatske. Naselja su pretežito ruralnih obilježja.

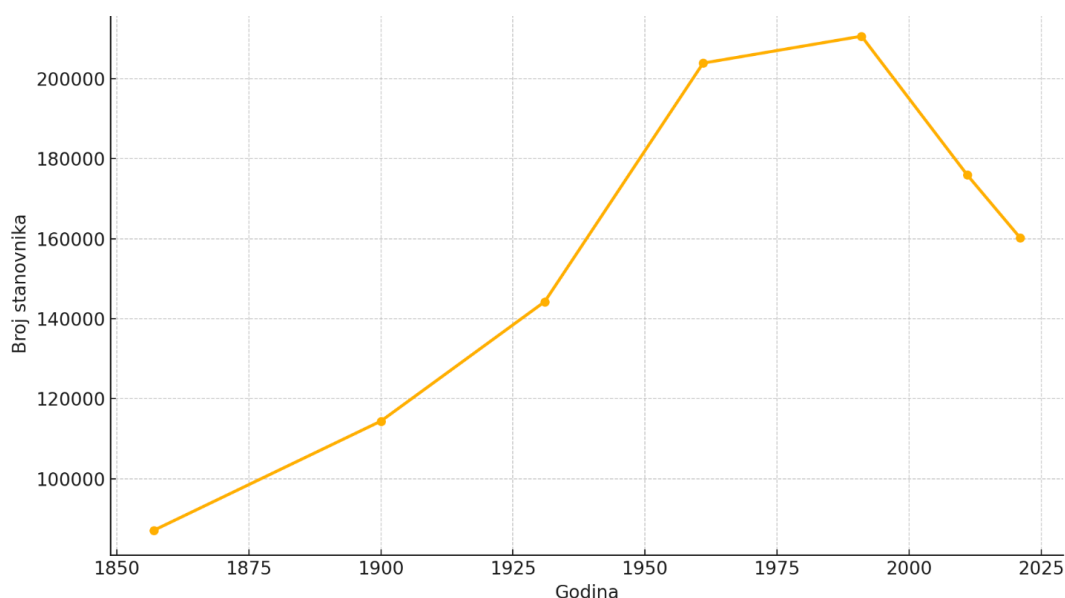
Broj stanovnika Varaždinske županije u razdoblju od 1857. do 2021. godine pokazuje izrazitu demografsku dinamiku. Tijekom druge polovice 19. i cijelog 20. stoljeća bilježi se kontinuirani porast broja stanovnika – sa svega 87.091 stanovnika 1857. godine, broj je dosegno vrhunac 1991. godine s 210.631 stanovnikom.

Nakon toga slijedi negativan demografski trend:

- Prema popisu iz 2011. godine, županija broji 175.951 stanovnika.
- Najnoviji popis iz 2021. godine bilježi daljnji pad na 159.487 stanovnika.

U odnosu na demografski vrhunac iz 1991., Varaždinska županija u tridesetogodišnjem razdoblju bilježi pad od više od 50.000 stanovnika, što predstavlja smanjenje od oko 24 %. Ovaj pad može se pripisati kombinaciji faktora poput prirodnog pada (više umrlih nego rođenih), iseljavanja i starenja stanovništva.

Slika 9. Kretanje broja stanovnika od 1875. do 2021.

Izvor: DZS, Popisi stanovništva 1875.–2021.; obrada autora

Grafički prikaz jasno ilustrira:

- Dugoročan rast do kraja 20. stoljeća
- Nagli obrat i kontinuirani pad u 21. stoljeću

Ovaj trend ukazuje na potrebu za usmjerenim demografskim i razvojnim politikama koje uključuju revitalizaciju ruralnih područja, podršku mladim obiteljima i privlačenje povratnika i novih stanovnika.

Prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, sredinom 2023. godine Varaždinska županija imala je 158.554 stanovnika¹⁹, što predstavlja blagi pad u odnosu na prethodne godine.

Tablica 5. Procjene ukupnog broja stanovnika krajem godine (2023.)

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Republika Hrvatska	3.933.511	3.893.026	3.862.305	3.850.894	3.861.967

¹⁹ Procjene broja stanovnika sredinom 2021., 2022. i 2023. izračunane su na temelju podataka Popisa 2021. DZS

Varaždinska županija	162.683	161.351	159.747	158.594	158.554
----------------------	---------	---------	---------	---------	---------

Izvor: DZS, Procjena stanovništva RH u 2023.

Ovi podaci ukazuju na kontinuirani trend smanjenja broja stanovnika u Varaždinskoj županiji tijekom posljednjih godina. Usporedimo li procijenjeni broj stanovnika iz 2023. godine s maksimalnim brojem zabilježenim popisom 2001. godine (184.769 stanovnika), vidljivo je da trenutni broj stanovnika iznosi približno 85,8% tog maksimuma.

Prema procjeni iz 2023. godine, u županiji živi 4,1% ukupnog stanovništva Hrvatske (158.554 od 3.859.686 stanovnika). Gustoća naseljenosti iznosi 125,7 stanovnika po km², što je značajno iznad državnog prosjeka od 44 stanovnika po km².

Tablica 6. Procjena za 2023.

Pokazatelj	Županija	Hrvatska	Usporedba (%)
Broj stanovnika	158.554	3.859.686	4,1% ukupnog stanovništva
Gustoća naseljenosti (stan. / km ²)	125,7	44,0	+185,7% više
Površina županije (km ²)	1.261,29	56.594	2,2% ukupne površine

Izvor: DZS, Procjena stanovništva RH u 2023.

Sukladno intenzitetu i naravi urbanizacijskih procesa, očekivano najveću gustoću naseljenosti imaju gradska područja, prosječno 183,2 stanovnika/km², dok općinska područja županije imaju znatno manju (i dalje veću nego državni prosjek) 90,8 stanovnika/km².

Tablica 7. Saldo ukupne migracije (stanovnika)

Godina	Doseljeni	Odseljeni	Neto migracija
2017.	343	1.346	-1.003
2018.	718	1.172	-454
2019.	1.408	1.384	+24
2020.	1.206	1.182	+24
2021.	1.356	1.501	-145
2022.	2.223	1.656	567
2023.	2.841	1.323	1.518

Izvor: DZS, Procjena stanovništva RH u 2023.

Varaždinska županija bilježi pozitivni migracijski saldo u posljednjim godinama. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Varaždinska županija u razdoblju 2021.–2023. ostvaruje jedan od najviših migracijskih salda u Hrvatskoj:

- 2021.: +1.356

- 2022.: +2.223
- 2023.: +2.841

Ovaj trend pokazuje da županija postaje privlačno okruženje za život i rad, uz stabilan broj odseljenih stanovnika i rast broja doseljenih iz godine u godinu.

U 2023. ostvareno je +1.518 neto doseljenih, među kojima značajan udio čine osobe iz Ukrajine i Bosne i Hercegovine, djelomično potaknuto ratnim i geopolitičkim okolnostima. Iste godine ostvaren je i izrazito pozitivan međužupanijski saldo od +1.323, što upućuje na rastuću atraktivnost županije u nacionalnom kontekstu. Migracijski priljev time postaje važan demografski resurs, posebno u kontekstu radne snage, poduzetničkih aktivnosti i dugoročnog održivog razvoja²⁰.

Mobilnost unutar same županije zadržava se na stabilnoj razini od oko 600–700 preseljenja godišnje (2023.: 636 osoba). Ovaj pokazatelj upućuje na relativno uravnoteženu prostornu dinamiku unutar županije, bez većih poremećaja u naseljavanju ili praznjenju pojedinih naselja, uz održanu funkcionalnu povezanost urbanih i peri-urbanih zona.

U prostornom pogledu najveće migracijske gubitke bilježe gradska središta. Primjerice, u grad Varaždin je 2021. doseljeno 1.062 ljudi, a odseljeno 2.405 (saldo –1.343). Slično, Novi Marof je 2021. imao saldo –410 (142 doseljenih naspram 552 odseljenih), a Ludbreg –294 (236 doseljenih naspram 530 odseljenih). U promatranom razdoblju sve općine i gradovi u županiji bilježe negativan migracijski saldo, bez iznimke; primjerice, općina Trnovec Bartolovečki je 2021. imala 134 doseljenih i 336 odseljenih stanovnika (saldo –202). Najveći odljev bilježe grad Varaždin te veći okolni gradovi (Novi Marof, Ludbreg), dok manje ruralne jedinice gube relativno manje stanovnika. Ukupno je urbano područje Varaždina u razdoblju 2019.–2021. izgubilo čak 10.618 stanovnika migracijskim odljevom.

Migracija iz Varaždinske županije rezultat je više čimbenika. Demografski, županija ima nizak natalitet i starenje stanovništva, a iseljavanje dodatno pojačava pad broja stanovnika. Ekonomskim faktorima smatraju se nedostatak radnih mjesta i ulaganja u manjim sredinama te traženje poslova u većim gradovima i inozemstvu – dio mladih sele u Zagreb ili EU zemlje za boljom plaćom. Infrastruktura (prometno-geografski položaj) igra dvostruku ulogu: s jedne strane dobar položaj uz autoceste omogućuje odlazak, a s druge manjka ulaganja u ruralne općine pruža manju kvalitetu života. Neki izvori ističu da je nužna demografska revitalizacija i poticaji za povratak (npr. mjere za mlade obitelji) kako bi se negativni trendovi ublažili²¹.

Među migrirajućim osobama dominantni su radno aktivni muškarci. Na razini RH, u 2023. g. čak 68,5% doseljenih iz inozemstva bile su muške osobe, a 63,1% odseljenih u inozemstvo također muške. Kod Varaždinske županije očekuje se sličan omjer. Starosna struktura onih koji napuštaju Županiju preseljavanjem (unutarnja ili vanjska migracija) dominantno je u dobi 20–39 godina – tako su 2023. upravo ove dobne skupine činile 44,8% odseljenih u inozemstvo.

Posljednjih godina Varaždinska županija je među rijetkima s pozitivnim migracijskim saldonom. Kumulativni gubitak od početka 21. stoljeća (s oko 184,8 tisuća u 2001. na ~159,5 tisuća u 2021.) predstavlja ukupno –15% pada. Novi pozitivni trendovi ukazuju na utjecaj vanjskih faktora (npr. priljev stranih radnika), ali i zasićenje ranijih migracijskih tokova.

Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Od ukupno 159.487 stanovnika u Varaždinskoj županiji prema popisu stanovništva iz 2021. godine, njih 104.183 smatra se radno sposobnim stanovništvom (stanovništvo od 15 do 64 godine koje predstavlja

²⁰ Popis 2021., Statistika migracija 2021.–2023., Statistika prirodnog kretanja

²¹ Socijalno-demografska studija Varaždinske županije, 2024.

potencijalnu radnu snagu, pritom aktivno stanovništvo ili radna snaga jesu i zaposlene i nezaposlene osobe), a 137.334 nalazi se u dobi starijih od 15 godina (uključuje i starije od 64 godine)²².

Tablica 8. Stanovništvo Varaždinske županije prema završenom školovanju

Starost	Ukupno	Bez škole	1–3 razreda osnovne škole	4–7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje			Nepoznato
							Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat	
Ukupan broj stanovnika (15+ do >75)	137.334	598	348	2.350	28.956	80.200	9.829	14.738	283	32
Udio u %	100 %	0,44 %	0,25 %	1,71 %	21,08 %	58,40 %	7,16 %	10,73 %	0,21 %	0,02 %

Izvor: DZS, obrazovanje 2021.²³

Ekonomskom aktivnošću smatra se svaka aktivnost osoba koje pridonose ili su spremne pridonositi proizvodnji dobara i usluga u određenom (referentnom) razdoblju radi stjecanja sredstava za život. Popis 2021. mjerio je ekonomsku aktivnost stanovništva u skladu s metodološkim pravilima i načelima Međunarodne organizacije rada (International Labour Organization) donesenima na 19. konferenciji statističara tržišta rada. Ekonomska aktivnost u Popisu 2021. odnosila se na razdoblje promatranja od tjedan dana, a referentni tjedan bio je od 25. do 31. kolovoza 2021. Podaci su se prikupljali samo za osobe stare 15 i više godina (Tablica 9.)²⁴.

Tablica 9. Stanovništvo Varaždinske županije prema ekonomskoj aktivnosti

Starost	Ukupno	Ekonomski aktivni	Zaposleni	Nezaposleni	Ekonomski neaktivni	Učenci / studenti	Obvezani u kućanstvu	Proizvodnja za vlastite potrebe	Umirovljenici	Ostali neaktivni	Nepoznato
Ukupan broj stanovnika (15+ do >75)	137.334	73.971	71.592	2.379	63.212	8.446	4.136	361	41.607	8.662	151

Izvor: DZS, stanovništvo prema ekonomskoj aktivnosti 2021.

Na razini Varaždinske županije, u međupopisnom razdoblju 2021./2011., povećao se broj zaposlenih osoba za 9,28 %, tj. sa 65.510 2011. na 71.592 2021. godine, a istovremeno je broj nezaposlenih pao za 76,72 % tj. sa 10.219 2011. na 2.379 2021. godine. Stope aktivnosti u svim su gradovima i općinama Varaždinske županije porasle, osim u Lepoglavi gdje je smanjena za 0,90 %. Najveći porast vrijednosti stope aktivnosti zabilježili su: Veliki Bukovec, (12,17 %), Breznica (8,17 %), Visoko (7,95 %), Breznički Hum (7,89 %) i Donja Voća (7,28 %). Stopa zaposlenosti Varaždinske županije porasla je s 44,02 % 2011. godine na 52,13 % 2021. Stopa zaposlenosti porasla je i u svim gradovima i općinama

²² Državni zavod za statistiku (DZS), Popis stanovništva 2021.

²³ Državni zavod za statistiku (DZS). Obrazovanje – statistički podaci

²⁴ Državni zavod za statistiku (DZS), Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.-Ekonomska obilježja stanovništva

S obzirom na strukturu zaposlenih prema područjima djelatnosti stanovništvo Varaždinske županije ima obilježja uslužnog tipa društva s dominantnom zaposlenošću u tercijarnom sektoru djelatnosti u kojem je redoslijed zastupljenosti III-II-I (uključuje kvartarni sektor koji je dio tercijarnog sektora).

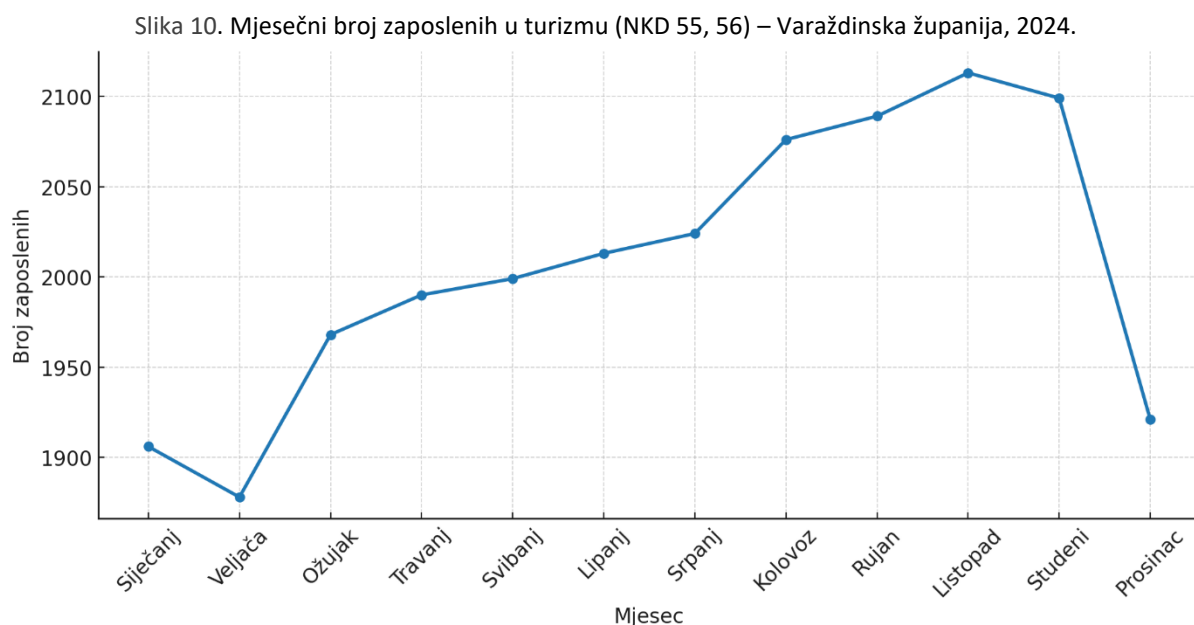
Primarni sektor obuhvaća 3.213 stanovnika (4,49 %), sekundarni obuhvaća 30.510 stanovnika (42,62 %), tercijarni sektor obuhvaća 22.001 stanovnika, a kvartarni sektor obuhvaća 15.835 stanovnika, što ukupno zbraja 37.836 stanovnika (52,85 %), dok ostala zanimanja i nepoznato obuhvaćaju samo 30 stanovnika (0,042 %).

Prema brojnosti i strukturi radno sposobnog stanovništva administrativno-teritorijalnih jedinica Varaždinske županije najveći broj ekonomski aktivnog zaposlenog stanovništva, uz grad Varaždin primjetan je u gradovima koji nisu nužno najuže pozicionirani uz središte, a to su Varaždinske Toplice, Ivanec, Lepoglava, Ludbreg i Novi Marof. Osim gradova ekonomski aktivno stanovništvo brojnošću je veće u općinama koje su s druge strane pozicionirane oko samog grada Varaždina, primjerice Gornji Kneginec, Sračinec, Trnovec Bartolovečki, Vidovec.

U Varaždinskoj županiji turizmu izravno i neizravno doprinosi između 6 % i 25 % ukupno zaposlenih, ovisno o širini uključivanja sektora²⁵. Najizravnije povezani sektori su smještaj i ugostiteljstvo, usluge, zabava i kultura, dok potporne djelatnosti uključuju trgovinu, promet, prijevoz i stručne usluge.

Tržište rada u turizmu Varaždinske županije odražava strukturu turističke ponude regije – pretežito kontinentalnog, kulturnog, manifestacijskog i poslovnog turizma, s manjim udjelom sezonskog odmorišnog karaktera. Zapošljivost u sektoru turizma uvelike ovisi o lokalnim ugostiteljskim objektima, smještajnim kapacitetima, manifestacijama te o poslovnim događanjima i vjenčanjima koja se odvijaju tijekom cijele godine.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ), u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56) na području Varaždinske županije u 2024. godini prosječno je bilo zaposleno 2.199 osoba, što predstavlja oko 3,3 % ukupnog broja zaposlenih u županiji. U odnosu na ukupnu zaposlenost u svim djelatnostima, turizam zauzima važnu, ali još uvijek komplementarnu ulogu u gospodarstvu, uz dominantne sektore prerađivačke industrije, trgovine i javnih usluga²⁶.

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, obrada autora

²⁵ Državni zavod za statistiku (DZS) – NUTS 3: Tržište rada i sektorski udjeli, posljednje dostupne godine

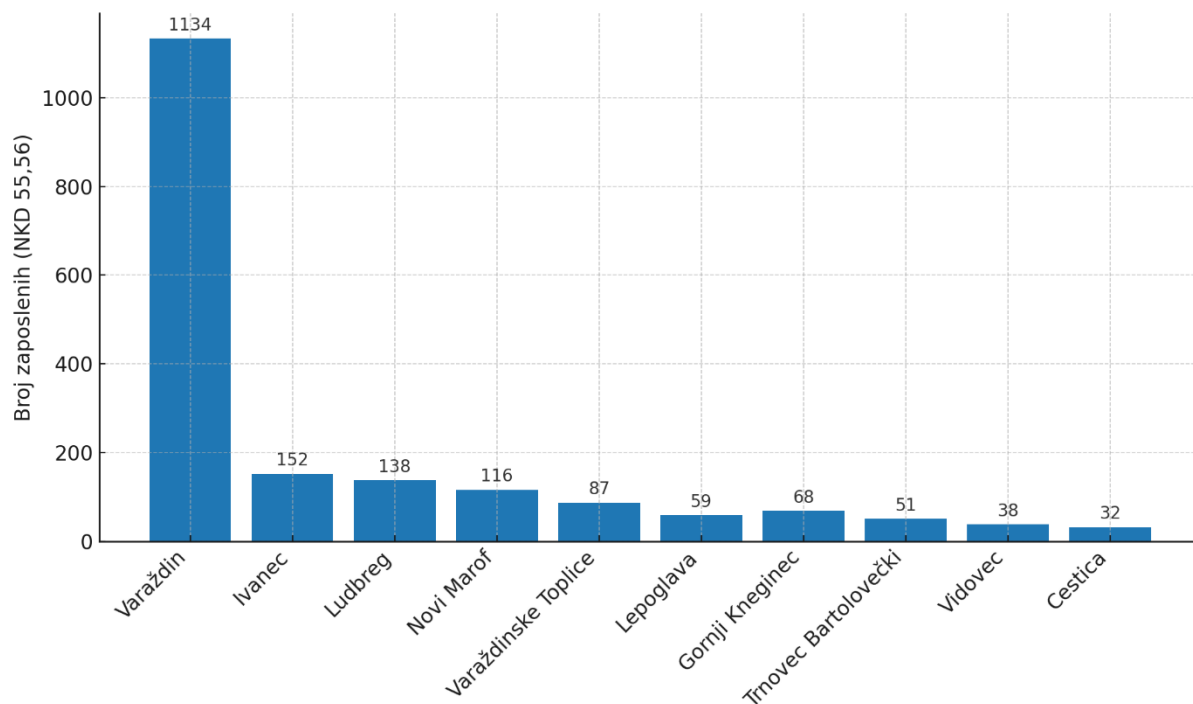
²⁶ Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), Podaci o zaposlenosti prema NKD djelatnostima u 2024. godini – Varaždinska županija, interni podatkovni skup dostupan na zahtjev, Zagreb, 2025.

Kretanje broja zaposlenih pokazuje blagu sezonalnost, s porastom zaposlenosti od svibnja do rujna, kada se bilježi povećana aktivnost manifestacijskog, kulturnog i poslovnog turizma. Krivulja jasno pokazuje stabilan rast zaposlenosti kroz proljeće i jesen, s blagim padom na početku i kraju godine. U usporedbi s jadranskim županijama, amplituda sezonskih oscilacija je znatno manja, što ukazuje na stabilniji kontinentalni model poslovanja i cjelogodišnji karakter turizma.

Zaposlenost u turizmu (NKD 55 i 56)²⁷ na području Varaždinske županije pokazuje izrazite razlike među gradovima i općinama. Većina zaposlenih koncentrirana je u urbanim središtima, dok su ruralna područja povezana s manjim, ali stabilnim brojem zaposlenih, najčešće kroz obiteljske ugostiteljske objekte, manji smještaj i gastronomske usluge.

Grad Varaždin zapošljava više od polovice svih radnika u turizmu županije, što potvrđuje njegovu središnju ulogu u ugostiteljstvu i manifestacijskom turizmu. Gradovi Ivanec, Ludbreg i Novi Marof zajedno čine gotovo 19 % ukupne zaposlenosti u turizmu. U općinama dominiraju mikro subjekti – obiteljski restorani, kuće za odmor i manji smještajni objekti. Najviši udio među općinama bilježe Gornji Kneginec (3,1 %) i Trnovec Bartolovečki (2,3 %), što odražava njihov gospodarski rast i dobru prometnu povezanost s gradom Varaždinom.

Slika 11. Prosječan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56) po gradovima i općinama Varaždinske županije, 2024.

Izvor: HZZ, Podaci o zaposlenosti prema NKD djelatnostima u 2024. godini – Varaždinska županija, obrada autora

Prikazano je top 10 gradova i općina Varaždinske županije prema prosječnom broju zaposlenih u turizmu (NKD 55,56) tijekom 2024. godine. Jasno se vidi dominacija Grada Varaždina, dok Ivanec, Ludbreg, Novi Marof i Varaždinske Toplice čine drugi krug jakih centara. Manje općine (Gornji Kneginec, Trnovec, Vidovec, Cestica) imaju manji broj zaposlenih, ali važnu ulogu u ukupnoj mreži turističke ponude.

²⁷ Državni zavod za statistiku (DZS) i Financijska agencija (FINA), razdoblje 2023.–2024., za djelatnosti NKD 55 i 56 (turizam – smještaj i priprema te usluživanje hrane) na području Varaždinske županija

Prema podacima Financijske agencije (FINA), ukupni poslovni prihodi obveznika poreza na dobit u djelatnostima smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56) u Varaždinskoj županiji za 2023. godinu iznosili su 46.539.049 eura. Najveći udio prihoda ostvaruje Grad Varaždin (36,3 mil. €; 78 %), dok preostale gospodarske aktivnosti pripadaju gradovima Ivanec, Ludbreg, Novi Marof, Varaždinske Toplice i Lepoglava (zajedno 22 %). Ova koncentracija prihoda odražava teritorijalnu asimetriju razvoja, gdje je središte županije istodobno i glavni generator turističke potrošnje i zaposlenosti.

Podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) o traženim radnicima prema zanimanjima povezanim s turizmom na području Varaždinske županije za razdoblje 2024. godine daju uvid u stvarne potrebe tržišta rada i strukturne trendove u turizmu.

U 2024. godini ukupno je zabilježeno 388 oglasa za zapošljavanje u turizmu, što predstavlja stabilnu, ali ne izrazito sezonsku potražnju. Najviše radnika traženo je u mjesecima:

- ožujku (59),
- svibnju (43),
- listopadu (39)
- dok je najmanje oglasa zabilježeno u lipnju (19) i prosincu (15)²⁸.

Za razliku od jadranskih županija, gdje je potražnja izrazito sezonska i koncentrirana na ljeto, u Varaždinskoj županiji se radna aktivnost u turizmu pojačava u proljetnim i jesenskim mjesecima, u skladu s manifestacijskim ciklusom i poslovnim turizmom.

Analiza prema NKD klasifikaciji pokazuje da 98,2 % svih oglasa otpada na sektor pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56), dok su ostale djelatnosti gotovo zanemarive:

- Administrativne i pomoćne usluge (npr. putničke agencije) – 0,5 %
- Umjetnost, zabava i rekreacija (npr. animatori) – 1,3 %

To potvrđuje da turizam Varaždinske županije i dalje dominantno počiva na ugostiteljstvu, a manje na organizaciji turističkih usluga, vođenju tura, interpretaciji baštine ili animaciji posjetitelja.

Najveća potražnja zabilježena je za sljedeća zanimanja:

Tablica 10. Potrebe za radnicima u djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane i pića

Zanimanje	Broj traženih radnika	Udio u ukupnom broju
Konobar/konobarica	180	46 %
Kuhar/kuharica	73	19 %
Pomoćni kuhar / kuhinjski radnik	41	11 %
Recepcionar/recepcionarka	16	4 %
Čistačica / sobarica	11	3 %
Ostala zanimanja (vozač, slastičar, pekar, animator, komercijalist...)	67	17 %
Ukupno	388	

Izvor: HZZ, obrada autora²⁹

²⁸ Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), Podaci o zaposlenosti prema NKD djelatnostima u 2024. godini – Varaždinska županija, interni podatkovni skup dostupan na zahtjev, Zagreb, 2025.

²⁹ Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), Podaci o zaposlenosti prema NKD djelatnostima u 2024. godini – Varaždinska županija, interni podatkovni skup dostupan na zahtjev, Zagreb, 2025.

Dominacija zanimanja poput konobara i kuhara pokazuje operativnu orijentaciju sektora, dok niska potražnja za specijaliziranim profilima upućuje na potrebu za diverzifikacijom i profesionalizacijom turističke ponude. Kako bi se osigurala dugoročna održivost turizma i smanjila ovisnost o sezonskoj radnoj snazi, nužno je uskladiti obrazovni sustav, tržište rada i razvojne potrebe destinacije, uz jačanje lokalnih kapaciteta za zapošljavanje, edukaciju i inovacije u turizmu.

Prometna dostupnost i opremljenost

Varaždinska županija ima veliki prometni značaj unutar Republike Hrvatske obzirom da predstavlja spoj sa europskim prometnim sustavima i da se u ovom prostoru križaju dva važna prometna koridora: transversalni, koji je najkraća i prometno najpogodnija veza srednjeg Podunavlja i sjevernog Jadrana i longitudinalni, koji slijedi tok rijeke Drave i povezuje Republiku Hrvatsku sa zapadnim i istočnim susjednim područjima. Osim ovih prometnih koridora područjem županije prolaze i drugi značajni infrastrukturni koridori (željeznički koridori, elektroenergetski vodovi, vodovi plinskog transportnog sustava, telekomunikacijski i drugi koridori).

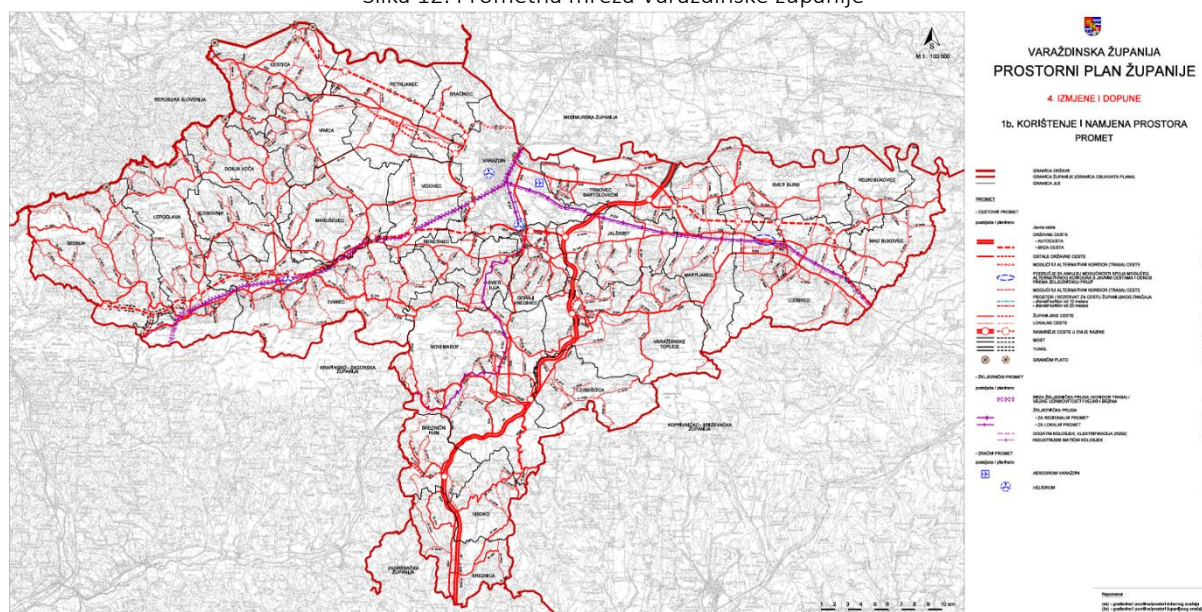
Cestovni promet

Cestovni promet na području Varaždinske županije izrazito je razvijen kako zbog sjecišta međunarodnih prometnih pravca, tako i zbog prostornog razmještaja stanovništva, gospodarskih, uslužnih, zdravstvenih, prosvjetnih, kulturnih, i drugih funkcija unutar same županije i u okruženju. Veliki lokalni promet uslijed dnevnih migracija ljudi zbog posla, škole i drugih potreba, kao i transportni promet koji prolazi Županijom, pridonijeli su razvoju cestovne mreže što dokazuje gustoća mreže javnih cesta u Varaždinskoj županiji.

Udaljenosti gradova unutar županije variraju od 7,5 km (Ivanec – Lepoglava) do 53 km (Lepoglava – Ludbreg), dok su udaljenosti od središta susjednih županija manje od 100 km, a zbog blizine slovenske granice najbliži slovenski gradovi su također na udaljenosti manjoj od 100 km, dok glavni gradovi susjednih zemalja variraju otprilike od 183 – 330 km. Cestovna županijska i lokalna infrastruktura nije na zadovoljavajućoj razini razvijenosti.

Prikazana je mreža javnih cesta na području Varaždinske županije. Gustoća mreže javnih cesta (1.191,15 km) u odnosu na površinu Varaždinske županije (1.261,29 km²) iznosi 0,9444 km/km².

Slika 12. Prometna mreža Varaždinske županije

Za Varaždinsku županiju najznačajniji cestovni pravac je autocesta A4 Zagreb – Goričan. Autocesta A4 povezuje zemlje Baltičkog mora i istočne Europe s Jadranskim morem. Duljina same autoceste A4 iznosi 97,611 kilometar, od čega 44,9 kilometara prolazi kroz Varaždinsku županiju, te tako povezuje sjeverni i južni dio Županije.

Dužina državnih cesta na području Varaždinske županije iznosi 200,629 kilometara, a sastoje se od 9 državnih cesta. Najznačajnija državna cesta koja prolazi Varaždinskom županijom je Podravska magistrala (državna cesta D2). Ukupna duljina Podravske magistrale je 347,199 km, dok se Varaždinskom županijom proteže svega 75,853 km³¹. Mreža državnih cesta koje prolaze Varaždinskom županijom prikazana je slikom 13.

Slika 13. Državne ceste Varaždinske županije

Izvor: Geoportal – Prostorni prikaz državnih cesta

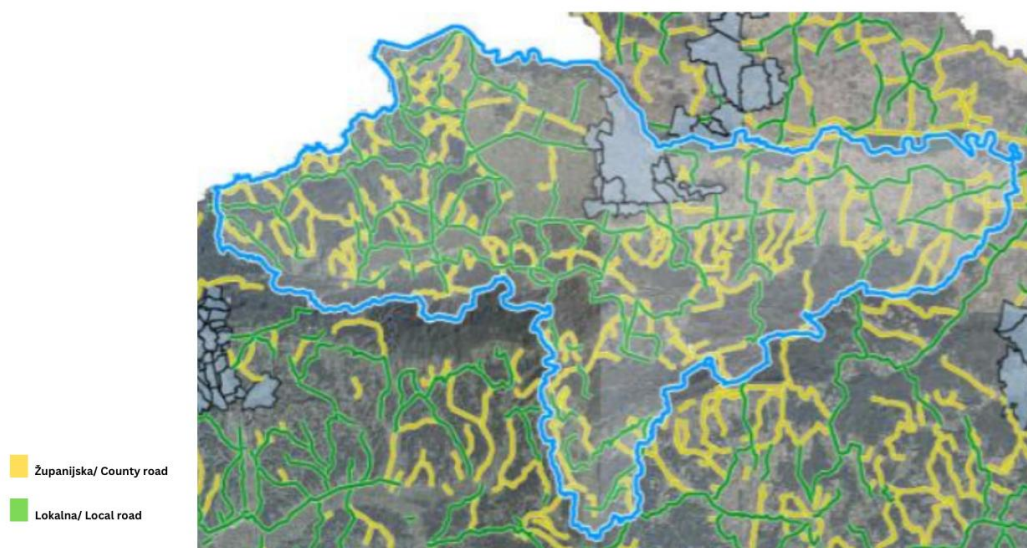
Županijskim i lokalnim cestama nadređena je Županijska uprava za ceste Varaždinske županije. Županijska uprava za ceste je ustanova koja ima ulogu u upravljanju, građenju, rekonstrukciji i održavanju cesta. Varaždinskom županijom proteže se 447,386 km županijskih cesta, te 506,108 km lokalnih cesta što dovodi do ukupne kilometraže od 953,566 km³².

Slika 14. Županijske i lokalne ceste Varaždinske županije

³⁰ Prostorni plan Varaždinske županije – izmjene i dopune 4; Korištenje i namjena prostora: promet

³¹ Harjač, D., Gašparović, S. i Jakovčić, M. (2018). Prometno-geografska obilježja Varaždinske županije

³² Županijske ceste Varaždinske županije - stanje srpanj 2024. godine (NN 86/2024)

Izvor: Geoportal – Prostorni prikaz županijskih i lokalnih cesta

Biciklističke staze uglavnom su uređene uz javne ceste, a dijelom su izgrađene u rekreativne svrhe. Varaždinska županija nudi brojne biciklističke rute, uključujući cestovne i offroad staze, poput ruta prema Trakošćanu, Varaždinskim Toplicama i Malom Bukovcu. Kroz županiju prolaze i međunarodne rute EuroVelo 9 i 13, a posebno se ističe Dravska biciklistička staza.

Sukladno Uredbi o graničnim prijelazima („Narodne novine“, broj 79/13, 38/20, 68/20, 88/22 i 1/23)³³, na području Varaždinske županije nalaze se sljedeći cestovni granični prijelazi:

- Stalni granični prijelazi za međunarodni promet putnika i roba u cestovnom prometu:
 - Macelj,
 - Dubrava Križovljanska.
- Stalni granični prijelaz za međunarodni promet putnika u cestovnom prometu:
 - Otok Virje
- Stalni granični prijelazi za pogranični promet:
 - Gornja Voća,
 - Cvetlin,
 - Zlogonje.

Željeznički promet

Željeznički promet na području Varaždinske županije predstavlja važan segment prometne infrastrukture i mobilnosti stanovništva, ali se još uvijek suočava s nizom ograničenja. Trenutno stanje obilježeno je prugama koje su jednokolosiječne i neelektrificirane, uz dopuštene brzine kretanja vlakova od 45 do 100 km/h. Na ovim prugama odvija se mješoviti promet, a zbog zastarjelosti infrastrukture kvaliteta usluge nije na razini koja bi mogla konkurirati cestovnom prijevozu.

Županijom prolaze tri željezničke pruge ukupne duljine 91,579 km, od kojih su dvije regionalne i jedna lokalna³⁴:

Tablica 11. Pregled željezničke mreže na području Varaždinske županije

³³ Uredba o graničnim prijelazima, Narodne novine 79/13, 38/20, 68/20, 88/22 i 1/23; Ministarstvo unutarnjih poslova RH – Službeni popis graničnih prijelaza

³⁴ Procjena rizika od velikih nesreća za Varaždinsku županiju, 2024.

Oznaka	Naziv željezničke pruge	Duljina (km)
R 201	Varaždin – Koprivnica – Osijek – Dalj	29,463
R 202	Zaprešić – Varaždin – Čakovec	30,532
L 201	Varaždin – Golubovec	31,584

Izvor: Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga, „Narodne novine“, br. 3/14, 72/17³⁵

Na području županije nalazi se ukupno 21 željeznička postaja – po sedam na svakoj od navedenih pruga. Unatoč značajnom prostornom obuhvatu, trenutačno stanje željezničke infrastrukture karakterizira niz ograničenja. Sve pruge su jednokolosiječne i neelektrificirane, a dopuštene brzine kretanja vlakova kreću se između 45 i 100 km/h. Na prugama se odvija mješoviti promet (putnički i teretni), pri čemu zastarjela infrastruktura i signalno-sigurnosni sustavi utječu na pouzdanost i konkurentnost željezničkog prijevoza u odnosu na cestovni.

Značajan sigurnosni i operativni izazov predstavljaju željezničko-cestovni prijelazi – na mreži HŽ Infrastrukture u Varaždinskoj županiji evidentiran je 91 prijelaz, od kojih većina zahtijeva modernizaciju, automatizaciju i povećanje razine sigurnosti. Unatoč tomu, u tijeku je značajan investicijski ciklus koji bi trebao promijeniti postojeće stanje i osigurati moderniji, brži i integrirani željeznički sustav.

Ključni projekt u provedbi je rekonstrukcija Podravske pruge na dionici Kloštar – Koprivnica – Varaždin – Čakovec, vrijedan 190 milijuna eura, kojom će se brzina vlakova povećati na 100–120 km/h, a vrijeme putovanja prema Zagrebu skratiti na oko 90 minuta. Paralelno se provode pripreme za modernizaciju pruge Zabok – Varaždin te dugo planiranu Lepoglavsku spojnicu, strateški projekt koji bi omogućio izravnu vezu Čakovca, Varaždina i Lepoglave sa Zagrebom u svega 45 do 50 minuta. Ovaj projekt i dalje ostaje ključan za dugoročno prometno povezivanje županije s glavnim gradom i funkcionalnom regijom Središnja Hrvatska.

Posebno važan iskorak predstavlja i razvoj integriranog javnog prijevoza putnika, gdje se kroz usklađivanje voznog reda vlakova i autobusa te ulaganja u kolodvorske kapacitete stvara mreža koja će omogućiti cjelodnevnu povezanost svih dijelova županije. Rekonstrukcija varaždinskog kolodvora s novim peronima, parkiralištima i prilagodbom osobama s invaliditetom, kao i projekt uklanjanja kućanske rampe, doprinijet će stvaranju modernijeg i sigurnijeg prometnog sustava.

Zračni promet

U neposrednoj blizini grada, svega 2 kilometra istočno od Varaždina, nalazi se Aerodrom Varaždin (ICAO: LDVA) na nadmorskoj visini od 547 stopa. Aerodrom je registriran za domaći i međunarodni promet te raspolaže asfaltiranom uzletno-sletnom stazom pravca 16/34, duljine 1611 metara i širine 30 metara, što ga čini jednim od najcjelovitijih manjih aerodroma u Hrvatskoj³⁶. Infrastruktura uključuje stajanku površine oko 3000 m², hangare, servisne kapacitete za zrakoplove te obnovljenu aerodromsku zgradu s pratećim sadržajima. Aerodromom upravlja gradska tvrtka Parkovi d.d., a otvoren je tijekom cijele godine.

Prostorno-planskom dokumentacijom Grada Varaždina predviđen je daljnji razvoj aerodroma u skladu s Pravilnikom o aerodromima (NN 58/14, 100/19), s ciljem postizanja referentnog koda 3C (neinstrumentalni prilaz). Razvoj uključuje stvaranje uvjeta za privlačenje potencijalnih investitora u gradnju hangara i drugih objekata aerodromske infrastrukture koji trenutačno nedostaju.

³⁵ Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga („Narodne novine“, broj 3/14, 72/17)

³⁶ Službena stranica Aerodrom Varaždin – karakteristike

Aerodrom Varaždin ima sve izraženiju međunarodnu dimenziju. Najčešći gosti dolaze iz Slovenije, Mađarske, Austrije i Njemačke, a sve je više onih koji ciljano slijeću upravo u Varaždin radi poslovnih i turističkih razloga. Atraktivnost povećava blizina Zagreba, Ljubljane i Graza, dok su poslovni jetovi kompanija poput Avcon Jet i Alibrent redoviti korisnici aerodroma. Poseban značaj ima prisutnost domaće aviokompanije Jung Sky, specijalizirane za privatne charter letove, koja je na aerodromu otvorila bazu za održavanje i kompleksne servise mlaznih zrakoplova tipa Cessna 525. Time je dodatno naglašen ekonomski i turistički potencijal Varaždina i šire regije u segmentu poslovne avijacije.

Uz redovni promet, aerodrom je baza za brojne pilotske škole, a koriste ga i helikopteri policije, vojske i civilnih službi za spašavanje. Nakon nedavne obnove rulnice, stajanke i aerodromske zgrade, uređen je i prostor za pilote – reprezentativno mjesto za odmor, okrpju i administrativne obaveze, kao i informativni punkt za turiste. Ponuda je obogaćena ugostiteljskim objektom Top Gun, čime aerodrom postaje i atraktivno mjesto za građane i posjetitelje.

Daljnji razvoj Aerodroma Varaždin usmjeren je na jačanje infrastrukturnih, gospodarskih i turističkih kapaciteta. Poseban naglasak stavlja se na privlačenje investitora za izgradnju i najam hangara te komercijalnih prostora, čime bi se stvorila održiva baza za dugoročan rast. Planira se i unapređenje suradnje s aviokompanijama, pilotskim školama, aeroklubovima i privatnim korisnicima, kako bi se povećala frekvencija letova i proširila ponuda usluga.

Jedan od ciljeva je i povećanje broja slijetanja poslovnih mlaznih zrakoplova, čime se Varaždin dodatno pozicionira kao destinacija poslovne i turističke avijacije. Paralelno, razvijat će se i sportsko-rekreativne aktivnosti poput aeromitinga, padobranskih manifestacija, natjecanja aeroklubova i utrka dronova, čime se aerodrom otvara i široj zajednici.

Održivost poslovanja temelji se na kombinaciji konkurentnih cijena usluga, povećanja iskoristivosti postojećih kapaciteta te diversifikacije kroz komercijalne i turističke sadržaje. Na taj način Aerodrom Varaždin postupno se profilira u ključnu prometnu i razvojnu točku sjeverne Hrvatske, s potencijalom da značajno doprinese međunarodnoj povezanosti, inovacijama i turističkoj atraktivnosti cijele županije.

Dodatno, na području Opće bolnice Varaždin izgrađen je heliodrom na krovu nove bolničke zgrade, čime je unaprijeđen sustav hitne medicinske pomoći i sigurnost pacijenata.

Infrastrukturna opremljenost

Infrastrukturna opremljenost predstavlja jedan od ključnih preduvjeta za planiranje održivog razvoja, uključujući turizam koji je snažno povezan s gospodarstvom, sportom, poljoprivredom, kulturom i zdravstvom. Kvalitetna tehnička infrastruktura izravno utječe na kvalitetu života lokalnog stanovništva i na ukupnu atraktivnost županije kao turističke destinacije.

U Varaždinskoj županiji infrastruktura se razvija u suradnji s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, uz korištenje nacionalnih i EU sredstava. Prometna, komunalna i digitalna infrastruktura čini temelj održivog razvoja i otpornosti na klimatske promjene.

Vodoopskrba i sustavi odvodnje

Varaždinska županija raspolaže raznolikim vodnim resursima. U županiji su prisutni brojni vodotoci (rijeke Drava, Bednja, Plitvica i njihovi pritoci) i akumulacijska jezera (HE Varaždin, HE Čakovec, HE Dubrava) unutar sliva Dunava. Varaždinska županija među rijetkima je u RH s bogatim resursima podzemne pitke vode, a za brojna izvorišta najznačajniji je resurs Ivanščica sa sekundarnom pukotinskom poroznošću karbonatnog

masiva s vrlo kvalitetnom vodom. Izvorišta Ravne gore upitne su kakvoće zbog vanjskih utjecaja (obilne padaline).

Vodovodnim sustavom cijele županije danas upravlja jedinstveni javni isporučitelj – Varkom d.d. Do 2025. godine na području Ivanca i okolice djelovao je zaseban operater, Ivkom vode d.o.o., no temeljem Uredbe Vlade RH o uslužnim područjima (2023.) i naknadnog Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije od 23. srpnja 2025., Ivkom vode su pripojene Varkomu (provedba dovršena do 23. rujna 2025.). Time je Varkom postao jedini isporučitelj vode na cijelom području Varaždinske županije, s jedinstvenim sustavom daljinskog nadzora.

Usluge vodoopskrbe konstantno se razvijaju kroz rekonstrukcije i širenje mreže: primjerice, nedavno su izgrađene nove spremne za pitku vodu i cjevovodi u nekoliko naselja, a sredstva se osiguravaju iz nacionalnih i EU fondova (uključujući NPOO, u čijem je okviru pripajanje Ivkom voda Varkomu navedeno kao reformski preduvjet za povlačenje bespovratnih sredstava).

Otpadne i oborinske vode

Odvodnja otpadnih voda u Varaždinskoj županiji još uvijek je djelomično neriješena. U većim gradovima postoje sustavi javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje, ali manja naselja uglavnom koriste septičke jame ili mješovite sustave gdje se otpadne vode prazne u tlo ili obližnje jarke, što degradira okoliš³⁷. Oborinske vode pak se u pravilu odvođe otvorenim jarcima i kanalima izravno u najbliže vodotoke. Kanalizacijski sustav cijele županije održava Varkom, u čiji je sustav ušla i aglomeracija Ivanec s pročištačem. Ranije je ukupna duljina mreže iznosila oko 283,8 km, uz priključenost od 71,2% (Varkomovo područje) odnosno 46% (Ivanec). Za značajno poboljšanje stanja ključni su veliki aglomeracijski projekti. Planirano je povezivanje i izgradnja sustava kanalizacije te modernih pročištača u Varaždinu, Varaždinskim Toplicama, Ludbregu, Novom Marofu, Ivancu, Lepoglavi i Velikom Bukovcu. Ti projekti uključuju izgradnju novih kolektora i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s biološkim tretmanom, čime će se znatno povećati udio stanovništva obuhvaćenog javnom odvodnjom i značajno smanjiti onečišćenje okoliša. Reforma komunalne infrastrukture – uz zaštitu izvorišta i racionalizaciju gubitaka – osigurava dugoročnu održivost vodoopskrbe i odvodnje u županiji.

Gospodarenje otpadom

Sustav gospodarenja otpadom u županiji temelji se na odvojenom prikupljanju, reciklaži i kontroliranom zbrinjavanju. Na području Varaždinske županije odvojeno prikupljanje otpada uvedeno je u svih 28 jedinica lokalne samouprave³⁸.

Ključnu ulogu ima Čistoća Varaždin d.o.o., koja upravlja reciklažnim dvorištima i zelenim otocima na varaždinskom području, dok odlagalištem otpada Jerovec u Ivancu upravlja Ivkom d.d. – komunalna tvrtka u vlasništvu Grada Ivanca.

U tijeku su aktivnosti vezane uz modernizaciju sustava, s ciljem povećanja stope recikliranja i smanjenja količine miješanog komunalnog otpada. Nadalje, jedinice lokalne samouprave provode aktivnosti informiranja građana o pravilnom odvajanju otpada, a broj reciklažnih dvorišta kontinuirano raste. Ulaganja u infrastrukturu za gospodarenje otpadom planiraju se i kroz nacionalne i EU fondove, uključujući proširenje kapaciteta i razvoj kompostana, čime se odgovara i na potrebe turističkih zona koje generiraju sezonski povećane količine otpada.

Na području Varaždinske županije djeluje sedam ovlaštenih pravnih subjekata kojima je povjerena javna usluga prikupljanja komunalnog otpada. Svaki davatelj usluge djeluje na unaprijed definiranom teritoriju – u

³⁷ Varaždinska županija (2021). Plan razvoja Varaždinske županije 2021.–2027.

³⁸ Varaždinska županija (2024). Županijski plan gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.–2029. godine.

gradovima i općinama – što omogućuje teritorijalno pokrivanje cijele županije i osiguranje zakonski propisanih standarda usluge.

Tablica 12. Davatelji javne usluge sakupljanja komunalnog otpada

Br.	Naziv	Područje pružanja javne usluge
1.	Čistoća d.o.o.	Grad Varaždin, Grad Varaždinske Toplice, Općina Beretince, Općina Breznički Hum, Općina Cestica, Općina Gornji Kneginec, Općina Petrijanec, Općina Sračinec, Općina Sveti Ilija, Općina Trnovec Bartolovečki, Općina Vidovec, Općina Vinica
2.	Ivkom d.d.	Grad Ivanec, Grad Lepoglava, Općina Bednja, Općina Donja Voća, Općina Klenovnik, Općina Maruševac
3.	Lukom d.o.o.	Grada Ludbreg, Mali Bukovec, Veliki Bukovec i Sveti Đurđ
4.	Novokom d.o.o.	Grad Novi Marof, Općina Ljubešćica
5.	Eko-Flor Plus d.o.o.	Općina Breznica
6.	GKP Pre-kom d.o.o.	Općina Jalžabet, Općina Martijanec
7.	Babić d.o.o.	Općina Visoko

Izvor: Plan gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024. – 2029. godine

Na području Varaždinske županije odlaganje miješanog komunalnog otpada organizirano je različito među jedinicama lokalne samouprave, ovisno o pružatelju javne usluge.

Otpad prikupljen na području gradova Ivanca i Lepoglave te općina Bednja, Donja Voća, Klenovnik i Maruševac dijelom se odlaže na odlagalištu „Jerovec“ u Ivancu, a dijelom se upućuje na uporabu u postrojenju za mehaničko-biološku obradu (MBO). Otpad iz ostalih 22 jedinice lokalne samouprave županije odvozi se na odlagališta izvan njezina teritorija – „Johovača“ (Općina Velika Trnovitica, Bjelovarsko-bilogorska županija), „Bačanska“ (općina Davor, Brodsko-posavska županija) te „Piškornica“ (općina Koprivnički Ivanec, Koprivničko-križevačka županija).

Na području Varaždinske županije aktivno je jedno odlagalište otpada – Jerovec, smješteno u gradu Ivancu, na koje je u 2021. godini odloženo ukupno 4.061,97 tona otpada. Odlagalište otpada Jerovec je u procesu sanacije i zatvaranja³⁹.

U Očevidniku reciklažnih dvorišta⁴⁰ evidentirana su četiri reciklažna dvorišta koja posluju unutar županije: Čistoća d.o.o. (Varaždin), Ivkom d.d. (Ivanec), Lukom d.o.o. (Ludbreg) i Novokom d.o.o. (Novi Marof). Dodatno, u sustavu gospodarenja otpadom Općine Martijanec nalazi se i GKP Pre-kom d.o.o. iz Preloga (Međimurska županija).

Uz navedene objekte, na području županije postoje i druge građevine i uređaji za gospodarenje otpadom:

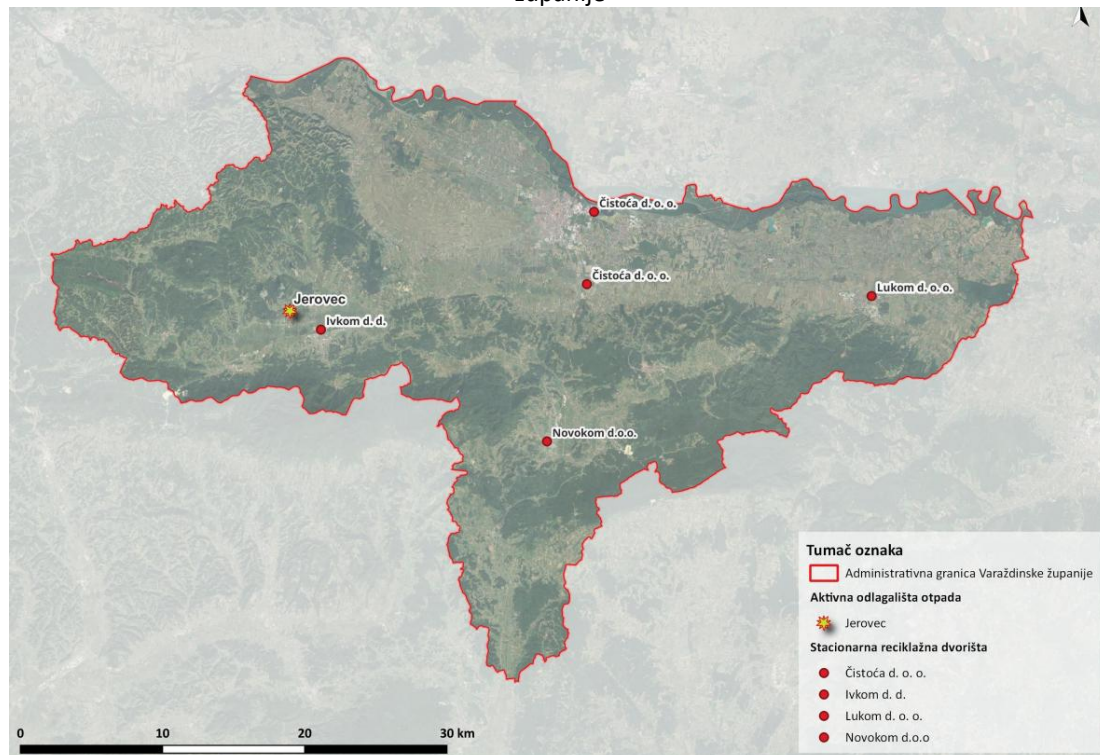
- Reciklažno dvorište za građevni otpad u općini Petrijanec, koje obavlja poslove sakupljanja i uporabe građevnog otpada kroz postupke S, PU, R5, R12 i R13 za neopasni otpad.
- Kompostana uz uređaj za biološko pročišćavanje otpadnih voda u općini Trnovec, koja služi za zbrinjavanje komunalnog mulja nastalog u procesu pročišćavanja.
- Dva biopliniska postrojenja u gradu Varaždinu, namijenjena uporabi neopasnog otpada postupcima R3, R12 i R13. Izgrađena su od strane privatnih investitora CLIP BIO PLUS d.o.o. i VRČEK obrt za proizvodnju i usluge (vl. Dalibor Vrček).

³⁹ Plan gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024. – 2029. godine

⁴⁰ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja – Očevidnik reciklažnih dvorišta (službeni registar jedinica lokalne samouprave i pružatelja usluga gospodarenja komunalnim otpadom).

- Postrojenje za mehaničko-biološku obradu otpada u Varaždinu, kojim upravlja tvrtka CE-ZA-R d.o.o., a u kojem se obavlja obrada i uporaba otpada postupcima PP, PU, R3, R4, R5, R12 i R13 te zbrinjavanje postupcima D8, D13 i D15.

Slika 15. Lokacija odlagališta Jerovec i lokacije stacionarnih reciklažnih dvorišta na području Varaždinske županije

Izvor: Strateška studija o procjeni utjecaja plana gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.-2029.godine na okoliš⁴¹

U 2024. godini na području Varaždinske županije nastalo je ukupno 50.590 tona komunalnog otpada, što u prosjeku iznosi 318 kilograma po stanovniku. Od te količine, 33.492 tone otpada (212 kg po stanovniku) prikupljene su u okviru javne usluge, dok je stopa odvojenog sakupljanja otpada dosegla 42,3%.

U 2024. godini Varaždinska županija zabilježila je ukupno 312.788 noćenja turista, a količina komunalnog otpada nastalog iz turizma iznosila je 271,28 tona. Time Varaždinska županija sudjeluje s 0,15 % u ukupnoj količini otpada iz turizma na razini Hrvatske. U odnosu na ukupno nastali komunalni otpad u županiji (50.590,34 tona), otpad iz turizma čini 0,54 %. Podaci o broju noćenja temelje se na informacijama iz sustava eVisitor, koji obuhvaća prijavu i odjavu turista, uvećanima za 20 % radi uključivanja neregistriranih turista, u skladu s metodologijom propisanom za izradu pokazatelja TR8 – Proizvodnja otpada u stacionarnom turizmu (Nacionalna lista pokazatelja, ožujak 2018., revizija 1)⁴².

Prema podacima Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije, Varaždinska županija time se u 2024. godini svrstala među županije s najvišim stopama odvojenog sakupljanja otpada u Hrvatskoj. Ispred nje su bile samo Međimurska županija (57,2 %), Koprivničko-križevačka županija (48,5 %) i Grad Zagreb (44,7 %) ⁴³.

Ovi rezultati upućuju na kontinuirano poboljšanje sustava gospodarenja otpadom, osobito u dijelu koji se odnosi na edukaciju stanovništva, dostupnost reciklažnih dvorišta te modernizaciju usluga prikupljanja otpad.

⁴¹ Strateška studija o procjeni utjecaja plana gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.-2029.godine na okoliš

⁴² Nacionalna lista pokazatelja, dostupno na:

https://isgoportal.mingor.hr/sites/default/files/dokumenti/202304/Nacionalna%20lista%20pokazatelja_rev2018.pdf

⁴³ Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu

Za jačanje sustava nužna su daljnja ulaganja u infrastrukturu, edukaciju građana te realizacija Regionalnog centra za gospodarenje otpadom Piškornica, koji će služiti za obradu otpada s područja četiri sjeverozapadne županije. Projekt se provodi u skladu s EU direktivama i nacionalnim strateškim dokumentima, s ciljem smanjenja količine otpada na odlagalištima i povećanja stupnja oporabe.

Energetika

Varaždinska županija raspolaže razvijenom infrastrukturom za opskrbu energijom. Sustavi opskrbe energijom, električne mreže i plinovoda tehnički su dobro razvijeni i omogućuju visoku razinu sigurnosti i pouzdanosti, uz sve veću orijentaciju prema održivim i obnovljivim izvorima energije.

Opskrba prirodnim plinom u Varaždinskoj županiji visoko je razvijena i dobro integrirana u nacionalni sustav. Plin se doprema putem dvaju magistralnih plinovoda koji prolaze kroz područje županije, a distribuciju provode Termoplin d.d. i Ivkom-plin d.o.o..

Distribucijska mreža plina je razgranata i tehnički pouzdana, što osigurava visoku razinu pokrivenosti naselja i korisnika. Ipak, sustav zahtijeva stalno održavanje i modernizaciju, osobito u kontekstu smanjenja tehničkih gubitaka i unapređenja sigurnosti opskrbe. Dodatni naglasak stavlja se na razvoj infrastrukture koja će omogućiti prilagodbu sustava budućoj integraciji obnovljivih plinova, poput biometana i vodika, u skladu s ciljevima dekarbonizacije do 2050. godine.

Distribuciju električne energije obavlja HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o., putem svojih podružnica Elektra Varaždin, Elektra Koprivnica i Elektra Zagreb – Pogon Zelina. Ukupna godišnja potrošnja električne energije u kućanstvima iznosi 41.835,37 MWh, pri čemu se mreža sastoji od 2.917,54 km zračne niskonaponske mreže i 1.827,02 km podzemne mreže, što potvrđuje njezinu prostornu pokrivenost i tehničku spremnost⁴⁴.

U kontekstu buduće energetske tranzicije, planira se modernizacija elektrodistribucijskog sustava kroz uvođenje pametnih mreža (smart grids) i naprednih sustava mjerenja, koji će omogućiti bolju integraciju decentralizirane proizvodnje energije i aktivno sudjelovanje građana – prosumera.

U proizvodnji električne energije na području Varaždinske županije ključnu ulogu imaju obnovljivi izvori energije, prvenstveno hidroenergija i u manjoj mjeri sunčeva energija. Potencijal rijeke Drave već je u velikoj mjeri iskorišten kroz sustav akumulacija i hidroenergetskih postrojenja koji su u funkciji dugi niz godina. Na području županije djeluju elektrane državnog značaja:

- HE Varaždin – instalirane snage 94 MW,
- HE Čakovec – instalirane snage 76 MW,
- MHE ABM Varaždin – snage 635 kW.

Uz hidroenergetske objekte, na području Županije izgrađeno je više sunčanih elektrana – kako samostalnih postrojenja na zasebnim parcelama, tako i manjih fotonaponskih sustava postavljenih na krovovima i uz zgrade. Dodatno, u pogonu su dvije elektrane na biomasu i bioplin te jedno kogeneracijsko postrojenje, no riječ je o objektima manjeg kapaciteta i ograničenog učinka na ukupnu energetske bilancu.

U planu su povećanje kapaciteta HE Varaždin za dodatnih 16 MW te revitalizacija postrojenja 110 kV HE Čakovec. Također se razmatra mogućnost izgradnje manjih hidroelektrana (MHE) u Bednji, Svetom Iliji, Varaždinskim Toplicama i Ludbregu, kao i na lokacijama nekadašnjih mlinova i manjih postrojenja, ovisno o rezultatima studija izvodljivosti, okolišne prihvatljivosti i ekonomske isplativosti.

U strateškim razvojnim planovima Varaždinske županije do 2027. godine jedan od ključnih prioriteta je održivo i odgovorno korištenje prirodnih resursa, s naglaskom na jačanje otpornosti na klimatske promjene i povećanje udjela obnovljivih izvora energije. Fokus je stavljen na integraciju lokalnih resursa u energetski

⁴⁴ Varaždinska županija (2024). Program zaštite okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2025. do 2028. godine. Varaždin: Varaždinska županija.

sustav kroz poticanje ulaganja u male hidroenergetske objekte, fotonaponske sustave i energetske učinkovitost javnih i privatnih objekata.

2.3. Institucionalni okvir razvoja turizma

Županijski institucionalni okvir za razvoj turizma čine županijska, ali i lokalna tijela i institucije te gradski razvojni i prostorno-planski dokumenti. Uz lokalna i županijska javna tijela, od velike je važnosti i uključenost svih ostalih dionika i interesnih sustava u proces upravljanja turizmom, koje su posredno ili neposredno utjecale na kreiranje razvojnih dokumenata i prostornih planova.

Ključni dionici i upravljačka tijela

Razvoj turizma u Varaždinskoj županiji temelji se na suradnji javnih, privatnih, civilnih i obrazovnih aktera, čiji se doprinosi međusobno nadopunjuju kroz strategijsko upravljanje, promociju, projektne aktivnosti i načela održivog razvoja.

Javne institucije — županijska uprava, gradovi i općine — kreiraju i provode razvojne politike, financiraju projekte te osiguravaju prostorno, infrastrukturno i regulatorno okruženje za razvoj turizma.

Turističke zajednice na županijskoj i lokalnoj razini koordiniraju promociju, organiziraju manifestacije i razvijaju turističke sadržaje, djelujući kao spona između javnog i privatnog sektora.

Privatni sektor obuhvaća poduzetnike i tvrtke iz ugostiteljstva, smještaja, trgovine i prijevoza, čiji je doprinos vidljiv kroz razvoj turističke ponude i promociju destinacije. Posebno mjesto u lancu vrijednosti zauzimaju poljoprivredni proizvođači, obrtnici i poduzetnici iz kreativnih industrija. Strukovne organizacije pritom omogućuju artikulaciju zajedničkih interesa.

Obrazovne i istraživačke institucije svojim stručnim znanjem i edukacijskim programima podupiru inovacije u turizmu i osiguravaju kadrove potrebne za dugoročni razvoj sektora.

Mediji i komunikacijski stručnjaci igraju važnu ulogu u promociji turističkih atrakcija i izgradnji pozitivnog imidža destinacije.

Civilno društvo — udruge, kulturni centri i lokalno stanovništvo — pridonosi autentičnosti i atraktivnosti destinacije, osobito u ruralnim područjima.

Ovakav multidisciplinarni pristup, koji počiva na sinergiji i klasterskom povezivanju dionika, stvara temelje za održivi rast, jačanje regionalnog identiteta i povećanje konkurentnosti Varaždinske županije kao turističke destinacije.

Tablica 13. Dionici iz javnog sektora razvoja turizma na području Varaždinske županije

Dionik / Institucija			Područje djelovanja	
Županija				
Turistička zajednica Varaždinske županije	Varaždin	Razvoj i promocija turističkih sadržaja, potpora lokalnim TZ-ovima, promocija Županije na međunarodnom tržištu, povezivanje na županijskoj razini		
Varaždinska županija- Upravni odjel za gospodarstvo i europske poslove	Varaždin	Upravljanje politikama i projektima u turizmu, objava javnih poziva za bespovratna sredstva za privatni smještaj i razvoj destinacije		

Upravni odjel za poljoprivredu i zaštitu okoliša	Varaždin	Zaštita okoliša, ruralni razvoj i podrška agroturizmu
Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo (ŽŽ)	Varaždin	Prostorno planiranje, regulacija komunalne, infrastrukturne osnove za turizam
Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije		Odgovoran je za izradu i praćenje Prostornog plana Županije, izradu izvješća o stanju u prostoru, te pružanje savjetodavne pomoći pri izradi lokalnih prostornih planova. Također, obavlja stručne analitičke poslove i izradu planova uređenja značajnih za državu i Županiju
JURA Javna ustanova za regionalni razvoj Varaždinske županije		Razvija i provodi razvojne projekte, pruža savjetodavnu pomoć u pripremi projekata za financiranje, te potiče ulaganja i razvoj poslovnih zona. Također, promiče suradnju s lokalnim i međunarodnim partnerima, organizira edukacije i istraživanja za podršku održivom razvoju.
Gradska i općinska uprava		
Gradski Upravni odjeli (Varaždin, Ivanec, Ludbreg, Varaždinske Topice, Novi Marof,)	Varaždin i drugi gradovi	Razvoj infrastrukturnih projekata, urbanističko uređenje, lokalni turistički razvoj
Upravna tijela općina	22 općine	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i dr.
Turizam		
Lokalne turističke zajednice	Varaždin i ostali gradovi	Organizacija manifestacija, označavanje ruta, lokalna promocija
Turistička zajednica Varaždin	Grad Varaždin	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica Ivanec	Grad Ivanec	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Turistička zajednica Varaždinski bregi	Općina Gornji Kneginec, Beretince, Sveti Ilija	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
TZ Trakošćan-Općina Bednja	Općina Bednja	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
TZ grada Varaždinske Toplice	Grad Varaždinske Toplice	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
TZ područja Sjever Zagorja	Cestica, Vinica, Maruševec,	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo

	Petrijanec, Donja Voća, Klenovnik	
TZ područja Centar Svijeta	Grad Ludbreg	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
TZ grada Novog Marofa	Grad Novi Marof	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
TZ grada Lepoglave	Grad Lepoglava	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Obrazovne i kulturne institucije		
Obrazovne i istraživačke institucije (Sveučilište Sjever, stručne škole)	Varaždin	Edukacija kadrova, podrška inovacijama, suradnja na projektima IT u turizmu
Kultura i civilno društvo (muzeji, kulturni centri, udruge)	Varaždin i okolina	Organizacija kulturnih sadržaja, očuvanje baštine, poticanje društvenog angažmana
Varaždinska županija – upravni odjeli	Varaždin	Strategijsko planiranje, investicije, zaštita okoliša, ruralni i kulturni turizam
Grad Varaždin – gradska uprava	Varaždin	Lokalni razvoj turizma, upravljanje kulturnim sadržajima i manifestacijama
Sveučilište Sjever – Odjel za medijski dizajn i turizam	Varaždin	Obrazovanje u turizmu i komunikacijama, istraživanja i inovacije
Srednja strukovna škola Varaždin, Gospodarska škola Varaždin	Varaždin	Obrazovanje kadrova za ugostiteljstvo i turizam
Muzeji i kulturne ustanove (GM Varaždin, HNK Varaždin itd.)	Varaždin i šire	Očuvanje baštine, kulturni turizam, partneri u razvoju tematskih ruta
Privatni sektor (hoteli, apartmani, OPG-ovi)	Županija	Pružanje usluga smještaja, gastronomije, avanturističkih i ruralnih doživljaja
Udruge (biciklističke, kulturne, ekološke)	Varaždin i općine	Održivi turizam, kulturne rute, cikloturizam, lokalne manifestacije
Turističko informativni centri (TIC)	Varaždin, Ludbreg...	Informiranje turista, koordinacija promocije na lokalnoj razini

U procesu analize ključnih dionika na području Varaždinske županije, nije bilo moguće prikazati sve dionike zbog njihove iznimne brojnosti i raznolikosti. Privatni smještaji, OPG-ovi, udruge, agencije te ostali subjekti privatnog i civilnog sektora čine neizostavan dio turističke ponude županije i značajno pridonose razvoju turizma, no njihov sveobuhvatan popis premašuje okvire ovog dokumenta. Oni su stoga uzeti u obzir kroz analizu i strateške smjernice, bez pojedinačnog navođenja.

Razvojni dokumenti

Ovo poglavlje analizira ključne razvojne dokumente koji definiraju strateške smjernice za turistički razvoj Varaždinske županije. Obuhvaćeni su dokumenti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, koji u sinergiji stvaraju okvir za održiv, konkurentan i inovativan turistički sustav. Naglasak je na dugoročnim učincima planiranja, regionalnoj ravnoteži i valorizaciji lokalnih resursa uz očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Nacionalni strateški dokumenti

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017)

Dokument ne propisuje posebna ograničenja za Varaždinsku županiju, ali ističe važnost očuvanja krajobraza, kulturne baštine i regionalnog identiteta kontinentalne Hrvatske⁴⁵. Županija se prepoznaje kao prostor s povoljnim prometnim položajem, očuvanim okolišem i bogatim turističkim potencijalima, no istovremeno s izazovima vezanim uz depopulaciju ruralnih sredina i potrebu za prostornom revitalizacijom.

Strategija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. (NN 2/2023)

Ova strategija predstavlja ključni nacionalni dokument koji promiče razvoj turizma temeljen na održivosti, otpornosti i kvaliteti⁴⁶. Poseban naglasak stavlja se na:

- razvoj turizma u kontinentalnim županijama, uključujući Varaždinsku,
- smanjenje sezonalnosti i razvoj cjelogodišnjih proizvoda,
- digitalnu i zelenu tranziciju turističkog sektora,
- očuvanje okoliša, prostora i klime.

Za Varaždinsku županiju posebno su relevantni ciljevi koji podupiru razvoj selektivnih oblika turizma poput kulturnog, zdravstvenog, ruralnog i aktivnog turizma (npr. cikloturizam i planinarenje).

Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027.

Ovaj planski dokument konkretizira provedbu Strategije do 2030. kroz mjere financiranja i razvojne prioritete⁴⁷. Fokus stavlja na potporu turističkim projektima na kontinentu, jačanje institucionalnih kapaciteta, izgradnju zelene infrastrukture te razvoj destinacija temeljenih na identitetu, inovacijama i otpornosti.

Akcijski plan do 2025. (kolovoz 2023.) — operacionalizira provedbu Strategije do 2030., s konkretnim mjerama financiranja i prioritetima

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.⁴⁸

Turizam se promatra kao horizontalna poluga za gospodarski i društveni razvoj. Prioriteti uključuju:

- diverzifikaciju turističke ponude,
- povećanje investicija u infrastrukturu,
- integraciju turizma s poljoprivredom, kreativnim industrijama i demografskim politikama,
- podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz turizam.

Strateški i operativni dokumenti Varaždinske županije

Plan razvoja Varaždinske županije 2021. – 2027.

⁴⁵ Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (2017). Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske. Narodne novine, br. 106/2017.

⁴⁶ Ministarstvo turizma i sporta (2023). Strategija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. Narodne novine, br. 2/2023.

⁴⁷ Ministarstvo turizma i sporta (2021). Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021.–2027.

⁴⁸ Vlada Republike Hrvatske (2021). Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. Zagreb: Vlada RH.

Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine⁴⁹ srednjoročni je akt strateškog planiranja od značaja za županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz Nacionalne razvojne strategije RH do kraja 2030. godine te sektorskih i višesektorskih strategija RH. Plan razvoja predstavlja okvir za usklađivanje razvojnih potreba u županiji te se njime osigurava poveznica između europskih, nacionalnih i lokalnih razvojnih planova.

Turizam je u ovom dokumentu prepoznat kao jedan od ključnih razvojnih sektora, osobito unutar strateškog cilja „Održivo gospodarstvo i otporno društvo“. Fokus je na sljedećim prioritetima:

- razvoj zdravstvenog i wellness turizma (s posebnim naglaskom na Varaždinske Toplice),
- poticanje selektivnih oblika turizma – kulturni, eno-gastro, prirodni, cikloturizam,
- digitalizacija upravljanja i promocije destinacije,
- razvoj ljudskih potencijala i edukacija u turizmu,
- povezivanje turizma s ruralnim i poljoprivrednim razvojem.

Identificirane su prostorno-specifične lokacije s izraženim potencijalom: Varaždinske Toplice, Trakošćan, Ludbreg, Ivanec i područje uz rijeku Dravu.

Plan razvoja utvrđuje strateški okvir te sadrži ključne strateške odrednice, poput vizije, prioriteta, ciljeva, mjera i strateških projekata. Zajedničkim radom svih uključenih dionika koji su sudjelovali u kreiranju analize stanja, SWOT analize i strateškog okvira, utvrđena je vizija Varaždinske županije koja glasi:

Varaždinska županija je u 2027. godini pametna i kreativna regija snažnog gospodarstva koja osigurava obrazovanje dostupno svima, te čuva i njeguje svoju baštinu, zelena i održiva regija koja osigurava zdrav okoliš i hranu te energetske sigurnost, zdrava, aktivna i uključiva regija koja brine za dobrobit svojih stanovnika.

Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.–2025. (Institut za turizam)

Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.–2025.⁵⁰, izrađena od strane Instituta za turizam i usvojena u listopadu 2015. godine, predstavlja temeljni dokument za planiranje i upravljanje razvojem turizma na razini županije. U fokusu Strategije je povećanje konkurentnosti turističke i ugostiteljske ponude, obogaćivanje destinacijskog lanca vrijednosti, unapređenje infrastrukture i jačanje međunarodne prepoznatljivosti.

Vizija razvoja turizma postavlja Varaždinsku županiju kao jednu od vodećih srednjoeuropskih kontinentalnih destinacija s prostorno disperziranom ponudom visoko-kvalitetnih, kreativnih i održivih turističkih doživljaja temeljenih na kulturi, zdravlju, događanjima i aktivnom boravku u prirodi. Strategija naglašava razvoj temeljen na znanju, inovacijama, održivom korištenju resursa, suradnji javnog i privatnog sektora te učinkovitom destinacijskom menadžmentu.

Brend koncept županije definiran je kroz ideju „kulturne mreže“, koja se očituje u prostornoj i sadržajnoj raznolikosti kulturne baštine i suvremene kreativnosti. Ona uključuje materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu, tradicijsku i kreativnu kulturu, duhovnost, kulturu zdravlja, ekološku svijest i znanje.

Programsko-proizvodna koncepcija usmjerena je na razvoj ključnih turističkih proizvoda – kulturnog, gastronomskog, zdravstvenog i aktivnog turizma te odmora u ruralnom prostoru. Planirani razvoj odvija se unutar četiri tematski profilirane zone ili klastera: Varaždin, Varaždinske Toplice – Novi Marof, središnji ruralni prostor i obodni planinsko-riječni prostor.

Strategija prepoznaje važnost kadrovskog i organizacijskog razvoja kroz programe cjeloživotnog obrazovanja, menadžerskog usavršavanja, edukaciju lokalnog stanovništva i osnivanje županijskog projektnog tima za provedbu aktivnosti.

U okviru Plana konkurentnosti definiran je niz konkretnih mjera i 27 razvojnih programa koji obuhvaćaju područja upravljanja razvojem, turističke infrastrukture, poticanja poduzetništva te promocije i prodaje destinacije. Strategija pruža sveobuhvatnu analizu resursa i izazova Varaždinske županije te daje konkretne preporuke za daljnji održivi i integrirani razvoj turizma.

⁴⁹ Varaždinska županija (2021). Plan razvoja Varaždinske županije 2021.–2027. Varaždin: Varaždinska županija

⁵⁰ Institut za turizam (2015). Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.–2025. Zagreb: Institut za turizam

Komunikacijska i brend strategija turizma Varaždinske županije 2023.–2025.⁵¹

Dokument odgovara na pitanja koja se odnose na stanje destinacije i turističkog proizvoda u marketinškom pogledu, utvrđuje ključne proizvode i čimbenike destinacije koji su spremni za turističku valorizaciju, što u konačnom rezultatu predstavlja temelj za daljnji razvoj marketinške infrastrukture. Dokument je posvećen i izradi novog vizualnog identiteta kroz izradu novog logotipa i komunikacijske poruke destinacije u cjelini.

Operativni plan razvoja cikloturizma u Varaždinskoj županiji

Usmjeren je na razvoj biciklističke infrastrukture, označavanje ruta, servisnih zona i potporu uslugama kao što su bike & bed. Plan uključuje i integraciju s međunarodnim rutama poput EuroVelo mreže. Poseban naglasak stavlja se na područje uz Dravu i Ivanšćicu kao najatraktivnije zone za aktivni turizam⁵².

Razvojni dokumenti na lokalnoj razini

Kako bi se turizam i gospodarstvo Varaždinske županije razvijali u skladu s lokalnim specifičnostima i resursima, izrađeni su brojni strateški dokumenti na razini gradova i općina. Ovi planovi usmjeravaju razvoj područja, prepoznajući prilike u različitim oblicima turizma, poput kulturnog, enogastronomskog i ruralnog turizma, te pružaju osnovu za unapređenje lokalne ponude i infrastrukture. Razvojni dokumenti lokalne razine koji su relevantni za turistički razvoj na predmetnom području prikazani su u nastavku.

Tablica 14. Razvojni dokumenti lokalne razine

Gradovi	Varaždin
	Strategija razvoja kulture Grada Varaždina do 2030. godine
	Strategija upravljanja imovinom Grada Varaždina za razdoblje od 2024. - 2030.
	Godišnji plan upravljanja imovinom Grada Varaždina za 2025. godinu
	Izmjena i dopuna Godišnjeg plana upravljanja imovinom Grada Varaždina za 2025. godinu
	Strategija razvoja sporta Grada Varaždina od 2020. do 2028. godine
	Strategija razvoja urbanog područja Varaždin za razdoblje od 2021. do 2027. godine
	Provedbeni program Grada Varaždina za razdoblje 2021. – 2025. godine
	Akcijski plan energetske i klimatski održivog razvitka (SECAP) grada Varaždina
	Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Varaždina za razdoblje 2022. – 2024. godine
Gradovi	Plan održive urbane mobilnosti: Evaluacija Plana održive urbane mobilnosti Grada Varaždina
	Varaždinske Toplice
	Plan ukupnog razvoja grada Varaždinske Toplice 2021-2031
	Provedbeni program 2021-2025 (s godišnjim izvješćem i izmjenama)
	Analiza upravljanja komunalnom infrastrukturom
	Ludbreg
	Provedbeni plan Grada Ludbrega 2021.-2025.
	Plan razvoja Grada Ludbrega 2021-2027
	Akcijski plan energetske i klimatski održivog razvitka (SECAP) Grada Ludbrega
	Ivanec
Gradovi	Plan upravljanja destinacijom Ivanec 2025.-2029.
	Program razvoja Zone malog poduzetništva
	Petogodišnji plan modernizacije nerazvrstanih cesta
	Strategija zelene urbane obnove

⁵¹ Turistička zajednica Varaždinske županije, Komunikacijska i brend strategija za područje Varaždinske županije 2023.–2025., DCT – Digitalne kulturne transformacije d.o.o., srpanj 2023. Dostupno na: https://www.turizam-vzz.hr/images/dokumenti/akti/2024/Komunikacijska_strategija_turizma_Varazdinske_zupanije_2023.-2025.pdf

⁵² Varaždinska županija (godina izdanja po potrebi). Operativni plan razvoja cikloturizma u Varaždinskoj županiji

	Plan gospodarenja otpadom 2018-2023
	Novi Marof
	Provedbeni urbanistički plan šireg centra naselja Novi Marof
	Prostorni plan uređenja Grada Novi Marof
	Lepoglava
	Provedbeni program Grada Lepoglave za razdoblje od 2021. do 2025. godine
	Prostorni plan uređenja grada Lepoglave

Izvor: Strateški, planski, razvojni i prostorno-planskih dokumenti jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije⁵³

Na području Varaždinske županije djeluje 22 općine. Općine čine važan dio županijskog teritorija i demografske strukture te se uglavnom odlikuju ruralnim i poljoprivrednim karakterom, manjim naseljima i naseljenim mjestima, dok pojedine razvijaju i specifične segmente turizma, prekogranične suradnje i očuvanja kulturne baštine.

Sve općine imaju izrađene Provedbene programe (najčešće za razdoblje 2021.–2025.), a većina i Planove razvoja do 2027. ili 2030. godine, u skladu s nacionalnim zakonodavnim okvirom i Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH. Naglasak je na razvoju komunalne i društvene infrastrukture, podizanju kvalitete života stanovnika, očuvanju okoliša i poticanju gospodarskih aktivnosti na lokalnoj razini. Razvojna dokumentacija Varaždinske županije osigurava snažan strateški okvir za daljnji napredak turizma. Fokusiranjem na održivost, kvalitetu i autentičnost, strategije potiču diversifikaciju ponude i integraciju turizma u društveno-gospodarski razvoj. Ključ uspjeha leži u provođenju zacrtanih mjera kroz međusektorsku suradnju i inovativne pristupe.

Tablica 15. Kvalitativni ciljevi

Cilj	Opis i svrha
Kreiranje platforme za upravljanje održivim razvojem turizma	Stvaranje koordinacijskog tijela ili digitalnog sustava koji povezuje dionike, resurse, podatke i projekte – ključno za integrirano upravljanje
Jasno artikulirano i diferencirano turističko pozicioniranje destinacije	Razvijanje jedinstvenog identiteta koji se temelji na "vremeplovskom" konceptu, kulturnoj baštini i kontinentalnim vrijednostima – vidljivo u svim kanalima komunikacije
Zaštita i/ili brendiranje najmanje 3 lokalna poljoprivredna ili gastro proizvoda	Oznake izvornosti i kvalitete (npr. Varaždinsko zelje, puran, med, bučino ulje) – povezivanje s turizmom kroz eno-gastro ponudu
Unapređenje atraktivnosti kroz infrastrukturna ulaganja	Projekti sufinancirani iz EU, nacionalnih ili regionalnih fondova: biciklističke staze, TIC-ovi, interpretacijski centri, povezivanje s toplicama i kulturnim atrakcijama

Izvor: Kvalitativni ciljevi, obrada na temelju razvojne dokumentacije

⁵³ Strateški, planski, razvojni i prostorno-planskih dokumenti jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije (strategije, planovi razvoja, provedbeni programi, prostorni planovi, sektorske strategije, akcijski planovi i evaluacije). Varaždinska županija: službene mrežne stranice gradova i službeni dokumenti

Prostorno- planski dokumenti

Turizam u Varaždinskoj županiji odvija se na prostorno raznolikom i vrijednom području, zbog čega je neophodno analizirati važeće prostorno-planske dokumente i njihov utjecaj na razvoj turizma. Turizam, kao dinamičan sustav aktivnosti, zahtijeva stalnu prilagodbu tržišnim trendovima te prepoznavanje, očuvanje i unapređenje prostornih vrijednosti. Sve to moguće je ostvariti samo kroz kvalitetan i sustavan prostorni okvir koji osigurava održivost, konkurentnost i prepoznatljivost destinacije.

Cilj ovog poglavlja je ukazati na vrijedne, ali često nedovoljno prepoznate prostorne potencijale Varaždinske županije za razvoj turizma, u skladu s načelima održivog razvoja. Državni i županijski prostorno-planski dokumenti promiču očuvanje i odgovorno korištenje prostornih resursa, pri čemu prostorni planovi predstavljaju temelj za planski i održivi turistički razvoj te za podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Prostor Varaždinske županije obuhvaća nekoliko prirodno-geografskih cjelina koje predstavljaju značajnu osnovu za razvoj različitih oblika turizma:

Termalno područje, osobito u okolici Varaždinskih Toplica, pružaju idealne uvjete za razvoj zdravstvenog, wellness i rekreacijskog turizma. Dostupnost termalnih izvora i duga lječilišna tradicija predstavljaju snažan potencijal za daljnje širenje ponude zdravstvenih usluga i wellness sadržaja.

Vinorodna brdska područja s ruralnim naseljima, poput onih u okolici Ludbrega, Ivanca i Vinice, pogoduju razvoju vinskog, eno-gastro i seoskog turizma. Autohtona ponuda, lokalna gastronomija i očuvani ruralni ambijent predstavljaju značajnu atrakcijsku osnovu za održive turističke proizvode.

Nizinski pojas uz rijeku Dravu, uključujući i područja uz Dravsku park-šumu i retenciju, obiluje očuvanim močvarnim staništima i bogatom bioraznolikošću. Ova zona pogodna je za razvoj izletničkog, ekološkog i aktivnog turizma (cikloturizam, kajak, ribolov, promatranje ptica), uz očuvanje prirodnih vrijednosti prostora. Županijski prostorni plan jasno definira prostorne cjeline s posebnim razvojnim obilježjima, koje se mogu koristiti kao osnova za razvoj selektivnih oblika turizma u skladu s načelima održivosti.

U prostornim planovima Varaždinske županije prepoznata su sljedeća ključna razvojna područja:

1. Područja s izraženim prostornim ograničenjima, poput zaštićenih prirodnih vrijednosti i krajobraza,
2. Područja smanjene naseljenosti i negativnih demografskih trendova, gdje turizam može djelovati kao poticaj revitalizaciji,
3. Prigradske zone grada Varaždina, s potencijalom za širenje turističkih, rekreativnih i smještajnih sadržaja,
4. Grad Varaždin kao središnje urbano područje sa značajnim kulturnim, manifestacijskim i kongresnim potencijalom.

Za razliku od nekih drugih hrvatskih regija, prostor Varaždinske županije još uvijek nije opterećen masovnim turizmom niti neplanskom izgradnjom. To omogućuje strateški pristup u planiranju turističkog razvoja kroz jasno određene zone i prostorne smjernice, uz očuvanje ambijentalnih i krajobraznih vrijednosti.

Primjeri planiranih turističkih zona

- Varaždinske Toplice: važno zdravstveno-lječilišno i wellness središte – zoniran u prostornom planu kao T4.6 turistička namjena i podređene sportsko-rekreativne zone
- Varaždin – centar i prigradske zone: Prostorni plan uređenja Grada Varaždina predviđa zone za turističku i sportsko-rekreacijsku namjenu (označene unutar GUP-a kao golf-zona, zona rekreacije/trgovine i noćnog života)

(PPŽ) Prostorni plan Varaždinske županije⁵⁴

- Donesen 2000., a ažuriran nizom izmjena (2006, 2009, ..., 2024-2025)

⁵⁴ PPŽ Prostorni plan Varaždinske županije ("Službeni vjesnik Varaždinske županije" br. 8/00., 29/06., 16/09, 96/21., 20/24., 34/24 - pročišćeni tekst i 29/25.)

- Prepoznaje ključne prostorne potencijale: termalne vode (npr. Varaždinske Toplice), očuvani okoliš i raznolik krajolik kao osnovu za turistički, sportski i rekreativni razvoj – poput ribnjaka, uz Dravu, brdskih vidikovaca i ruralnih sela
- Prostorne odredbe omogućuju razvoj zdravstvenog, ruralnog, ribarskog i lovno-gostinstva („industrijalizacija uz komparativne prednosti, uključujući termalne izvore, lječilišta, lovni i zdravstveni turizam“)

Prostorni planovi gradova: Svaki grad u Varaždinskoj županiji ima vlastite prostorne planske dokumente, najčešće u obliku Prostornog plana uređenja Grada (PPUG), Generalnog urbanističkog plana (GUP) te raznih Urbanističkih planova uređenja (UPU) i Detaljnih planova uređenja (DPU) za specifične zone. Glavni dokumenti za pojedine gradove su:

- Grad Varaždin: Prostorni plan uređenja Grada Varaždina (PPUG) – donesen i revidiran u „Službenom vjesniku Grada Varaždina“ br. 2/05., 13/14. i 9/22. Uz PPUG, postoje i sljedeći ključni urbani planovi: Generalni urbanistički plan Grada Varaždina (GUP), te Urbanistički planovi uređenja za povijesnu jezgru, sjeverni dio grada, Gospodarsku zonu Motičnjak (istočni dio) i zonu „VIS Konfekcija“. Dodatno su doneseni Detaljni planovi uređenja za dio južne zone centra, južni ulaz („Grlice-Rakite“) u Črnc-Biškupec te proširenje gradskog groblja, koji osiguravaju provedbu infrastrukturnih i stambenih projekata unutar grada.
- Grad Ivanec: Prostorni plan uređenja Grada Ivanca (PPUG) – objavljen u „Službenom vjesniku Varaždinske županije“ br. 6/01., 2/08., 24/12., 32/14., 43/14., 27/16., 32/16. (i pročišćeni tekstovi) te 21/21. i 38/21. Uz PPUG, postoje Urbanistički plan uređenja Ivanca te specifični UPU za groblja u Ivancu i Margečanu. Također je izrađen Detaljni plan uređenja zone užeg centra Ivanca (obuhvaća centar grada).
- Grad Lepoglava: Prostorni plan uređenja Grada Lepoglave (PPUG) – donesen u „Službenom vjesniku Varaždinske županije“ br. 16/03., 27/07., 16A/14., 21/17., 25/17. te odluka i odredbe 96/23. i 105/23. Osim toga, postoji Urbanistički plan uređenja dijela naselja Lepoglave za detaljnije zoniranje pojedinih kvartova.
- Grad Novi Marof: Prostorni plan uređenja Grada Novog Marofa (PPUG) – objavljen u „Službenom vjesniku Varaždinske županije“ br. 16/02., 55/09., 79/18., 44/24. i 62/24. (s pročišćenim tekstom). Također je donesen Urbanistički plan uređenja naselja Novi Marof i kontaktnih zona koji koordinira širenje prometne mreže i infrastrukturne mreže u novomarofskom području.
- Grad Varaždinske Toplice: Prostorni plan uređenja Grada Varaždinskih Toplica (PPUG) – objavljen u „Službenom vjesniku Varaždinske županije“ br. 9/05., 5/09., 5/10., 12/15., 59/20., 58/22., 23/24. i 85/24. (pročišćeni tekst). Grad Varaždinske Toplice također ima Generalni urbanistički plan naselja. Za proširenje turističkih i stambenih zona izrađen je UPU za područje sjeverno od Ludbreške ulice (oblast polazišta prema Termama).
- Grad Ludbreg: Prostorni plan uređenja Grada Ludbrega (PPUG) – objavljen u „Službenom vjesniku Varaždinske županije“ br. 6/03., 22/08., 7/10., 6/15., 25/15., 49/20., 70/20., 104/20., 4/21., 49/22., 63/22., 18/24. i 93/24. (s pročišćenim tekstovima). Uz PPUG, postoje Urbanistički plan uređenja Ludbrega te posebno UPU za Gospodarsku zonu Sjever (industrijska zona).

Svaki od navedenih gradova ima i dodatne lokalne dokumente (npr. detaljne urbanističke planove zona ili infrastrukturne projekte) koje uređuju područja specifičnih građevinskih zona. Ukupan popis svih važećih prostorno-planskih dokumenata u Varaždinskoj županiji dostupan je u publikaciji Zavoda za prostorno uređenje. Prema toj evidenciji, u županiji je usvojeno preko 30 različitih planova na općinskoj i gradskoj razini (PPUG/PPUG, UPU, DPU i dr.), uz navedene ključne dokumente za gradove.

Vezano na izgradnju ili uređenje smještajnih kapaciteta u ruralnim naseljima svi prostorni planovi općina i gradova u građevinskim područjima ne ograničavaju razvoj turizma. S obzirom da trendovi u turizmu ističu očuvanje i unapređenje prostornog identiteta, prostorni planovi općina i gradova ističu gradnju na način očuvanja regionalnih arhitektonskih oblika.

2.4. Performanse turističkog sektora

Analiza turističkih smještajnih kapaciteta i fizičkog prometa na području Varaždinske županije izrađena je temeljem službenih podataka iz sustava eVisitor. U okviru ovog sustava, objekti za pružanje usluga smještaja klasificirani su prema kriterijima (vrsta objekta i podvrsta objekta), u skladu s odredbama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti te važećim pravilnicima koji definiraju razvrstavanje i kategorizaciju ugostiteljskih objekata.

Za potrebe ove analize, objekti su grupirani u nekoliko osnovnih kategorija, s ciljem lakšeg praćenja njihovog udjela u ukupnim turističkim kapacitetima županije, kao i razumijevanja strukture smještaja u odnosu na ostvareni turistički promet. Grupiranje se temelji na broju registriranih objekata, broju ležajeva te volumenu ostvarenih dolazaka i noćenja, uzimajući u obzir i međusobnu sličnost pojedinih vrsta i podvrsta objekata. Cilj ove kategorizacije je omogućiti jasniji pregled dominantnih tipova smještaja u županiji (npr. hoteli, privatni apartmani, kuće za odmor, agroturizam) i njihovu ulogu u turizmu regije. Tako se preciznije može sagledati dinamika potražnje u različitim segmentima tržišta, kao i planirati budući razvoj ponude na temelju postojećih trendova⁵⁵.

Strukturni pregled grupa smještajnih objekata i njihovih definicija prikazan je u tablici koja slijedi.

Tablica 16. Definicija grupa smještajnih objekata

Grupa	Vrsta objekta (eVisitor)	Podvrsta objekta (eVisitor)
Hoteli	Hoteli	Sve podvrste (hotel, aparthotel, pansion, prenočište, sl.)
Obiteljski smještaj	Objekti u domaćinstvu	Sve podvrste (apartmani, sobe, studio apartmani, kuće za odmor)
OPG	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	Sve podvrste (kuće za odmor, sobe, apartmani unutar OPG-a)
Soba za iznajmljivanje	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste)	Soba za iznajmljivanje
Ostalo	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste)	Gostionica, hostel, planinarski dom, lovački dom, planinarski dom, robinzonski objekt, studentski dom

Izvor: HTZ, eVisitor

Analiza turističkog prometa obuhvaća razdoblje 2019.–2024. Iako su rezultati u godinama 2020. i 2021. bili izravno pogođeni globalnom pandemijom COVID-19, ti su podaci zadržani u analizi kako bi se omogućio cjelovit uvid u trendove, oporavak i rast turističkog sektora Varaždinske županije kroz višegodišnji period.

⁵⁵ Hrvatska turistička zajednica (HTZ), Kategorizacija smještajnih objekata u sustavu eVisitor: vrste i podvrste smještajnih kapaciteta

Turistički dolasci i noćenja

Kretanje turističkih dolazaka i noćenja u Varaždinskoj županiji u razdoblju od 2019. do 2024. godine prikazano je u Tablici 22. Najniže vrijednosti zabilježene su 2020. godine, što je bilo izravna posljedica pandemije COVID-19 i restriktivnih epidemioloških mjera koje su zahvatile globalni turizam. Međutim, već u 2021. godini dolazi do postupnog oporavka, koji se intenzivirao tijekom 2022. godine. U 2021. godini, noćenja su porasla za 65,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Najveći broj turista u razdoblju od 2019. do 2021. godine posjetio je grad Varaždin, dok su Bednja i Varaždinske Toplice zauzele drugo i treće mjesto.

U 2023. i 2024. godini Varaždinska županija bilježi rezultate koji su premašili one iz rekordne 2019., što potvrđuje nastavak uzlaznog trenda i povratak povjerenja turista. Stabilan rast zabilježen je i u broju dolazaka i u broju noćenja, pri čemu je 2024. godina dosegla najviše vrijednosti u analiziranom razdoblju.

Prosječna duljina boravka u županiji varirala je od 2,02 noćenja u 2020. do 2,22 noćenja u 2024. godini, što upućuje na trend kraćih, ali češćih posjeta. Iako turisti ostaju kraće, njihov broj kontinuirano raste, čime se kompenzira ukupni volumen noćenja.

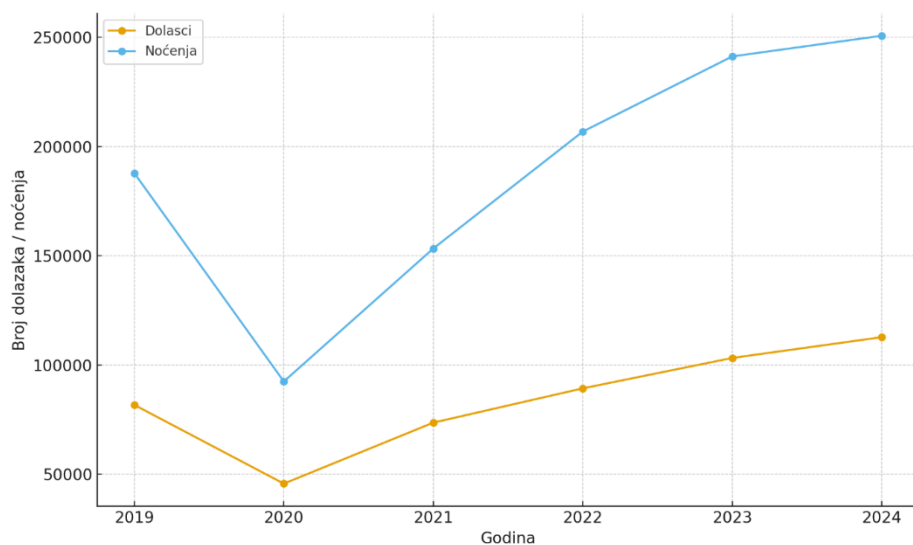
Tablica 17. Broj turističkih dolazaka i noćenja u Varaždinskoj županiji (2019.–2024.)

Godina	Dolasci	Noćenja
2019.	81.720	187.803
2020.	45.696	92.450
2021.	73.610	153.309
2022.	89.300	206.813
2023.	103.880	246.234
2024.	112.705	260.657
Promjena (2021.–2024.)	+53,1%	+70%

Izvor: Izvješće TZ Varaždinske županije, sustav eVisitor⁵⁶

Slika 16. Broj turističkih dolazaka i noćenja u Varaždinskoj županiji (2019.–2024.)

⁵⁶ Izvješće Turističke zajednice Varaždinske županije, sustav eVisitor

Izvor: Obrada autora, Izvješće TZ Varaždinske županije, sustav eVisitor

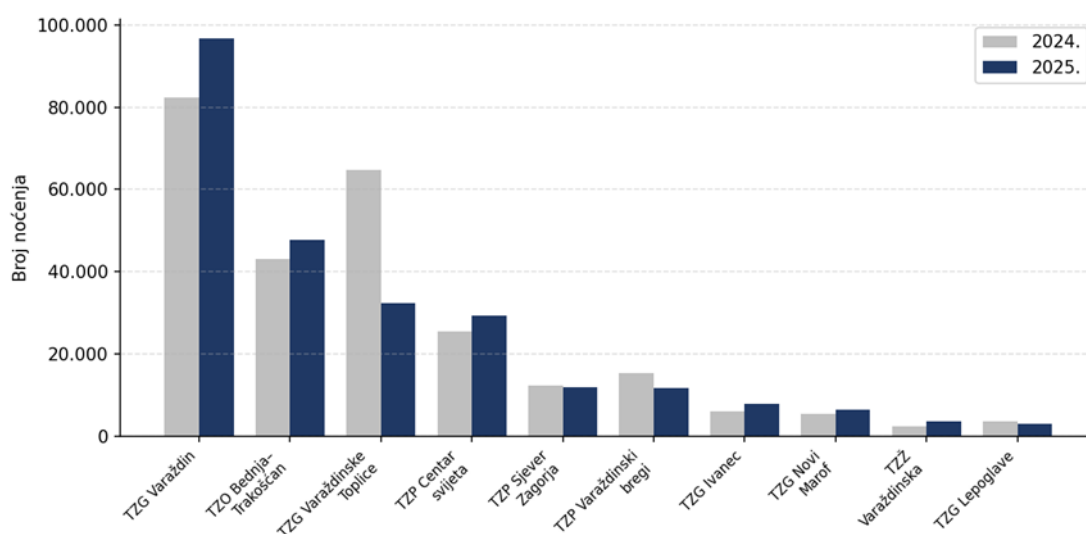
Tablica 18. Struktura broja noćenja u lokalnim turističkim zajednicama prema vrstama smještaja u 2024. Godini

Turistička zajednica	Noćenja 2025.	Udio 2025.	Noćenja 2024.	Udio 2024.
TZG Varaždin	96.649	38,57%	82.344	31,59%
TZO Bednja – Trakošćan	47.745	19,05%	43.169	16,56%
TZG Varaždinske Toplice	32.260	12,88%	64.678	24,81%
TZP Centar svijeta	29.379	11,73%	25.477	9,77%
TZP Sjever Zagorja	12.004	4,79%	12.403	4,76%
TZP Varaždinski bregi	11.692	4,67%	15.309	5,87%
TZG Ivanec	7.932	3,17%	5.943	2,28%
TZG Novi Marof	6.376	2,54%	5.350	2,05%
TZŽ Varaždinska	3.545	1,41%	2.426	0,93%
TZG Lepoglave	2.987	1,19%	3.574	1,37%
UKUPNO	250.569	100,00%	260.681	100,00%

Izvor: Obrada autora; Izvješće o izvršenju programa rada Turističke zajednice Varaždinske županije za 2025. godinu (sustav eVisitor)⁵⁷

⁵⁷ Izvješće TZ Varaždinske županije, sustav E-visitor

Slika 17. Noćenja po turističkim zajednicama - usporedba 2024./2025.

Izvor: Izvješće o izvršenju programa rada Turističke zajednice Varaždinske županije za 2025. godinu (sustav eVisitor)

Hoteli i objekti u domaćinstvu zajedno čine gotovo 78% svih noćenja u 2025. godini, s izraženim rastom udjela u odnosu na 2024. (kada je taj zbroj iznosio oko 65,5%). Suprotno tome, udio soba za iznajmljivanje gotovo se prepolovio (s 22,09% na 10,01%), najvećim dijelom zbog zatvaranja hotela Minerva koji je preusmjerio dio ranijeg prometa te zbog pada broja noćenja u toj kategoriji objekata.

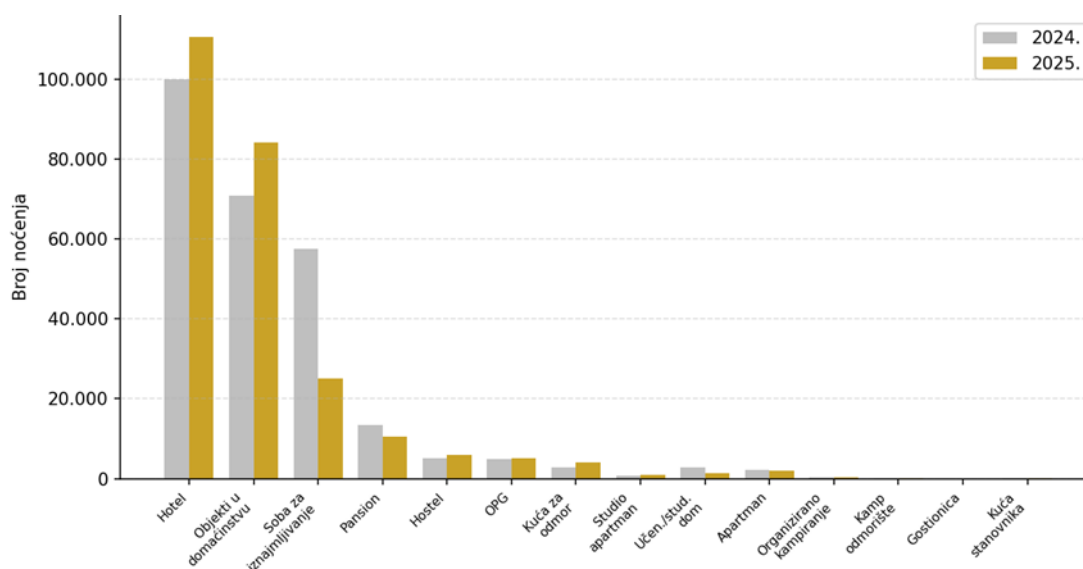
Tablica 19. Noćenja po vrsti smještajnog objekta

Vrsta smještajnog objekta	Noćenja 2025.	Udio 2025.	Noćenja 2024.	Udio 2024.
Hotel	110.559	44,12%	99.886	38,32%
Objekti u domaćinstvu	84.214	33,61%	70.752	27,14%
Soba za iznajmljivanje	25.078	10,01%	57.589	22,09%
Pansion	10.489	4,19%	13.467	5,17%
Hostel	5.966	2,38%	5.085	1,95%
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	5.210	2,08%	4.942	1,90%
Kuća za odmor	4.172	1,67%	2.816	1,08%
Studio apartman	1.054	0,42%	810	0,31%
Učenički/studentski dom/Akademis	1.299	0,52%	2.743	1,05%
Apartman	1.927	0,77%	2.133	0,82%
Organizirano kampiranje	317	0,13%	326	0,13%

Kamp odmoriste	187	0,07%	58	0,02%
Gostionica	23	0,01%	26	0,01%
Kuća stanovnika općine/grada	74	0,03%	48	0,02%
UKUPNO	250.569	100,00%	260.681	100,00%

Izvor: Izvješće o izvršenju programa rada Turističke zajednice Varaždinske županije za 2025. godinu (sustav eVisitor)

Slika 18. Noćenja po vrsti smještajnog objekta – usporedba 2024./2025.

Izvor: Izvješće o izvršenju programa rada Turističke zajednice Varaždinske županije za 2025. godinu (sustav eVisitor)

Važno je istaknuti da se nastavio trend iz 2022. godine, prema kojem broj noćenja stranih turista u 2023. prvi put nadmašuje broj noćenja domaćih gostiju. Iako su domaći turisti tradicionalno dominirali u strukturi noćenja, ova promjena potvrđuje rast međunarodne prepoznatljivosti Varaždinske županije kao turističke destinacije. Takav rezultat izravno je povezan s ciljanom promocijom i realizacijom razvojnih aktivnosti koje provodi Turistička zajednica Varaždinske županije.

Prema zemlji porijekla, u 2023. godini najviše noćenja ostvarili su strani gosti (130.831), a među stranim turistima prednjače:

- Njemačka (29.077 noćenja),
- Poljska (11.484),
- Slovenija (8.882),
- Austrija (7.781),
- Slovačka (6.868),
- slijede gosti iz Italije, Češke, Nizozemske i Indije.

Već godinama, Hrvatska, Njemačka i Poljska zauzimaju vodeća mjesta po broju noćenja, dok je Austrija, s rastom broja gostiju, u 2023. ušla u prvih pet tržišta.

U 2024. godini nastavljen je pozitivan trend rasta turističkog prometa. Domaći turisti ostvarili su 127.930 noćenja, dok su među stranim gostima najbrojniji bili turisti iz Njemačke (28.004 noćenja), Poljske (12.084),

Slovenije (9.693), Austrije (7.179) i Italije (6.747). Slijede posjetitelji iz Slovačke, Nizozemske, Češke, Mađarske, Bosne i Hercegovine te Srbije.

Tablica 20. Glavna emitivna tržišta u 2024. godini

Država	Broj noćenja	Udio u UKUPNIM noćenjima (%)
Hrvatska	127.930	49,08 %
Njemačka	28.004	10,74 %
Poljska	12.084	4,64 %
Slovenija	9.693	3,72 %
Austrija	7.179	2,75 %
Italija	6.747	2,59 %
Slovačka	6.407	2,46 %
Mađarska	4.235	1,62 %
Ostale zemlje	1.663	0,64 %
STRANI (ukupno)	132.727	50,92 %

Izvor: Izvješće TZ Varaždinske županije, sustav eVisitor

Zadržavanje Njemačke i Poljske među vodećim tržištima potvrđuje stabilnost tradicionalnih emitivnih segmenata, dok porast broja noćenja gostiju iz Italije i Mađarske pokazuje sve veći interes tržišta koja su tradicionalno orijentirana na jadransku obalu, što dodatno potvrđuje rast prepoznatljivosti kontinentalne Hrvatske kao cjelogodišnje destinacije.

Najveći broj noćenja u 2024. godini ostvaren je na području Turističke zajednice grada Varaždina (31,59%), koja zadržava ulogu vodeće destinacije županije. Slijede:

- TZ grada Varaždinskih Toplica – 24,81%,
- TZ općine Bednja – Trakošćan – 16,56%,
- TZ područja Centar svijeta – 9,77%,
- TZ područja Varaždinski bregi – 5,87%,
- TZ područja Sjever Zagorja – 4,76%,
- TZ grada Ivanca – 2,28%,
- TZ grada Novog Marofa – 2,05%,
- TZ grada Lepoglave – 1,37%.

Područja obuhvaćena Turističkom zajednicom Varaždinske županije, odnosno ona u kojima još nije osnovana lokalna ili područja turistička zajednica, ostvarila su 0,93% ukupnih noćenja u 2024. godini, u usporedbi s 0,97% u 2023. i gotovo 9% u 2021. godini⁵⁸. Taj pad udjela nije negativan pokazatelj, već posljedica širenja mreže lokalnih i područnih turističkih zajednica, koje sada pokrivaju veći dio teritorija županije.

⁵⁸ Izvješće o radu Turističkog vijeća odnosi se na razdoblje od 01. siječnja do 31. prosinca 2024.godine; dostupno na: https://turizam-vzz.hr/images/dokumenti/2024/Izvjestaji_o_radu_2024/Izvjescje_o_radu_TV_za_2024.godinu-prihvaceno.pdf

Ovaj trend predstavlja pozitivan razvojni pomak, jer omogućuje bolju koordinaciju i planiranje zajedničkih aktivnosti na regionalnoj i klsterskoj razini, potiče integrirani razvoj turističke ponude te doprinosi uravnoteženijem prostornom i gospodarskom razvoju turizma u cijeloj Varaždinskoj županiji.

Struktura ukupnih smještajnih kapaciteta Varaždinske županije, mjerena brojem ležajeva, pokazuje izraženu koncentraciju turističke ponude u dva vodeća središta – Varaždinskim Toplicama (37 % svih ležajeva) i Gradu Varaždinu (25 %). Slijede Općina Bednja (područje Trakošćana) i Grad Ludbreg, koji također raspolažu značajnim, ali prostorno ograničenim kapacitetima, uglavnom u segmentu obiteljskog smještaja i kuća za odmor.

U 2024. godini na području županije evidentirano je 418 smještajnih objekata s ukupno 4.713 kreveta, što predstavlja rast od 13,6 % u odnosu na 2023. godinu (368 objekata, 4.561 kreveta). Najbrojniji su objekti u domaćinstvima (318), koji čine gotovo tri četvrtine ukupne ponude (24,5 % više nego 2023.), dok su hoteli i kuće za odmor drugi i treći najzastupljeniji oblici smještaja.

Unatoč rastu broja objekata i kreveta, prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta i dalje je ispod optimalne razine. Popunjenost hotela procjenjuje se na oko 34 %, smještaja u domaćinstvima 26,5 %, a na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG-ima) 35,5 %⁵⁹. Ovakvi pokazatelji ukazuju na stabilan rast prometa, ali i na potrebu za dodatnim mjerama za povećanje boravka gostiju i produženje sezone.

Tablica 21. Ključni pokazatelji turističkog prometa 2021.–2024.- Varaždinska županija

Godina	Prosječan broj noćenja po dolasku	Dolasci na 100 stanovnika	Noćenja na 100 stanovnika	Noćenja po stalnoj postelji
2021.	2,0	45,6	93,1	35,6
2022.	2,3	55,5	126,9	47,2
2023.	2,3	64,7	151,2	59,1
2024.	2,3	70,0	159,9	56,9

Izvor: DZS, Intenzitet turizma u gradovima i općinama + Izvješće TZ Varaždinske županije

Prosječan broj noćenja po dolasku zadržao se na razini 2,3, što ukazuje na kratkotrajni boravak gostiju bez značajnijih promjena u duljini zadržavanja. S druge strane, broj dolazaka i noćenja na 100 stanovnika kontinuirano raste te potvrđuje povećanu atraktivnost destinacije, bolju prometnu dostupnost i širenje ponude u svim dijelovima županije.

Broj noćenja po stalnoj postelji rastao je do 2023. godine, dok blagi pad u 2024. (s 59,1 na 56,9) može ukazivati na povećanje kapaciteta brže od rasta potražnje, što otvara prostor za ciljane mjere produženja turističke sezone, jačanje vansezonskih proizvoda (kultura, wellness, outdoor, manifestacije) i bolju prostornu disperziju posjetitelja.

Turistički promet u Varaždinskoj županiji u 2023. i 2024. godini nadmašio je pretpandemijske rezultate. Uz kontinuiran rast broja stranih gostiju, proširenje lokalnih TZ-ova i rast kapaciteta kuća za odmor, županija se pozicionira kao sve atraktivnija i konkurentnija destinacija, kako u nacionalnim, tako i u međunarodnim okvirima.

⁵⁹ Podaci dostavljeni na zahtjev; obrada autora. Varaždin: TZ Varaždinske županije

Sezonalnost tržišta

Turistički promet u Varaždinskoj županiji tijekom 2024. godine zadržao je uzlazni trend, s dodatnim rastom u broju dolazaka i noćenja u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno je ostvareno 112.705 dolazaka (+8,5 % u odnosu na 2023.) i 260.657 noćenje (+5,9 %), čime se potvrđuje daljnje jačanje turističke atraktivnosti županije i njezina sve snažnija integracija u europska turistička kretanja.

Po drugi put zaredom, strani turisti ostvaruju veći broj noćenja od domaćih (132.727 naspram 127.930), čime se potvrđuje stabilizacija novog trenda u strukturi tržišta. Time se dodatno učvršćuje pozicioniranje Varaždinske županije kao prepoznatljive kulturne, izletničke i rekreativne destinacije s međunarodnim dosegom. Paralelno s rastom međunarodnog interesa, zabilježen je i značajan rast domaćih dolazaka (+13,3 %), što ukazuje na očuvanu lojalnost domaćih posjetitelja i važnost regionalnog tržišta za održivost turističkog sustava.

Tablica 22. Turistički promet Varaždinske županije u 2024. godini, Ključni pokazatelji

Pokazatelj	Vrijednost 2024.	Usporedba s 2023.
Ukupno dolazaka	112.705	+8,51 %
– Strani turisti	61.117	+4,57 %
– Domaći turisti	51.588	+13,34 %
Ukupno noćenja	260.657	+5,87 %
– Strani turisti	132.727	+5,37 %
– Domaći turisti	127.930	+6,44 %

Izvor: Izvješće TZ Varaždinske županije, sustav eVisitor

Najveći broj noćenja stranih turista dolazi s emitivnih tržišta srednje Europe, pri čemu Njemačka prednjači s čak 28.004 noćenja, odnosno 15,1 % svih noćenja u 2024. godini. Slijede Slovenija, Austrija, Italija i Mađarska. Važno je istaknuti da se prosječna duljina boravka turista s ovih tržišta kreće između 1,5 i 3,9 dana, što upućuje na postojanje prostora za dodatno produljenje boravaka kroz paket aranžmane, integrirane itinerare i bolju povezanost s regijom.

Turistički promet u Varaždinskoj županiji pokazuje umjerenu sezonalnost, s najvišim intenzitetom u ljetnim mjesecima (lipanj–kolovoz), ali i sa sve izraženijim porastom prometa u predsezonskom i posezonskom razdoblju tijekom promatranog trogodišnjeg razdoblja (2022.–2024.).

Tablica 23. Mjesečni turistički promet (dolasci i noćenja) u razdoblju 2022.–2024.

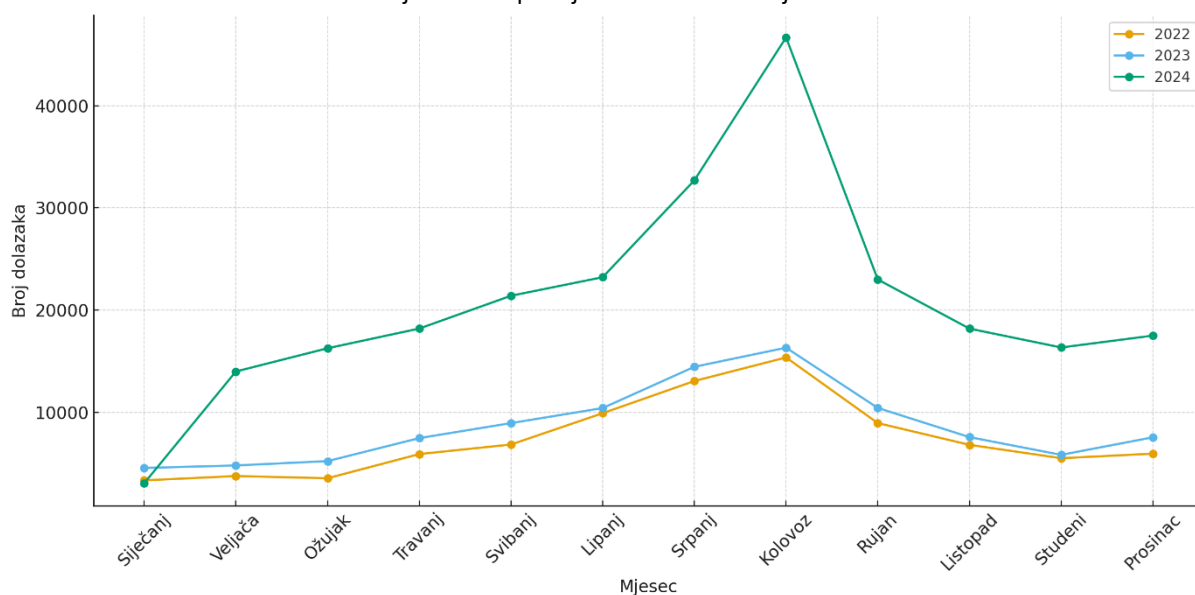
Mjesec	Dolasci 2022	Noćenja 2022	Dolasci 2023	Noćenja 2023	Dolasci 2024	Noćenja 2024
Siječanj	3.372	8.678	4.584	1.762	4.914	3.089
Veljača	3.793	8.406	4.830	11.434	5.516	14.013
Ožujak	3.579	8.901	5.253	12.371	6.821	16.284
Travanj	5.942	13.800	7.502	17.570	7.622	18.209

Svibanj	6.876	16.863	8.968	21.902	9.731	21.414
Lipanj	9.936	21.532	10.439	22.888	11.118	23.228
Srpanj	13.082	29.730	14.472	33.439	14.173	32.697
Kolovoz	15.386	40.170	16.338	42.977	19.024	46.659
Rujan	8.970	18.533	10.451	23.322	9.940	23.005
Listopad	6.845	15.857	7.598	17.948	8.069	18.203
Studeni	5.538	12.411	5.865	14.268	7.185	16.360
Prosinac	5.981	11.932	7.580	16.353	8.608	17.520
Ukupno	89.300	206.813	103.880	236.234	112.721	250.681

Izvor: sustav eVisitor — mjesečni podaci o turističkim dolascima, 2022.–2024.; vlastita obrada podataka.

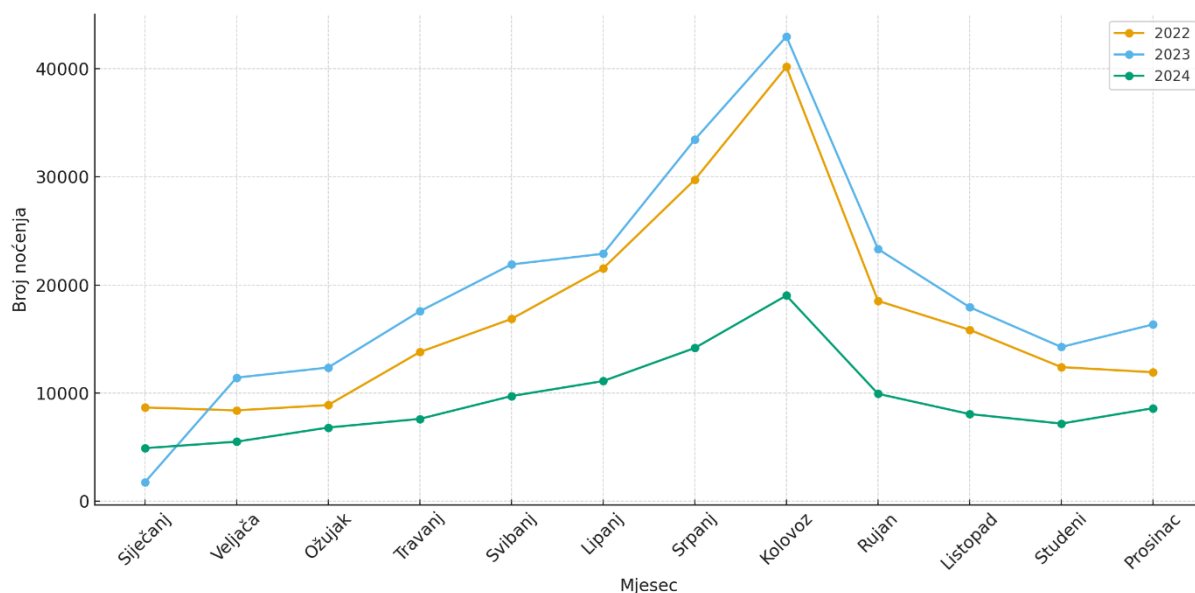
U razdoblju 2022.–2024. Varaždinska županija bilježi kontinuiran rast turističkog prometa, s povećanjem dolazaka za više od 26% i noćenja za preko 21%. Posebno se ističu ožujak, svibanj, studeni i prosinac, koji iz godine u godinu privlače sve više posjetitelja.

Slika 19. Broj dolazaka po mjesecima za razdoblje 2022.–2024.

Izvor: sustav eVisitor — mjesečni podaci o turističkim dolascima, 2022.–2024.; vlastita obrada podataka

Slika 20. Broj noćenja po mjesecima za razdoblje 2022.–2024.

Izvor: sustav eVisitor — mjesečni podaci o turističkim dolascima, 2022.–2024.; vlastita obrada podataka.

Analiza sezonalnosti pokazuje da se turizam sve više odvija izvan klasične ljetne sezone, uz izraženo povećanje prometa u ožujku, svibnju, studenome i prosincu, što ukazuje na učinkovitu desezonalizaciju i jačanje kulturnih, manifestacijskih i poslovnih putovanja.

Kolovoz i dalje ostaje vršni mjesec, s gotovo petinom ukupnih dolazaka i noćenja, no istodobno se uočava porast zimskih i proljetnih posjeta, posebice u prosincu, kada Varaždin i okolne destinacije ostvaruju značajan rast zahvaljujući Adventu u Varaždinu, božićnim sajmovima, kulturnim događanjima i zimskim manifestacijama u Varaždinskim Toplicama i Trakošćanu.

Prosječna duljina boravka blago se smanjila s 2,4 na 2,3 noćenja, što odražava porast kratkih boravaka i vikend-turizma, uz istodobno širenje baze posjetitelja. Ovaj trend pokazuje da županija postaje privlačna za česte, ali kraće posjete, osobito za domaće goste i posjetitelje iz susjednih zemalja.

Podaci o prosječnoj dnevnoj potrošnji turista preuzeti su iz istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023.⁶⁰, koje provodi Institut za turizam u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom. Riječ je o nacionalno reprezentativnom istraživanju koje analizira obilježja turističke potražnje, motive dolaska, zadovoljstvo ponudom te strukturu i razinu turističke potrošnje po regijama i sezonama.

Rezultati istraživanja predstavljaju relevantnu podlogu za analizu ekonomskih učinaka turizma te za planiranje razvoja turističkih proizvoda i upravljanje destinacijom.

Tablica 24. Prosječni dnevni izdaci turista – Sjeverna Hrvatska

Kategorija	Iznos (€)
Ukupno	130,2
Smještaj	64,2
Hrana i piće	25,0
Usluge trgovine (shopping)	20,1

⁶⁰ Izvor: Institut za turizam i Hrvatska turistička zajednica (2023). TOMAS Hrvatska 2022./2023. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za turizam

Kultura i zabava	1,7
Sport i rekreacija	0,2
Izleti / ekskurzije	5,5
Lokalni prijevoz	0,1
Ostalo	14,0

Izvor: Institut za turizam i Hrvatska turistička zajednica (2023). TOMAS Hrvatska 2022./2023. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj; obrada autora

Prema podacima istraživanja, prosječna dnevna potrošnja turista u Sjevernoj Hrvatskoj iznosi 130,2 €, što je nešto niže od nacionalnog prosjeka (140,2 €) te značajno niže u odnosu na pojedine jadranske županije s izraženom ljetnom potražnjom. Najveći udio ukupne potrošnje odnosi se na smještaj (64,2 €), koji čini gotovo polovicu dnevnog izdatka turista. To upućuje na ključnu ulogu smještajnog sektora u generiranju prihoda, ali i na ograničeni prostor za dodatnu potrošnju unutar drugih segmenata ponude.

Značajan dio potrošnje ostvaruje se kroz hranu i piće (25,0 €) te usluge trgovine (20,1 €). Ova struktura ukazuje na važnost ugostiteljske i maloprodajne ponude te potvrđuje potencijal razvoja autentičnih eno-gastronomskih proizvoda, lokalnih suvenira i specijaliziranih trgovina. S druge strane, relativno nizak udio potrošnje u segmentima kulture i zabave (1,7 €) te sporta i rekreacije (0,2 €) ukazuje na slabiju monetizaciju iskustvenih sadržaja i organiziranih aktivnosti. To predstavlja razvojnu priliku za jačanje interpretacijskih programa, tematskih manifestacija, outdoor ponude i vođenih tura, s ciljem povećanja dodatne potrošnje po gostu.

Zaključno, struktura potrošnje u Sjevernoj Hrvatskoj pokazuje stabilnu osnovu temeljenu na smještaju i gastronomiji, ali i potrebu za daljnjom diversifikacijom turističkih proizvoda kako bi se povećala ukupna dnevna potrošnja i konkurentnost destinacije u odnosu na nacionalni prosjek.

Ciljana tržišta, segmentacija posjetitelja i motivi dolaska

Struktura domaćih i inozemnih gostiju

Turistički promet Varaždinske županije tradicionalno je oslonjen na domaće goste, koji čine stabilan dio posjeta. U 2023. domaći turisti ostvarili su oko 45% ukupnih dolazaka (46.452 od 103.216), a stranci približno 55%. Sličan omjer zadržan je i u 2024. (oko 45,8% domaćih naspram 54,2% stranih dolazaka). Zaključno, iako je destinacija sve privlačnija inozemnim posjetiteljima, hrvatski gosti (posebno iz Zagreba i okolnih županija) i dalje su okosnica prometa – dolaze tijekom cijele godine na kraće odmore, izlete i vikend-boravke. Oni pružaju bazu potražnje koja je manje osjetljiva na međunarodne trendove. Istovremeno, segment stranih gostiju kontinuirano raste: 2024. broj noćenja stranih posjetitelja prvi je put nadmašio noćenja domaćih (50,9% prema 49,1%), što potvrđuje uspjeh u privlačenju međunarodnog tržišta⁶¹.

Ključna emitivna tržišta

⁶¹ "Izvrješće o izvršenju programa rada TZGV 2024 — Turistička zajednica Grada Varaždina, 2025.

U strukturi stranih turista Varaždinske županije prednjače posjetitelji iz Njemačke, Austrije i Slovenije, što je u skladu s nacionalnim trendovima (te su zemlje bile top 3 emitivna tržišta za Hrvatsku 2023. godine). Posebno je značajno njemačko tržište – gosti iz Njemačke ostvarili su najviše inozemnih noćenja u Varaždinu tijekom 2023./2024., koristeći regiju kao dio itinerara po Hrvatskoj ili za posebne događaje (npr. mnogi posjete Varaždinu zbog kulturnih manifestacija). Austrijski i slovenski gosti također čine velik udio, potaknuti blizinom (vikend putovanja automobilom) i kulturnom povezanošću. Osim njih, primjetan je i porast dolazaka iz Mađarske, Poljske i Češke posljednjih godina, dijelom zbog promocije na tim tržištima i dobrih cestovnih veza (autocesta kroz Međimurje). Iz susjedne Slovenije npr. turisti često dolaze motivirani specifičnim sadržajima – na terme u Toplicama ili na koncerte i festivale u Varaždinu. Važno je napomenuti i udio udaljenijih tržišta: dok gosti iz npr. Italije, Nizozemske ili Ujedinjene Kraljevine nisu masovni, ipak ih se bilježi sve više (npr. kroz specijalizirane ture ili posjet festivalima). Generalno, međunarodni gosti u Varaždinskoj županiji su regionalno koncentrirani (Srednja Europa), što je logično s obzirom na profil destinacije.

Demografski profil posjetitelja

Prema istraživanjima Instituta za turizam (TOMAS 2022./2023.)⁶², prosječna dob turista u Hrvatskoj iznosi oko 42 godine, a oko 60% njih je u dobi 30–49 godina. Sličan obrazac vrijedi i za sjevernu Hrvatsku, uključujući Varaždinsku županiju – prevladavaju gosti srednje životne dobi, često zaposleni ljudi koji putuju s obitelji ili partnerom. Terenska opažanja i ankete lokalno potvrđuju da mnogo posjetitelja dolazi obiteljski (roditelji s djecom osnovnoškolske dobi na izlete, obiteljski odmor u kućama za odmor itd.) ili u manjim grupama prijatelja. Značajan segment su i poslovni ljudi (30-50 godina) koji posjećuju Varaždin radi poslovnih obaveza pa spajaju posao s obilaskom destinacije (tzv. *bleisure* trend). Također, s obzirom na postojanje studentske populacije (fakulteti u Varaždinu) i raznih događanja, u destinaciji je prisutna i mlađa publika (<30 godina), ali više kao jednodnevni ili event posjetitelji nego višednevni turisti.

Motivi dolaska

Motivacija posjetitelja za odabir Varaždinske županije uvelike se poklapa s njenom raznolikom ponudom. Prema istraživanju TOMAS za regiju Sjeverna Hrvatska (Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Međimurska, Koprivnička žup.), glavni motivi turističkih dolazaka su:

- City break – kratki urbani odmori predvode s oko 42% udjela kao glavni motiv dolaska u regiju. To se jasno očituje u popularnosti grada Varaždina, čija barokna arhitektura, muzeji i šarmantne ulice privlače vikend-posjetitelje iz većih gradova (Zagreb, Ljubljana, Budimpešta). Mnogi turisti dolaze upravo radi doživljaja grada (razgledavanje, kultura, gastronomija u staroj gradskoj jezgri).
- Aktivni odmor u prirodi – motiv planinarenje i hodanje navodi oko 26% gostiju regije, što se odnosi na privlačnost planina i zelenih zona Varaždinske županije. Destinacije poput Ivančice, Ravne gore, te šuma i jezera (npr. Trakošćansko jezero) idealne su za planinare, bicikliste i rekreativce. Također, sadržaji poput adrenalinskih parkova, biciklističkih staza i ribolova doprinose motivu aktivnog odmora.
- Posao i poslovni razlozi – oko 18–19% dolazaka u Sjevernu Hrvatsku motivirano je poslom. Varaždinska županija ima razvijenu industriju i gospodarstvo, pa često ugosti poslovne putnike (sastanci, konferencije, edukacije). Takvi gosti troše na smještaj i hranu, a nerijetko produže boravak kako bi obišli znamenitosti u slobodno vrijeme.

⁶² Institut za turizam (2023). TOMAS Hrvatska 2022./2023. Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj

- Posjet rodbini i prijateljima (VFR) – ovaj motiv čini približno 17–18% dolazaka. Mnogi iseljenici ili ljudi koji vuku porijeklo iz varaždinskog kraja dolaze obići obitelj, posebno ljeti i za blagdane. Iako takvi posjetitelji često koriste privatni smještaj kod rodbine, oni posjećuju lokalne atrakcije, restorane i manifestacije te su važan dio ukupnog turističkog prometa.
- Ruralni predjeli i seoski odmor – oko 16% putnika navodi želju za boravkom na selu kao motiv. Varaždinska županija razvila je koncept “Kuće za odmor s pričom”, certificiranih kuća za iznajmljivanje u ruralnom okruženju (npr. na vinorodnim brežuljcima, uz šume Ivanščice) koje nude autentičan ugođaj. Taj proizvod direktno cilja turiste željne mira, privatnosti i prirode. Vikendice i OPG-ovi s smještajem postali su popularni posebice nakon pandemije, pa motiv bijega u prirodu dobiva na značaju.

Osim navedenih glavnih motiva, prisutni su i ostali motivi: npr. kultura i baština (koncerti, festivali, muzeji – što je integrirano u city break ponudu), manifestacije i događanja (gdje Špancirfest, festivali barokne glazbe ili Lepoglavski dani čipke privlače specifičnu publiku), gastronomija i enologija (uživanje u lokalnoj hrani i vinima, motiv za sve veći broj posjeta vinskim podrumima na Varaždin bregu), te wellness i zdravlje (toplice u Varaždinskim Toplicama kao motiv rehabilitacije ili relaksacije). Za odmorišne goste (one koji ciljano dolaze na odmor, a ne poslovno), posebno je izražen motiv priroda – čak 69,8% odmorišnih turista u sjevernoj Hrvatskoj ističe uživanje u prirodi kao glavni razlog dolaska. To se u Varaždinskoj županiji realizira kroz ponudu smještaja u prirodnom okruženju (vikendice, agroturizmi), aktivnosti na otvorenom i posjete parkovima prirode. Mir i opuštanje također su često naglašeni – gosti traže bijeg od gradske vreve, što Varaždinska može ponuditi u svojim termalnim kupalištima, seoskim domaćinstvima i planinarskim lokacijama.

Ponašanje turista i način putovanja: Suvremeni putnici u ovu regiju uglavnom putuju vlastitim prijevozom. Prema TOMAS istraživanju, oko 56–60% gostiju stiže automobilom, destinacija je lako dostupna autocestom (A4) i cestovnom mrežom. Blizina emitivnih tržišta (Slovenija, južna Austrija, južna Njemačka, Mađarska) također potiče dolazak autima i autobusima. Manji dio (oko 8–10%) dolazi organizirano autobusom (turoperatorske ture ili školski izleti), dok vrlo mali segment koristi avion (kontinentalna Hrvatska nema jaku avio-destinaciju osim Zagreba; tek 2–3% gostiju Sjeverne Hrvatske dođe avionom do zagrebačkog aerodroma pa nastavi put). U destinaciji se gosti uglavnom kreću samostalno – obilaze automobilima i sve je popularniji cikloturizam (neki turisti donose bicikle ili ih iznajme u Varaždinu radi obilaska okolice).

Što se tiče organizacije putovanja i rezervacija, sve veći utjecaj ima digitalizacija. Istraživanja pokazuju da 76% putnika u EU već koristi online booking servise za kupnju karata i rezervacije, a više od četvrtine svih noćenja u Hrvatskoj 2022. turisti su sami rezervirali preko internetskih platformi (poput Bookinga, Airbnb-a i sl.).⁶³ U Varaždinskoj županiji trend je sličan – procjenjuje se da oko jedne trećine (36%) individualnih gostiju rezervira smještaj putem online platformi (posebice objekti u privatnom smještaju), dok ostatak dolazi preko drugih kanala (direktno, preko preporuka ili agencijski). Informacije za putovanje također se prikupljaju prvenstveno online: internet je glavni izvor podataka o destinaciji za približno 61% turista – bilo kroz službene stranice, bilo kroz recenzije i društvene mreže. Ova činjenica naglašava važnost digitalne prisutnosti destinacije, što je već spomenuto u promocijskoj strategiji⁶⁴.

U sažetku, tipičan posjetitelj Varaždinske županije najčešće dolazi vlastitim automobilom na kraći boravak (1–3 noći), u dobi između 30 i 50 godina, često u pratnji obitelji ili partnera. Glavni motivi dolaska vezani su uz urbani doživljaj Varaždina te prirodne i ruralne sadržaje u okolici. Informacije i smještaj najčešće pronalazi putem interneta, a tijekom boravka najveći dio potrošnje usmjerava na kulturne aktivnosti, gastronomiju i rekreaciju. Struktura posjetitelja varira ovisno o sezoni – ljeti prevladavaju obiteljski i strani gosti, dok su zimi češći domaći izletnici (posebno tijekom Adventa) – ukupno gledano, ovaj profil u velikoj mjeri odgovara ciljnom segmentu definiranom u razvojnim planovima destinacije.

⁶³ Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske. (2024). Croatia among most popular EU destinations for online accommodation booking.

⁶⁴ Turistička zajednica Grada Varaždina. Izvješće o izvršenju programa rada TZGV za 2024. godinu.

Tržišni trendovi i inovacije u turizmu

Turističko tržište se neprestano mijenja, a preferencije suvremenih putnika evoluiraju u smjeru veće osviještenosti, digitalizacije i zahtjevnosti u pogledu kvalitete doživljaja. U europskom kontekstu, koji je glavno emitivno tržište za Hrvatsku, uočljivi su sljedeći trendovi:

- Održivi i odgovorni turizam: Sve više turista želi putovati održivo i “zeleno” – prema istraživanjima, čak 76% putnika izjavljuje da želi putovati na održiviji način u idućoj godini. To znači da ih privlače destinacije koje nude *eko-friendly* smještaj, očuvanu prirodu, lokalne proizvode i koje brinu o smanjenju prekomjernog turizma. Današnji posjetitelji su i društveno osviješteni; cijene autentične lokalne priče i žele da njihov posjet ima pozitivan utjecaj na lokalnu zajednicu. Varaždinska županija tu vidi priliku u naglašavanju svojih autohtonih aduta – od održavanih zaštićenih područja (npr. regionalni parkovi, rijeka Drava – dio “Amazone Europe” rezervata) do promocije tradicijskih obrta i običaja (poput lepoglavske čipke, varaždinskog zelja...). Ulaganje u održivu infrastrukturu također je imperativ: npr. razvoj mreže biciklističkih staza, punionica za e-vozila, sustava javnih bicikala, energetski učinkovitih smještajnih objekata i digitalne signalizacije na turističkim lokacijama. Takvi potezi ne samo da prate trend održivosti, već doprinose očuvanju resursa za buduće generacije turista.
- Personalizacija i orijentiranost na individualnog gosta: Masovni turizam ustupa mjesto personaliziranim iskustvima. Sve je važnije prilagoditi ponudu specifičnim interesima i potrebama manjih segmenata tržišta. To znači kreiranje nišnih proizvoda – npr. tematske ture za ljubitelje povijesti (obilazak baroknih palača uz kostimirane vodiče), adrenalinski programi za mlade (paragliding s Ivanščice, kajak Dravom), wellness paketi za parove, “workation” aranžmani za digitalne nomade i sl. Varaždinska županija već radi na tome kroz koncept “Kuća za odmor s pričom” gdje svaka kuća ima autentičnu temu i doživljaj. U budućnosti, uspjeh će ovisiti o sposobnosti destinacije da sluša želje individualnog gosta i ponudi mu upravo ono što traži. Fleksibilnost u poslovanju turističkih subjekata (npr. mogućnost tailor-made itinerera, proširenje usluga po želji gosta) postat će standard.
- Digitalna transformacija i upotreba novih tehnologija: Turizam se ubrzano digitalizira – od faze inspiracije i planiranja, preko rezervacije, do samog doživljaja i dijeljenja iskustava. Već danas 76% europskih putnika rezervira online, a platforme za recenzije i društvene mreže snažno utječu na odabir odredišta. U narednom razdoblju ključna će biti aktivna upotreba digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije u promociji, komunikaciji i sustavima rezervacija. Za Varaždinsku županiju to znači implementaciju rješenja poput: chatbota turističke zajednice (koji potencijalnim gostima u realnom vremenu daje informacije), *big data* analitike za praćenje preferencija posjetitelja, virtualne i proširene stvarnosti (VR/AR) za promociju atrakcija (npr. virtualna šetnja Varaždinskim starim gradom ili 3D prikaz stare utvrde u vremenu baroka). Online marketing će se još više personalizirati – ciljane kampanje vođene AI-em moći će isporučivati pravu poruku pravom segmentu (npr. obitelji s djecom dobiju oglase za Aquacity i adrenalinski park, dok parovi vide romantične slike Trakošćana i toplica). Također, destinacijski sustavi će se umrežiti – idealno je razviti jedinstvenu digitalnu platformu destinacije gdje gost može: istražiti ponudu, isplanirati itinerar, rezervirati smještaj i ulaznice, pa čak i dobiti digitalnog vodiča. Varaždinska županija već ide u tom smjeru – surađuje s tehnološkim projektima (poput inicijative Tourism Meets Tech) i nastoji modernizirati upravljanje podacima o turističkom prometu. Digitalna transformacija nije samo trend nego nužnost za konkurentnost na tržištu.
- Društveno-klimatska osviještenost i kvaliteta iskustva: Putnici su postali osjetljiviji na društvena i klimatska pitanja. Birat će odredišta koja demonstriraju odgovornost prema zajednici (npr. uključivanje lokalnih proizvođača, podrška lokalnim festivalima, transparentnost u upravljanju

prihodom od turizma) i otpornost na klimatske promjene. Kako ljetne vrućine postaju ekstremnije na obali, kontinentalni dijelovi (poput Varaždina) mogu profitirati nudeći ugodniju klimu za odmor tijekom ljeta. No to treba popratiti i mjerama poput “zelenih” smještaja, pošumljavanja, korištenja obnovljivih izvora energije u turizmu i sl. Turisti žele vidjeti da destinacija brine – npr. smanjenje plastike na manifestacijama, poticanje *eco-friendly* prijevoza, očuvanje kulturne baštine. Kvaliteta doživljaja je također u fokusu: moderni gost radije će izabrati destinaciju koja mu nudi jedinstveno iskustvo (makar i skuplje), nego onu s generičkom ponudom.

2.5. Analiza eksternog okruženja destinacije

Analiza eksternog okruženja podrazumijeva identificiranje i razumijevanje vanjskih čimbenika koji utječu na turistički sektor Varaždinske županije, a na koje lokalne institucije i dionici ne mogu izravno utjecati, ali im se mogu prilagoditi. Ova analiza uključuje globalne, europske i nacionalne trendove te promjene u političkom, ekonomskom, društvenom, tehnološkom i okolišnom okruženju koje oblikuju razvojne mogućnosti i izazove za održivi turizam u regiji. Poseban naglasak stavlja se na trendove odgovornog i održivog turizma, kao ključnog pravca razvoja u kontekstu klimatskih promjena i zelene tranzicije.

Pregled trendova odgovornog i održivog turizma

Turizam u Varaždinskoj županiji, kao i u svijetu, sve se više suočava s izazovima koji proizlaze iz brzih društvenih, tehnoloških i klimatskih promjena. Dok su učinci tehnološkog napretka većinom pozitivni – osobito u kontekstu digitalizacije i unapređenja turističke ponude – klimatske promjene predstavljaju ozbiljnu prijetnju prirodnim resursima i održivosti destinacija.

Rast turističkih aktivnosti odvija se paralelno s globalnim promjenama u okolišu, gospodarstvu i društvu, zbog čega se sve više naglašava važnost odgovornog i održivog pristupa razvoju turizma. U tom kontekstu, klimatske promjene postaju ključan faktor u oblikovanju budućih razvojnih politika, uključujući i one koje se odnose na turizam.

Upravo zbog toga, trendovi odgovornog i održivog turizma trebaju biti usmjereni na prilagodbu i smanjenje negativnih utjecaja na okoliš, kao i na razvoj otpornijih i ekološki osviještenih destinacija. Dugoročna uspješnost turističkog razvoja temelji se na uvođenju održivih praksi, ali i na spremnosti za kratkoročne prilagodbe koje vode prema sustavnom i uravnoteženom razvoju.

Varaždinska županija, s bogatom prirodnom i kulturnom baštinom, sve više prepoznaje potrebu za održivim upravljanjem turističkim resursima – od zaštite okoliša i unapređenja energetske učinkovitosti turističkih objekata, do jačanja lokalne zajednice i poticanja odgovornog ponašanja posjetitelja.

U skladu s načelima održivog razvoja, strateški dokumenti Varaždinske županije, uključujući Program zaštite okoliša 2025.–2028⁶⁵, ističu potrebu za smanjenjem emisija stakleničkih plinova, razvojem sustava kružnog gospodarstva i zaštitom prirodnih resursa. Turizam, kao sektor s izravnim utjecajem na okoliš (potrošnja energije i vode, generiranje otpada, pritisak na prostor i promet), ima važnu ulogu u postizanju ciljeva zelene tranzicije.

U nastavku su navedeni glavni trendovi održivog turizma relevantni za strateško planiranje:

- Dekarbonizacija turizma – poticanje energetske učinkovitosti i niskouglićnih praksi u smještaju i mobilnosti,
- očuvanje kulturne i prirodne baštine – jačanje interpretacije baštine te ograničavanje turističkog pritiska na osjetljive lokacije,
- digitalna transformacija – korištenje pametnih tehnologija za praćenje posjetitelja, održivo upravljanje kapacitetima i informiranje turista,
- lokalna uključenost i dobrobit zajednice – valorizacija lokalnih proizvoda, stvaranje radnih mjesta i uključivanje stanovništva u razvoj turističke ponude,
- otpornost i prilagodba klimatskim promjenama – planiranje turizma uzimajući u obzir ekstremne vremenske uvjete i promjene sezonalnosti,
- održiva mobilnost – razvoj biciklističkih i pješačkih ruta te poticanje korištenja javnog prijevoza.

⁶⁵ Program zaštite okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2025. do 2028. godine

- Certificiranje i standardizacija – uvođenje eko-oznaka i standarda kvalitete u smještajnim objektima i turističkim uslugama.

Kvantitativni trendovi i smjernice za razvoj održivog turizma

Turizam je jedan od najbrže rastućih sektora globalnog gospodarstva te izravno i neizravno doprinosi oko 3% svjetskom BDP-u. Osim ekonomske dimenzije – rasta prihoda i zaposlenosti – turizam ima značajan sociološki i kulturni utjecaj. No, njegova intenzivna ekspanzija često dolazi uz cijenu pritiska na okoliš, infrastrukturu i lokalno stanovništvo.

Prema podacima Svjetske turističke organizacije (UN Tourism)⁶⁶, globalni turistički sektor u 2024. godini gotovo se u potpunosti oporavio nakon pandemije, s 98% međunarodnih dolazaka u odnosu na 2019. godinu. Europa je pri tome jedina regija koja je već u rujnu 2024. zabilježila porast dolazaka (+1%) u usporedbi s pretpandemijskom godinom, zahvaljujući snažnoj potražnji, unaprijeđenoj zračnoj povezanosti i olakšanom viznom režimu.

Za Varaždinsku županiju ovi trendovi otvaraju priliku za pozicioniranje kao konkurentne i održive turističke destinacije, uz uvjet praćenja globalnih smjernica i nacionalnih politika. Pandemija COVID-19 ukazala je na ranjivost turističkog sektora, stoga se suvremeni razvoj turizma mora temeljiti na integraciji s drugim djelatnostima – industrijom, poljoprivredom, kreativnim sektorima – s ciljem smanjenja ovisnosti o turizmu kao jedinom izvoru prihoda.

Klimatske promjene danas su jedan od ključnih izazova turizma i važan faktor oblikovanja turističke politike. U skladu s europskim strategijama poput Europskog zelenog plana i UN-ove Agende 2030, sve više se naglašava potreba za prilagodbom sektora turizma klimatskim izazovima, ali i za razvojem održivih praksi koje uključuju mjerenje i praćenje ne samo koristi već i troškova koje turizam ima na društvo, prirodu i prostor.

Smjernice za daljnji razvoj turizma

Pandemija COVID-19 jasno je pokazala ranjivost turističkog sektora, osobito onih destinacija koje u velikoj mjeri ovise o turizmu kao glavnoj gospodarskoj grani. Varaždinska županija, iako nije masovna destinacija, suočila se sa sličnim izazovima, što je dodatno potvrdilo potrebu za razvojem održivog i otpornog turističkog modela.

Za dugoročnu stabilnost i otpornost, turizam županije treba integrirati s drugim sektorima s visokom dodanom vrijednošću – poput poljoprivrede, kulture, zdravstva i kreativnih industrija. Time se smanjuje ovisnost o jednoj djelatnosti i umanjuju rizici koje sa sobom nose globalne krize – poput pandemija, prirodnih katastrofa, klimatskih promjena i geopolitičkih nestabilnosti.

Klimatske promjene istaknute su kao jedan od ključnih izazova za budući razvoj turizma u cijeloj Europi, a smjernice Europske komisije i UN-ove agende za održivi razvoj (Agenda 2030) pozivaju na hitne prilagodbe i strateško planiranje. Posebno se naglašava potreba za mjerama koje štite okoliš, racionalno koriste resurse i čuvaju kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Upravo zbog toga se u novim politikama razvoja turizma sve više naglasak stavlja ne samo na koristi, već i na troškove koje turizam može generirati – poput pritiska na prostor, infrastrukturu, energiju i socijalnu koheziju. Tradicionalni pokazatelji uspješnosti – broj dolazaka, noćenja ili udio u BDP-u – više nisu dovoljni. Potrebni su novi, sveobuhvatni alati za praćenje održivosti.

⁶⁶ UN Tourism (2024). World Tourism Barometer – 2024 editions: Global tourism results and outlook

Jedan od takvih je Satelitski račun održivosti turizma (TSSA), koji omogućuje uvid u to koliko turizam stvarno doprinosi gospodarstvu kada se uračunaju i svi njegovi izravni i neizravni troškovi⁶⁷. Ovi novi sustavi pokazatelja interdisciplinarni su, jer kombiniraju ekonomske, demografske, okolišne i sociološke aspekte. Za Varaždinsku županiju to znači potrebu za razvojem sustava lokalnih pokazatelja održivosti i jačanje kapaciteta turističkih dionika za upravljanje destinacijom u skladu s principima kružne ekonomije, digitalne transformacije i društvene odgovornosti. Time se omogućuje dugoročan rast turizma, ali ne na štetu prostora, resursa i kvalitete života lokalne zajednice.

Zeleni turizam i koncept održivog razvoja u Varaždinskoj županiji

Zeleni rast i održivi razvoj danas su temeljne odrednice svih suvremenih razvojnih politika Europske unije, uključujući i sektor turizma. Varaždinska županija, kao destinacija koja sve više ulaže u kvalitetu i održivost svoje turističke ponude, prepoznaje važnost prilagodbe globalnim klimatskim i društvenim izazovima.

Turizam u regiji, kao i drugdje, suočava se s posljedicama klimatskih promjena – uključujući toplinske valove, sezonske oscilacije, sve češće ekstremne vremenske uvjete i rastući pritisak na prirodne i prostorne resurse. Istovremeno, turistička aktivnost, ako nije pravilno planirana i vođena, može dodatno opteretiti okoliš, infrastrukturu i lokalne zajednice.

Ključno je razviti interdisciplinarni sustav pokazatelja, koji ne mjeri samo ekonomske koristi (broj dolazaka, noćenja, prihodi), već i okolišne i društvene utjecaje – poput potrošnje resursa, zagađenja, sezonalnosti i utjecaja na kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Varaždinska županija, u skladu s nacionalnim dokumentima kao što su *Strategija razvoja održivog turizma do 2030.* i *Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.*, aktivno nastoji oblikovati turizam koji pridonosi ravnomjernom regionalnom razvoju. Konačni cilj je stvoriti turistički model temeljen na otpornosti, inkluzivnosti i dugoročnoj održivosti, usklađen s najboljim europskim praksama, a koji Varaždinsku županiju pozicionira kao zelenu i odgovornu destinaciju budućnosti.

Turistički razvoj Varaždinske županije sve se više usmjerava prema održivim praksama, u skladu s nacionalnim i europskim strateškim okvirima, kao i smjernicama zelenog turizma. Prirodne ljepote, očuvani okoliš, kulturno nasljeđe, termalni izvor te bogata tradicija i lokalna gastronomija čine čvrst temelj za daljnji razvoj destinacije koji će biti ekološki prihvatljiv, društveno odgovoran i ekonomski održiv.

Varaždinska županija, iako dobro prometno povezana i već prepoznata na domaćem tržištu, i dalje posjeduje brojne potencijale koji nisu u potpunosti iskorišteni – osobito u segmentima aktivnog odmora, kulturnog i zdravstvenog turizma. U tom smislu, strateški cilj županije je razvijati ponudu usklađenu s globalnim turističkim trendovima, ali pritom zadržati autentičnost prostora i uključiti lokalnu zajednicu u sve segmente planiranja i razvoja.

Temelj održivog turizma u županiji počiva na komparativnim prednostima poput:

- prirodnih resursa (zaštićena područja, rijeka Drava, planine Ivančica, Ravna Gora, Kalnik),
- bogate kulturne i sakralne baštine (dvorci, crkve, stari gradovi),
- tradicionalne gastronomije i enološke ponude,
- lječilišnih i wellness kapaciteta (Varaždinske Toplice).

S obzirom na dugogodišnju dominaciju domaćih gostiju, osobito iz regije i Zagrebačke metropole, ali i sve veći udio inozemnih gostiju, razvoj turističke ponude treba biti ciljan, uravnotežen i održiv. Nužno je jače umrežavanje turističkih dionika, podrška edukaciji i promociji, ali i stvaranje uvjeta za cjelogodišnji turizam.

Zeleni pristup ne predstavlja zaseban turistički proizvod, već horizontalno načelo koje se integrira u sve segmente turističke ponude Varaždinske županije. Održivi razvoj turizma temelji se na odgovornom

⁶⁷ 1. Ivandić, N. & Marušić, Z., 2023. From Tourism Satellite Accounts (TSA) to Tourism Sustainability Satellite Accounts (TSSA): Methodological Landscape and Challenges. Institute for Tourism, Zagreb.

upravljanju resursima, smanjenju negativnih okolišnih utjecaja, jačanju lokalne ekonomije i očuvanju prirodne i kulturne baštine, uz istodobno unapređenje kvalitete doživljaja posjetitelja i kvalitete života lokalnog stanovništva. U tom kontekstu, prioritetni turistički proizvodi Varaždinske županije razvijaju se u skladu s načelima odgovornog i održivog turizma, kako slijedi:

- Zdravstveni i termalni turizam, temeljen prvenstveno na resursima Varaždinskih Toplica, razvija se kao cjelogodišnji proizvod usmjeren na preventivno zdravlje, rehabilitaciju i wellness. Poseban naglasak stavlja se na korištenje geotermalne energije kao obnovljivog izvora, energetske učinkovitost smještajnih i zdravstvenih objekata, smanjenje potrošnje resursa te razvoj programa koji promiču zdrave stilove života, aktivno starenje i holistički pristup zdravlju.
- Aktivni i outdoor turizam, koji obuhvaća cikloturizam, planinarenje, pješaćenje, trail aktivnosti i rekreaciju u prirodi na područjima poput Ivanšćice, Ravne gore, Trakošćana i rijeke Drave, razvija se uz primjenu načela održivog korištenja prostora. Fokus je na razvoju kvalitetne, sigurne i ekološki prihvatljive infrastrukture, minimalnim zahvatima u prirodni okoliš, interpretaciji prirodne baštine te edukaciji posjetitelja o očuvanju ekosustava i odgovornom ponašanju u prirodi.
- Kulturni i povijesni turizam temelji se na bogatoj materijalnoj i nematerijalnoj baštini destinacije, uz naglasak na suvremenu interpretaciju, tematsko povezivanje lokaliteta i integraciju manifestacija u cjelovite turističke doživljaje. Obnova i revitalizacija kulturne baštine provodi se u skladu s načelima očuvanja autentičnosti, energetske učinkovitosti i održivog upravljanja lokalitetima, uz primjenu digitalnih rješenja koja doprinose boljoj interpretaciji i smanjenju fizičkog pritiska na osjetljive lokalitete.
- Ruralni i enogastronomski turizam razvija se kroz valorizaciju lokalne poljoprivrede, OPG-ova, vinskih cesta i autohtonih gastronomskih proizvoda, uz jačanje kratkih lanaca opskrbe i povezivanje turizma s lokalnom proizvodnjom. Naglasak je na očuvanju tradicijskih praksi, poticanju korištenja lokalnih i sezonskih namirnica, smanjenju prehrambenih kilometara, smanjenju otpada od hrane te stvaranju autentičnih iskustava koja doprinose lokalnom gospodarstvu i identitetu destinacije.
- Manifestacijski turizam predstavlja važan generator turističkih dolazaka i prepoznatljivosti destinacije, uz sve veći fokus na održivu organizaciju događanja. To uključuje primjenu načela „zelenih događanja“, poput smanjenja korištenja jednokratne plastike, primjene sustava višekratne ambalaže, digitalizacije ulaznica i promotivnih materijala, učinkovitog upravljanja otpadom, korištenja lokalnih proizvoda i poticanja održivih oblika mobilnosti posjetitelja.
- Komplementarni oblici turizma, uključujući poslovni, lovni, ribolovni i tranzitni turizam, doprinose diversifikaciji turističke ponude i smanjenju sezonalnosti. Njihov razvoj temelji se na integraciji s ostalim turističkim proizvodima, poticanju duljeg boravka posjetitelja, održivom korištenju resursa te unapređenju kvalitete infrastrukture i usluga uz poštivanje okolišnih i društvenih standarda.

Takav integrirani pristup omogućuje razvoj uravnoteženog, otpornog i konkurentnog turističkog sustava Varaždinske županije, koji istodobno doprinosi očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti, jačanju lokalne ekonomije i dugoročnoj održivosti destinacije.

Svi proizvodi razvijaju se prema načelima održivosti, kvalitete usluge, digitalne dostupnosti i snažnije integracije ponude, s ciljem jačanja konkurentnosti i dugoročne otpornosti destinacije. Navedeni proizvodi detaljno su opisani i razrađeni u poglavlju Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda. U tom poglavlju analiziraju se pojedini proizvodi, resursi, atrakcije i javna turistička infrastruktura te se za svaki proizvod procjenjuje njegov razvojni i marketinški potencijal, uključujući sezonalnost, prihvatne kapacitete, povezanost sa širim sustavom atrakcija, dostupnost, signalizaciju i razinu informiranosti.

Analiza konkurencije

Analiza konkurencije, odnosno procjena tržišne pozicije Varaždinske županije, temelji se na usporedbi s drugim hrvatskim županijama koje imaju slične prirodne, kulturne i gospodarske preduvjete te razvijaju komplementarne oblike turizma. Riječ je prije svega o destinacijama koje njeguju kulturni i manifestacijski turizam, ruralni i eno-gastro turizam te aktivni turizam — segmentima u kojima Varaždinska županija ima jasno prepoznatljive komparativne prednosti.

Prema klasifikaciji Instituta za turizam (TOMAS Hrvatska 2022/2023), Varaždinska županija pripada regiji Sjeverna Hrvatska, koja zajedno s Krapinsko-zagorskom, Međimurskom, Zagrebačkom i Koprivničko-križevačkom županijom čini širi prostor Kontinentalne Hrvatske. Unutar te regije, najznačajniji konkurenti Varaždinskoj županiji su:

- Krapinsko-zagorska županija, s izraženim brendiranjem u području termalnog, kulturnog i wellness turizma,
- Međimurska županija, koja posljednjih godina bilježi snažan razvoj ruralnog, i eno-gastro turizma,
- te Zagrebačka županija, koja se usmjerava na rekreativni, kongresni i vinski-gastronomski turizam u neposrednom zaleđu glavnog grada.

Na nacionalnoj razini, Varaždinska županija konkuruje destinacijama koje kombiniraju visok stupanj očuvanosti okoliša, kulturnu autentičnost i blizinu velikih emitivnih tržišta (Slovenija, Austrija, Njemačka), uz naglasak na kraće boravke i cjelogodišnju ponudu.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) za 2024. godinu, Varaždinska županija ostvaruje oko 1,0 % ukupne turističke potražnje Republike Hrvatske mjereno brojem dolazaka, što je iznad prosjeka kontinentalnih županija. Time se svrstava među pet najposjećenijih kontinentalnih županija, iza Karlovačke (338,7 tisuća dolazaka), Krapinsko-zagorske (202,7 tisuća), Zagrebačke (169 tisuća) i Osječko-baranjske županije (141 tisuću).

U 2024. godini Varaždinska županija ostvarila je 112.705 dolazaka i 260.657 noćenja, što predstavlja rast od 8,5 % u dolascima i 5,9 % u noćenjima u odnosu na 2023. godinu. Time je županija nadmašila nacionalni prosjek, budući da je u istom razdoblju Hrvatska u cjelini zabilježila porast dolazaka od 3,5 % i porast noćenja od svega 0,9 %.

Ako se konkurentnost analizira unutar ove regije, najznačajnije konkurentske destinacije Varaždinskoj županiji su Krapinsko-zagorska županija (s naglašenim termalnim i kulturnim turizmom) te Međimurska županija (koja također razvija zdravstveni i ruralni turizam). Na županijskoj razini, Varaždinska županija posebice konkuruje onima koje razvijaju slične oblike turizma i ciljaju slične tržišne segmente — domaće turiste više platežne moći te goste iz susjednih zemalja poput Slovenije, Austrije i Njemačke.

Glavne karakteristike turizma u Varaždinskoj županiji

U Varaždinskoj županiji dominiraju zdravstveni, kulturni i aktivni turizam, s fokusom na prirodne i kulturne resurse. Ključne atrakcije uključuju Varaždinske Toplice (termalni izvor i Specijalna bolnica za rehabilitaciju), barokni grad Varaždin, planine Ivanščica i Ravna gora, kao i brojne biciklističke i pješačke staze, vinske ceste i ruralna gospodarstva.

Važna turistička infrastruktura uključuje:

- Specijalnu bolnicu i lječilišni kompleks u Varaždinskim Toplicama
- Više hotela (Hotel Trakošćan ****, Park Boutique Hotel ****, Hotel Istra ***, Hotel Turist ****, Hotel Varaždin ***, Hotel La'gus ***, Hotel Orion ***, Hotel Amalia ***, Hotel Crnković ***)

Pansioni i hosteli (Arbia Dorka Luxury Palace ****, Bed & Bike Hostel, Hostel "Stara vaga", Hostel Kairos, Hostel Studentski Dom Varaždin ***, Pansion Garestin **, Pansion Maltar, Pansion Bernarda, Pansion Bernarda Nova, Pansion Joško, Sirovina Benz Greda

- Privatni smještaj (više od 250 registriranih objekata)
- Ruralne kuće za odmor (61 kuća za odmor s pričom, 108 kuća za odmor, Robinzonski Kamp Hofman)
- Muzeje, dvorce i kulturne ustanove, poput Gradske vijećnice, Starog grada
- Manifestacije poput Špancirfesta i Varaždinskih baroknih večeri, koje značajno utječu na sezonsku posjećenost

Prema istraživanju TOMAS Hrvatska 2022/2023, Sjeverna Hrvatska pokazuje dobru strukturu tržišnih segmenata, s udjelom turista višeg životnog standarda – više od 50% posjetitelja ima primanja u kućanstvu iznad 3.000 €, a 15–20% i više od 5.000 €, što je iznad prosjeka Slavonije, a u rangu s dijelovima Središnje Hrvatske

Dobna struktura turista u Varaždinskoj županiji slična je ostatku kontinenta – najviše ih je u dobi 30–49 godina, uz primjetan broj posjetitelja starijih od 50 godina, osobito u zdravstvenom turizmu.

Turistička potražnja u Varaždinskoj županiji relativno je stabilna tijekom cijele godine, s blagim vrhuncem u kolovozu i rujnu (zbog manifestacija i blizine berbi), ali i značajnom potražnjom tijekom zime u segmentu lječilišnog turizma.

Identifikacija konkurentskih destinacija

Od ukupno 13 županija Kontinentalne Hrvatske (bez Grada Zagreba), Varaždinska županija se kontinuirano svrstava među četiri najposjećenije kontinentalne destinacije, zajedno s Karlovačkom, Krapinsko-zagorskom i Zagrebačkom županijom.

Glavni konkurenti Varaždinskoj županiji su županije s razvijenim zdravstvenim, kulturnim i ruralnim turizmom, koje nude slične proizvode i ciljaju na slične tržišne segmente, poput domaćih gostiju srednje i više platežne moći, te posjetitelja iz zemalja u okruženju (Slovenija, Austrija, Njemačka). U tom smislu, Krapinsko-zagorska županija (s termama Tuhelj, Terme Jezerčica, lječilištima), Međimurska županija (wellness, vinska ponuda, aktivni turizam), kao i Zagrebačka županija (blizina glavnog grada i seoski turizam), čine najozbiljniju konkurenciju.

Usporedno gledano, županije poput Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske, koje se oslanjaju na ruralni turizam i zdravstvenu ponudu, predstavljaju sekundarne konkurente Varaždinskoj županiji, no s vidno manjim volumenom turističke potražnje. Primjerice, Bjelovarsko-bilogorska županija ostvaruje tek oko 0,15% udjela u ukupnim dolascima turista na razini Republike Hrvatske, dok Varaždinska županija ostvaruje udio od oko 0,5% u ukupnim dolascima turista u Republici Hrvatskoj, čime se i dalje pozicionira iznad većine kontinentalnih županija sa sličnim resursnim i infrastrukturnim karakteristikama.

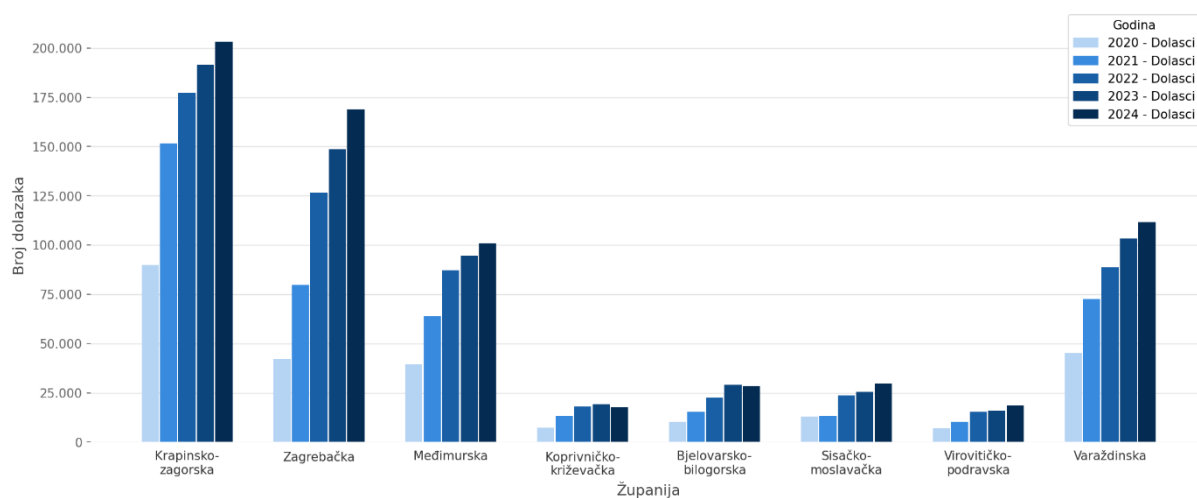
Snažna tržišna pozicija Varaždinske županije rezultat je kvalitetne turističke infrastrukture, prirodnih resursa poput termalnih izvora, kulturno-povijesne baštine grada Varaždina, te raznolike ponude manifestacija i aktivnog odmora. Upravo ova raznovrsnost omogućuje nižu sezonalnost i stabilniji turistički promet tijekom cijele godine, što dodatno ističe konkurentsku prednost Varaždinske županije u odnosu na županije sličnog profila.

Tablica 25. Pregled turističkih dolazaka i noćenja u konkurentskim županijama u razdoblju 2020. – 2024.

Županija	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Krapinsko-zagorska	89.836	200.684	151.644	315.268	177.266	383.672	191.603	414.222	203.259	435.659
Zagrebačka	42.206	82.323	79.586	150.760	126.615	229.238	148.628	265.018	168.870	298.810
Međimurska	39.384	95.673	64.051	144.061	87.294	203.937	94.556	215.597	100.759	224.739
Koprivničko-križ.	7.253	17.856	13.125	27.561	18.011	36.987	19.119	44.950	17.785	41.870
Bjelovarsko-bilog.	10.178	34.624	15.327	49.042	22.387	68.319	28.975	83.102	28.582	84.258
Sisačko-moslavačka	12.985	35.173	13.357	32.801	23.613	55.490	25.457	57.887	29.724	73.167
Virovitičko-podrav.	6.918	14.102	10.292	20.992	15.359	32.323	16.000	36.032	18.500	42.920
Varaždinska	45.180	85.036	72.675	148.509	88.592	202.467	103.216	241.220	111.629	254.952

Izvor: Izvješće TZ županije, sustav eVisitor

Slika 21. Dolasci turista po županijama 2020.-2024.

Izvor: DZS, Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, županije

Turistički promet u kontinentalnim županijama u razdoblju 2020.–2023. pokazuje stalan trend oporavka i rasta nakon pandemijskog pada, pri čemu su najbrži oporavak i najveći rast zabilježile Krapinsko-zagorska, Zagrebačka, Varaždinska i Međimurska županija.

Varaždinska županija u 2023. godini zauzima četvrto mjesto među kontinentalnim županijama prema broju dolazaka i noćenja, odmah iza Krapinsko-zagorske, Zagrebačke i Međimurske.

Usporedno s 2020. godinom, kada je zabilježila 45.180 dolazaka i 85.036 noćenja, županija je 2023. ostvarila više nego dvostruko veći promet (103.216 dolazaka i 241.220 noćenja).

Glavnim konkurentima Varaždinske županije smatraju se one kontinentalne županije koje imaju razvijenu ponudu zdravstvenog, kulturnog i ruralnog turizma i ciljaju na slične segmente posjetitelja (domaći gosti srednje i više platežne moći te turisti iz susjednih zemalja poput Slovenije, Austrije, Njemačke). U tu skupinu spadaju prije svega:

- Krapinsko-zagorska županija – Tradicionalna toplička regija poznata po termalnim lječilištima (Terme Tuhelj, Stubičke Toplice, Krapinske Toplice). Njeni aduti su ljekovita termalna voda, blizina Zagreba te spoj wellnesa i kulturne baštine zagorskog kraja (dvorci, muzeji, vinski putovi). Zagorske toplice privlače posjetitelje tijekom cijele godine, za kupanje i opuštanje u svim sezonama. Ponuda uključuje i domaću gastronomiju (npr. zagorski štrukli) i sadržaje za obitelji, što čini Zagorje jakom konkurencijom Varaždinu u segmentu vikend-putovanja i zdravstvenog turizma. Krapinsko-zagorska kontinuirano ostvaruje najveći turistički promet na kontinentu (2024. zabilježila približno 202,7 tisuća dolazaka i 429,5 tisuća noćenja), uz rast od 6,8% u noćenjima te godine. Njene termalne rivijere ulažu značajna sredstva u nove atrakcije i smještajne kapacitete, čime dodatno učvršćuju poziciju (npr. u 2024. otvoreni novi bazenski sadržaji i ulaganja od više desetaka milijuna eura u hotele)⁶⁸.
- Međimurska županija – Sjeverno od Varaždina nalazi se Međimurska županija koja se uspješno profilirala kroz visokokvalitetnu ponudu wellnesa i enogastronomije. U Međimurju se nalazi poznati resort LifeClass Terme Sveti Martin, prvi healthness resort u Hrvatskoj, koji privlači ljubitelje zdravog odmora i sporta. Uz wellnesse, Međimurje nudi i razvijenu vinsku cestu te ruralni turizam (pitoreskni vinogradi, kušaonice vina, tradicijska sela). Time targetira posjetitelje sličnog profila – parove, skupine prijatelja i obitelji koje zanima opuštanje uz prirodu, lokalnu kuhinju i kvalitetna vina. Iako po ukupnom prometu manja (2024. imala je 100.759 dolazaka, 224.739 noćenja)⁶⁹, Međimurska županija bilježi stabilan rast i ističe se inovativnim pristupom održivom, lokalno ukorijenjenom turizmu (brendiranje kao “Međimurje-zeleni vrt Hrvatske”, razvoj cikloturizma, tematske rute i sl.). Njena konkurentnost Varaždinu leži ponajviše u wellness vikend ponudi i privlačenju domaćih gostiju iz urbanih centara kojima je ovaj kraj blizu za kratki bijeg.
- Zagrebačka županija – Šire područje oko glavnog grada, koje koristi blizinu Zagreba i dobru prometnu povezanost za privlačenje izletnika i tranzitnih turista. Zagrebačka županija poznata je po seoskom turizmu (npr. eko-gospodarstva, izletišta na Žumberku i Pokuplju) te vinskim cestama (Plešivica). Također, dio posjetitelja odsjeda u ovoj županiji radi posla ili posjeta Zagrebu, uz smještaj često u okolini grada. Time Zagrebačka cilja i gradske goste koji traže mirniju okolinu, ali i međunarodne turiste koji u sklopu posjeta Zagrebu obidu i obližnje atrakcije (poput Samobora, Jastrebarskog, dvoraca i sl.). U 2024. godini Zagrebačka županija ostvarila je približno 169,6 tisuća dolazaka i 307,1 tisuću noćenja, uz izrazito visok udio stranih gostiju (oko 73% noćenja činili su stranci). Brz oporavak prometa (noćenja +14% u 2024.) govori o rastućoj privlačnosti ove županije, čemu doprinosi kombinacija prigradskog turizma (posjete iz Zagreba), manifestacija (npr. Samoborski fašnik) i prirodnih atrakcija (žumberačka sela, parkovi prirode). Kao konkurent Varaždinu, Zagrebačka županija nudi sličan miks kulturno-ruralnih doživljaja i može privući dio istog tržišnog segmenta (npr. obitelji na jednodnevnim izletima, strani turisti s rent-a-car obilascima okolice Zagreba)⁷⁰.

Sekundarni konkurenti

Osim navedenih vodećih konkurenata, postoje i druge kontinentalne županije sličnog profila koje dijele resurse i proizvode s Varaždinskom, ali trenutno ostvaruju manji obujam potražnje. Ove destinacije predstavljaju sekundarnu konkurenciju:

⁶⁸ Krapinsko-zagorska županija (2025.). Plan upravljanja destinacijom Krapinsko-zagorske županije

⁶⁹ Međimurska županija (2024). DZS, Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, Priopćenje TUR-2024-1-2 (veljača 2025.); sustav eVisitor

⁷⁰ Plan upravljanja destinacijom Zagrebačke županije do 2028. godine

- Koprivničko-križevačka županija – Oslanja se pretežno na ruralni turizam i prirodne atrakcije podravskog kraja. Poznata je po seoskim gospodarstvima, tradicionalnoj eno-gastro ponudi (npr. podravska kuhinja) te manifestacijama poput Podravskeg motiva i Picokijade u Đurđevcu. Iako ima određene resurse (npr. manja lječilišta ili lovni turizam), njen turistički promet dosta je nizak u usporedbi – 2023. je imala oko 19 tisuća dolazaka i 45 tisuća noćenja. To je gotovo 5 puta manje dolazaka nego Varaždinska županija iste godine. Koprivničko-križevačka je 2024. čak zabilježila pad dolazaka (oko –13% u odnosu na 2023.)⁷¹, što pokazuje ograničenja potražnje. Ipak, nastavi li razvijati svoju ponudu uz pojačani marketing, može dugoročno konkurirati Varaždinu u segmentu vikend-izleta u prirodi i ruralnog odmora.
- Bjelovarsko-bilogorska županija – Također pretežno kontinentalno-ruralna destinacija s nekoliko jakih točaka: tu je poznato lječilište Daruvarske Toplice, zatim kulturne manifestacije (Popovićev samostan, Terezijana u Bjelovaru) i seoski turizam Bilogore. No ukupni turistički promet relativno je skroman – 2024. je ostvarila oko 29 tisuća dolazaka i 84 tisuće noćenja, što čini tek oko 0,15% udjela u svim turističkim dolascima na razini Hrvatske⁷². Varaždinska županija, usporedbe radi, drži približno 0,5% udjela nacionalnih dolazaka. Dakle, Varaždin privlači više od tri puta više posjetitelja nego Bjelovarsko-bilogorska. Iako Bjelovarska županija nastoji razviti turizam (npr. ulaganja u Daruvarske toplice, promocija cikloturizma po Bilogori), trenutno predstavlja ograničenu konkurenciju – više komplementarnu ponudu za specifične niše (lovni turizam, terme Daruvar za zdravstvene rehabilitacije i sl.).

Turistički promet 2020.–2024.

Turistički promet u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2020. do 2024. pokazuje stalan trend oporavka i snažnog rasta, pri čemu su sve promatrane županije bilježile poraste iz godine u godinu (uz iznimku Koprivničko-križevačke, koja je u 2024. zabilježila blagi pad). Najbrži oporavak i najveći apsolutni rast nastavile su ostvarivati Krapinsko-zagorska, Zagrebačka, Varaždinska i Međimurska županija, koje su se u 2024. dodatno učvrstile kao vodeće kontinentalne regije po turističkom prometu.

Varaždinska županija u 2024. godini ostvarila je 111.629 dolazaka i 254.952 noćenja, što predstavlja rast od 8,2% u dolascima i 5,7% u noćenjima u odnosu na 2023. godinu. Time je Varaždinska županija nastavila uzlazni trend i zadržala četvrto mjesto među kontinentalnim županijama prema ukupnom turističkom prometu – iza Krapinsko-zagorske (203.259 dolazaka, 435.659 noćenja), Zagrebačke (168.870 dolazaka, 298.810 noćenja) i Međimurske (100.759 dolazaka, 224.739 noćenja).

Gledajući cjelokupno razdoblje od 2020. do 2024., Varaždinska županija ostvarila je izniman rast – s 45.180 dolazaka i 85.036 noćenja u 2020. na 111.629 dolazaka i 254.952 noćenja u 2024., što znači više nego dvostruko veći promet (porast od oko 147% u dolascima i 200% u noćenjima). Ovaj rast rezultat je kako kontinuiranog povratka domaćih izletnika, tako i sve većeg broja stranih posjetitelja koji biraju Varaždinsku županiju kao destinaciju.

Prema podacima za cijelu Republiku Hrvatsku, u 2024. je ostvareno 20,2 milijuna dolazaka i 93,7 milijuna noćenja turista, što je porast od 3,9% u dolascima i 1,4% u noćenjima u odnosu na 2023. Sjeverna Hrvatska (koja uključuje Varaždinsku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku i Koprivničko-križevačku županiju) zabilježila je porast noćenja od 6,4%, što je nadprosječni rast u odnosu na nacionalni prosjek. Ovaj podatak potvrđuje rastuću atraktivnost kontinentalnih destinacija, posebno onih s razvijenom wellness i kulturnom ponudom. Struktura emitivnih tržišta u 2024. godini pokazuje da su najvažnija strana tržišta za Hrvatsku i dalje Njemačka (24,8% udjela u noćenjima stranih turista, iako s padom od 5,5% u odnosu na 2023.), Slovenija (9,3%), Austrija (8,9%) i Poljska (8,0%). Za Varaždinsku županiju posebno su relevantna susjedna tržišta poput Slovenije,

⁷¹ Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije: Izvješće o izvršenju Programa rada Turističke zajednice

⁷² Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: Izvješće o izvršenju program rada i financijskog plana TZBBŽ

Austrije i Mađarske (koja je u 2024. bilježila rast noćenja od 8,5% na razini Hrvatske), koja tradicionalno imaju visok udio u turističkom prometu kontinentalnih destinacija.

Benchmarking susjednih županija (2024.)

U usporedbi s dva najbliža teritorijalna susjeda sličnog profila, Varaždinska županija imala je uvjerljivo veći promet:

- U usporedbi s Bjelovarsko-bilogorskom županijom (28.582 dolazaka, 84.258 noćenja), Varaždinska je ostvarila oko 290% više dolazaka i 202% više noćenja.
- U usporedbi s Koprivničko-križevačkom županijom (17.785 dolazaka, 41.870 noćenja), Varaždinska je zabilježila oko 527% više dolazaka i 509% više noćenja – gotovo šest puta više turista.
- U usporedbi sa Sisačko-moslavačkom županijom (29.724 dolazaka, 73.167 noćenja), Varaždinska je imala oko 275% više dolazaka i 248% više noćenja.

Što se tiče stranih gostiju, Varaždinska županija i u 2024. ostvaruje značajan udio stranih noćenja (129.049 stranih noćenja, oko 50,6% od ukupnih 254.952 noćenja), što je i dalje znatno više nego u Bjelovarsko-bilogorskoj (27.561 stranih noćenja, 32,7% udjela) i Koprivničko-križevačkoj (21.149 stranih noćenja, 50,5% udjela). Visok i rastući udio stranih gostiju potvrđuje izraženu međunarodnu prepoznatljivost Varaždinske županije kao kontinentalne turističke destinacije.

2.6. Analiza stanja digitalizacije

Ministarstvo turizma i sporta razvija IT sustave za upravljanje turizmom, uključujući aplikativno rješenje za upravljanje destinacijama, kao i aplikativno rješenje za upravljanje turističkim tokovima, koji će biti podrška turističkim zajednicama u održivom upravljanju destinacijom. Koristit će ga lokalne i regionalne samouprave, a intencija je i uspostava sustava e-usluga koji će potaknuti digitalnu transformaciju u smjeru razvoja pametne destinacije.

Današnji svijet sve je više definiran digitalnom povezanošću i mrežnim iskustvima. Ubrzan razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) omogućio je transformaciju svih sektora, uključujući i turizam. Digitalna transformacija turizma u Varaždinskoj županiji otvara niz mogućnosti za unapređenje ponude, promocije i interakcije s posjetiteljima, ali istovremeno postavlja i zahtjeve za kontinuiranu edukaciju i digitalnu pismenost dionika u destinaciji.

Prema javnim podacima o dostupnosti širokopojasnog pristupa Internetu područje Varaždinske županije u potpunosti je pokriveno osnovnim širokopojasnim pristupom (brzine manje od 30 Mb/s), veliki dio područja je pokriveno brzim širokopojasnim pristupom (brzine jednake ili veće od 30, odnosno 30-100 Mb/s), dok je ultrabrzim širokopojasnim pristupom (brzine jednake ili veće od 100 Mb/s) djelomično pokriveno samo područje grada Varaždina⁷³.

Digitalni alati i sadržaji danas su ključan čimbenik u kreiranju doživljaja destinacije – sve veći broj turista očekuje interaktivne, edukativne i personalizirane digitalne usluge tijekom boravka. Potreba za integracijom tehnologije u turističke proizvode i usluge u županiji posebno je izražena u kontekstu valorizacije kulturne i prirodne baštine, kao i poticanja održivog i pametnog razvoja turizma.

Pojedini segmenti Varaždinske županije već bilježe iskorake, primjerice u razvoju interpretacijskih centara, interaktivnih muzejskih postava i digitalnih vodiča kroz kulturno-povijesne cjeline.

Digitalizacija nije samo alat za prezentaciju, već i ključan mehanizam za donošenje strateških odluka temeljenih na podacima. Implementacija pametnih rješenja, analitika ponašanja posjetitelja, online rezervacijski sustavi i digitalna statistika sve više postaju standardi uspješnog turističkog upravljanja.

Digitalna transformacija predstavlja jedan od temeljnih prioriteta razvoja Republike Hrvatske i Europske unije. Na nacionalnoj razini, smjer razvoja definiran je Strategijom digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine⁷⁴, kojom se digitalizacija pozicionira kao ključan alat za modernizaciju društva, gospodarstva i javne uprave. Financiranje digitalne tranzicije potiče se kroz EU fondove, nacionalne izvore i sredstva jedinica lokalne i regionalne samouprave.

U okviru Plana razvoja Varaždinske županije 2021. – 2027., digitalna transformacija istaknuta je kao jedan od prioriteta održivog razvoja. Županija prepoznaje važnost digitalizacije u jačanju konkurentnosti gospodarstva, učinkovitosti javne uprave te dostupnosti i kvalitete turističke ponude. Posebno se ističu aktivnosti usmjerene na razvoj pametnih destinacija, primjenu digitalnih alata u promociji kulturne i prirodne baštine, te podizanje digitalnih kompetencija turističkih dionika.

Primjeri dobre prakse uključuju razvoj integriranih IKT platformi, digitalnih vodiča, online rezervacijskih sustava te projektiranje virtualnih i interaktivnih sadržaja za interpretaciju baštine. Također, u suradnji s općinama i gradovima, provode se projekti modernizacije lokalne infrastrukture i dostupnosti širokopojasnog interneta, čime se stvaraju preduvjeti za digitalnu inkluziju i ravnomjeran razvoj svih dijelova Županije.

Ocjena stanja

U posljednjih nekoliko godina, Varaždinska županija je ostvarila mjerljiv napredak u području digitalizacije, osobito kroz razvoj digitalnih rješenja u kulturi, turizmu i upravljanju prostorom. Ističe se angažman Turističke

⁷³ Varaždinska županija. (2022). Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Varaždin: Varaždinska županija.

⁷⁴ Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine. Narodne novine, br. 2/2023

zajednice Varaždinske županije koja je implementirala digitalne kanale promocije, eVisitor sustav, te surađuje na projektima valorizacije kulturne baštine kroz digitalne platforme.

Očekivanja

Varaždinska županija planira nastaviti usmjeravati razvoj turizma kroz instrumente potpore, edukacije i promocije digitalnih inovacija, oslanjajući se na vlastite prirodne, kulturne i ljudske resurse kao ključne poluge održivog i pametnog razvoja. U nadolazećem razdoblju očekuje se daljnji razvoj i nadogradnja digitalne infrastrukture i alata za upravljanje turističkim tokovima. Mogućnost integracije podataka o ekološkoj i socijalnoj održivosti turizma u sustave praćenja, korištenje nacionalnih i EU sredstava za poticanje digitalne pismenosti i inovacija u turističkom sektoru i primjena digitalnog storytellinga za unapređenje doživljaja posjetitelja.

Digitalna povezanost

U skladu s Planom razvoja Varaždinske županije 2021. – 2027.⁷⁵, jedan od ključnih razvojnih prioriteta jest poticanje zelene i digitalne tranzicije. U tom okviru, osiguravanje širokopojsnog pristupa internetu za sve korisnike – kako privatne, tako i poslovne – prepoznato je kao temeljni preduvjet za jačanje gospodarske konkurentnosti, digitalne uključenosti i ravnomjernog regionalnog razvoja.

Digitalna transformacija nije više samo razvojna opcija, već nužnost za unapređenje životnog standarda, poticanje inovativnog poduzetništva, smanjenje nezaposlenosti te za jačanje učinkovitosti javne uprave i dostupnosti javnih usluga. U tom kontekstu, Varaždinska županija aktivno sudjeluje u projektima digitalne infrastrukture, posebno u ruralnim i manje razvijenim dijelovima Županije, kroz nacionalne i EU programe.

Kao primjer dobre prakse ističe se Grad Varaždin, koji je omogućio besplatan bežični internet na javnim površinama putem inicijative WiFi4EU. Pristupne točke postavljene su na ključnim lokacijama poput zgrada gradske uprave, kulturnih institucija, muzeja, knjižnice, te turističkih i edukacijskih objekata.

U Varaždinskoj županiji sve je prisutnija integracija naprednih digitalnih tehnologija u sektor turizma. Sustavi za upravljanje odnosima s turistima (CRM), online rezervacijske platforme, digitalne mape destinacija, kao i automatizirani oblici korisničke podrške (chatbotovi, virtualni asistenti), danas su sastavni dio moderne turističke ponude.

Digitalna integracija omogućuje povezivanje hotelskih, privatnih i specijaliziranih smještajnih objekata, restorana i turističkih atrakcija s rezervacijskim sustavima i drugim IKT rješenjima. Na taj način se ne samo olakšava proces rezervacije i planiranja putovanja, već se i prikupljeni podaci koriste za personalizaciju ponude, unapređenje korisničkog iskustva te razvoj ciljanih marketinških aktivnosti.

U kontekstu destinacijskog upravljanja, važno je istaknuti i potrebu za osiguravanjem privatnosti korisnika i transparentnog upravljanja podacima, u skladu s važećim zakonodavnim okvirom. Paralelno, digitalna rješenja omogućuju održiviji razvoj destinacije – brže donošenje odluka, bolju kontrolu turističkih tokova i veću učinkovitost.

Varaždinska županija kroz rad Turističke zajednice i suradnju s dionicima aktivno promovira korištenje digitalnih alata za interpretaciju kulturne i prirodne baštine, razvoj mobilnih aplikacija, interaktivnih vodiča i tematskih ruta koje posjetiteljima nude dodatnu vrijednost i bogatije iskustvo boravka.

Primjeri razvoja sustava 'pametnih gradova' i digitalnih kompetencija u Varaždinskoj županiji

U Varaždinskoj županiji sve se više potiče razvoj koncepta „pametnih gradova“, s ciljem jačanja digitalne transformacije javne uprave, poduzetništva i turističke ponude. Digitalizacija javnih usluga omogućuje veću

⁷⁵ Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine

dostupnost informacija, transparentnije upravljanje i učinkovitiju komunikaciju s građanima i poslovnim subjektima.

Grad Varaždin je među predvodnicima uvođenja digitalnih usluga za građane i poduzetnike, uključujući e-servise gradske uprave, dostupnost prostornih planova i online sustave za prijavu potreba i prijedloga građana. U skladu s europskim normama (Uredba (EU) 2018/1724)⁷⁶, digitalni portali nude pristup informacijama iz raznih područja – od prostornog planiranja, komunalnih usluga, turističkih sadržaja do podrške poslovanju i investicijama.

Također, kroz inicijative kao što je WiFi4EU, omogućeno je besplatno korištenje bežičnog interneta na javnim lokacijama, poput glavnih trgova, kulturnih ustanova i autobusnih kolodvora, čime se stvara temelj za širu digitalnu povezanost i razvoj pametnih rješenja u destinacijskom upravljanju.

Važan segment digitalne transformacije u županiji čine programi usmjereni na unapređenje digitalnih znanja i vještina, osobito u kontekstu cjeloživotnog učenja, IT sektora, startup scene i turizma.

U suradnji s Fakultetom organizacije i informatike (FOI) u Varaždinu, provode se različite edukacije i stručne radionice, a grad se sve više profilira kao središte STEM kompetencija i IT inovacija. U sklopu Tehnološkog parka Varaždin djeluje više desetaka inovativnih tvrtki i poduzetnika, koji razvijaju digitalna rješenja i nude suradnju na projektima u turizmu, trgovini, poljoprivredi i drugim sektorima. Županijska razvojna agencija i lokalne zajednice kontinuirano provode projekte financirane iz europskih fondova usmjerenih na razvoj digitalnih rješenja i podršku pametnim specijalizacijama.

Nadalje, kroz projekte kao što su „Pametna sela“⁷⁷ i „Zelena i digitalna tranzicija“, promovira se uporaba naprednih tehnologija i inovativnih rješenja i u ruralnim sredinama, čime se doprinosi digitalnoj ravnoteži i ravnomjernom razvoju županije⁷⁸.

Digitalna transformacija turističkog sektora Varaždinske županije omogućila je kvalitetnije korisničko iskustvo, veću sigurnost i personalizaciju usluga. U novim uvjetima putovanja, turisti sve češće koriste digitalne izvore informacija prilikom odabira destinacije, smještaja, aktivnosti i gastronomskih iskustava.

Iskustvo putovanja sve više započinje online – od inspiracije putem društvenih mreža i turističkih web-stranica, do konkretne rezervacije smještaja i planiranja itinerara putem mobilnih aplikacija. Tijekom boravka u destinaciji, digitalni alati poput QR kodova, virtualnih vodiča, proširene stvarnosti (AR) i GPS navigacije pružaju turistima dodatnu vrijednost i interakciju s prostorom.

Ključni digitalni trendovi koji oblikuju turističko iskustvo:

- Beskontaktne usluge i sigurnosni protokoli: digitalna prijava u smještaj, beskontaktno plaćanje, mobilne aplikacije za naručivanje usluga i informiranje gostiju.
- Interaktivni sadržaji: korištenje proširene stvarnosti za predstavljanje kulturnih lokaliteta (npr. digitalne interpretacije povijesnih lokaliteta u Varaždinu i Trakošćanu).
- Automatizacija i pametni servisi: uključivanje sustava automatizirane rasvjete, pametnih sustava grijanja/hlađenja, digitalnih asistenata u hotelima.
- Ekološka odgovornost: digitalni alati koji informiraju turiste o održivim praksama (npr. e-vodiči za ekološke staze, lokalne zelene inicijative, "zero waste" aplikacije).
- Cyber sigurnost: nužno povjerenje korisnika u sigurnost osobnih podataka tijekom online rezervacija i boravka.

Izazovi i preporuke za poboljšanje

Unatoč pozitivnim pomacima u području digitalizacije, Varaždinska županija i dalje se suočava s nizom izazova koji ograničavaju puni potencijal digitalne transformacije turističkog sektora:

⁷⁶ NN 2/2023 (4.1.2023.), Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine

⁷⁷ European Commission (2025) Supporting Smart Village strategies.

⁷⁸ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.

- Neujednačena razina digitalne zrelosti između urbanih i ruralnih sredina – manji gradovi i općine često imaju slabiju digitalnu infrastrukturu i manji pristup stručnim kapacitetima.
- Nedostatak centralizirane baze podataka i integriranih digitalnih sustava koji bi omogućili zajedničko upravljanje informacijama o turističkoj ponudi, posjećenosti i održivosti.
- Nedovoljna razina digitalnih kompetencija među pružateljima usluga u turizmu, posebno kod malih poduzetnika, OPG-ova i obiteljskih smještaja.
- Ograničena upotreba analitičkih alata za praćenje ponašanja posjetitelja i donošenje odluka temeljenih na podacima.
- Cyber sigurnost i zaštita podataka – povećanjem digitalnih servisa raste i potreba za sigurnim upravljanjem korisničkim informacijama te osviještenošću o kibernetičkim prijetnjama.

Kako bi se ovi izazovi sustavno adresirali, predlaže se niz mjera i aktivnosti usmjerenih na jačanje digitalne otpornosti i konkurentnosti destinacije:

1. Uspostava zajedničke digitalne platforme koja bi integrirala podatke o smještaju, atrakcijama, manifestacijama, održivosti i prometnim tokovima, uz mogućnost interaktivnog izvještavanja i analitike.
2. Razvoj edukacijskih programa za turističke dionike, s naglaskom na digitalni marketing, upravljanje online reputacijom, korištenje alata za e-prodaju i interpretaciju baštine putem digitalnih medija.
3. Poticanje suradnje s IT sektorom (Fakultet organizacije i informatike, Tehnološki park Varaždin, startup zajednica) radi razvoja inovativnih rješenja za turizam i kulturnu baštinu.
4. Uvođenje digitalnih alata za praćenje pokazatelja održivosti (ekoloških, društvenih i ekonomskih) u okviru županijskog sustava destinacijskog upravljanja.
5. Razvoj „pametnih turističkih zona“ u ključnim lokalitetima – gradskim središtima, kulturnim kompleksima i zaštićenim područjima – s primjenom IoT tehnologija, digitalne signalizacije i interaktivnih vodiča.
6. Kreiranje digitalnih storytelling kampanja koje povezuju kulturnu, prirodnu i gastronomsku baštinu kroz interaktivne i multimedijalne sadržaje, potičući autentičan doživljaj destinacije.

2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama

Pristupačni turizam podrazumijeva organiziranje prostora, usluga i sadržaja tako da ih osobe s poteškoćama (mobilnosti, vida, sluha, kognicije i dr.) mogu koristiti samostalno i ravnopravno. Prema zakonskim propisima, pristupačnost je „rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i gradnji... kojima se osobama s invaliditetom osigurava neometan pristup, kretanje i boravak... na jednakoj razini kao ostalima”⁷⁹.

Fizička pristupačnost infrastrukture i objekata

- Smještajni kapaciteti: U Varaždinskoj županiji dominiraju mali, obiteljski vođeni objekti i privatni apartmani. Takvi objekti često nisu izvorno prilagođeni osobama s invaliditetom, pa im nedostaju rampe, dovoljno široki ulazi ili prilagođeni toaleti. Upravo zbog toga TZ Varaždina i Hrvatski savez udruga za mlade i studente s invaliditetom (SUMSI) organiziraju edukacije namijenjene djelatnicima turističkih agencija, privatnim iznajmljivačima i svim turističkim djelatnicima koji žele svoje usluge učiniti dostupnijima osobama s invaliditetom. S druge strane, noviji hotelijerski lanci (hotel ≥25 soba, kamp ≥500 ležajeva) su prema Pravilniku zakonom obvezni imati pristupačne instalacije (rampe, liftove, WC). Varaždinska županija dodatno potiče ulaganja u turistički smještaj – godišnjim natječajima daje bespovratna sredstva za modernizaciju privatnog smještaja i poboljšanje konkurentnosti destinacije, što se može iskoristiti i za prilagodbu prostora osobama s invaliditetom.
- Ugostiteljski objekti: Mnogi mali kafići i restorani nemaju rampe ili prilagođeni ulaz, kao ni pristupačne sanitarne čvorove. Zakonom su pristupačni veći objekti ugostiteljstva (restorani/kafići s ≥80 sjedećih mjesta), dok se kod manjih dopušta pojednostavljeno rješenje (npr. prenosne rampe). Stoga je u praksi brojnih manjih objekata prilagodba nedostatna. Ugovorom TZ Županije za turizam (2025.) potiče se i razvoj novih objekata u ruralnim područjima, pa bi i tu trebalo inzistirati na univerzalnom dizajnu – primjerice izgradnjom točnih i prostorno raspoređenih prilaza, hodnika i sanitarnog čvora za osobe u kolicima.
- Javni prostori i prometnice: Mnoge stare ceste u ruralnom području nemaju spuštene rubnike ili padine na pješačkim prijelazima, otežavajući kretanje u invalidskim kolicima. Parkirna mjesta prilagođena osobama s invaliditetom često su ograničena ili nepovoljnog položaja, posebno izvan središta. Prirodne i povijesne atrakcije (dvorci, vidikovci, park-šume) često imaju nepristupačne pješačke staze ili stepeništa bez alternativnih rampi. Modernizacija lokalne infrastrukture, koja je dio županijskih razvojnih planova, trebala bi uključivati spuštanje rubnjaka, uvođenje rampi i taktilnih staza na ključnim lokacijama da se smanji postojeće opterećenje na osobe s invaliditetom (vidljivost na putovima, obnova nogostupa, bolja signalizacija hodnika i prijelaza).
- Kultura i zabava: Kulturne atrakcije (dvorci, crkve, muzeji) često su u povijesnim zgradama bez prilagodbi. Neravne površine u parkovima i na pješačkim rutama dodatno ograničavaju mobilnost. Sadržaji kao što su audiovizualni vodiči i info-panoi obično nisu prilagođeni osobama s oštećenjem vida (nema ih na Brailleovom pismu ili velikim fontovima) niti su prevedeni na strane jezike. Lokalni prostorni razvojni plan prepoznaje ove izazove – u dokumentima se ističe „razvoj i povećanje dostupnosti kulturno-umjetničkih sadržaja – kultura dostupna svima“. U praksi to znači da prilikom obnove i uređenja kulturnih lokacija, kao što je nova edukativna staza u Arboretumu Opeka, treba

⁷⁹ Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti; dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_78_1615.html#:~:text=7,razini%20kao%20i%20ostalim%20osobama

planirati bezbarijerne prilaze (npr. široke šetnice bez visinskih barijera) te multimedijalne vodiče i ploče koje će biti razumljive i za osobe s posebnim potrebama (velika slova, audioprijevod, prijevod na više jezika).

- Ostale usluge i sadržaji: Uslužni objekti važne za turiste (trgovine, ljekarne, bankomati, taxi, info-centri) također trebaju biti pristupačni. Županija potiče uvođenje višejezičnih natpisa i materijala u ključnim objektima te prilagodbu prostora (rampe, prostranije ulaze) osobama s invaliditetom kako bi cjelokupno iskustvo turista bilo inkluzivno. Javni prijevoz u županiji danas ne udovoljava potražnji ni kapacitetima za sve turiste (posebno one bez osobnog prijevoza) – nedostaju niskopodni autobusi i odgovarajući rasporedi linija u turističkoj sezoni. Biciklistička infrastruktura postoji i povremeno se razvija (biciklističke staze uz Dravu, promocija bike ruta), ali još nije dovoljno razvijena da potpuno zadovolji sigurnost i dostupnost svim korisnicima.

Komunikacijska pristupačnost informacija

- Turističke informacije: Bitno je omogućiti informacije prilagođene različitim potrebama. To uključuje web-stranice i mobilne aplikacije optimizirane za osobe s invaliditetom (kompatibilne s čitačima ekrana, fleksibilnog dizajna i višejezične). Na primjer, turističke usluge treba razvijati na način da osobe s oštećenjem vida dobiju tekst na Brailleovom pismu ili audio zapisu, a osoba s oštećenjem sluha titlovane video-vodiče. Poticanje digitalnih vodiča, taktilnih karata i audio opisa u mjestima od posebnog značenja (muzeji, staze) povećava dostupnost bez dodatnih fizičkih prilagodbi. Prema preporukama stručnjaka, institucije bi trebale osigurati turističke vodiče i materijale na više jezika (engleski, njemački itd.) kao i pristup informacijama u formatu pogodnom za starije i osobe s invaliditetom.
- Signalizacija i označavanje: Trenutačno su znakovi i informacije često postavljeni na visini ili mjesta nepodgovodna za korisnike u kolicima. Nedostatak taktilnih oznaka (npr. korištenje Brailleovog pisma) i čitljivih piktograma smanjuje informiranost stranih posjetitelja i osoba s kognitivnim poteškoćama. Loše osvijetljeni putokazi u kasnim satima dodatno otežavaju orijentaciju. Uvođenje jasnih, dvostrano čitljivih i višejezičnih znakova te interaktivnih info-punktova može značajno povećati inkluzivnost destinacije. Na primjer, instaliranjem digitalnih kioska na ulazima u turističke atrakcije, s opcijama audio-sadržaja i izbora jezika, informiranje postaje dostupnije svim skupinama (u Gradskom muzeju Varaždinu već se planira takva interaktivna signalizacija u idućim godinama).

Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje 2021.–2027.⁸⁰ eksplicitno naglašava jačanje društvene infrastrukture i podupiranje rada udruga kao ključne faktore za poboljšanje kvalitete života. U planu se navodi da se atraktivnost županije povećava upravo kroz „povećanje kvalitete i kapaciteta društvene infrastrukture i pružanje podrške radu udruga koje obogaćuju društvene sadržaje”⁸¹. Istovremeno se naglašava aktivno starenje i potpuno uključivanje svakog pojedinca u društvo, te se jedan od posebnih ciljeva odnosi na integraciju ranjivih skupina – uključujući osobe s invaliditetom – u društvo kroz poticanje razvoja civilnog društva i volontiranja.

Socijalni planovi i programi kontinuirano ističu potrebu socijalne uključenosti ranjivih skupina. Socijalni plan za razdoblje 2014–2020. kao jedan od strateških ciljeva navodi osiguranje socijalne uključenosti, sigurnosti i kvalitetne skrbi za sve ranjive skupine. Novi Socijalni plan 2024–2026 i pripadajući lokalni programi nastavljaju taj fokus: u viziji se naglašava podrška ranjivima (djeci, starijima, osobama s invaliditetom) kroz pružanje kvalitetnih usluga koje smanjuju nejednakosti i unapređuju kvalitetu života. SWOT analiza županije također

⁸⁰ Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje 2021. – 2027.

⁸¹ Plan razvoja Varaždinske županije 2021–2027

ističe da već postoji razvijena mreža socijalnih usluga za ranjive skupine „uključujući socijalnu skrb, službe za osobe s invaliditetom i djecu s posebnim potrebama“⁸².

Uz strateške dokumente, Županija kontinuirano financijski podupire udruge i projekte usmjerene na socijalnu inkluziju. Redovito se raspisuju javni pozivi i natječaji za potpore u socijalnoj skrbi i turizmu. Ove i slične mjere usklađene su s Nacionalnim planom razvoja socijalnih usluga 2021.–2027., koji potiče stabilan rast kvalitete života svih građana te integraciju ranjivih skupina i stranih državljana kroz volontiranje i inkluzivne programe.

2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Razvoj održivog i konkurentnog turizma u Varaždinskoj županiji zahtijeva dobru organiziranost i dostupnost različitih javnih i komercijalnih usluga, kako bi se zadovoljile potrebe turista i lokalnog stanovništva. Iako je razina usluga u urbanim središtima zadovoljavajuća, ruralna područja još uvijek pokazuju manju dostupnost određenih sadržaja.

1. Osnovne uslužne djelatnosti

- Trgovine i ugostiteljstvo: Gradovi županije nude bogatu mrežu trgovina, ugostiteljskih objekata i tržnica s lokalnim OPG proizvodima. Gastro scena postaje sve atraktivnija zahvaljujući ponudi tradicionalne kuhinje i enogastronomskih manifestacija.
- Zanatske i obrtničke usluge: dostupni su servisi za vozila i bicikle, frizerski i kozmetički saloni, te brojne druge zanatske usluge potrebne i lokalnom stanovništvu i turistima.

2. Zdravstvene usluge

Zdravstveni sustav Varaždinske županije osigurava osnovnu i specijalističku skrb kroz mrežu javnih ustanova, s relativno dobrom prostornom pokrivenošću. Ipak, pojedina ruralna područja još uvijek bilježe slabiju dostupnost određenih usluga, osobito u dijelu primarne zdravstvene zaštite.

Primarnu zdravstvenu zaštitu u Županiji provodi Dom zdravlja Varaždinske županije, koji djeluje kroz ordinacije smještene u vlastitim zgradama ili dijelovima zgrada na 26 lokacija, uz dopunsku mrežu privatnih ordinacija. Osim obiteljske i dentalne medicine, u primarnu razinu ubrajaju se i djelatnosti hitne medicine, sanitetskog prijevoza te Zavoda za javno zdravstvo. S obzirom na turizam, područje Županije u potpunosti je pokriveno mrežom ambulanti obiteljske i dentalne medicine, dok su ispostave Nastavnog zavoda za hitnu medicinu raspoređene tako da nijedna točka na terenu nije udaljena više od pola sata vožnje – unutar takozvanog zlatnog sata – s time da intervenciju uvijek preuzima ono vozilo hitne pomoći koje je u danom trenutku najbliže. Za ruralno i slabije pokretno stanovništvo – teže pokretne osobe, osobe s invaliditetom te područja bez javnog prijevoza – uvedene su dvije mobilne ambulante, od kojih je jedna već u funkciji, a druga počinje s radom u idućih mjesec dana.

Specijalistička i bolnička skrb pretežno je koncentrirana u Općoj bolnici Varaždin, koja obuhvaća i objedinjeni hitni bolnički prijem, te u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice, specijaliziranoj za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, osobito termalne tretmane. Dio specijalističkih djelatnosti, poput radiologije i ginekologije, dostupan je i na primarnoj razini, čime se rasterećuju obje bolničke ustanove, a dodatno se u tu svrhu koristi i telemedicina – primjerice u kardiologiji, gdje nalaze očitava ustanova Srčana iz Zagreba.

Ljekarničku djelatnost provodi Ljekarna Varaždinske županije, čiju mrežu čine vlastite ljekarničke jedinice, ljekarnički depoi u ruralnim područjima i privatne ljekarne. Manja i prometno slabije povezana naselja povremeno ipak ovise o dostupnosti ljekarni u obližnjim urbanim središtima.

Zdravstvene usluge za turiste osiguravaju se kroz javni zdravstveni sustav, temeljen na ugovornim obvezama s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (HZZO). Domaći turisti ostvaruju zdravstvenu zaštitu na temelju važeće HZZO iskaznice, dok svi strani turisti imaju pravo na hitnu medicinsku skrb neovisno o tome

⁸² Socijalni plan Varaždinske županije

posjeduju li Europsku karticu zdravstvenog osiguranja (EKZO). Državljeni EU koji privremeno borave u Hrvatskoj, a obvezno su osigurani u jednoj od država članica, ostvaruju pravo na neophodnu zdravstvenu zaštitu putem EKZO kartice uz plaćanje participacije, dok se troškovi usluga pruženih osobama iz zemalja s kojima Hrvatska nema sklopljen ugovor naplaćuju izravno korisniku prema važećem cjeniku. Turisti se mogu obratiti i privatnim liječnicima i zubarima, uz plaćanje pune cijene usluge.

Hitnu medicinsku pomoć za životno ugrožavajuća stanja pruža Nastavni zavod za hitnu medicinu Varaždinske županije – izvanbolnička služba koja skrb pruža prvenstveno na terenu, vozilima iz ispostava u Varaždinu, Ivancu, Ludbregu i Novom Marofu, ali i u samim ambulancama. Objedinjeni hitni bolnički prijem organiziran je u Općoj bolnici Varaždin, dok se za lakše akutne tegobe turisti mogu obratiti liječnicima u sklopu Doma zdravlja Varaždinske županije, čije su lokacije i radno vrijeme dostupni na službenoj web stranici.

Na području Županije djeluju četiri područna ureda Hrvatskoga zavoda za socijalnu skrb, sa sjedištima u Varaždinu, Ivancu, Novom Marofu i Ludbregu, koji pružaju socijalne usluge poput zajamčene minimalne naknade, inkluzivnog dodatka, jednokratne naknade i naknade za ugroženog kupca energenata. Uz njih, socijalne usluge na području Županije pruža i dodatnih 55 pružatelja.

Posebna se pažnja posvećuje razvoju palijativne skrbi, ponajprije kroz Opću bolnicu Varaždin i Službu za produženo liječenje i palijativnu skrb Novi Marof, s ciljem osiguravanja što boljih uvjeta njege za bolesnike palijativne medicine. Na području Županije trenutno djeluje 83 ordinacije dentalne medicine, 8 specijalističkih ginekoloških ordinacija, 86 ordinacija opće/obiteljske medicine i 9 pedijatrijskih ordinacija.

Usporedbom specijaliziranih zdravstvenih kadrova po županijama, Varaždinska županija nalazi se među županijama s manjim brojem liječnika, stomatologa i farmaceuta te je ispod prosjeka Republike Hrvatske⁸³.

3. Vjerske zajednice i kulturne institucije

Vjerski objekti – uključujući crkve, kapelice i samostane – prisutni su u gotovo svim naseljima Varaždinske županije te imaju značajnu kulturnu, povijesnu i društvenu vrijednost. Osim što su mjesta vjerskog okupljanja, mnogi od njih imaju i funkciju turističkih atrakcija zahvaljujući svojoj arhitekturi, umjetničkim djelima i povezanosti s lokalnim običajima i svetkovinama. Brojne župe i vjerske zajednice aktivno organiziraju hodočašća, procesije, misna slavlja i duhovno-kulturne manifestacije koje su otvorene posjetiteljima i pridonose razvoju vjerskog turizma. Među značajnim odredištima izdvaja se Svetište Predragocjene Krvi Kristove u Ludbregu, koje privlači velik broj hodočasnika iz Hrvatske i inozemstva.

Kulturne institucije u županiji imaju važnu ulogu u očuvanju i promociji lokalne baštine te osiguravanju dostupnosti kulturnih sadržaja. Grad Varaždin ističe se kao središte kulturnog života regije, s razvijenom mrežom ustanova – uključujući Gradski muzej Varaždin, HNK Varaždin, Koncertni ured Varaždin, Galeriju starih i novih majstora, Knjižnicu i čitaonicu Metel Ožegović i niz privatnih galerija i kulturnih inicijativa. Uz to, grad redovito organizira značajne kulturne manifestacije poput Špancirfesta, Varaždinskih baroknih večeri i Adventa u Varaždinu, koje povezuju tradiciju, suvremenu umjetnost i turističku ponudu.

U manjim gradovima i općinama djeluju lokalni kulturni centri, muzejske zbirke i amaterske udruge koje okupljaju lokalne stvaratelje i čuvare tradicije. Kroz organizaciju etnografskih izložbi, folklornih nastupa, kulturno-umjetničkih programa i manjih festivala, ta mjesta pridonose očuvanju identiteta i stvaranju raznolike ponude za posjetitelje.

4. Obrazovne i sportske ustanove

Obrazovanje:

Varaždinska županija raspolaže razvijenom, dostupnom i kvalitetnom obrazovnom infrastrukturom koja predstavlja važan temelj društvenog i gospodarskog razvoja regije. Sustav obrazovanja obuhvaća mrežu dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola te visokoškolskih i specijaliziranih ustanova koje djeluju u gotovo svim većim naseljima.

⁸³ Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine, Varaždinska županija.

Grad Varaždin ističe se kao regionalno obrazovno središte s raznolikom ponudom gimnazijskih, strukovnih, umjetničkih i visokoškolskih programa. U njemu djeluju i obrazovne institucije koje imaju regionalni i nacionalni značaj, osobito u području glazbenog i umjetničkog obrazovanja, tehničkih znanosti, ekonomije te turizma i ugostiteljstva. Posebno se ističu Fakultet organizacije i informatike (FOI) i Sveučilište Sjever, čiji programi imaju regionalni značaj.

Županija kontinuirano ulaže u modernizaciju i digitalizaciju obrazovnog sustava, obnovu i energetske učinkovitost školskih objekata te razvoj programa cjeloživotnog učenja. Posebna se pozornost pridaje razvoju kompetencija lokalne radne snage u sektorima od strateškog značaja – turizmu, ugostiteljstvu, zelenim tehnologijama i kreativnim industrijama – u skladu s europskim načelima pametne specijalizacije i tranzicije prema zelenom gospodarstvu.

Na predškolskoj razini, u pedagoškoj godini 2024./2025. na području Varaždinske županije djeluje 41 dječji vrtić koje pohađa 6.002 djece.

U osnovnoškolskom sustavu u školskoj godini 2024./2025. djeluju 42 matične osnovne škole s ukupno 11.977 učenika, od čega je 33 područnih škola kojima je osnivač Županija. Na području Grada Varaždina djeluje 15 osnovnih škola kojima je osnivač Grad Varaždin, te jedna vjerska osnovna škola u osnivačkoj nadležnosti Hrvatske provincije uršulinki Rimske unije iz Zagreba.

Srednjoškolsko obrazovanje čini mreža od 15 srednjih škola, među kojima su jedna privatna i jedna vjerska ustanova, s ukupno 6.591 učenikom u školskoj godini 2024./2025. Time Varaždinska županija zauzima jedno od vodećih mjesta u Hrvatskoj prema dostupnosti i kvaliteti srednjoškolskog obrazovanja, uz iznadprosječne rezultate učenika na državnoj maturi i natjecanjima⁸⁴.

Sport i rekreacija:

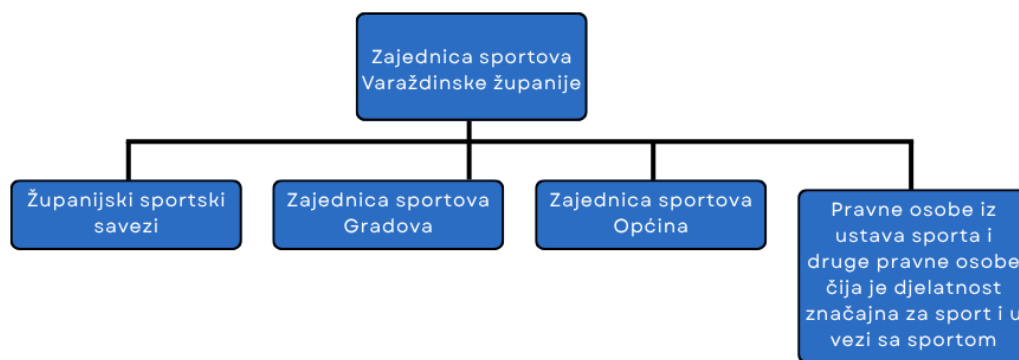
Sportski kapaciteti Varaždinske županije omogućuju raznolike aktivnosti – kako za lokalno stanovništvo, tako i za posjetitelje. Na raspolaganju su sportske dvorane, teretane, atletske staze, sportski centri te bazeni, koji omogućuju organizaciju trening-kampova, natjecanja i sportskih evenata. Sve razvijenija mreža biciklističkih i pješačkih staza (npr. uz rijeku Dravu, oko Trakošćana, Ivanšćice i Ravne gore), kao i mogućnosti za planinarenje, jahanje, veslanje i sportski ribolov, čine snažan temelj za razvoj aktivnog turizma u skladu s načelima održivosti i zdravog života. Ovi sadržaji sve više privlače turiste koji traže aktivan odmor u prirodnom okruženju, ali i sportaše rekreativce i profesionalce.

Glavnina sportske infrastrukture smještena je u Gradu Varaždinu, gdje se nalaze polivalentne sportske dvorane koje uz sportske aktivnosti omogućuju i održavanje kulturnih, zabavnih i sajamskih događanja.

Varaždinska županija ima dugu i bogatu sportsku tradiciju, a sustav sporta organiziran je sukladno Zakonu o sportu. Ključno koordinacijsko tijelo na razini županije je Sportska zajednica Varaždinske županije, koja okuplja sve pravne osobe iz područja sporta, kao i druge institucije i udruge čije je djelovanje povezano sa sportom. Cilj zajednice je promicanje, razvoj i usklađivanje sportskih aktivnosti te ostvarivanje zajedničkih interesa sportskih subjekata na području Županije.

Slika 22. Organizacija sportskoga sustava Varaždinske županije

⁸⁴ Socijalno demografske studija Varaždinske županije, 2025.

Izvor: Upravi odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije

Prema podacima iz Registra udruga Republike Hrvatske (lipanj 2022.), na području Varaždinske županije registrirana su i aktivna 23 sportska saveza. Na području Županije organiziran je i akademski sport, koji razvija Županijski akademski sportski savez Sveučilišta Sjever te Sportska udruga Fakulteta organizacije i informatike (SUFOI). Obje institucije organiziraju brojne sportsko-rekreacijske aktivnosti i studentska natjecanja.

Prema podacima iz Analize stanja Varaždinske županije (JURA, 2021.), na području županije evidentirano je 278 sportskih objekata različite namjene. Sportska infrastruktura koncentrirana je prvenstveno u Gradu Varaždinu, no kontinuirana ulaganja Županije i jedinica lokalne samouprave omogućuju ravnomjerniji razvoj sportske ponude u svim područjima, uključujući manja naselja.

Mreža biciklističkih i pješačkih staza uz rijeku Dravu, te u područjima Trakošćana, Ivanščice i Ravne gore, uz mogućnosti planinarenja, jahanja, veslanja i sportskog ribolova, stvara čvrstu osnovu za razvoj aktivnog i održivog turizma.

Krovna organizacija sporta u Županiji je Sportska zajednica Varaždinske županije, osnovana sukladno Zakonu o sportu, koja okuplja sve pravne osobe iz područja sporta radi ostvarivanja zajedničkih interesa, razvoja sporta te unapređenja uvjeta za bavljenje sportskim i rekreativnim aktivnostima⁸⁵.

5. Financijske, poštanske i platne usluge

Varaždinska županija raspolaže funkcionalnom infrastrukturom financijskih i poštanskih usluga, osobito u urbanim središtima poput Varaždina, Ivanca, Ludbrega, Lepoglave i Novog Marofa, gdje su prisutne banke, kreditne institucije i mjenjačnice, što osigurava dostupnost gotovinskih i bezgotovinskih usluga za lokalno stanovništvo i posjetitelje. U turistički atraktivnijim mjestima, prisutnost mjenjačnica i bankomata dodatno doprinosi praktičnosti boravka za strane turiste.

Poštanske usluge dostupne su u svim jedinicama lokalne samouprave.

Sve veći broj ugostiteljskih objekata, obiteljskih iznajmljivača i ruralnih domaćinstava uvodi mogućnost plaćanja putem POS uređaja, mobilnih aplikacija i digitalnih platformi, što značajno doprinosi modernizaciji i konkurentnosti turističke ponude. Elektronička plaćanja postaju standard očekivan od strane inozemnih gostiju, osobito onih iz zapadne Europe, čime se povećava dostupnost i kvaliteta usluge u destinaciji.

6. Opremljenost i uređenost javnih prostora

Varaždinska županija ističe se visokom razinom urbanističkog uređenja, osobito u gradovima i turistički istaknutim mjestima. Javni prostori poput parkova, trgova, dječjih igrališta, šetnica i perivoja u Varaždinu, Trakošćanu, Ludbregu i Varaždinskim Toplicama kontinuirano se održavaju i unapređuju, što značajno doprinosi kvaliteti života lokalnog stanovništva i doživljaju posjetitelja.

Poseban doprinos daju uređene zelene površine i rekreativne zone, uključujući biciklističke i pješačke staze, drvorede, cvjetne instalacije i tematske parkove, koji omogućuju cjelogodišnju rekreaciju i boravak na

⁸⁵ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2._Analiza_stanja.pdf

otvorenom. Takva opremljenost javnih prostora stvara pozitivnu sliku destinacije, potiče dulji boravak turista i doprinosi razvoju aktivnog i wellness turizma.

Vizualni identitet i čistoća javnih prostora, zajedno s funkcionalnom urbanom opremom (klupe, koševi za otpad, rasvjeta, informativne ploče), odražavaju visoku razinu lokalnog upravljanja i posvećenost održivom razvoju prostora. Kvalitetno uređeni javni prostori također omogućuju održavanje manifestacija i društvenih događanja te su važan segment kulturnog i društvenog života destinacije.

7. Javne i žurne službe

Varaždinska županija raspolaže funkcionalnim i organiziranim sustavom javnih i žurnih službi koje osiguravaju visoku razinu sigurnosti, higijene i operativne spremnosti, što je ključno za kvalitetan život stanovnika i siguran boravak turista.

Policija djeluje kroz Policijsku upravu varaždinsku, s postajama u svim gradovima Županije. Sustav je organiziran i učinkovito pokriva cjelokupno područje, čime se osigurava visoka razina javnog reda i sigurnosti, uključujući brzu reakciju u kriznim situacijama tijekom turističke sezone.

Vatrogasci su organizirani kroz Vatrogasnu zajednicu Varaždinske županije, koja obuhvaća profesionalne i dobrovoljne vatrogasne postrojbe.

HGSS – Stanica Varaždin aktivno pokriva ključna izletišta i planinarske lokacije poput Ivanšćice, Ravne gore i Trakošćana, te surađuje s drugim žurnim službama i turističkim subjektima. HGSS je ključan za osiguranje sigurnosti u prirodnom okruženju, osobito u razvoju aktivnog i avanturističkog turizma.

Komunalne usluge i gospodarenje otpadom kontinuirano se unaprjeđuju. Varaždin prednjači s uvođenjem pametnih rješenja za upravljanje otpadom (pametni spremnici, digitalno praćenje), dok cijela županija ima razvijen sustav odvojenog prikupljanja komunalnog otpada, uz planirana ulaganja u infrastrukturu i edukaciju građana.

Zaključno, Varaždinska županija pokazuje visok stupanj organiziranosti i opremljenosti prostora, osobito u urbanim središtima poput Varaždina, Ludbrega, Ivanca i Varaždinskih Toplica. Dostupnost javnih usluga, obrazovnih, kulturnih i sportskih sadržaja, kao i razvijena mreža sigurnosnih i komunalnih službi, osiguravaju visoku razinu kvalitete života i boravka. Ruralna područja još uvijek bilježe određene izazove u pogledu dostupnosti specijaliziranih usluga, no pozitivni pomaci vidljivi su kroz infrastrukturna ulaganja i digitalizaciju. Uređenost javnih prostora i zelenih površina ravnomjerno je prisutna širom županije, što doprinosi atraktivnosti destinacije. Ključ za daljnji razvoj leži u jačanju povezanosti usluga i sustavnoj podršci integriranom razvoju svih dijelova Županije, s posebnim naglaskom na ruralna područja.

2.9. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Turistička zajednica Varaždinske županije (TZVŽ) nositelj je cjelokupnih promotivnih i komunikacijskih aktivnosti na razini županije. U suradnji s lokalnim turističkim zajednicama i ključnim dionicima, TZVŽ gradi vidljivost i prepoznatljivost županije kao destinacije kulturnog, aktivnog, eno-gastro i doživljajnog turizma. Komunikacijska strategija temelji se na razvoju destinacijskog brenda, stvaranju konzistentne komunikacije prema tržištima te na korištenju integriranog pristupa u kojem su digitalni i klasični kanali usklađeni u svrhu maksimalnog dosega i autentične prezentacije.

Digitalni kanali i online promocija

Službene internetske stranice Turističke zajednice Varaždinske županije dostupne su na domeni: <https://www.turizam-vzz.hr/>⁸⁶ Web stranica je glavni komunikacijski alat i digitalno središte informacija o destinaciji. Sadržaj je strukturiran po tematskim cjelinama – kulturne atrakcije, aktivni odmor, manifestacije,

⁸⁶ Web stranica Turističke zajednice Varaždinske županije, dostupno na: <https://www.turizam-vzz.hr/>

smještaj, gastronomska ponuda i praktične informacije. Stranica je dvojezična (hrvatski i engleski), čime je prilagođena i međunarodnim posjetiteljima. Posebna pažnja posvećena je preglednosti i intuitivnom korisničkom sučelju, uz elemente interaktivnosti poput virtualnih šetnji, digitalnih brošura i interaktivne karte atrakcija.

Unatoč funkcionalnosti, web stranicu je potrebno rebrendirati i modernizirati kako bi se uskladila s novim vizualnim identitetom destinacije te kako bi nudila dinamične sadržaje (npr. sezonske preporuke, itinerere, interaktivne vodiče). Trenutno nedostaje povezanost između web stranice i ostalih komunikacijskih kanala, što umanjuje sinergijski učinak promocije.

Društvene mreže i digitalni marketing

TZ Varaždinske županije i TZ grada Varaždina vrlo su aktivne na platformama Facebook, Instagram, YouTube i TikTok, koje se koriste kao ključni kanali za storytelling, promociju manifestacija i prikaz autentičnih doživljaja.

- Facebook: facebook.com/TZVZZ
- Instagram: instagram.com/tzzvarazdinska
- YouTube: youtube.com/channel/UCKoGuYFQnrzbheSHEN8loBg

Objave redovito uključuju fotografije i video materijale s najpoznatijih događanja (Špancirfest, Advent, Dani ludbreške Svete krvi), prirodnih lokaliteta (Ivančica, Trakošćan, Drava), te gastronomskih doživljaja (vina, tradicionalna jela, OPG proizvodi). U sadržajima dominiraju emocionalni i vizualni elementi koji pozivaju na doživljaj, a komunikacija je usmjerena prema različitim ciljanim skupinama – obiteljima, parovima, izletnicima i ljubiteljima kulture i prirode.

Kampanje za ključne manifestacije (npr. Špancirfest) dosežu stotine tisuća korisnika putem organskih i plaćenih objava, što potvrđuje učinkovitost digitalne komunikacije. Korištenjem hashtagova, influencera i ciljanih oglasa prema geografskim tržištima (npr. Slovenija, Austrija, Njemačka) dodatno se povećava vidljivost destinacije. Digitalni marketing time postaje glavni alat za stvaranje „digitalne zajednice“ oko brenda Varaždinske županije.

Tiskani materijali i publikacije

Unatoč digitalnom fokusu, TZVŽ zadržava i tradicionalne komunikacijske oblike kroz brošure, vodiče, letke i karte.

Na web stranici objavljeno je šest glavnih brošura:

1. Holiday Homes with a Story
2. Raskošan dodir povijesti – muzeji i zbirke
3. Biciklističke rute Varaždinske županije
4. Put tradicionalne hrane
5. Put kroz vrijeme
6. Let iznad vremena

Brošure se distribuiraju na turističkim sajmovima, info-punktovima, hotelima, manifestacijama i u suradnji s lokalnim zajednicama. Međutim, vizualni identitet nije ujednačen, sadržaji su djelomično zastarjeli, a pojedine publikacije nisu prilagođene suvremenim trendovima (npr. QR kodovi, interaktivni formati).

Sudjelovanje na sajmovima i promotivnim događanjima

Varaždinska županija se redovito predstavlja na domaćim i međunarodnim sajmovima (Zagreb, Ljubljana, Beč, Budimpešta, München), kao i na B2B radionicama i prezentacijama, u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom i susjednim županijama.

Promocija je najčešće tematska: barokni Varaždin, kuće za odmor u ruralnim krajevima, vinske ceste i prirodne atrakcije. Sajmovi i događaji omogućuju izravan kontakt s posjetiteljima i partnerima, što pridonosi kredibilitetu i lojalnosti brendu.

Odnosi s javnošću i mediji

TZ Varaždinske županije aktivno surađuje s lokalnim i nacionalnim medijima kroz:

- redovita priopćenja i press materijale (posebno o manifestacijama i rezultatima turističke sezone),
- organizaciju press konferencija i studijskih putovanja za novinare,
- suradnju s urednicima i turističkim magazinima radi plasiranja reportaža i tema o županiji.

Primjer dobre prakse je obilježavanje Svjetskog dana turizma 2025. kada je na varaždinskom Korzu održana javna prezentacija ponude svih lokalnih TZ-a, uz uključivanje OPG-ova, kulturnih ustanova i škola. Takvi događaji jačaju lokalni identitet brenda, povezanost zajednice i autentičnost promocije.

Brend identitet i komunikacijska poruka

Službeni brend TZ Varaždinske županije glasi „Leteći vremeplov“, uz komunikacijsku poruku „Let iznad vremena“. Iako je ideja prepoznatljiva i simbolično povezana s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom, poruka nije dovoljno zaživjela u praksi. Nedostatak dosljedne primjene brenda (u vizualima, publikacijama, digitalnim kanalima) dovodi do slabije prepoznatljivosti na tržištu. Također, brend nije razrađen prema tematskim proizvodnim linijama (npr. aktivni, kulturni, gastro, obiteljski turizam), što otežava komunikaciju prema različitim ciljanim segmentima.

Analiza pokazuje da TZ Varaždinske županije posjeduje širok raspon komunikacijskih alata i kanala, ali da je potrebna modernizacija, standardizacija i strateško upravljanje komunikacijom.

Digitalni kanali čine temelj promocije, no klasični alati i događaji ostaju važni za kontakt s posjetiteljima i jačanje imidža.

3. Resursna osnova

Resursna osnova destinacije Varaždinske županije obuhvaća raznovrstan skup turističkih atrakcija i infrastrukture potrebne za razvoj potencijalnih turističkih područja. Kvaliteta ovih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer predstavlja temelj za kreiranje ponude i oblikovanje imidža destinacije, ali i moguća ograničenja. Stoga je nužna temeljita analiza i valorizacija resursa kako bi se osigurao razvoj temeljen na stvarnim tržišnim potencijalima.

3.1. Turističke atrakcije

Turistički resursi i atrakcije ključni su pojmovi u turizmu, ali se razlikuju prema svojoj naravi, funkciji i ulozi u razvoju turističke destinacije. Turistički resursi predstavljaju širi pojam i obuhvaćaju prirodne i kulturne vrijednosti, kao i turističku infrastrukturu i superstrukturu. S druge strane, turističke atrakcije su konkretni elementi koji privlače posjetitelje i potiču dolazak u destinaciju. Prema razini atraktivnosti, razlikujemo primarne atrakcije – koje su glavni motiv dolaska u destinaciju – te sekundarne atrakcije, koje nadopunjuju primarnu ponudu. Također, prema stupnju razvijenosti za turističku upotrebu, atrakcije mogu biti potencijalne (još nedovoljno razvijene) i realne (spremne za turističko korištenje).

Metodološki okvir za analizu i vrednovanje resursa

Za potrebe sistematizacije turističke resursno-atrakcijske osnove primijenjena je funkcionalna klasifikacija prema Kušenu (2002)⁸⁷, koja se temelji na analizi ključnih elemenata koji oblikuju turističku ponudu. U okviru ove klasifikacije izostavljene su kategorije koje ne sadrže relevantne atrakcije za turizam. Na temelju navedene metodologije, turistički resursi i atrakcije svrstani su u tri osnovne kategorije, od kojih je prva:

1. Prirodna baština
2. Antropogena baština
 - Zaštićena kulturno-povijesna baština
 - Kulturna baština života i rada
 - Kulturne i vjerske ustanove
 - Znamenite osobe i povijesni događaji
3. Manifestacije i turistička infrastruktura
 - Manifestacije i događanja
 - Prirodna lječilišta
 - sportsko-rekreacijski objekti i tereni
 - Turističke staze, putovi i ceste
4. Ostala turističke superstruktura (ne vrednuje se)

Za potrebe analize korišteni su različiti izvori podataka poput registara zaštićene prirodne i kulturne baštine, povijesnih izvora i intervju s relevantnim dionicima. Informacije su dodatno provjerene kroz terenske obilaske koje su proveli stručnjaci, omogućujući detaljnu sistematizaciju i procjenu tržišnog potencijala svakog resursa.

Turističke atrakcije županije vrednovane su prema dvama ključnim kriterijima:

1. Trenutni značaj resursa kao atraktivnog elementa destinacije:
 - Međunarodni (M)
 - Nacionalni (N)
 - Regionalni (R)

⁸⁷ Kušen, Eduard; Turistička atrakcijska osnova. Zagreb: Institut za turizam, 2002.

- Lokalni (L)
- 2. Resursi su nadalje valorizirani s obzirom na spremnost, koju čine fizička i informacijska dostupnost atrakcije, uključenost u turističke proizvode, sastavni su dio promotivnih aktivnosti, sadrže interpretaciju i slično. Razina spremnosti za turističko korištenje:
 - Spremne (S)

Djelomično spremne (DS)

- Nespremlne (NS)

Tablica 26. Pregled i vrednovanje turističkih atrakcija Varaždinske županije

Atrakcija	Kategorija važnosti/ Tržišna spremnost
Planine i gorja	
- Ravna gora (686 m) Više planinarskih staza Dio Zagorskog planinarskog puta (ZPP) Registrirano polazište za paragliding; dva paragliding-kluba (Ivanec i Trakošćan)	Regionalna / Spremna
- Ivanščica (1061 m) Više planinarskih staza Dio Zagorskog planinarskog puta (ZPP)	Regionalna / Spremna
- Kalnik (643 m) Mreža planinarskih, šumskih i makadamskih putova Poučna staza Kalnik – Dio Zagorskog planinarskog puta (ZPP) Tri registrirana polazišta za paraglajding	Regionalna / Spremna
Rijeke	
Drava - Regionalni park Mura-Drava, također dio UNESCO-a Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav i dio mreže NATURA 2000 - Dravska ruta - Amazon of Europe - Ribolov - Arena Varaždin	Međunarodna / Poluspremna
Bednja - Ribolov - Legenda o zmaju Pozoju koji živi u dolini rijeke	Regionalna / Spremna
Plitivica - Ribolov	Lokalna/ Spremna
Jezera	
Akumulacijska jezera na Dravi - Ormoško – ribolov i staništa ptica - Varaždinsko – 10 km², ribolov, biciklističke i staze za hodaње - Motičnjak – rekreacija (Aquacity), ribolov, staništa ptica - Dubravsko – 17 km², ribolov, staze	Regionalna / Spremna
Zaštićena prirodna baština	
Regionalni park Mura-Drava - Biciklistička staza Dravska ruta - Amazon of Europe - Ribolov - Staništa migracijskih ptica	Međunarodna / Poluspremna

Dravska park šuma, Varaždin - Staze za pješačenje i trčanje, biciklističke staze, poučne staze - Ribolov	Regionalna / Poluspremna
Park šuma Trakošćan - Dvorac Trakošćan - Poučna staza uz Trakošćansko jezero - Šumske staze	Međunarodna / Spremnna
Značajni krajobraz područje Kalnika - Sustav planinarskih, šumskih i makadamskih putova - Poučna staza Kalnik - Zagorski planinarski put (ZPP)	Regionalna / Spremnna
Spomenik prirode špilja Vindija	Međunarodna / Poluspremna
Spomenik prirode Mačkova špilja	Regionalna / Nespremna
Spomenik prirode Gaveznic - Kameni Vrh, Lepoglava – Poučna staza	Nacionalna / Nespremna
Arboretum Opeka, Vinica – Dvorac Opeka – Srednja škola „Arboretum Opeka“	Nacionalna / Poluspremna
Zaštićena kulturno-povijesna baština	
Varaždin – urbanistička cjelina naselja i povijesna jezgra grada - Stari grad - Gradska vijećnica - Sakralna baština - Palače plemićkih obitelji - Više muzejskih postava - HNK Varaždinu - Varaždinsko groblje - Židovsko groblje	Međunarodna / Spremnna
Ludbreg - povijesna jezgra - Župna crkva Presvetog Trojstva - Svetište Predragocjene Krvi Isusove - Dvorac Batthyany s kapelicom Sv. Križa - Centar svijeta – Antička Iovia	Međunarodna / Poluspremna
Varaždinske Toplice - urbanistička cjelina - Stari grad - Župna crkva - Kupelji - Antički lokalitet Aqua Iasae	Međunarodna / Nespremna
Novi Marof - Dvorac Erdody - Grebengrad - Mađarevo - Utvrda Paka - Lokalitet Pusta Bela - Bisag - Ključ - Topličica	Regionalna / Poluspremna
Lepoglava - Pavlinski kompleks - Kaznionica - Lepoglavska čipka - Nekoliko zbirki – Galerija Jamnić; Etnozbirka Štefanek; Galerija lepoglavske čipke	Nacionalna / Poluspremna

Bednja - Bednjanski kraj - Dvorac Trakošćan - Etnozbirke – Mravlinčić, Podsečki	Međunarodna / Spremn
Dvorci - Trakošćan – muzej - Radovečki Križovljan – privatno vlasništvo; nije otvoren za posjet - Vinica donja - Vinica gornja - Opeka - Bajnski dvori – vlasništvo obitelji Bonjeković; nije otvoren za posjet - Klenovnik – Bolnica za plućne bolesti i TBC; nije otvoren za posjet - Čalinec – socijalni stanovi; nije otvoren za posjet - Maruševec - Vidovec – socijalni stanovi; nije otvoren za posjet - Krkanec – socijalni stanovi; nije otvoren za posjet - Šaulovec – privatno vlasništvo; nije otvoren za posjet - Jalkovec – privatno vlasništvo; nije otvoren za posjet - Ludbreg – Hrvatski restauratorski zavod; otvoren za posjet u posebnim prilikama - Veliki Bukovec – vlasništvo obitelji Drašković; nije otvoren za posjet - Martijanec – privatno vlasništvo; nije otvoren za posjet - Jalžabet – Dom za psihički bolesne odrasle osobe; nije otvoren za posjet - Novi Marof – Specijalna bolnica za kronične bolesti; nije otvoren za posjet - Bela I i II	- Trakošćan Međunarodna / Spremn - Ludbreg Međunarodna / Poluspremn - Svi ostali dvorci Međunarodna-Nacionalna / Nespremn
Važnije manifestacije	
Varaždin - Tjedan smijeha - VAFI&RAFI - Festival animiranog filma - Festival varaždinskih dvorišta - KVART festival - Ljeto u Varaždinu - Špancirfest - Trash film festival - Varaždinske barokne večeri - Advent u Varaždinu - Međunarodna novogodišnja utrka	Međunarodna – Nacionalna / Spremn
Ludbreg - Ludbreška Sveta Nedjelja - Ludbreški fašnjak - Dan centra svijeta (1.4.) - Ludbreška biciklijada - Međunarodni sajam cvijeća u Centru svijeta	Međunarodna – Nacionalna / Spremn
Varaždinske Toplice - Aqua fest - Anin bal - Toplička biciklijada - Kukuljevićevi dani - Kajkavijada	Regionalna / Spremn
Novi Marof - Fašnik v Marofu - Međunarodna izložba cvijeća - Dan pere	Regionalna / Spremn

- Dani vrganja u Paki	
Ivanec - Ivonjski fašnik - Seoske igre u Salinovcu - Ivanečki rudarski dani	Regionalna / Spremna
Lepoglava - Međunarodni festival čipke	Međunarodna / Spremna
Prirodna lječilišta i termalni izvori	
Varaždinske Toplice - SB za medicinsku rehabilitaciju - mineralna hipertermalna voda na 58°C; ljekoviti peloidi - Specijalizacija – ozljede loko-motornog sustava - Izvor ljekovite vode	Međunarodna / Poluspremna
Važniji sportsko-rekreacijski objekti/lokaliteti	
Varaždin - Gradska sportska dvorana-Arena Varaždin - Stadion NK Varaždin s pratećom sportskom infrastrukturom - Gradski bazeni Varaždin - Atletski stadion Sloboda - Sportska dvorana Graberje - Aquacity - Kupalište Drava	Nacionalna - Regionalna / Poluspremna
Varaždinske Toplice - Sportsko-rekreacijski kompleks Hotela Minerva	Lokalna / Nespremna
Novi Marof - Kupalište Topličica	Lokalna / Spremna
Ivanec - Paragliding-uzletište - Ivanščica	Međunarodna / Spremna
Bednja- Bednjanski kraj - Paragliding uzletište, Ravna gora	Međunarodna / Spremna
Lov - Na području Varaždinske županije nalaze se 32 lovišta smještena u svim dijelovima županije	Regionalna / Spremna
Ribolov - Ribolov je rasprostranjen na svim rijekama i jezerima na cijelom području Varaždinske županije	Regionalna / Spremna
Turističke staze, putovi i ceste	
Planinarske staze - Zagorski planinarski put (ZPP) - Ravna gora - više planinarskih staza - Ivančica – više planinarskih staza - Kalnik – dio ZPP-a; mreže planinarskih, šumskih i makadamskih putova; Poučna staza Kalnik	Regionalna / Spremna
Biciklističke staze - Dravska ruta - Amazon of Europe - Od dvorca do dvorca - Toplička ruta - Velika-Mala ruta	Dravska ruta - Amazon of Europe - Međunarodna / Spremna Od dvorca do dvorca – Nacionalna / Spremna Toplička – Nacionalna / Spremna Velika-Mala – Nacionalna / Spremna
Vinske ceste - Toplička - Klampotić - Jalžabetska	Regionalna / Spremna

- Ludbreg	
- Put tradicionalne hrane	Regionalna / Spremna

Izvor: Obrada podataka autora temeljem: Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (Ministarstvo kulture i medija RH); službenih podataka Turističke zajednice Varaždinske županije; Javne ustanove „Priroda Varaždinske županije“; Prostornog plana Varaždinske županije; podataka JLS-a i njihovih turističkih zajednica; te dostupnih upravljačkih i razvojnih dokumenata (2023.–2024.)

Prirodna baština

Varaždinska županija posjeduje izniman potencijal za razvoj turizma temeljenog na prirodnoj baštini, zahvaljujući raznolikosti svojih geoloških, hidrografskih, bioloških i zaštićenih područja. Ovi resursi ne samo da pružaju osnovu za specifične turističke proizvode, već igraju ključnu ulogu u očuvanju prirodnih vrijednosti i ekosustava.

Geološka raznolikost županije očituje se u reljefnim formacijama poput Ivanščice, Kalničkog gorja i Ravne gore. Vršni dijelovi Ivanščice i Ravne gore prepoznati su kao područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS) unutar ekološke mreže Natura 2000. Ove planine pružaju izvrsne mogućnosti za planinarenje, biciklizam i promatranje prirode.

Hidrografski resursi, poput rijeke Drave i Bednje, predstavljaju značajan potencijal za razvoj rekreacijskog i ekoturizma. Područja uz rijeku Dravu, uključujući Dravske akumulacije i Gornji tok Drave, dio su ekološke mreže Natura 2000 i značajna su za očuvanje brojnih vrsta ptica. Ove rijeke nude mogućnosti za aktivnosti poput kajakarenja, ribolova i promatranja ptica.

Šumska područja, livade i vinogorja Varaždinske županije pružaju temelje za razvoj lovnog, vinskog i ekoturizma. Livade uz rijeku Bednju, podijeljene u nekoliko područja (Livade uz Bednju I-V), prepoznate su kao posebna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS) unutar ekološke mreže Natura 2000. Ova područja, bogata raznolikom florom i faunom, idealna su za promatranje biljnih i životinjskih vrsta, edukacijske programe i pješačke ture. Vinogorja u okolici županije, iako djelomično spremna za turističko korištenje, zahtijevaju dodatnu valorizaciju i uključivanje u turističke ponude kroz vinske ceste i degustacijske ture.

Varaždinska županija obuhvaća 26 zaštićenih područja temeljem Zakona o zaštiti prirode, ukupne površine 11.795 hektara, što čini oko 17% ukupne površine županije. Osim toga, unutar županije nalazi se 19 područja ekološke mreže Natura 2000, koja pokrivaju približno 16% teritorija županije⁸⁸.

Slika 23. Karta zaštićenih prirodnih područja Varaždinske županije

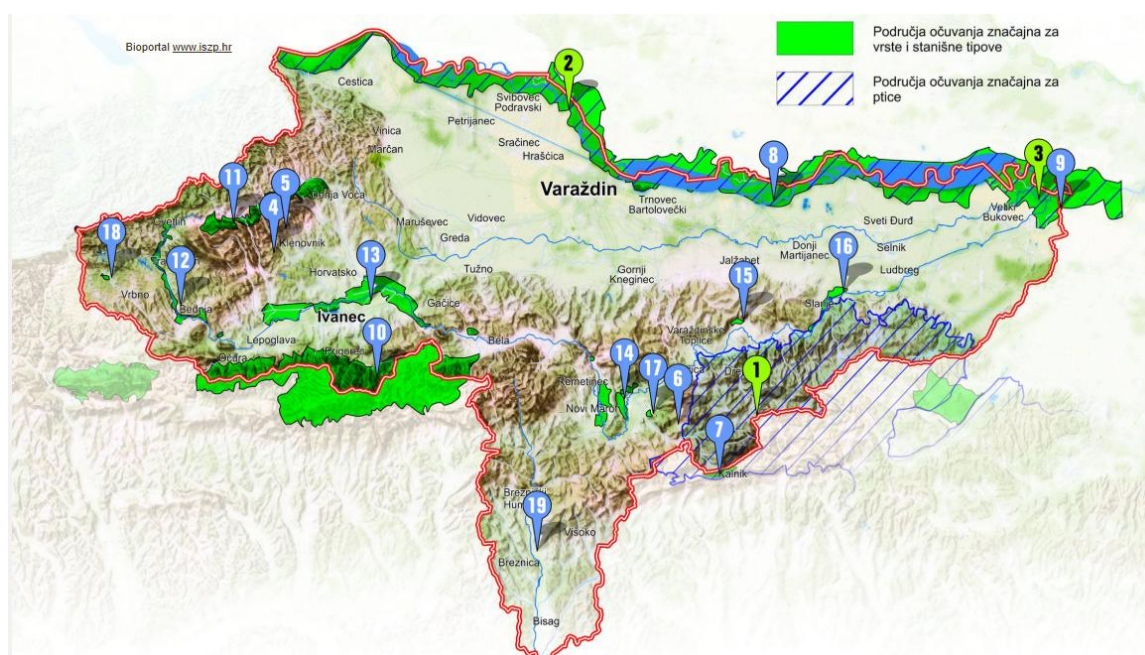
⁸⁸ https://www.varazdinska-zupanija.hr/o-nama/znamenitosti.riroda-vz.hr/natura-2000-podrucja-u-varazdinskoj-zupaniji/?utm_source

Izvor: Bioportal, ISZ

Ova područja uključuju Regionalni park Mura-Drava, koji je dio UNESCO-ovog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav, poznatog kao "Europska Amazona". Ova zaštićena područja pružaju izvanredne mogućnosti za razvoj održivog turizma, ali zahtijevaju kontinuiranu zaštitu i odgovorno upravljanje kako bi se očuvale njihove prirodne vrijednosti.

Slika 24. Karta NATURA 2000 područja Varaždinske županije

Izvor: Bioportal, ISZ

Tablica 27. Pregled i vrednovanje prirodne baštine

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
Geološke značajke	Ravna gora	Novi Marof, Varaždinske Toplice	R	DS
	Ivanščica (Ivančica)	Ivanec, Lepoglava	R	DS
	Kameni zid (Kalnik)	Ludbreg, Mali Kalnik	L	NS
	Gaveznicica – Lepoglava	Lepoglava	R	S
Vode	Rijeka Drava	Varaždin, Trnovec Bartolovečki, Cestica	R	DS
	Rijeka Bednja	Ivanec, Lepoglava, Varaždinske Toplice	R	S
	Akumulacijsko jezero Varaždin	Varaždin	L	S
Biljni svijet	Stoljetne bukove šume – Ravna gora	Novi Marof, Ljubeščica	R	DS
	Biljne zajednice močvara uz Dravu	Cestica, Sračinec	R	DS
Životinjski svijet	Ptice močvarice uz Dravu	Varaždin, Trnovec Bartolovečki	R	DS
	Šišmiši u špiljama Ravne gore	Varaždinske Toplice, Novi Marof	L	NS
Zaštićena područja	Regionalni park Mura-Drava	Cestica, Trnovec Bartolovečki, Varaždin	N	S
	Posebni rezervat Zeleni vir (Lepoglava)	Lepoglava	R	DS
	Spomenik prirode(5): Belina lipa, Mačkova pećina, Topole u Dravskoj šumi, Gaveznicica-Kameni vrh, Vindija	Više JLS (Ukupna površina 8.44 ha)	R	S
	Park šuma (2): Dravska šuma Trakošćan	Varaždin, Trakošćan		
	Značajni krajobraz: Kalnik		R	DS

Spomenik parkovne arhitekture(17):		
Lokalitet	Značaj	Spremnost
Varaždinske Toplice - lipe	R	DS
Varaždinsko groblje	N	S
Jalkovec - park kraj dvorca	L	DS
Vidovec - park oko dvorca	L	DS
Banski dvori - park	L	DS

Križovljangrad - park uz dvorac	L	NS
Varaždin - platana	N	S
Jalžabet - platana	R	DS
Bednja - dvije lipe	L	DS
Čalinec - tisa	L	DS
Šaulovec - park oko dvorca	L	DS
Arboretum Opeka	N	DS
Varaždinske Toplice - lječilišni park	N	S
Novi Marof - bolnički park	R	DS
Veliki Bukovec - park uz dvorac	R	DS
Klenovnik - park oko dvorca	R	DS
Martijanec - park oko dvorca	L	NS

Izvor: Obrada podataka autora temeljem: Javne ustanove „Priroda Varaždinske županije“ (službeni popis zaštićenih područja i spomenika prirode); Registra zaštićenih prirodnih vrijednosti Republike Hrvatske (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja); Prostornog plana Varaždinske županije (geološke, hidrološke i ekološke značajke); podataka JLS-ova; i dostupnih stručnih studija (2023.–2024.)

Antropogena baština

Antropogena baština Varaždinske županije čini jedan od ključnih temelja kulturnog identiteta regije i značajan je element u oblikovanju autentične i održive turističke ponude. Ova baština obuhvaća širok spektar materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara, sakralnih objekata, dvoraca, povijesnih urbanih cjelina, muzeja, spomeničke baštine te lokalnih tradicija i običaja. Raznolika struktura i povijesna vrijednost ovih resursa omogućavaju višedimenzionalan pristup u njihovoj turističkoj valorizaciji. Na području Varaždinske županije registrirano je više od 230 zaštićenih kulturnih dobara⁸⁹, koja svjedoče o bogatoj povijesti od neolitika do baroknog razdoblja. Zahvaljujući toj kulturnoj baštini i raznolikim sadržajima, županija se ubraja među najatraktivnije izletničke destinacije kontinentalne Hrvatske.

Materijalna kulturna baština Varaždinske županije uključuje niz visokovrijednih objekata i lokaliteta koji se prostiru od povijesne jezgre grada Varaždina do manjih naselja bogatih tradicijom i arhitektonskom ostavštinom. Posebno se ističe barokna urbana cjelina Varaždina – zaštićena kao kulturno dobro nacionalne razine – koja obuhvaća palače plemićkih obitelji, sakralne objekte, gradske bedeme i muzeje te čini srž kulturno-povijesnog identiteta sjeverne Hrvatske. Ova povijesna jezgra u potpunosti je integrirana u turističke tokove i spremna za interpretaciju i promociju.

Sličan potencijal, iako djelomično valoriziran, imaju i drugi značajni lokaliteti poput povijesne jezgre Ludbrega, antičkog kompleksa Aquae Iasae u Varaždinskim Toplicama te pavlinskog samostanskog kompleksa u Lepoglavi. Dvorac Trakošćan, smješten u slikovitom krajobrazu, predstavlja jedan od najposjećenijih kulturno-

⁸⁹ Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

povijesnih lokaliteta u Hrvatskoj, te je već pozicioniran kao međunarodno prepoznatljiva atrakcija. Jednaku pozornost zaslužuje i arheolo sko-paleontolo ski lokalitet  pilja Vindija, svjetski poznat po nalazima neandertalca, čiji turistički, znanstveni i edukativni potencijal tek treba biti u potpunosti valoriziran kroz planirani Interpretacijski centar  pilja Vindija.

Velik broj dvoraca diljem županije – uključujući one u Maruševcu, Vinici, Klenovniku, Martijancu i Vidovcu – nalazi se u različitim fazama očuvanosti i dostupnosti. Dok su neki obnovljeni i otvoreni za javnost, drugi zahtijevaju temeljitu restauraciju i razvoj interpretacijske infrastrukture kako bi se uvrstili u funkcionalnu kulturnu ponudu. Ovi objekti nose znatnu simboličku i povijesnu vrijednost, no njihova spremnost za uključivanje u turističke tokove zasad je ograničena.

Nematerijalna baština Varaždinske  upanije jednako je raznolika i važna za oblikovanje identiteta destinacije. Tradicija izrade lepoglavske čipke, koja se nalazi na UNESCO-voj listi nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, ima snažan potencijal za razvoj tematskih kulturnih proizvoda i već je integrirana kroz manifestaciju Festival  ipke⁹⁰. Uz to, županija njeguje bogatu glazbenu i folklornu tradiciju, što se ogleda u manifestacijama poput Varaždinskih baroknih večeri i Špancirfesta, koji objedinjuju glazbu, kazalište, zanatstvo i gastronomiju.

Kulturni identitet dodatno obogaćuju priče o značajnim osobama iz regije, poput Ivana Padovca, Vatroslava Jagića i drugih, koji mogu poslužiti kao osnova za razvoj kulturno-edukativnih ruta i sadržaja usmjerenih na obrazovni turizam.

Muzeji, galerije i kulturne ustanove – poput Gradskog muzeja Varaždin, Centra za posjetitelje u Ludbregu, Etnografskih zbirki u Lepoglavi te tematskih postava u dvorcu Trakošćan –  ine ključne točke kulturne interpretacije i već su uključeni u razne oblike turističke ponude. Međutim, potrebna su dodatna ulaganja u digitalizaciju sadržaja, edukaciju kadrova i bolju promociju kako bi se postigla veća posjećenost i kvaliteta interpretacije.

Spomenička baština i arheolo ski lokaliteti, poput  pilje Vindije i lokaliteta Gaveznicu – Kameni Vrh, važni su za oblikovanje znanstvenog i edukativnog turizma, ali trenutačno nisu dovoljno valorizirani. Ovi lokaliteti zahtijevaju infrastrukturno uređenje, bolju interpretacijsku signalizaciju te integraciju u šire tematske itinerare.

Zaključno, antropogena baština Varaždinske  upanije ima snažan temelj za razvoj cjelovitih kulturnih turističkih proizvoda. Međutim, uspješna valorizacija ovih resursa zahtijeva koordiniran i sustavan pristup, koji uključuje očuvanje i obnovu objekata, interpretaciju nematerijalnih dobara, razvoj lokalnih kulturnih ruta te povezivanje baštine s manifestacijama i suvremenim kulturnim izražajem. Ulaganja u promociju, infrastrukturu i obrazovanje ključnih dionika presudna su za održivo i konkurentno pozicioniranje kulturne baštine u turističkoj ponudi  upanije.

Tablica 28. Pregled i vrednovanje antropogene baštine (najvažnije)

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
Zaštićena kulturna baština	Pavlinski samostan Lepoglava	Lepoglava	N	DS
Kulturno-povijesna baština	Dvorac Maruševac	Maruševac	N	NS
Nematerijalna baština	Glazbena tradicija (Padovec, Jagić)	Više JLS	N	DS
Kulturne ustanove	Gradski muzej Varaždin	Varaždin	N	S

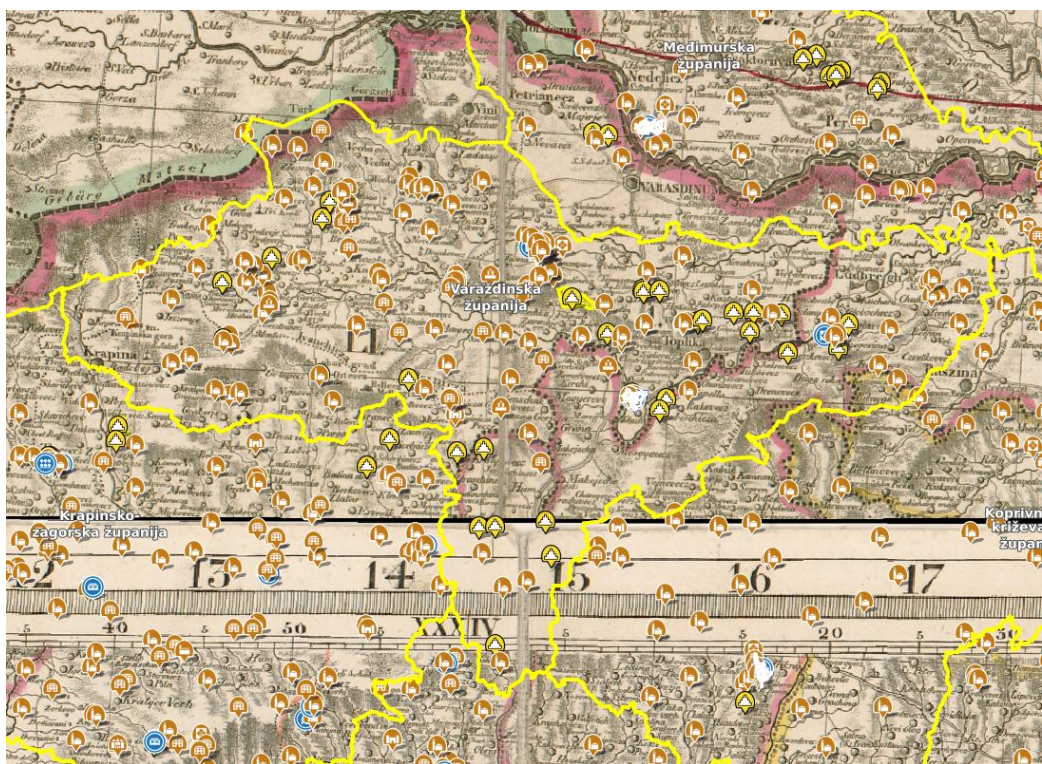
⁹⁰ Zadruga Lepoglavske čipke, dostupno na: <http://www.lepoglavska-cipka.hr/>

Spomenička baština	Gaveznicica – Kameni Vrh	Lepoglava	N	NS
Arheološko nalazište	Aquae lasae	Varaždinske Toplice	N	DS
	Gradec	Škarnik	N	S
Crkva	Crkva BDM – grobna kapela obitelji Ožegović	Bela	N	S
	Crkva sv. Bartola i kurija župnog dvora	Kamenica	N	NS
	Crkva sv. Bartola i župni dvor	Bartolovec	N	S
	Crkva sv. Benedikta	Hrastovljan	N	S
	Crkva sv. Georgija (Đorđa)	Varaždin	N	S
	Crkva Uznesenja BDM i kurija župnog dvora	Varaždin	N	DS
Dvorac	Dvorac Patačić-Rauch	Martijanec	N	S
	Dvorac Drašković	Klenovnik	N	S
	Dvorac Jordis - Lohausen	Vidovec	N	NS
Palača	Palača Petković-Ožegović	Varaždin	N	S
	Palača Prassinsky-Sermage	Varaždin	N	S
	Palača Erdödy-Patačić	Varaždin	N	DS
Nematerijalna baština	Lepoglavska čipka	Lepoglava	N	S
	Zlatna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što	—	N	S

Izvor: Obrada podataka autora temeljem: Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (Ministarstvo kulture i medija RH; nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna baština); Popisa kulturnih dobara Varaždinske županije (2023.–2024.); dokumentacije Turističke zajednice Varaždinske županije i lokalnih turističkih zajednica

Uz arheološka kulturna dobra, nepokretna pojedinačna kulturna dobra, nematerijalna kulturna dobra, kulturno-povijesne cjeline i kulturni krajolik, ističu se dva nematerijalna kulturna dobra zaštićena i na UNESCO listi nematerijalne baštine svijeta.

Slika 25. Kulturna dobra Varaždinske županije

Izvor: Geoportal kulturnih dobara Republike Hrvatske, snimka zaslona, 2025.

Varaždinska županija bogata je muzejskim i galerijskim institucijama koje čuvaju njezinu povijest, umjetnost i tradiciju – od reprezentativnih objekata poput Starog grada Varaždina, Dvora Trakošćan i Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice, do specijaliziranih zbirki poput Entomološke zbirke „Svijet kukaca“, Muzeja hrvatskog vatrogastva i Muzeja planinarstva u Ivancu. Umjetnička scena dodatno je obogaćena brojnim galerijama i atelijerima, među kojima se ističu Galerija lepoglavske čipke, Galerija starih i novih majstora, Zlatni ajngel, K10, te atelijer Darwina Butkovića.

U nastavku su prikazani su istaknuti pojedinci i elementi baštine koji su značajno oblikovali kulturni identitet županije.

Tablica 29. Pregled značajnih osoba, lokaliteta i tradicija Varaždinske županije

Osoba / Tematika	Lokalitet / Poveznica	Napomena
Ivan Padovec	Varaždin	Glazbeni pedagog, skladatelj
Vatroslav Jagić	Varaždin	Filolog svjetskog glasa
Ivan Kukuljević Sakcinski	Varaždin, Varaždinske Toplice	Političar i kulturni djelatnik, prvi govor na hrvatskom jeziku u saboru
Metel Ožegović	Varaždin, Bela	Sudionik hrvatskog narodnog preporoda, vlasnik Bele
Lepoglavska čipka	Lepoglava	UNESCO nematerijalna baština – simbol ženskog stvaralaštva i identiteta
Špilja Vindija	Donja Voća (neandertalci)	Znanstveno i edukativno važno nalazište iz prapovijesti
Barokna povijest Varaždina	Varaždin (palače, bedemi, HNK, stari grad)	Barokna prošlost integrirana u manifestacije (Barokne večeri)
Tradicije vezane uz Purgare	Varaždin	Povijesna gradska straža – povorke, postrojavanja, turistički identitet

Batthyany obitelj	Ludbreg – Dvorac Batthyany	Povezana s razvojem regije, kulturno-politička ostavština
Dvorski i vladarski lokaliteti	Trakošćan, Maruševac, Vinica, Klenovnik	Vezani uz plemstvo, često uz poznate obitelji (Drašković, Erdödy, Oršić, Bombelles)
Zlatna formula jezika ča-kaj-što	širi regionalni kontekst – simbolička važnost	Predstavlja jezičnu i kulturnu raznolikost Hrvatske
Memorijalno područje židovskog groblja	Ludbreg	Povezano uz lokalnu židovsku zajednicu i povijesne procese
Domovinski rat – lokalna memorija	Ludbreg, Varaždin i druge općine	Spomenici i obilježavanje lokalnih događaja

Izvor: Podaci sintetizirani iz javno dostupnih kulturnih i promotivnih materijala Turističke zajednice Varaždinske županije, publikacija gradova, te stručnih opisa lokalne baštine (2023.–2024.)

Među autohtonim prehrambenim proizvodima Varaždinske županije ističu se varaždinski klipić i varaždinsko zelje kao nositelji zaštićenih oznaka izvornosti i tradicije, zatim bučino ulje i purek z Bednje kao prepoznatljivi lokalni specijaliteti, štrukli i gibanica, koji povezuju županiju s bogatom kulinarskom baštinom sjeverozapadne Hrvatske⁹¹.

Manifestacije i ostale turističke atrakcije

Varaždinska županija raspolaže bogatim spektrom manifestacija i turističkih atrakcija koje svjedoče o snažnom identitetu regije i aktivnoj upravljačkoj strukturi u razvoju turizma. Kulturna, glazbena i tradicijska događanja, zajedno s visoko valoriziranim prirodnim i kulturnim resursima, čine ključne elemente turističke ponude županije.

Među najistaknutijim manifestacijama međunarodnog značaja ističu se Varaždinske barokne večeri, jedinstveni glazbeni festival s višedesetljetnom tradicijom, i Špancirfest, urbana manifestacija koja spaja ulične performanse, koncerte, gastronomiju i rukotvorine. Obje manifestacije u potpunosti su integrirane u turistički sustav i snažno doprinose međunarodnoj vidljivosti Varaždinske županije.

Na nacionalnoj i regionalnoj razini značajne su i manifestacije poput Festivala lepoglavske čipke (UNESCO-va nematerijalna baština), Renesansnog festivala u Koprivnici s partnerskim sudjelovanjem Varaždinske županije, Ludbreških dana vina, Antunova u Ivancu, te brojnih vinskih i etno-gastronomskih događanja diljem vinogorja i ruralnih općina. Ove manifestacije ističu lokalnu kulturu, običaje i proizvode, te povezuju turističku ponudu s tradicijskom i ruralnom baštinom.

Županija također nudi raznolike sportske i rekreativne sadržaje, uključujući paragliding uzletišta na Ivanščici i Ravnoj gori, sportski kompleks Arena Varaždin, gradske bazene i sportske terene u Varaždinu i drugim gradovima, te biciklističke i planinarske rute (Zagorski planinarski put, Dravska ruta - Amazon of Europe). Ta infrastruktura omogućuje organizaciju sportskih manifestacija regionalnog i nacionalnog značaja.

Među atraktivnim izletištim a i prirodnim atrakcijama ističu se Trakošćan s okolnim parkom i jezerom, Dravska šuma, livade uz Bednju, te rijeka Drava i njezine akumulacije, koje sve češće privlače posjetitelje zainteresirane za rekreaciju, ribolov, promatranje ptica i edukativne ture.

Posebnu vrijednost čine i tzv. paraatrakcije, poput arhitektonskih kompleksa (dvorci Trakošćan, Maruševac, Vinica), termalnih izvora i lječilišta u Varaždinskim Toplicama, arheoloških lokaliteta (Aqua lasae, Vindija) te etnografskih i muzejskih postava. Iako pojedine od njih još nisu u potpunosti spremne za turističko korištenje, predstavljaju snažan potencijal za daljnji razvoj tematskog i kulturnog turizma.

⁹¹ Ministarstvo poljoprivrede RH – Registar zaštićenih oznaka izvornosti i zemljopisnog podrijetla; EU PDO/PGI baza (stanje 2024.).

S obzirom na razinu interpretacije, dostupnosti i uključenosti u promociju, većina manifestacija i atrakcija Varaždinske županije pokazuje visok stupanj spremnosti za turističku valorizaciju, iako pojedini lokaliteti, osobito oni vezani uz nematerijalnu i arheološku baštinu, zahtijevaju daljnja ulaganja i bolju integraciju u destinacijsku ponudu.

Tablica 30. Pregled i vrednovanje manifestacije i ostale atrakcije

Vrsta	Atrakcija	JLS	Značaj	Spremnost
Lječilišta i izvori	Varaždinske Toplice – SB za med. rehabilitaciju	Varaždinske Toplice	M	NS
	Ludbreg – Izvor ljekovite vode	Ludbreg	R	NS
Sport i rekreacija	Arena Varaždin, bazeni, TTS centar	Varaždin	N-R	DS
	Kupalište Topličica	Novi Marof	L	S
	Paragliding Ivanec / Bednja	Ivanec, Bednja	M	S
Lov i ribolov	Lovišta (32 ukupno)	Više JLS	R	S
	Ribolov na rijekama i jezerima	Više JLS	R	S
Turističke staze	Zagorski planinarski put (ZPP)	Više JLS	R	S
Biciklističke staze	Dravska ruta - Amazon of Europe	Više JLS	M	S
	Od dvorca do dvorca	Više JLS	N	S
Vinske ceste	Toplička, Klampotic, Ludbreg	Više JLS	R	S
Tematske rute	Put tradicionalne hrane	Više JLS	R	S
Važnije manifestacije	Varaždinske barokne večeri	Varaždin	N	S
	Špancirfest – Festival dobrih emocija	Varaždin	N	S
	Ludbreška Sveta Nedjelja	Ludbreg	R	S
	Međunarodni sajam cvijeća u Centru svijeta	Ludbreg	R	S
	Međunarodni festival čipke	Lepoglava	R	S

Izvor: Obrada podataka autora temeljem: Turističke zajednice Varaždinske županije i lokalnih turističkih zajednica⁹²

⁹² Web stranice turističkih zajednica Varaždinske županije

Ocjena atrakcijske resursne osnove

Varaždinska županija raspolaže raznovrsnom i atraktivnom resursnom osnovom koja čini snažan temelj za razvoj diferencirane i održive turističke ponude. U fokusu su prirodna i kulturna baština, manifestacije, specijalizirane niše poput zdravlja, biciklizma i enogastronomije, kao i dobro razvijena mreža ruralnih destinacija koje omogućuju disperziju turističkih tokova izvan glavnih urbanih središta.

Prirodna baština, predvođena Ivanšćicom, Ravnom gorom, Dravom, Varaždinskim Toplicama i zaštićenim krajobrazima, predstavlja jedan od ključnih potencijala za daljnji razvoj turizma temeljenog na zdravlju, rekreaciji i ekoturizmu. Termalni izvori i lječilišna tradicija Varaždinskih Toplica već su valorizirani kroz postojeće zdravstveno-turističke usluge, no dodatne mogućnosti razvoja nalaze se u povezivanju s aktivnim turizmom, wellness i preventivnim programima. Područje uz rijeku Dravu te mreža postojećih i planiranih zelenih koridora otvaraju prostor za razvoj cjelogodišnje ponude temeljen na biciklizmu, promatranju ptica i prirodnim doživljajima.

U Županiji se nalazi 26 područja zaštićenih na temelju Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“ broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19)⁹³ u različitim kategorijama zaštite ukupne površine 11.795 hektara, kao i 19 područja ekološke mreže NATURA 2000. Ta zaštićena područja prirode zauzimaju 16 % ukupne površine županije.

Kulturna i povijesna baština Varaždinske županije iznimno je bogata, s koncentracijom vrijednih povijesnih jezgri (posebno Varaždina), crkvenih objekata, kurija i dvoraca te nematerijalne baštine (pučke tradicije, glazba, zanati). Grad Varaždin prednjači kao kulturno središte sa snažnim identitetom, manifestacijama i kulturnim institucijama. Međutim, brojni objekti kulturne baštine izvan glavnog grada još uvijek nisu sustavno turistički valorizirani. Potrebna su dodatna ulaganja u interpretaciju, povezivanje točkastih lokaliteta u tematske rute (npr. barokna ruta, sakralna baština, ruta dvoraca), kao i razvoj kapaciteta za upravljanje i održavanje baštine.

Manifestacije poput Špancirfesta, Varaždinskih baroknih večeri i Adventa u Varaždinu, već su etabrirani događaji koji privlače velik broj posjetitelja te snažno doprinose imidžu županije. Istovremeno, lokalne manifestacije diljem županije pokazuju značajan potencijal za dodatno pozicioniranje kroz povezivanje s temama gastronomije, tradicije i ruralnog identiteta.

Rekreativni i sportski sadržaji, uključujući biciklističke i planinarske staze, sportske centre i jezera, sve su relevantniji za razvoj aktivnog i cjelogodišnjeg turizma. Međutim, za veći iskorak potreban je integriran razvoj infrastrukture (signalizacija, oprema, digitalne platforme) te jačanje promocije i uključivanje lokalnih dionika u održavanje i animaciju prostora.

Općenito, stanje resursa pokazuje da je temelj za održiv i tematski raznolik turizam već prisutan, ali da je nužno sustavno ulaganje u valorizaciju i interpretaciju, bolju prohodnost i pristupačnost prirodnih lokaliteta, tematsko umrežavanje kulturne baštine, te digitalizaciju i promociju lokalnih posebnosti. Time bi se omogućila snažnija regionalna vidljivost, produženje boravka gostiju i ravnomjernija teritorijalna distribucija turističkih aktivnosti.

⁹³ Podaci preuzeti iz Registra zaštićenih područja Republike Hrvatske i službene dokumentacije Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) i stanju evidencije za 2021. godinu.

3.2. Turistička suprastruktura

Indeks turističke razvijenosti (ITR) predstavlja ključni pokazatelj koji mjeri stupanj razvijenosti turističkog sektora na razini različitih jedinica lokalne samouprave (JLS) u Hrvatskoj. Ovaj indeks uzima u obzir različite aspekte turizma, poput broja turista, kvalitete infrastrukture, raznolike ponude te drugih faktora koji utječu na atraktivnost destinacija. Na temelju rezultata ITR-a, JLS se svrstavaju u četiri kategorije turističke razvijenosti, od IV. do I. kategorije, pri čemu IV. kategorija označava područja s nižim stupnjem turističkog razvoja, dok I. kategorija obuhvaća najrazvijenije turističke destinacije.

Prema najnovijim podacima za 2024. godinu, Varaždinska županija većinom pripada IV. kategoriji, sa 23 jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi) koji spadaju u ovu skupinu, što znači da njihov ITR iznosi između 0 i 10. Samo pet JLS (Grad Varaždin, Općina Gornji Kneginec, Grad Varaždinske Toplice Grad Ludbreg, Općina Bednja) u ovoj županiji svrstava se u III. kategoriju, što ukazuje na značajno manji broj područja s nešto razvijenijom turističkom infrastrukturom.

Smještajni kapaciteti

Prema podacima DZS-a, u Varaždinskoj županiji smještajni kapacitet je 2021. godine bio ukupno 4.170 postelja, što je 23,5% više nego u prethodnoj godini, a isti se u narednoj 2022. godini dodatno blago povećao za 117 postelja što je udio od 3%. Udio hotelskog smještaja u ukupnom kapacitetu 2021. godine bio je 18,22%, što je manje nego u prethodnoj godini kada je taj dio bio 22,41%.

Prema službenim podacima Ministarstva turizma i sporta (Popis kategoriziranih ugostiteljskih i turističkih objekata u RH, 02. rujna 2025., hotelski kapaciteti na području Varaždinske županije obuhvaćaju 475 smještajne jedinice i ukupno 931 stalnih kreveta⁹⁴.

Ponuda je koncentrirana u segmentu hotela s 3 zvjezdice, kojih je ukupno šest (Amalia i Crnković u Ludbregu, Istra i Varaždin u Varaždinu, La'Gus u Turčinu te Orion u Horvatskom, Ivanec). Ovi objekti raspolažu sa 150 smještajnom jedinicom i 296 kreveta.

Na višoj razini standarda djeluju četiri hotela s 4 zvjezdice – Hotel Bernarda u Varaždinskim Toplicama, Park Boutique Hotel i Hotel Turist s depandansom u Varaždinu te Hotel Trakošćan u Bednji. Zajedno raspolažu sa 341 smještajnom jedinicom i čak 635 kreveta, čime čine okosnicu kapaciteta županije i ključni su za pozicioniranje destinacije na tržištu višeg standarda.

U Varaždinskoj županiji trenutno nema hotela s 5 zvjezdica, dok hoteli s 2 zvjezdice nisu evidentirani u službenom popisu kategoriziranih objekata iz 2025. godine.

Struktura smještaja jasno pokazuje da, iako brojčano prevladavaju hoteli srednje kategorije (3*), kapaciteti i tržišna važnost pripadaju hotelima s 4*, koji raspolažu s dvostruko većim brojem kreveta i predstavljaju glavni nositelj ponude hotelskog smještaja u županiji.

Tablica 31. Pregled kategoriziranih hotelskih objekata u Varaždinskoj županiji

Naziv objekta	Mjesto	Kategorija	Sobe	Obiteljske sobe	Hotelski apartmani	Ukupno jedinica	Kreveta
Amalia (ex Putnik)	Ludbreg	3*	41	0	1	42	75
Crnković	Ludbreg	3*	15	0	0	15	28
Istra	Varaždin	3*	11	0	0	11	21

⁹⁴ Ministarstvo turizma i sporta RH (2025) Popis kategoriziranih ugostiteljskih i turističkih objekata u Republici Hrvatskoj (02.09.2025). Dostupno na: <https://mint.gov.hr>

La'Gus	Turčin	3*	27	0	2	29	58
Orion	Horvatsko	3*	23	0	0	23	50
Varaždin	Varaždin	3*	33	0	0	33	64
Bernarda	Varaždinske Toplice	4*	24	3	0	27	58
Park Boutique Hotel	Varaždin	4*	15	4	0	19	46
Trakošćan	Trakošćan (Bednja)	4*	126	0	2	128	245
Turist s depandansom	Varaždin	4*	160	0	7	167	286

Izvor: MINT, Popis kategoriziranih ugostiteljskih i turističkih objekata u Republici Hrvatskoj

Smještajna ponuda Varaždinske županije u segmentu pansiona i hostela raznolika je i funkcionalno raspoređena, čineći važan dio ukupnog kapaciteta destinacije, osobito u kontekstu individualnih posjetitelja, aktivnih putnika, sudionika manifestacija i tranzitnih gostiju.

Na području županije evidentirano je šest pansiona. U gradu Varaždinu smješteni su Pansion Garestin (2*) i Pansion Maltar, koji dopunjuju ugostiteljsku i smještajnu ponudu u središtu grada te su posebno orijentirani na individualne goste, poslovne putnike i sudionike manifestacija. Njihove lokacije u ili blizu pješačke zone čine ih atraktivnima za kratkotrajne boravke i gradski turizam.

U Varaždinskim Toplicama djeluju Pansion Bernarda i Pansion Bernarda Nova, smješteni u neposrednoj blizini specijalne bolnice, termalnog izvora i bogate kulturno-povijesne baštine. Ovi objekti imaju važnu ulogu u razvoju zdravstvenog i wellness turizma te podržavaju specijaliziranu tržišnu nišu Toplica kao zdravstvene destinacije.

Na širem području županije nalaze se Pansion Joško u Remetincu (Novi Marof) i Pansion Sirovina Benz Greda u Gredi kod Ivanca. Oba objekta pozicionirana su uz glavne prometne pravce, a njihova ponuda usmjerena je primarno prema tranzitnim gostima, putnicima i radnoj populaciji. Time se osigurava funkcionalna struktura smještaja izvan urbanog središta, što povećava dostupnost i prostornu pokrivenost destinacije.

Hostelska ponuda uključuje pet objekata, od kojih se većina nalazi na području Varaždina. Hostel Bed & Bike, smješten u mirnom dijelu grada u blizini biciklističkih ruta, specijaliziran je za cikloturiste te potiče razvoj aktivnog turizma. Hostel „Stara vaga“, zbog svoje lokacije u povijesnoj jezgri, posebno je pogodan za posjetitelje manifestacija, vikend posjetitelje i gradske turiste.

Hostel Kairos pruža funkcionalne smještajne kapacitete za skupine, sportske klubove i organizirane dolaske, dok Hostel Studentski dom Varaždin (***) nudi moderan, pristupačan smještaj za mlade, sudionike sportskih i kulturnih događanja te posjetitelje koji traže povoljnije opcije.

Turistička zajednica Varaždinske županije posljednjih je godina pokrenula projekt „Kuće za odmor s pričom“ s ciljem unapređenja i diferencijacije smještajne ponude na ruralnim područjima županije. Projekt je osmišljen kako bi odgovorio na rastuću potražnju za autentičnim doživljajem koji uključuje boravak u prirodi, upoznavanje lokalnih običaja i gastronomije, te neposredan kontakt s domaćinima. Do veljače 2025. godine u projekt se uključilo 56 nositelja oznake kvalitete, čime je stvoren prepoznatljiv portfelj najboljih objekata za odmor u županiji. Vizija projekta jest razvoj brenda „Kuće za odmor s pričom“ koji će biti izravno povezan s Varaždinskom županijom kao destinacijom kvalitetnog, mirnog i autentičnog odmora.

Sobe i apartmani predstavljaju najbrojniji segment smještaja u Varaždinskoj županiji. Njihova uloga ključna je u pružanju fleksibilnog, individualiziranog i autentičnog doživljaja, posebno za goste koji preferiraju boravak u privatnom smještaju u blizini kulturnih atrakcija i prirode. Kvalitativna struktura pokazuje da većina objekata

pripada 3 kategoriji*, dok rast broja 4 apartmana* jasno ukazuje na podizanje standarda i jačanje konkurentnosti destinacije u višim tržišnim nišama.

Najveća koncentracija smještaja bilježi se u gradu Varaždinu, gdje je evidentirano više od 60 apartmana i soba različitih kategorija (od 2* do 4*), dok značajni kapaciteti postoje i u Varaždinskim Toplicama, Ludbregu, Ivancu, Lepoglavi, Novom Marofu te u općinama uz glavne prometne pravce (Petrijanec, Cestica, Vinica, Gornji Kneginec, Sveti Ilija).

Ponuda je izrazito raznolika – od manjih studio apartmana kapaciteta 2–4 ležaja, preko srednje velikih apartmana i kuća za odmor, pa sve do većih kompleksa s 10 i više kreveta (npr. Sobe Raj u Ludbregu, Apartmani Valex i Ratkajec u Varaždinu, Lovački dom Zelendvor u Petrijancu). Uz standardne apartmane i sobe, posebno se ističu i specijalizirani oblici smještaja poput wellness apartmana, luksuznih urbanih apartmana i robinzonskog turizma u Velikom Bukovcu, što pokazuje sve veću diverzifikaciju i prilagodbu tržišnim nišama.

Tablica 32. Sobe i apartmani u Varaždinskoj županiji (2025.) – pregled po kategorijama

Kategorija	Broj objekata (≈)	Procijenjeni kapacitet (ležajevi)	Glavna područja rasporeda	Napomena
2*	14	40–60	Varaždin, Ludbreg, Ivanec, Sveti Ilija, Gornji Kneginec	Uglavnom manji studiji i sobe, orijentirani na tranzitne i kratkotrajne goste
3*	70+	450–500	Varaždin, Varaždinske Toplice, Lepoglava, Petrijanec, Cestica, Vinica	Dominantan oblik ponude; širok raspon od malih apartmana do većih kompleksa
4*	25+	200–250	Varaždin, Varaždinske Toplice, Ludbreg, Gornji Kneginec, Vinica	Viši standard, uključuju luksuzne urbane apartmane i wellness objekte
UKUPNO	~110	700+	Cijela županija (s naglaskom na Varaždin)	

Izvor: Službena stranica Turističke zajednice Varaždinske županije, službeni popis kategoriziranih objekata, 2025.

Prema podacima TZ Varaždinske županije, tijekom 2024. ostvareno je 112.705 dolazaka i 260.657 noćenja, što je 8,50% više dolazaka i 5,86% više noćenja nego u 2023. godini. Strani turisti činili su 54,23% dolazaka (49,08% noćenja), a domaći 45,77% dolazaka (50,92% noćenja).

Najveći udio noćenja imaju hoteli i objekti u domaćinstvu. Hoteli su zabilježili 59.992 dolazaka i 99.886 noćenja, uz blagi rast dolazaka (+4,96% indeks) i stabilan broj noćenja (indeks 99,89). Segment objekata u domaćinstvu (obiteljski apartmani i sobe za najam) doživio je znatni porast: 25.878 dolazaka (+30,98%) i 70.702 noćenja (+18,34%) u odnosu na 2023. Pritom su sobe za iznajmljivanje narasle na 12.484 dolazaka (+42,58%) i 57.589 noćenja (+24,29%), dok su studentski domovi ostvarili 538 dolazaka (indeks +153,7%) i 2.743 noćenja (+46,22%).

Za razliku od navedenih rastućih segmenata, tradicionalni pansioni i hosteli bilježe izražen pad poslovanja. Pansioni su u 2024. ostvarili 8.374 dolazaka (pad od 35,30%, indeks 64,70) te 13.467 noćenja (pad od 29,07%). Slično tomu, hosteli su zabilježili 1.536 dolazaka (pad od 21,07%) i 5.085 noćenja, što predstavlja značajan pad od 41,66% u odnosu na prethodnu godinu.

Ostale kategorije smještaja prisutne su u znatno manjem obujmu. Kuće za odmor ostvarile su 730 dolazaka (rast 6,41%) uz 2.816 noćenja (indeks 99,86), dok su apartmani ostvarili tek 1.198 dolazaka (rast 23,76%) i 2.133 noćenja, uz pad od 5,41%. Posebno je izražen porast u segmentu studio apartmana, koji su zabilježili 472 dolazaka (indeks 1.210), što se prema svoj prilici može pripisati novoj kategorizaciji objekata unutar ove smještajne skupine.

Najviše turističkih noćenja koncentrirano je u gradu Varaždinu (31,59% udjela) i Varaždinskim Toplicama (24,81%). Slijede Bednja-Trakošćan (16,56%) i područje "Centar svijeta" (9,77%). U 2024. godini Varaždin je

ostvario 82.344 noćenja (indeks 100,48) uz 44.863 dolazaka (indeks 107,46). Varaždinske Toplice su imale 64.662 noćenja (+15,48%) i 15.237 dolazaka (+10,06%), što pokazuje snažan rast želja za wellness-odmorom. Regija Sjevernog Zagorja bilježi izrazit rast (+29,8% noćenja, indeks 129,82), kao i TZ Lepoglave (+66,3% noćenja, indeks 166,31). Nasuprot tome, TZ Ivanec bilježi pad (noćenja indeks 93,65). Ovaj razvoj ukazuje na sve veću raspodjelu turista prema manjim destinacijama, dok centralne lokacije imaju stabilan promet. Glavni trend je jačanje obiteljskog i seoskog turizma – smještajni kapaciteti u domaćinstvima te sobe za najam bilježe dvoznamenkaste stope rasta. To sugerira da su posjetitelji sve više zainteresirani za autentično gostoprimstvo i privatni smještaj. S druge strane, tradicionalne kategorije (pansioni, hosteli) slabe. Lokalno, županijski rezultat pokazuje sve bolju prostornu raspodjelu: formiranje manjih TZ (Zagorje, Lepoglava, Centar svijeta) osigurava rast u novim područjima. Napredak potvrđuje i činjenica da je udio noćenja iz neorganiziranog područja (TZ Županije) s 9% 2021. pao na svega 0,93% u 2024., što označava bolje upravljanje destinacijom.

Ugostiteljski kapaciteti

Osim razvijenih smještajnih kapaciteta, važnu ulogu u turizmu Varaždinske županije ima i ugostiteljski sektor, osobito priprema i usluživanje hrane i pića. Prema dostupnim podacima za 2024. godinu, u županiji djeluje ukupno 84 restorana, što predstavlja osnovu gastronomске ponude. Uz restorane, značajan broj čine barovi, kafići, pizzerije i objekti jednostavne usluge, iako za te kategorije ne postoje objedinjeni službeni podaci.

Ugostiteljski objekti pretežno su koncentrirani u urbanim središtima – gradu Varaždinu, Varaždinskim Toplicama, Ivancu i Ludbregu, dok je manji broj ugostiteljskih subjekata prisutan u ruralnim dijelovima županije. Ova prostorna neravnomjernost upućuje na potrebu za ravnomjernijim razvojem i podrškom ugostiteljima u manjim naseljima, što bi moglo doprinijeti decentralizaciji turističke ponude i potaknuti lokalno gospodarstvo.

U sklopu projekta “Okusi varaždinskog kraja”, 15 ugostiteljskih objekata nosi istoimenu oznaku kvalitete, promovirajući autentične lokalne recepte i sezonske namirnice. Time se dodatno ističe važnost povezivanja turizma s domaćom gastronomskom tradicijom.

Zbog nedostupnosti objedinjene baze podataka, analiza OPG-ova i neklasificiranih ugostiteljskih kapaciteta nije uključena u pregled ugostiteljskih kapaciteta.

Tablica 33. Ugostiteljski kapaciteti na području Varaždinske županije (procjena na temelju javno dostupnih izvora i baze TZ-a)

Vrsta objekta	Varaždin	Varaždinske Toplice	Ivanec	Ludbreg	Lepoglava	Novi Marof	Bednja	Gornji Knežinec	Ostalo	UKUPNO
Restorani	33	4	9	9	2	4	1	3	19	84
Pizzerije & fast food	8	1	1	1	0	2	0	0	2	15
Barovi / pivnice / objekti s pićima	1	0	0	1	0	0	0	0	1	3
Restorani i objekti brzih usluga	10	0	0	0	0	1	0	0	21	32
Seoski/etno-ugostiteljstvo	0	1	0	0	0	0	0	0	3	4

UKUPNO	52	6	10	11	2	7	1	3	46	138
--------	----	---	----	----	---	---	---	---	----	-----

Napomena: Radi se o procjeni temeljeno na turističkim izvorima (TZ Varaždinske županije, službene publikacije) i nije službeno objavljen broj iz ugostiteljskog registra.

Ugostiteljska ponuda Varaždinske županije temelji se prvenstveno na restoranima, pizzerijama, barovima i objektima brze prehrane. Prema podacima Turističke zajednice Varaždinske županije, na njihovoj je službenoj stranici istaknuto 39 restorana. Međutim, stvarni broj je veći – sažeti statistički podaci za 2024. godinu navode ukupno 84 restorana na području županije. Iz dostupnih podataka vidljivo je da je najveća koncentracija ugostiteljskih objekata u Gradu Varaždinu, koji ukupno broji 52 objekta, dok ostali gradovi i općine raspolažu znatno manjim kapacitetima.

Kategorija „Restorani“ obuhvaća ukupno 84 registrirana objekta, dok ostale kategorije uključuju pizzerije i fast food (15), kafiće i pivnice (3), objekte brzih usluga (32) te seosko-etno ugostiteljstvo (4). Navedene brojke mogu se smatrati okvirnom procjenom raspoloživih gastronomskih kapaciteta u županiji.

Restorani su najvećim dijelom koncentrirani u urbanim središtima. Najveći broj nalazi se u Gradu Varaždinu, gdje se nalaze i najpoznatiji „marker“ restorani i gradski bistroi. Slijede ih Varaždinske Toplice, Ivanec i Ludbreg kao značajnija mikro-središta gastronomije. Primjerice, baza Gastronomaut⁹⁵ navodi 7 restorana u Ivancu, 8 u Ludbregu, 7 u Novom Marofu, 5 u Varaždinskim Toplicama, 2 u Gornjem Knegincu te 1 u Lepoglavi. U manjim općinama poput Bednje, Petrijanca ili Cestice prisutno je tek jedan do dva restorana.

Seoski turizam / etno-ugostiteljstvo

Taj segment povezuje turizam s lokalnom gastronomijom. U projektu „Okusi varaždinskog kraja“ izdvojeno je 15 objekata s tim znakom kvalitete, a uključuje seoska gospodarstva i etno-restorane. Glavni primjeri su Đurina hiža (seoski turizam u Varaždinskim Toplicama), seljačko gospodarstvo Držaić (Lepoglava), gostionica Đud (Gornja Voća), vinsko selo Roki (Radovec, Ludbreg), Grofovska klet (Kelemen kod G. Kneginca) i dr. Ukupno je samo nekoliko takvih objekata (otprilike 4–5), no oni znatno obogaćuju ruralnu i tematsku ponudu županije.

Ostala turistička suprastruktura

Turistička suprastruktura podrazumijeva sve građevine, prostore i infrastrukturne elemente koji nadopunjuju osnovnu smještajnu i ugostiteljsku ponudu destinacije te omogućuju realizaciju različitih oblika turizma. U Varaždinskoj županiji, kao jednoj od razvijenijih kontinentalnih županija, ova komponenta ima važnu ulogu u pozicioniranju županije kao konkurentne destinacije s raznovrsnom i cjelogodišnjom turističkom ponudom. Zahvaljujući bogatom kulturno-povijesnom nasljeđu, razvijenim toplicama, prirodnim resursima te rastućem broju manifestacija i sportskih događanja, Varaždinska županija postupno razvija suprastrukturu usmjerenu prema održivom, aktivnom i zdravstvenom turizmu. U tom kontekstu, suprastruktura se ne odnosi samo na objekte namijenjene turistima, već i na one koji omogućuju interakciju lokalnog stanovništva s turističkom ponudom, podižući time ukupnu kvalitetu života u županiji.

Turistička suprastruktura uključuje niz javnih i privatnih sadržaja – od muzeja, interpretacijskih i kulturnih centara, pješačkih i biciklističkih staza, kupališta i sportskih objekata, do wellness i medicinskih usluga, informativne i prometne infrastrukture, kampova, izletišta te specijaliziranih centara za posjetitelje. Njihova

⁹⁵ web-stranica Gastronomaut – Popis restorana u Varaždinskoj županiji, dostupno na <<https://www.gastronaut.hr/restorani/varazdinska-zupanija/>>

funkcija je višestruka: obogaćuju doživljaj destinacije, omogućuju diferencijaciju na turističkom tržištu i pridonose ravnomjernijem razvoju turizma u urbanim i ruralnim sredinama županije.

Posebno je važno istaknuti da se razvoj suprastrukture u Varaždinskoj županiji snažno oslanja na kulturni identitet, prirodne vrijednosti i komunalnu infrastrukturu, uz sve veću ulogu digitalnih tehnologija, održivosti i integracije lokalnih zajednica. Ovaj integrirani pristup omogućuje kvalitetniju valorizaciju destinacijskog potencijala i stvaranje uvjeta za produljenje prosječnog boravka turista, povećanje potrošnje te razvoj specijaliziranih turističkih proizvoda.

Ostala turistička suprastruktura u Varaždinskoj županiji obuhvaća raznolike sadržaje koji nadopunjuju osnovnu turističku ponudu, povećavaju njezinu atraktivnost i omogućuju veću konkurentnost destinacije.

Među ključnim infrastrukturnim i suprastrukturnim elementima ističu se:

- Turističke agencije registrirane na području županije (8), sa sve većim interesom za razvoj DMC modela poslovanja (destinacijski menadžment).
- Kongresni i konferencijski prostori – u Varaždinu i hotelima s 4 zvjezdice (npr. Turist, Trakošćan) dostupni su multifunkcionalni prostori za poslovna događanja.
- Termalni centri i lječilišta – ključna uloga Varaždinskih Toplica s kompleksom Minerva i specijalnom bolnicom.
- Muzeji i galerije – Zavičajni muzej Varaždinske Toplice, Gradski muzej Varaždin, Muzej anđela i galerije suvremene umjetnosti, Entomološka zbirka „Svijet kukaca“ Varaždin, Muzej hrvatskog vatrogastva Varaždin, Muzejska zbirka oldtimera i stare tehnike Varaždin, Galerija starih i novih majstora Varaždin, Dvor Trakošćan, Galerija lepoglavske čipke, Planinarski muzej u Ivancu...
- Kulturni objekti – Dvorac Trakošćan s muzejem, Stari grad Varaždin, te brojni dvorci, kurije i sakralni objekti.
- Izletišta (12) i punktova za seoski turizam (Đurinu hiža, Zlatne gorice, Izletište Topličica...)
- Planinarski domovi (6), lovačke kuće (Lovački dom "Zelendvor")
- Biciklističke i pješačke rute – razrađene kroz projekte cikloturizma i zelene infrastrukture.
- Tematske staze i šetnice – uključuju poučne staze u prirodnim područjima i oko kulturne baštine.
- Kampovi (Robinzonski Kamp Hofman, Obala sreće) i sportski i ljetni kampovi
- Više sportskih i rekreacijskih centara
- Parkirališta
- Spomenici

Važnu ulogu imaju i sadržaji povezani s prirodnim i kulturnim krajolikom, poput parkova, info punktova i lokalne gastro-ponude (preko zabilježenih ugostiteljskih objekata, uključujući restorane s tradicionalnim i modernim jelima).

Uz sve to, postoji potencijal za snažnije povezivanje lokalnih obrtnika i OPG-ova s turističkom ponudom, čime bi se dodatno potaknula diverzifikacija doživljaja i produženje boravka turista.

Programi poticaja razvoja suprastrukture ugostiteljstva i ostalih usluga u Varaždinskoj županiji sve se više temelje na integraciji aktivnog, zdravstvenog i kulturnog turizma. Unutar strateških razvojnih dokumenata naglašena je važnost povezivanja popratne infrastrukture s projektima razvoja pješačkih, biciklističkih i planinarskih ruta koje se protežu kroz Ivanščicu, Ravnu goru i širu okolicu Varaždinskih Toplica. Kroz različite fondove i inicijative potiče se izgradnja tematskih staza, vidikovaca, odmorišta i biciklističkih servisa.

Od ostale turističke suprastrukture izdvajaju se elementi lokalne infrastrukture poput cestovne povezanosti, parkirališta, sustava turističke signalizacije te sadržaja maloprodaje i uslužnih obrta. Upravo lokalni obrti – osobito frizerski saloni, saloni za uljepšavanje i djelatnosti za njegu tijela – čine sve važniji segment zdravstveno-turističke ponude županije. Njihove usluge često koriste posjetitelji tijekom boravka, osobito u sklopu medicinsko-rehabilitacijskih centara u Varaždinskim Toplicama.

Unatoč izazovima povezanim s gašenjem pojedinih manjih lokalnih obrta, Varaždinska županija bilježi stabilan rast broja ugostiteljskih obrta i povezanih uslužnih djelatnosti, što pozitivno utječe na jačanje

turističke ponude, povećanje atraktivnosti destinacije i unapređenje kvalitete života lokalnog stanovništva. Istodobno, specijalizirane trgovine lokalnih proizvoda, suvenirnice i zanatske radionice imaju važnu ulogu u očuvanju i valorizaciji lokalne tradicije i identiteta, nudeći autohtone proizvode koji doprinose autentičnosti turističkog doživljaja, diversifikaciji ponude te jačanju povezanosti turizma s lokalnim gospodarstvom i kreativnim sektorom.

U kontekstu suvremenih trendova, osobito je važno daljnje umrežavanje ovih usluga s ostalim turističkim akterima – pružateljima smještaja, agencijama, vodičima i prijevoznicima. Time se omogućuje stvaranje integrirane i održive turističke ponude usmjerene prema zahtjevima tržišta koje traži doživljaj, kvalitetu i odgovornost prema okolišu i zajednici.

4. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda

Na temelju utvrđene turističke osnove i analize stanja (resursi, atrakcije, infrastruktura, smještaj, manifestacije i dionici), u ovom se poglavlju procjenjuje potencijal daljnjeg razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda Varaždinske županije. Polazište čini postojeći portfelj proizvoda, pri čemu je naglasak stavljen na razvoj proizvoda koji mogu: (I) produljiti boravak, (II) smanjiti sezonalnost, (III) ravnomjernije raspodijeliti posjetitelje po prostoru županije te (IV) povećati lokalnu dodanu vrijednost kroz uključivanje OPG-ova, poduzetnika i kulturnih institucija.

Analiza je usmjerena na postojeće i potencijalne turističke proizvode i usluge, uključujući prirodne i kulturne resurse, javnu turističku infrastrukturu, dostupnost sadržaja i razinu interpretacije, kao i kapacitete dionika u kreiranju i upravljanju ponudom. Posebno se vrednuju proizvodi s najvećim razvojnim potencijalom i tržišnom relevantnošću za sjeverozapadnu Hrvatsku: kulturni i manifestacijski turizam, zdravstveni/termalni turizam, aktivni/outdoor turizam (cikloturizam, planinarenje, pješačenje), enogastronomija i ruralni turizam, uz selektivno jačanje poslovnog i tranzitnog turizma.

Za svaki turistički proizvod procjenjuje se razvojni i marketinški potencijal kroz: sezonalnost i mogućnost cjelogodišnje ponude, prihvatne i nosive kapacitete, povezanost s mrežom atrakcija, razinu uređenosti i sigurnosti, dostupnost informacija (digitalno i na terenu), vidljivost na tržištu te mogućnost privlačenja ciljanih segmenata. Posebna pažnja posvećuje se integraciji ponude: umjesto izoliranih atrakcija, naglasak je na tematskim rutama, itinererima i paketima koji povezuju kulturnu baštinu, prirodu, gastronomiju, događanja i doživljaje.

Rezultati ove analize predstavljaju temelj za definiranje prioriteta razvoja turističkih proizvoda te za usmjeravanje budućih mjera i projekata unutar Plana upravljanja destinacijom, s ciljem jačanja konkurentnosti, smanjenja sezonalnosti i osiguravanja održivog razvoja turizma.

U cilju jasnog definiranja razvojnog identiteta i konkurentnog pozicioniranja destinacije, izrađen je pregled proizvodnog portfelja Varaždinske županije po gradovima te na razini cijele županije. Ovakav pristup omogućuje sustavno sagledavanje postojećih i potencijalnih turističkih proizvoda, njihovu međusobnu komplementarnost te prepoznavanje specijalizacija pojedinih područja unutar jedinstvene destinacije.

Tablice prikazuju temeljne (glavne) oblike turizma koji čine okosnicu turističke ponude i dopunske i razvojne oblike turizma koji nadopunjuju osnovni portfelj, pridonose diverzifikaciji ponude te jačanju cjelogodišnjeg turizma. Klasifikacija na primarne (P) i sekundarne (S) oblike turizma ne odražava isključivo trenutačnu tržišnu potražnju, već predstavlja stratešku procjenu razvojne važnosti pojedinog oblika turizma u odnosu na resursnu osnovu, postojeću razinu razvijenosti, tržišni potencijal i dugoročno pozicioniranje destinacije.

Tablica 34. Proizvodni portfelj destinacije – Varaždinska županija

Oblik turizma	Varaždin	Varaždinske Toplice	Ivanec	Lepoglava	Ludbreg	Novi Marof	Varaždinska županija
---------------	----------	---------------------	--------	-----------	---------	------------	----------------------

Kupališni/ zdravstveni / termalni turizam	S	P	S	S	S	S	P
Cikloturizam	P	S	P	P	P	P	P
Lov i ribolov	S	S	S	S	S	S	S
Turizam baštine	P	P	S	P	P	S	P
Sportsko-rekreacijski turizam	P	P	P	S	S	S	S
Enogastronomski turizam	P	P	P	P	P	P	P
Događaji i manifestacije	P	S	S	S	P	S	P

Tablica 35. Dopunski oblici turizma

Oblik turizma	Varaždin	Varaždinske Toplice	Ivanec	Lepoglava	Ludbreg	Novi Marof	Varaždinska županija
Ekoturizam	S	P	P	P	P	P	P
Ruralni / agroturizam/ Turizam na seoskim gospodarstvima	S	S	P	P	P	P	P
Aktivni turizam (outdoor)	S	S	P	P	S	P	P
Poslovni turizam (sastanci, skupovi, team-building, incentive putovanja)	P	P	S	S	S	S	S

Napomena: P – primarni oblik turizma, S – sekundarni oblik turizma.

Oznake su utvrđene na temelju resursne osnove, postojećih turističkih proizvoda, razine razvijenosti ponude i strateškog pozicioniranja definiranog u Strategiji razvoja turizma Varaždinske županije, uzimajući u obzir ulogu pojedinih gradova kao nositelja specijaliziranih proizvoda

Jedan od ključnih razvojnih izazova, ali i prilika Varaždinske županije, leži u boljem povezivanju postojećih turističkih točaka, resursa i sadržaja u integrirane, tematski oblikovane turističke proizvode. Iako županija raspolaže raznolikim prirodnim, kulturnim i društvenim resursima – od urbanog kulturnog središta Varaždina, termalnih izvora Varaždinskih Toplica, brdskih i šumskih područja Ivančice i Ravne gore, do ruralnih krajobrazu Ludbreškog i Novomarofskog područja – ponuda je još uvijek fragmentirana i neravnomjerno interpretirana.

Poseban potencijal postoji u razvoju i umrežavanju cikloturističkih i pješačkih ruta, koje su već djelomično uspostavljene, ali nedovoljno standardizirane i interpretirane. Povezivanjem prirodnih atrakcija, kulturne baštine (dvorci, crkve, tradicijska arhitektura), manifestacija i lokalnih proizvođača moguće je oblikovati koherentne proizvode koji nude doživljaj, edukaciju i aktivan boravak, uz produljenje sezone i ravnomjerniju prostornu raspodjelu turističkih tokova.

Manifestacijski turizam predstavlja jedan od najprepoznatljivijih segmenata ponude Varaždinske županije, osobito u Varaždinu i Ludbregu, no značajan broj događanja i dalje ima primarno lokalni ili regionalni doseg. Povezivanjem manifestacija s enogastronomijom, kulturnom interpretacijom i aktivnim turizmom te jačanjem zajedničke promocije na razini županije, moguće je dodatno povećati njihovu tržišnu vidljivost i turistički učinak.

Ruralni karakter velikog dijela županije, prisutnost brojnih OPG-ova, autohtona gastronomija i očuvani krajobrazu omogućuju razvoj održivog, autentičnog i iskustvenog turizma, temeljenog na lokalnoj zajednici. U

tom kontekstu posebno se ističe potencijal za povezivanje ekoturizma, enogastronomije, kulturne baštine i aktivnog odmora u cjelovite tematske proizvode.

Sažeti pregled primarnih turističkih proizvoda i razvojnih smjerova

Na temelju provedene analize resursne osnove, postojećeg portfelja turističkih proizvoda, tržišnih trendova i razvojnih potencijala, u nastavku se daje sažeti pregled primarnih turističkih proizvoda Varaždinske županije te njihovih ključnih razvojnih smjerova. Pregled obuhvaća proizvode koji imaju najveći strateški značaj za dugoročno pozicioniranje destinacije, uzimajući u obzir njihovu konkurentsku prednost, mogućnost cjelogodišnje valorizacije, doprinos produljenju boravka posjetitelja, smanjenju sezonalnosti te jačanju lokalne dodane vrijednosti.

Naglasak je stavljen na daljnji razvoj i unapređenje kvalitete proizvoda koji se temelje na autentičnim prirodnim, kulturnim i društvenim resursima županije, uz jačanje njihove međusobne integracije kroz tematske cjeline, itinerere i doživljajne proizvode. Takav pristup omogućuje sustavno jačanje konkurentnosti destinacije, ravnomjerniji prostorni razvoj turizma te usklađivanje s načelima održivog i odgovornog upravljanja destinacijom.

U nastavku slijedi sažeti pregled primarnih turističkih proizvoda Varaždinske županije.

KULTURNI TURIZAM

(gradski turizam, obilazak znamenitosti, kultura života i rada, kulturne manifestacije)

Opis proizvoda

Kulturni turizam i turizam baštine čine temelj identiteta Varaždinske županije, s naglašenom ulogom Varaždina kao kulturno-povijesnog središta, ali i s iznimno bogatom sakralnom, tradicijskom i nematerijalnom baštinom ostalih dijelova županije. Riječ je o dobro prepoznatom i razvijenom turističkom proizvodu, koji raspolaže dodatnim potencijalom kroz suvremenu interpretaciju, kreativne pristupe i snažnije povezivanje s gastronomijom, manifestacijama, cikloturizmom i kratkim boravcima.

Grad Varaždin profilirao se kao nacionalno prepoznatljivo središte kreativnih industrija, dizajna i kulture, s jasno izgrađenim identitetom koji počiva na sinergiji barokne baštine i suvremenih umjetničkih praksi. Razvoj je vidljiv kroz kontinuirane urbanističke i dizajnerske intervencije u javnom prostoru, revitalizaciju kulturne infrastrukture te snažnu festivalsku i manifestacijsku scenu, među kojima se posebno ističe Špancirfest kao nositelj brenda destinacije.

Glavne podvrste kulturnog turizma

- kulturno-povijesni turizam
- sakralna baština
- nematerijalna baština, tradicija i običaji
- kulturne manifestacije i suvremena kultura

Profil posjetitelja

Širok spektar posjetitelja različitih dobnih skupina – od studenata i obrazovnih skupina do posjetitelja treće životne dobi. Riječ je o uobičajeno iznadprosječno obrazovanim gostima, motiviranim učenjem, otkrivanjem i razumijevanjem lokalne kulture i načina života.

Posjetitelji pretežito dolaze iz Hrvatske, Slovenije, Austrije i Mađarske, a uključuju:

- kulturne turiste i strane goste
- jednodnevne i kratkoročne izletnike
- obrazovne skupine

Zanimaju ih povijesni sadržaji, muzeji, znamenitosti, tradicijska kultura i manifestacije. Enogastronomska ponuda ima važnu ulogu u ukupnom doživljaju, dok su rekreacijski i wellness sadržaji dodatna vrijednost. Kvaliteta smještaja je važna, no udobnost, osobnost i šarm objekata često su važniji od formalne

kategorizacije. Putuju tijekom cijele godine, s naglaskom na proljeće, ljeto i jesen, a informiraju se putem preporuka, interneta i putopisnog tiska.

Faktori uspjeha proizvoda

Ključni faktori uspješnog razvoja kulturnog turizma su:

- značaj, uređenost i opremljenost kulturnih sadržaja,
- inovativna, kreativna i interaktivna interpretacija baštine (edukativna i zabavna),
- kvalitetna i autentična enogastro ponuda s lokalnim identitetom,
- povezivanje atrakcija u tematske rute i itinerere, čime se povećava ukupna privlačnost destinacije,
- dostupnost komplementarnih sadržaja (šarmantan smještaj, rekreacija, izleti, suveniri).

Ključne atrakcijske točke i sadržaji

- Varaždin – povijesna jezgra, Stari grad, varaždinska dvorišta, kreativna i urbana atmosfera
- Industrijska baština i suvremeni kulturni prostori + prvi grad u Hrvatskoj s prestižnom titulom UNESCO-vog kreativnog grada glazbe
- Ludbreg i Lepoglava – povijesne jezgre, sakralna baština, pavlini, „Centar svijeta“, papinska bula
- Ivanec – baština vitezova Ivanovaca
- Trakošćan, Opeka, Maruševac, Krkanec, Stari grad Varaždin, Ludbreg
- vidikovac Vukovoj (izgrađen 2025., Općina Klenovnik, područje TZ Sjever Zagorja)
- Ruševine srednjovjekovnih utvrda (Grebengrad, Pusta Bela, Paka Vinica i dr.)
- Antički lokaliteti Aqua Iasae (Varaždinske Toplice) i Iovia (Ludbreg)
- Gradski muzej Varaždin, Muzej čipke, HNK Varaždin, Muzej planinarstva Ivanec, Muzej grada Ludbrega, Galerije ; Tematski muzeji (anđeli, glazba, tekstil i moda)
- Arboretum Opeka
- Lokaliteti Vindija i Mačkova špilja

Manifestacije

- Varaždinske barokne večeri
- Špancirfest
- Festival čipke
- Međunarodnoj izložbi i sajmu cvijeća u Hrvatskoj „Flora Centrum Mundi
- Aquafest
- Rabuzinovi dani

Atributi pozicioniranja

- Varaždinska županija je jedna od „top 5“ hrvatskih destinacija kulturnog turizma
- Varaždin je nezaobilazan biser hrvatske kulturne scene (Grad glazbe)
- Visoka koncentracija povijesnih znamenitosti

Razvoj proizvoda

Daljnji razvoj kulturnog turizma usmjeren je na:

- daljnje uređenje gradskih jezgri s naglašenim lokalnim identitetom, pješačkim karakterom i raznolikim sadržajima,
- turističku aktivaciju dvorca i arboretuma Opeka,
- organizaciju prihvata posjetitelja na značajnim lokalitetima koji još nisu u funkciji turizma (radno vrijeme, sigurnost, djelomično otvaranje),
- razvoj interaktivne i suvremene interpretacije muzejske građe (AR, audio vodiči, tematske ture),
- prezentaciju kulture života i rada kroz radionice i participativne programe,
- jačanje edukativnog i zabavnog karaktera manifestacija te inovaciju sadržaja,

- razvoj novih kulturnih tematskih ruta i panoramskih cesta s vidikovcima (konkretni primjer - vidikovac Vukovoj (2025., TZ Sjever Zagorja),
- unapređenje turističke signalizacije i interpretacije,
- razvoj destinacijskih centara za posjetitelje i infopunktova,
- organizaciju tematiziranih itinerera različitog trajanja (vođeni i samostalni),
- poticanje autentične smještajne i ugostiteljske ponude s naglašenim „osjećajem za mjesto“.

ZDRAVSTVENI / TERMALNI TURIZAM

(termalni, zdravstveni, wellness i rehabilitacijski turizam)

Opis proizvoda

Zdravstveni i termalni turizam u Varaždinskoj županiji temelji se prvenstveno na termalnim izvorima Varaždinskih Toplica, koje predstavljaju najrazvijeniji i najprepoznatljiviji zdravstveno-turistički proizvod županije, s kontinuiranom tradicijom korištenja termalne vode još od rimskog razdoblja (*Aquae lasae*).

Uz termalni i lječilišni segment, ponudu dopunjuju zdravstveno-rehabilitacijski i preventivni programi, wellness sadržaji te rekreacijska i kupališna infrastruktura u drugim dijelovima županije, osobito u Novom Marofu. Proizvod ima snažan potencijal za cjelogodišnji razvoj, s naglaskom na zdravlje, prevenciju, rehabilitaciju i kvalitetu života.

Zdravstveni turizam razvija se kroz klaster Varaždinske Toplice – Novi Marof, posvećen zdravlju i unapređenju kvalitete života. Klaster ne obuhvaća samo medicinske i lječilišne programe, već i zdravlju posvećene rekreacijske staze i šetnice, zdravom životu inspiriranu ugostiteljsku ponudu te ekološki orijentiran razvoj prostora.

U širem smislu, u županijsku ponudu zdravstvenog turizma moguće je uključiti i više manjih spa/beauty centara.

Glavne podvrste

- termalni i zdravstveni turizam
- wellness i rekreacijski bazenski sadržaji
- preventivni, rehabilitacijski i medicinski programi
- programi za aktivno i zdravo starenje

Profil posjetitelja i tržišni segmenti

Zdravstveno-termalni turizam Varaždinske županije usmjeren je prvenstveno na:

- goste treće životne dobi,
- osobe u rehabilitaciji i postrehabilitacijskom oporavku,
- wellness i lifestyle goste,
- obitelji (u segmentu kupališnih i wellness sadržaja),
- domaće i regionalne posjetitelje (Hrvatska, Slovenija, Austrija, Mađarska).

Motivi dolaska uključuju liječenje i rehabilitaciju, prevenciju zdravstvenih tegoba, poboljšanje kvalitete života, opuštanje i boravak u mirnom, prirodnom okruženju. Putovanja se odvijaju tijekom cijele godine, s naglašenom ulogom u smanjenju sezonalnosti.

Noseće destinacije

Varaždinske Toplice

- liječenje i rehabilitacija
- kombinaciju medicinske, lječilišne i wellness ponude, prilagođene različitim dobnim skupinama – od lifestyle i wellness gostiju do pacijenata u lječilišnim programima.

Novi Marof

- zdravstveni odmor i produljeni boravak osoba treće životne dobi,
- postrehabilitacijske i preventivne programe,

- miran boravak u prirodnom i ruralnom okruženju, uz dostupne zdravstvene i rekreacijske sadržaje.

Ključne atrakcije i sadržaji

Tablica 36. Popis ključnih atrakcija i sadržaja

Kategorija	Naziv / Element	Lokacija	Kratki opis / Funkcija
Zdravstveni i medicinski sadržaji	Termalni centar Varaždinske Toplice	Varaždinske Toplice	Termalni kompleks s lječilišnom i wellness ponudom; temelj zdravstvenog turizma destinacije
	Specijalna bolnica Varaždinske Toplice	Varaždinske Toplice	Rehabilitacija, fizikalna medicina, ortopedija; međunarodno prepoznata ustanova
	Služba za produženo liječenje i palijativnu skrb	Novi Marof	Dugotrajna zdravstvena i palijativna skrb
	Centri medicinskog turizma	Varaždinske Toplice / Novi Marof	Fizijatrija, ortopedija, stomatologija; potencijal za razvoj medicinskog turizma
Kulturna i prirodna baština	Aquae Iasae	Varaždinske Toplice	Rimski arheološki lokalitet s interpretacijskim potencijalom
	Stari grad Varaždinske Toplice	Varaždinske Toplice	Povijesna jezgra i simbol mjesta
	Galerija Ivana Rabuzina	Novi Marof	Galerija naive i djela Ivana Rabuzina; kulturna atrakcija regionalnog značaja
	Grebengrad	Mađarevo	Srednjovjekovna utvrda; vidikovac i planinarsko odredište
	Etno-izletišta Mađarevo – Grebengrad – Topličica	Šire područje	Tradicijska arhitektura, ruralni ambijent
Rekreacija i aktivni odmor	Mreža biciklističkih staza	Šire područje	Rekreativne i sportske rute; povezivanje prirodnih i kulturnih atrakcija
	Mreža šetnica i planinarskih staza	Šire područje	Outdoor ponuda, aktivni i obiteljski turizam
	Varaždinske Toplice Disc Golf Course	Varaždinske Toplice	Sportsko-rekreativni sadržaj s dodatnom atraktivnošću
Enogastronomija i manifestacije	Enogastro rute	Ruralno područje	Povezivanje OPG-ova, vinskih cesta i lokalnih proizvođača
	Tematski restorani i zdrava kuhinja	Oba grada	Tradicionalna i funkcionalna gastronomija
	Urbani bistroi, kafići, slastičarnice	Centri naselja	Dodatna urbana ponuda
	OPG-ovi, klijeti i kušaonice vina	Ruralno područje	Autentični lokalni proizvodi i iskustva
	Manifestacije tijekom cijele godine	Oba grada	Kulturne, sportske i zabavne manifestacije

Smještaj i ugostiteljstvo	Hoteli (4*)	Varaždinske Toplice	Viša kategorija smještaja, dominantno zdravstveni segment
	Obiteljski hoteli i pansioni (3*–4*)	Šire područje	Manji kapaciteti

Razvoj proizvoda

Daljnji razvoj zdravstvenog i termalnog turizma usmjeren je na:

- razvoj cjelogodišnjih zdravstvenih, rehabilitacijskih i wellness paketa,
- jače povezivanje zdravstvenih programa s enogastronomijom, kulturom i rekreacijom,
- razvoj personaliziranih programa i digitalne interpretacije zdravstvene ponude,
- ciljanu komunikaciju prema zdravstvenom i wellness tržištu,
- suradnju sa zdravstvenim institucijama i specijaliziranim portalima.

Prioritetni projekti

Varaždinske Toplice

- realizacija optimalnog transformacijskog modela SB Varaždinske Toplice,
- razvoj golf i sportsko-rekreacijskog centra,
- visitor–info i prezentacijski centar s izložbeno-galerijskim prostorom,
- mreža biciklističkih staza, šetnica i poučnih staza,
- razvoj enogastro ruta

Novi Marof

- ambijentalno uređenje grada,
- obnova i turistička prezentacija Grebengrada,
- razvoj etno-izletišta Mađarevo – Grebengrad – Topličica,
- mreža biciklističkih i pješačkih staza,
- razvoj eno-gastro ruta.

CIKLOTURIZAM, PLANINARENJE I PJEŠAČENJE

(outdoor i aktivni turizam)

Opis proizvoda

Cikloturizam predstavlja jedan od ključnih razvojnih turističkih proizvoda Varaždinske županije, s već uspostavljenom mrežom cestovnih, rekreativnih i brdskih biciklističkih ruta koje povezuju urbane, ruralne i prirodne dijelove destinacije. Raznolik reljef, očuvani prirodni prostori, blizina jakih emitivnih tržišta te dobra prometna dostupnost stvaraju povoljne uvjete za daljnji razvoj, profesionalizaciju i međunarodno pozicioniranje ponude aktivnog turizma.

Cikloturizam se nadopunjuje bogatom ponudom planinarenja i pješačenja, osobito na području Ivančice, Ravne gore, Kalnika i uz rijeku Dravu, čime se stvara cjelovit outdoor proizvod pogodan za cjelogodišnje korištenje i različite profile posjetitelja.

Glavne podvrste

- rekreativni cikloturizam
- sportski i brdski biciklizam
- tematske biciklističke rute (baština, priroda, gastronomija)
- planinarenje i pješačenje
- kombinirani outdoor i aktivni turizam

Profil posjetitelja i tržišni segmenti

Ciljni tržišni segmenti uključuju:

- rekreativne bicikliste i planinare,

- aktivne parove i obitelji,
- biciklističke entuzijaste i sportaše,
- domaće i strane goste zainteresirane za boravak u prirodi i aktivan odmor.

Posjetitelji dolaze iz Hrvatske i susjednih zemalja, ali i s udaljenijih tržišta, osobito u segmentu sportskog i brdskog biciklizma. Traže sigurne, dobro označene rute, kvalitetnu prateću infrastrukturu, bike-friendly smještaj i ugostiteljstvo te dodatne sadržaje poput gastronomije, kulturnih atrakcija i wellnessa.

Pozicioniranje

Varaždinska županija pozicionira se kao:

- zelena, sigurna i raznolika destinacija za cikloturizam, planinarenje i pješaćenje,
- destinacija pogodna za sve razine iskustva, od rekreativaca do zahtjevnih sportaša,
- prostor u kojem se aktivni turizam prirodno povezuje s kulturom, gastronomijom i baštinom.

Ključni turistički sadržaji

- cikloturističke rute Ivanec – Lepoglava – Novi Marof,
- ruralne i panoramske rute Ludbreškog kraja,
- mreža lokalnih, regionalnih i tematskih biciklističkih ruta,
- planinski prostori Ravne gore, Ivanščice i Kalnika,
- riječni prostor Drave s pratećim rekreativnim i pješačkim sadržajima,
- prateći ugostiteljski i smještajni objekti prilagođeni aktivnim gostima.

Standard kvalitete – Cyclist Welcome Quality

Varaždinska županija bila je treća u Hrvatskoj koja je uvela međunarodni standard kvalitete Cyclist Welcome Quality (CWQ), usmjeren na standardizaciju i podizanje kvalitete usluga za cikloturiste. Sustav je namijenjen smještajnim i ugostiteljskim objektima te drugim pružateljima usluga, koji prema ispunjenim kriterijima dobivaju dvije do pet zvjezdica kao oznaku razine kvalitete.

Trenutno je oko 30 smještajnih i ugostiteljskih objekata s područja Varaždinske županije uključeno u Cyclist Welcome mrežu, čime je stvoren snažan temelj za daljnji razvoj cikloturizma kao jedne od najbrže rastućih grana turizma u svijetu.

Razvoj proizvoda

Daljnji razvoj cikloturizma, planinarenja i pješaćenja usmjeren je na:

- standardizaciju, unapređenje i dodatno označavanje ruta,
- daljnji razvoj bike-friendly smještaja i usluga,
- izradu i unapređenje digitalnih karata, aplikacija i navigacijskih alata,
- jačanje prisutnosti na specijaliziranim cikloturističkim i outdoor portalima,
- provedbu ciljanih outdoor i aktivno-turističkih promotivnih kampanja,
- organizaciju tematskih biciklističkih, planinarskih i pješačkih događanja,
- povezivanje cikloturizma s gastronomijom, kulturnom baštinom i manifestacijama
- povezivanje cikloturizma sa zdravstvenim, wellness i rekreacijskim sadržajima predstavlja jedan od najbrže rastućih trendova u modernom turizmu, poznat kao "Bike & Spa" ili "Active Wellness" koncept,
- daljnje širenje i promociju Cyclist Welcome Quality standarda među pružateljima usluga.

ENOGASTRONOMIJA I RURALNI TURIZAM

(vinske ceste, OPG-ovi, tradicijska kuhinja, doživljaji)

Opis proizvoda

Enogastronomija je horizontalni proizvod koji prati gotovo sve oblike turizma u županiji i ima potencijal postati snažniji motiv dolaska kroz kvalitetu, prepoznatljivost i iskustvo posjetitelja (kušanja, radionice, tematske večeri, gastro rute). Ruralni karakter županije i mreža OPG-ova omogućuju razvoj održivog i

autentičnog iskustvenog turizma, ali ključni izazov ostaje organizacija ponude (radno vrijeme, najave, standard usluge, interpretacija i prodajni kanali).

Profil posjetitelja

Svojom enogastronomskom ponudom Varaždinska županija cilja prvenstveno:

- mlade parove (25–35 godina),
- parove zrelije dobi (50–65 godina),
- obitelji (pretežito u segmentu gastronomije),

Posjetitelji su uglavnom s lokalnog i regionalnog tržišta (sjeverozapadna Hrvatska i sjeveroistočna Slovenija). Motiv dolaska najčešće je obilazak vinarija i kušanje vina, kao i kvalitetna ugostiteljska ponuda, s naglaskom na tradicionalnu i lokalno utemeljenu kuhinju, ali i suvremene interpretacije domaćih jela. Manji dio posjetitelja čine turisti fokusirani isključivo na hranu i vino, dok većinu zanimaju i dodatni kulturni, rekreativni i hedonistički sadržaji u destinaciji.

Osobnost, šarm i atmosfera smještajnih objekata imaju veliku važnost, često veću od same kategorizacije. Posjetitelji se informiraju putem preporuka, interneta i specijaliziranog putopisnog tiska, a putovanja se odvijaju tijekom cijele godine, s izraženim potencijalom izvan glavne turističke sezone.

Faktori uspjeha proizvoda

Uspješan razvoj gastronomskog i enološkog turizma temelji se na:

- atraktivnosti ugostiteljske ponude, u smislu raznolikosti, kvalitete i posebnosti hrane, uređenja i ambijenta objekata te dobrog omjera cijene i kvalitete,
- atraktivnosti vinskih cesta i tematskih ruta, uključujući krajobraznu ljepotu, organizaciju posjeta, razinu usluge, edukativne i zabavne elemente,
- imidžu destinacije kao „mjesta dobre hrane i vina“, uz uredne i privlačne javne prostore,
- dostupnosti komplementarnih sadržaja, poput kulturnih događanja, rekreacije i wellnesa, autentičnih suvenira i šarmantnog smještaja.

Ključne atrakcijske točke i sadržaji

- Varaždin – povijesna jezgra s koncentracijom raznolikih, atmosferskih restorana, bistroa i kafića
- Dvorac Trakošćan – s potencijalom tematiziranog restorana u neposrednoj blizini
- Vinske ceste – Toplička, Klampotićeva, Jalžabetska, Ludbreška
- Enogastro rute – Put tradicionalne hrane, bednjanska domaća kuhinja i slične inicijative
- Bednjanski kraj – s naglašenom ponudom tradicionalne kuhinje i OPG-ova
- Ruralni krajolik – ugostiteljstvo na OPG-ovima, u tradicijskim i ambijentalnim objektima
- Autohtoni gastronomski proizvodi Varaždinske županije – uključujući zaštićene i prepoznatljive lokalne specijalitete poput varaždinskog klipača, varaždinskog zelja, trnovečke makovnjače i bučinog ulja, koji predstavljaju važan element identiteta destinacije te imaju značajan potencijal za brendiranje, interpretaciju i uključivanje u turističku ponudu kroz eno-gastro rute, manifestacije i ponudu ugostiteljskih objekata

Atributi pozicioniranja

U segmentu gastronomije i enologije Varaždinska županija pozicionira se kao:

- jedna od vodećih enogastronomskih destinacija kontinentalne Hrvatske,
- destinacija s nekoliko prepoznatljivih „marker“ restorana, autentičnih ruralnih OPG-ova i klijeti, restorana uz romantične dvorce te šarmantnih gradskih bistroa u povijesnim jezgrama,
- prostor snažnog identiteta autohtonih proizvoda poput klipača, zelja, bučinog ulja, štrukli, gibanica i pureka.

Razvoj proizvoda

Daljnji razvoj gastronomije i enologije usmjeren je na jačanje kvalitete, prepoznatljivosti i umrežavanja ponude, kroz sljedeće aktivnosti:

- poticanje razvoja raznolike i inovativne ugostiteljske ponude, s obzirom na tipove objekata, vrste kuhinja, strukturu menija i uređenje interijera,

- razvoj i pozicioniranje nekoliko „marker“ restorana ili ugostiteljskih objekata koji mogu biti samostalni motiv dolaska (npr. uz dvorce, na tržnicama, pod vodstvom renomiranih chefova, nagrađivani objekti),
- poticanje kulture kvalitete u korištenju lokalnih namirnica i razini usluživanja,
- uspostavu i razvoj sustava upravljanja vinskim, tradicijskim i tematskim cestama (kvaliteta ponude, signalizacija, interpretacija, radno vrijeme, dežurstva),
- razvoj novih županijskih gastro ruta s naglaskom na lokalno proizvedenu hranu,
- provedbu turističkih edukacija za ugostitelje, vinare i OPG-ove (ugošćivanje turista, oblikovanje domaćih menija, korištenje lokalnih sastojaka, uređenje prostora),
- poticanje povezivanja lokalnih proizvođača hrane i ugostitelja unutar županije,
- razvoj i uključivanje u županijsku i regionalnu gastromarku,
- organizaciju tematiziranih gastroitinerera različitog trajanja, uz mogućnost vođenog i samostalnog obilaska,
- razvoj prepoznatljive i nacionalno relevantne enogastronomске manifestacije, inspirirane postojećim događanjima,
- uključivanje lokalnih autohtonih prehrambenih proizvoda i vina u trgovačku i suvenirsku ponudu (rješavanje pravnih i sanitarnih aspekata, pakiranje, distribucija i prodajna mjesta),
- daljnji razvoj i promociju standarda kvalitete „Okusi varaždinskog kraja“, kao dijela nacionalne platforme *Okusi hrvatske tradicije*, s ciljem jačanja prepoznatljivosti autentične lokalne kuhinje.

MANIFESTACIJE (kao generator dolazaka)

Manifestacije su već jedan od najprepoznatljivijih segmenata ponude, no daljnji turistički učinak ovisit će o jačem povezivanju s višednevnim paketima, ravnomjernijoj prostornoj i kalendarskoj disperziji te jačanju komplementarne ponude (gastro, izleti, tematske ture). U praksi, manifestacije trebaju postati „okidač“ za itinerere (npr. vikend paket: događanje + baština + gastro + aktivni turizam).

One imaju dvostruku ulogu: (1) stvaraju motive dolaska i snažnu medijsku vidljivost destinacije, te (2) generiraju značajne učinke na lokalno gospodarstvo kroz potrošnju u ugostiteljstvu, smještaju i povezanim uslugama. Varaždin se pritom profilira kao regionalno manifestacijsko središte s događanjima nacionalnog i međunarodnog dosega, dok ostali gradovi i općine doprinose raznolikošću tradicijskih, kulturnih, gastronomskih i sportskih manifestacija koje jačaju identitet lokalnih sredina.

Razvojni potencijal manifestacijskog turizma leži prvenstveno u prelasku s jednodnevnih posjeta na višednevne boravke te u jačem povezivanju manifestacija s drugim proizvodima županije (kulturna baština, enogastronomija, outdoor, wellness). Manifestacije se stoga promatraju kao „okidač“ za integrirane itinerere i paket-aranžmane, čime se povećava prosječno trajanje boravka, disperzira potražnja u prostoru i smanjuje sezonalnost.

Glavne podvrste manifestacija

- kulturne i festivalske manifestacije (glazbene, kazališne, umjetničke)
- tradicijske i nematerijalne baštine (običaji, zanati, lokalne tematike)
- enogastronomске manifestacije (vino, lokalna hrana, tematski sajmovi)
- sportske i rekreacijske manifestacije (utrke, outdoor event)
- sajmovi i poslovna događanja (dodatni potencijal izvan sezone)

Profil posjetitelja i tržišni segmenti

Manifestacije privlače širok spektar posjetitelja: jednodnevne izletnike, obitelji, mlade parove, kulturne turiste te posjetitelje motivirane gastronomijom ili aktivnim sadržajima. Dominantna emitivna tržišta su Hrvatska i susjedne zemlje (Slovenija, Austrija, Mađarska), uz potencijal jačanja međunarodnog tržišta kroz događaje s jačom kulturnom i glazbenom prepoznatljivošću.

Faktori uspjeha proizvoda

Uspješan razvoj manifestacijskog turizma ovisi o:

- kvaliteti i originalnosti programskog koncepta (jasna tema i identitet događanja)
- profesionalnoj organizaciji i logistici (promet, parkiranje, sigurnost, komunalne usluge)
- mogućnosti “paketiranja” sadržaja (manifestacija + smještaj + gastro + obilazak)
- dugoročnoj kalendarskoj strategiji (raspored događanja kroz godinu)
- zajedničkoj promociji na razini županije i povezivanju s destinacijskim brendom
- održivom upravljanju događanjima (otpad, energija, mobilnost, lokalna nabava)
-

Razvoj proizvoda

Daljnji razvoj manifestacijskog turizma usmjerava se na:

- razvoj vikend i višednevnih paketa uz ključne manifestacije (smještaj + program + izleti)
- jače povezivanje s enogastronomijom i lokalnim proizvodima (OPG zone, “taste trail”)
- povezivanje s kulturnim rutama i interpretacijom baštine (tematske ture prije/poslije događaja)
- ciljane kampanje prema tržišnim nišama (kulturni turisti, gastro gosti, aktivni vikend gosti)
- podizanje standarda održivosti manifestacija (zeleni protokoli, višekratna oprema, javni prijevoz, dostupnost)
- jačanje disperzije manifestacija u prostoru županije (podrška manjim događanjima s rastućim potencijalom)

5. Pokazatelji održivosti

Pokazatelji održivosti pružaju strukturu i smjernice kako bi turističke destinacije mogle sustavno pratiti, ocjenjivati i poboljšavati svoje održivosti, što je ključno u eri kada su održivi pristupi postali ključni za dugoročni uspjeh turizma. Plan mora sadržavati obvezne pokazatelje održivosti destinacije, a može sadržavati i specifične pokazatelje održivosti destinacije, koji moraju biti utemeljeni na analizi stanja destinacije i povezani s razvojnim smjerom.

5.1. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Praćenje društvenih aspekata održivosti predstavlja ključnu sastavnicu integriranog pristupa razvoju turizma u skladu s načelima održivosti. Društveni pokazatelji omogućuju kvantitativnu i kvalitativnu procjenu utjecaja turističkih aktivnosti na lokalnu zajednicu, uključujući percepciju stanovništva, dostupnost javnih usluga, te stupanj društvene uključenosti i pravednosti. U skladu s važećim normativnim okvirom, definirani su obvezni pokazatelji koji služe kao temelj za kontinuirano praćenje i vrednovanje društvenih učinaka turizma na destinacijskoj razini⁹⁶. Ovi pokazatelji omogućuju identifikaciju izazova i definiranje odgovarajućih mjera s ciljem očuvanja društvene kohezije, jačanja lokalne otpornosti i osiguravanja dugoročne održivosti destinacije.

Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata

Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24) definirana je izrada obveznih i specifičnih pokazatelja, nužnih za izradu Plana upravljanja destinacijom. Izračun vrijednosti obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuje se u pravilu u svibnju tekuće godine za prethodnu godinu. Do uspostave integriranog informacijskog sustava turizma podaci o izračunatim vrijednostima obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuju se na mrežnim stranicama turističke zajednice. Popis i metodološka tablica obveznih pokazatelja održivosti nalazi se u Prilogu II, a specifičnih pokazatelja održivosti u Prilogu IV. spomenutog pravilnika.

Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje, kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom. Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. Intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne

⁹⁶ Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24)

turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu. Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) ukupnog broj turista u mjesecu vršne turističke sezone i umnoška broja dana u vršnom mjesecu i broja stanovnika u destinaciji, a umanjen za 100. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 37. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	eVisitor
2.	Broj dana u vršnom mjesecu	eVisitor
3.	Stalan broj stanovnika u destinaciji	DZS, Statistika u nizu »Gradovi u statistici«

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji, što je jedna od ključnih informacija za održivo upravljanje turizmom u destinaciji.

Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 38. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji		

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Procjenjuje se zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku ocjenjuje se na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje. Zadovoljstvo se mjeri na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.

Metodologija izračuna se temelji na: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije. Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 39. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati

2.	Nepotvrđivanje očekivanja		sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
3.	Usporedba s idealnim boravkom		
4.	Namjera preporuke destinacije prijateljima, rodbini ili kolegama		
5.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji		

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1:

Svrha ovog pokazatelja je uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim, mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.

Udio (%) atrakcija/ lokaliteta je omjer broja atrakcija/ lokaliteta pristupačnih osobama s invaliditetom i broja svih evidentiranih atrakcija/ lokaliteta, uvećan za 100. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake dvije godine.

Tablica 40. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je fizički pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti	Popis Javne turističke infrastrukture (MINTS/TZ)	Potrebno je uspostaviti kvalitetni tijek podataka i uspostaviti evidenciju

Neobvezujuća preporuka je voditi dodatnu evidenciju o sadržajima, materijalima i opremi (npr. WEB stranice, društvene mreže, brošure, ICT oprema), koje su informacijski i komunikacijski pristupačne.

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1):

Pokazateljem se prati uspostava, odnosno broj organiziranih turističkih ambulanti, koje se organiziraju izvan mreže javne zdravstvene službe, a u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima. Na osnovi Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN/23), turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik.

Pokazatelj je broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 41. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji	TZ/MINTS

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije. Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena

nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje vode po noćenju turista (m^3) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m^3). Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju/potrošnja vode. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 42. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/ komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode
2.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/ komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup sigurnoj vodi ili imaju priključak na javnu vodoopskrbu ili imaju mogućnost priključenja na javnu vodoopskrbu u destinaciji	DZS, Naselja obuhvaćena mrežom javne vodoopskrbe i Statističko izvješće

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja). Pokazatelj ukazuje na okolišni aspekt rizika u turističkim destinacijama, gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji s povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije.

Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 43. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/UO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto
2.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/UO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto
3.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor
4.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor
5.	Broj stanovnika u destinaciji	DZS, Popis stanovništva RH (godišnje procjene)

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova) te njihova struktura prema kategoriji zaštite.

Za ZPP prikupljaju se podaci za slijedeće kategorije i iskazuju u udjelu (%) u odnosu na površinu destinacije: Park prirode, Značajni krajobrazi, Nacionalni park, Posebni rezervati, Park šume, Spomenici prirode i Spomenik parkovne arhitekture. Pojedina ZPP prostorno se preklapaju pa zbroj udjela pojedinih kategorija nije ukupni udio zaštićenih područja u destinaciji. Za udio površine ekološke mreže NATURA 2000 potrebno je iskazati udio područja na kopnu i morski dio. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 44. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Površine zaštićena područja prirode temeljem nacionalnog akta o proglašenju za navedenih 7 kategorija zaštite	Bioportal MZOZT
2.	Površina EU ekološke mreže NATURA 2000	Bioportal MZOZT
3.	Ukupna površina destinacije	Prostorni planovi/ Registar prostornih jedinica

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje. Daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i implementacije održivih oblika energije. Obzirom na intenzivnu potrebu za energijom tijekom vršne sezone, posebice u Jadranskoj RH, važno je razmotriti stvarno opterećenje.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje električne energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju električne energije po stanovniku destinacije (kWh). Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 45. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Ukupna finalna potrošnja električne energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS
2.	Ukupna finalna potrošnja električne energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenih noćenja	eVisitor
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja	eVisitor
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup elektro-energetskoj mreži	DZS, Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe.

Pokazatelj je opisni, a zasniva se na informacijama o usvojenim i objavljenim dokumentima (strategije, planovi, programi, natječaji/ javni pozivi, projekti), javnim objavama, internim evidencijama upravljačkih i

provedbenih tijela/ organizacija u destinaciji, koji definiraju mjere i aktivnosti koje se u destinaciji provode za potrebe povećanja otpornosti turizma klimatskim promjenama, na temelju kojih se može zaključiti je li sustav za prilagodbu klimatskim promjena uspostavljen ili nije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 46. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Podaci i informacije o prilagodbi klimatskim promjenama	UO za zaštitu okoliša i upravljanje kriznim situacijama (prirodne katastrofe), civilna zaštita, WEB stranice relevantnih tijela/ organizacija

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja, što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu. Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije.

Podatak je ukupan broj dolazaka turista kao broj osoba koje su se u destinaciji prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 47. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju u mjesecu s najvećim brojem	eVisitor; DZS, Priopćenje Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Pokazatelj definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji. Duljina boravka, tj. prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji može se smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, osobito u kontekstu suvremenih trendova skraćivanja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima, posebno u segmentu smještaja.

Podaci su: noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja i dolazak turista predstavlja posjetitelja koji se prijavio i ostvario noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 48. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista
2.	Ukupan broj dolazaka turista u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD). Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.

Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 49. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u. Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata uslijed internih ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.

Podaci su dostupni u administrativnim izvorima. Moguće je izraditi i podpokazatelje: dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine i bruto dobit/ gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 50. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	FINA; Porezna uprava
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	FINA; Porezna uprava

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Pokazateljem se identificiraju kategorizirani turistički resursi na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/ antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština). Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

Podaci o prirodnim resursima predstavljaju popis onih prirodnih resursa koji su turistička osnova i prikupljaju se za kategorije Nacionalni park, Park prirode, Posebni rezervat, Spomenik prirode, Značajni krajobraz, Park šuma i Spomenik arhitekture. Kulturni resursi koji su prepoznati kao turistička resursna osnova, a koji su zaštićeni (od nacionalnog i lokalnog interesa). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 51. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Popis i vrsta zaštićenih kulturnih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK

2.	Popis i vrsta kulturnih dobara nacionalnog značaja	Registar kulturnih dobara RH, MK
3.	Popis i vrsta preventivno zaštićenih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK
4.	Popis i kategorija zaštićenih prirodnih područja u RH	Bioportal, MZZOT

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije. Postojanje Plana upravljanja preduvjet je destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.

U svrhu izrade ovog pokazatelja potrebno je obaviti pregled strateško-planskih dokumenata u području te utvrditi slijedeće podpokazatelje: (i) Objavljeni dokument strategije i/ ili akcijskog plana destinacije, (ii) Strategija/ Plan su jasno vidljivi i dostupni online, (iii) Udio implementiranih aktivnosti iz Plana (implementirana aktivnost je aktivnost koja je u potpunosti provedena, završena, te postoje informacije u učinku iste). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 52. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Objavljeni dokument strategije i/ ili akcijskog plana destinacije	Dokument i informacije sa internetskih stranica TZ i evidencija o provedenim aktivnostima, mjerama, projektima/ internetska stranica upravljačkih tijela destinacije
2.	Strategija/ Plan su jasno vidljivi i dostupni online	
3.	Udio implementiranih aktivnosti iz plana (implementacija i učinci)	

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene. S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene (M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana (neizgrađena) područja. Pritisak je poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, kako bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.

Pokazatelj se izračunava kao omjer broja TN - turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini i zbroja PS – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha), PM – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene) (ha) i PT – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko- turističke aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 53. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor
1.	Broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini	eVisitor

2.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha)	Jedinice lokalne samouprave + PPUG
3.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene) (ha)	
4.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti	planovi uređenja gradova/općina)

Rezultati obveznih pokazatelja održivosti

Rezultati izračuna pokazatelja održivosti rađeni su za 2023. i 2024. godinu, temeljem sekundarnih izvora podataka, te primarnog istraživanja lokalnog stanovništva (online anketa), koje je s obzirom na vremensko ograničenje provedeno u ožujku 2025. godine. Pojedini podatci unatoč dobavljivim podacima o potrošnji nisu mjerljivi, točnije, rezultate nije moguće interpretirati s obzirom na premali intenzitet pojave (otpad iz turizma, te potrošnja vode i energije u turizmu) u odnosu na lokalnu zajednicu.

Važno je istaknuti da rezultati pokazatelja odražavaju trenutno stanje, te će njihova interpretacija biti moguće nakon drugog mjerenja 2028. godine. Rezultati su kako slijedi:

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

U Varaždinskoj županiji tijekom vršnog mjeseca (kolovoza) ostvareno je oko 29 turističkih noćenja na svakih 100 stanovnika. Ovaj pokazatelj ukazuje na niski do umjeren intenzitet turizma, što znači da turizam ne stvara značajan pritisak na lokalnu infrastrukturu i zajednicu tijekom sezone.

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2) Ukupan broj ispitanika: 1.007

Ukupan broj ispitanika: 1.007

Turizam je glavni izvor ili dodatni prihod za: ≈10,0 % ispitanika (100 od 1.007 ispitanika)*

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji: 37,5 % zadovoljnih ispitanika (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom, a ostvaruju korist od turizma u destinaciji: ≈45,0 % zadovoljnih ispitanika (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom, a ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji: ≈40,1 % zadovoljnih ispitanika (ocjena 4 i 5)

Iz navedenih podataka proizlazi da stanovnici koji ostvaruju izravnu financijsku korist od turizma jesu nešto zadovoljniji razvojem turizma u odnosu na one koji od turizma nemaju izravne koristi, no ta razlika nije izrazita. Ukupna razina zadovoljstva lokalnog stanovništva turizmom na regionalnoj razini može se ocijeniti kao umjerena, pri čemu se oko 37,5 % ispitanika izjašnjava zadovoljno razvojem turizma. Rezultati upućuju na potrebu za jačim uključivanjem lokalne zajednice u turistički razvoj, ravnomjernijom distribucijom koristi te boljim upravljanjem negativnim učincima turizma na kvalitetu života stanovnika.

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Pokazatelj ZT-1 predstavlja procjenu zadovoljstva turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji, iskazanu na skali od 0 do 100. Uz razinu zadovoljstva, dodatno se prati i neto spremnost na preporuku destinacije, kao pokazatelj ukupnog doživljaja i lojalnosti posjetitelja.

Izvor podataka: Ankete turista i jednodnevnih posjetitelja provedene na području Varaždinske županije

Na temelju provedenih anketa, zadovoljstvo cjelokupnim boravkom posjetitelja u Varaždinskoj županiji iskazuje se u rasponu od umjereno visokog do vrlo visokog, ovisno o području i korištenoj metodologiji istraživanja.

Na temelju raspoloživih podataka iz anketa posjetitelja provedenih na području Varaždinske županije, indikativni prosjek indeksa zadovoljstva cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1) iznosi oko 80, što upućuje na visoku razinu ukupnog zadovoljstva posjetitelja, uz napomenu da se vrijednost temelji na rezultatima različitih područja i metodologija istraživanja te se stoga koristi prvenstveno kao orijentacijski pokazatelj.

Neto spremnost na preporuku destinacije zabilježena je kao visoka iznosi oko +49 %.

Zbog neujednačenosti metodologije i nedostatka potpune usporedivosti uzoraka, nije moguće izračunati jedinstvenu neto spremnost na preporuku za Varaždinsku županiju, no dostupni podaci upućuju na to da je ona konkurentna u odnosu na prosjeke Središnje Hrvatske (80,3 %) i Kontinentalne Hrvatske (71,7 %), osobito na turistički razvijenijim i profiliranim područjima.

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Prema evidenciji koju TZVŽ vodi za pristupačnost primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture (JTI), načinjena je analiza podataka za one kategorije JTI (sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021)⁹⁷, za koje su podaci o pristupačnosti bili dostupni. Infrastruktura koja je pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti okarakterizirana je s jednom ili više sljedećih značajki: parkirališna mjesta povezana s pristupačnom površinom za kretanje, pristupačna površina za kretanje, pristupačni prilaz, pristupačni sanitarni čvorovi te pristupačnost viših etaža (ukoliko postoje).

Analizom dostupnih podataka iz navedene evidencije utvrđeno je kako je gotovo 25% atrakcija (lokaliteta) ukupne primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture VŽŽ fizički pristupačno osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

U destinaciji (Varaždinskoj županiji) nije posebno organizirana turistička ambulanta, već se turistima osigurava zdravstvena zaštita putem postojećih hitnih ambulanti i ordinacija posebnog dežurstva Doma zdravlja Varaždinske županije, na ukupno 4 lokacije (Varaždin, Novi Marof, Ludbreg, Ivanec), uz dodatnu bolničku skrb u Općoj bolnici Varaždin⁹⁸.

5 glavnih lokacija za hitnu pomoć (4 hitne + 1 bolnica).

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju stanovnika iznosi 2,93 %, što pokazuje vrlo nisko opterećenje vodnih resursa turizmom u Varaždinskoj županiji.

S obzirom na nizak postotak, realno je postaviti cilj za 2030. godinu između 2,5 % i 2,8 %, što bi dodatno potvrdilo posvećenost županije održivom turizmu. Smanjenje za samo nekoliko desetinki postotka predstavlja izazov, no istodobno pokazuje kontinuirani napredak.

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

U 2024. godini na području Varaždinske županije zabilježeno je 271,28 tona otpada koji se može pripisati turističkoj aktivnosti. Udio tog otpada u ukupno nastaloj količini komunalnog otpada u županiji iznosi 0,54%, dok udio županije u ukupnim nacionalnim količinama otpada iz turizma iznosi 0,15%.

⁹⁷ Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021, stupio na snagu 10. prosinca 2021.

⁹⁸ Varaždinska županija (2024) Obavijest o pružanju zdravstvenih usluga turistima. Dostupno na: <https://varazdinska-zupanija.hr>

Ukupna količina komunalnog otpada u županiji iznosila je 50.590,34 tona, što ukazuje da je relativni doprinos turizma ukupnom opterećenju sustava gospodarenja otpadom vrlo nizak. Ovakav odnos potvrđuje da turizam u Varaždinskoj županiji ne predstavlja značajan izvor komunalnog otpada u usporedbi s otpadom koji generira lokalno stanovništvo.

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Udio zaštićenih područja u ukupnoj površini Varaždinske županije iznosi 9,355%, pri čemu su u izračun uključene samo nacionalne kategorije zaštite.

U Varaždinskoj županiji nalazi se 26 područja zaštićenih u kategoriji regionalni park (1), spomenik prirode (5), značajni krajobraz (1), park-šuma (2) i spomenik parkovne arhitekture (17) ukupne površine od cca 11.795 ha.

Dodatno, Natura 2000 područja (ekološka mreža EU za očuvanje ugroženih vrsta i staništa) obuhvaćaju oko 16 % površine Varaždinske županije.

Tablica 54. Udjeli zaštićenih područja temeljem nacionalnih kategorija zaštite

Vrsta zaštićenog područja	Udio u ukupnoj površini VŽŽ
Regionalni park	7,77 %
Spomenik prirode	0,01%
Spomenik parkovne arhitekture	0,125 %
Značajni krajobraz	1,00%
Park šuma	0,45%
Ukupno zaštićena područja	9,355%

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Pokazatelj UEN-1 (omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva) izračunat je temeljem sezonalne razlike potrošnje električne energije i turističkih noćenja za Varaždinsku županiju. Uspoređeni su mjeseci s najmanjim i najvećim brojem noćenja (siječanj i kolovoz 2024.). Rezultat pokazuje da ukupna potrošnja električne energije u kolovozu (50.356.906 kWh) nije veća od potrošnje u siječnju (55.798.320 kWh), iako je broj turističkih noćenja u kolovozu višestruko veći (46.659) u odnosu na siječanj (3.089). Zbog toga izračun daje negativnu vrijednost UEN-1 ($\approx -35,5$), što metodološki upućuje na zaključak da turizam u Varaždinskoj županiji ne generira sezonsko opterećenje elektroenergetske infrastrukture te da energetska potrošnja destinacije dominantno proizlazi iz potreba stalnog stanovništva i drugih sektora.

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

U Varaždinskoj županiji uspostavljen je osnovni institucionalni okvir za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu klimatskih rizika. Temeljem Programa zaštite okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2025. do 2028. godine, definirane su sektorske i nadsektorske mjere prilagodbe za područja poljoprivrede, zdravlja, bioraznolikosti i urbanog razvoja.

Mjere su donesene na temelju identificiranih klimatskih prijetnji i scenarija rizika te uključuju i određene aktivnosti usmjerene na prevenciju i pripravnost u slučaju prirodnih nepogoda. Uz to, važno je istaknuti da Plan razvoja sustava civilne zaštite Varaždinske županije predviđa koordinirane mjere u slučaju ekstremnih vremenskih pojava i drugih klimatski uzrokovanih prijetnji, a iste su usklađene sa Strategijom upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. i pripadajućim nacionalnim Akcijskim planom (NN 122/22).

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Prema podacima sustava eVisitor, mjesec s najvećim opterećenjem u Varaždinskoj županiji u 2024. godini bio je kolovoz, s 19.024 turističkih dolazaka.

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Prosječna duljina boravka turista u Varaždinskoj županiji u 2024. godini iznosila je 2,3 noći po jednom dolasku.

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Varaždinskoj županiji je u 2024. godini prosječno bilo zaposleno 2.199 osoba.

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Prema podacima Financijske agencije (FINA), ukupni poslovni prihodi obveznika poreza na dobit u djelatnostima smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Varaždinskoj županiji za 2023. godinu iznosili su 46.539.049 €, za 2024. godinu 48.983.086 €.

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Na području Varaždinske županije, prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske i službenom popisu županije, evidentirano je 224 zaštićena kulturna dobra. U strukturi su zastupljena sljedeća dobra:

Tablica 55. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Vrsta	Broj
Arheološki lokaliteti	28
Nepokretna pojedinačna dobra	171
Kulturno-povijesne cjeline	6
Pokretne zbirke	–
Nematerijalna kulturna dobra	18
UKUPNO	224

Također su evidentirana 26 prirodnih dobara pod zaštitom prema nacionalnim kategorijama. U Varaždinskoj županiji postoji 1 regionalni park, 1 značajni krajobraz, 2 park-šume, 5 spomenika prirode i 17 spomenika parkovne arhitekture, ukupne površine približno 11,8 tis. ha⁹⁹.

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

⁹⁹ Juzup, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Varaždinske županije

Većina aktivnosti nalazi se u fazi planiranja ili početne provedbe, stoga u ovoj fazi nije moguće kvantificirati pokazatelj.

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Za 2024. godinu postupak je isti – potrebno je znati koliko je noćenja ostvareno u županiji i kolika je površina izgrađenog građevinskog područja. Podaci iz sustava eVisitor i županijskih izvješća kažu sljedeće:

- Broj noćenja 2024. – u 2024. godini Varaždinska županija zabilježila je 112 705 dolazaka i 260 657 turističkih noćenja, što je 8,50 % više dolazaka i 5,86 % više noćenja u odnosu na 2023. godinu.
- Izgrađeno građevinsko područje – izvješće o stanju u prostoru (2019.–2023.) navodi da je na razini županije izgrađeno 11 904,57 ha građevinskih područja naselja i 599,03 ha izdvojenih građevinskih područja izvan naselja, ukupno $\approx 12\,503,6\text{ ha}^{100}$. Nema indikacija da se ova površina bitno promijenila u 2024., pa se za orijentaciju koristi isti podatak.

Odnosno, 2024. godine u Varaždinskoj županiji ostvareno je oko 20,8 turističkih noćenja po hektaru izgrađenog građevinskog područja. To predstavlja blagi porast u odnosu na 2023. godinu ($\approx 19,7$ noćenja/ha), što upućuje na nešto veću intenzitet turističke aktivnosti u odnosu na prostorni kapacitet.

5.2. Specifični pokazatelji održivosti

Specifični pokazatelji održivosti razvijeni su u skladu s potrebama Varaždinske županije i dostupnošću podataka. Uz praćenje objektivnih pokazatelja, predlaže se i sustavno prikupljanje podataka o zadovoljstvu turista pojedinim elementima ponude – a u budućnosti i jednodnevnih posjetitelja. Cilj je omogućiti kontinuirano praćenje ključnih aspekata održivog razvoja uz oslonac na postojeće sustave monitoringa.

U trenutku provedbe anketa, metodologija prikupljanja podataka nije bila jedinstveno usklađena na razini svih turističkih zajednica u Varaždinskoj županiji. Zbog toga određeni podaci nisu raspoloživi za sve administrativne jedinice u jednakoj mjeri. U narednom razdoblju planira se standardizacija anketnih upitnika na razini svih turističkih zajednica na području Županije, čime će se osigurati usporedivost podataka i mogućnost uključivanja svih lokalnih zajednica u buduće analize pokazatelja održivosti.

PS.1. Utjecaj turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva (SZL-1)

Ovaj pokazatelj mjeri udio stalnih stanovnika Varaždinske županije koji pozitivno ocjenjuju doprinos turizma kvaliteti svakodnevnog života. Praćenje percepcije lokalnog stanovništva od ključne je važnosti za dugoročno upravljanje turističkim razvojem – visoka razina podrške zajednice temelj je održivog razvoja destinacije, dok pad zadovoljstva upućuje na nužnost preispitivanja upravljačkih pristupa i usmjeravanja koristi turizma prema široj lokalnoj zajednici.

Izvori podataka: anketa lokalnog stanovništva – udio ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na kvalitetu života; udio ispitanika zadovoljnih životom u destinaciji.

A) Percepcija utjecaja turizma na kvalitetu života

Tablica 56. Percepcija kvalitete života u destinaciji (prema ekonomskoj povezanosti s turizmom)

¹⁰⁰ . Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019.–2023.

	Nemaju korist od turizma	Imaju korist od turizma	Svi zajedno
Ukupno anketiranih	815	101	990*
Pozitivna percepcija	433	59	567
Vrijednost pokazatelja	53,1 %	58,4 %	57,3 %

Udio ispitanika s pozitivnom percepcijom utjecaja turizma na život u Varaždinskoj županiji iznosi 57,3 %. Razlika između ispitanika koji ostvaruju korist od turizma (58,4 %) i onih koji je ne ostvaruju (53,1 %) mala je, što upućuje na to da je pozitivna percepcija raširena neovisno o izravnoj ekonomskoj koristi.

B) Zadovoljstvo životom u destinaciji

Tablica 57. Percepcija zadovoljstva životom u destinaciji

	Nemaju korist od turizma	Imaju korist od turizma	Svi zajedno
Ukupno anketiranih	815	101	983*
Pozitivna percepcija	379	52	446
Vrijednost pokazatelja	46,5 %	51,5 %	45,4 %

Otpriblike 45,4 % stanovništva iskazuje pozitivno zadovoljstvo životom u Varaždinskoj županiji. Pritom postoje značajne prostorne razlike — od 14,9 % u Lepoglavi do 60,8 % u Varaždinu — što ukazuje na potrebu diferenciranoga pristupa upravljanju na razini pojedinih lokalnih zajednica.

PS.2. Utjecaj turizma na identitet mjesta (SZL-2)

Stavovi lokalne zajednice prema turizmu usko su isprepleteni s osjećajem pripadnosti i percepcijom posebnosti vlastita mjesta. Kada stanovnici prepoznaju da turistički razvoj narušava ono što njihovo mjesto čini prepoznatljivim, to može rezultirati negativnim odnosom prema posjetiteljima i padom kvalitete života u zajednici. Nasuprot tome, dobro upravljan turistički razvoj može snažiti lokalni identitet — kroz veću vidljivost kulturne baštine, revitalizaciju tradicijskih vrijednosti i jačanje društvene kohezije. To je posebice vidljivo u sredinama koje posjetitelji biraju upravo zbog autentičnosti, čime se stvara dodatni poticaj za njezino očuvanje.

U okviru ovog pokazatelja analizirani su stavovi o utjecaju turizma na dva ključna aspekta identiteta mjesta: autentičnost te očuvanje tradicije, običaja i kulture. Za svaki aspekt bilježi se udio ispitanika s pozitivnom (ocjene 4 ili 5) i negativnom percepcijom (ocjene 1 ili 2). Detaljniji podaci raspoloživi su za Grad Varaždin i Grad Novi Marof.

Izvori podataka: anketa lokalnog stanovništva — udio ispitanika s pozitivnom i negativnom percepcijom utjecaja turizma na autentičnost mjesta te na očuvanje tradicije, običaja i kulture.

A) Utjecaj turizma na autentičnost mjesta

Tablica 58. Percepcija utjecaja turizma na autentičnost mjesta

	Nemaju korist od turizma	Imaju korist od turizma	Svi zajedno
--	--------------------------	-------------------------	-------------

Ukupno anketiranih	815	101	988*
Negativna percepcija	107	12	125
Pozitivna percepcija	479	65	596
Udio s negativnom percepcijom	13,1 %	11,9 %	12,7 %
Udio s pozitivnom percepcijom	58,8 %	64,4 %	60,3 %

Znatno više ispitanika smatra da turizam pozitivno utječe na autentičnost mjesta (60,3 %) nego negativno (12,7 %). Udio pozitivnih nešto je viši kod ispitanika koji imaju korist od turizma (64,4 %) nego kod onih bez izravne koristi (58,8 %). Na razini pojedinih lokalnih zajednica za koje su detaljniji podaci trenutno raspoloživi, pozitivna percepcija kreće se od 63 % do 69 %, što je u skladu s rezultatima na županijskoj razini.

B) Utjecaj turizma na očuvanje tradicije, običaja i kulture

Tablica 59. Percepcija utjecaja turizma na očuvanje tradicije, običaja i kulture

	Nemaju korist od turizma	Imaju korist od turizma	Svi zajedno
Ukupno anketiranih	815	101	985*
Negativna percepcija	94	9	109
Pozitivna percepcija	534	68	652
Udio s negativnom percepcijom	11,5 %	8,9 %	11,1 %
Udio s pozitivnom percepcijom	65,5 %	67,3 %	66,2 %

Rezultati za ovaj aspekt pokazuju još pozitivniju sliku — dvije trećine ispitanika (66,2 %) smatra da turizam pozitivno utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture, dok negativnu percepciju iskazuje svega 11,1 %. Tamo gdje su detaljniji podaci trenutno raspoloživi, pozitivna percepcija kreće se između 63 % i 78 %, što potvrđuje trend zabilježen na razini cijele Županije.

5.3. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine

U ovom poglavlju prikazuju se izračunate vrijednosti obveznih pokazatelja održivosti za baznu godinu 2024., zajedno s projekcijama njihovog kretanja za razdoblje od 2025. do 2030. godine. Pokazatelji su strukturirani prema ključnim dimenzijama održivosti: društvenoj, okolišnoj, ekonomskoj te upravljanju destinacijom, čime se osigurava cjelovit uvid u razvoj turizma na području Varaždinske županije.

Projekcije su definirane kao realno ostvarivi ciljevi, uz pretpostavku kontinuirane i dosljedne provedbe mjera i aktivnosti predviđenih ovim Planom upravljanja. One odražavaju željeni smjer razvoja destinacije prema održivijem, uravnoteženom i kvalitetnijem turizmu, uz istovremeno očuvanje prostora, resursa i zadovoljstva lokalne zajednice.

Bazne vrijednosti za 2024. godinu temelje se na kombinaciji sekundarnih izvora podataka (eVisitor, DZS, FINA i drugi relevantni izvori) te rezultata primarnog istraživanja lokalnog stanovništva provedenog u ožujku 2025. godine. Vrijednosti za 2025. godinu predstavljaju procjenu (trend-based projection), dok su daljnje projekcije rezultat analize postojećih trendova i planiranih razvojnih intervencija.

Praćenje pokazatelja provodit će se kontinuirano, u skladu s propisanom učestalošću mjerenja, a rezultati izračuna i njihova vizualizacija javno će se objavljivati na mrežnim stranicama Turističke zajednice Varaždinske županije. Na taj način osigurava se transparentnost, usporedivost podataka kroz vrijeme te kvalitetna podloga za donošenje odluka u upravljanju destinacijom.

Tablica 60. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine

Pokazatelj	Jedinica mjere	2024. (baza)	2025.*	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
DRUŠTVENI POKAZATELJI								
Broj turističkih noćenja na 100 stalnih stanovnika u vrhu sezone (ZL-1)	noćenja/100 stan.	29	30	31	32	33	34	35
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)	%	37.5	42	47	52	57	62	70
Zadovoljstvo turista – indeks (ZT-1)	indeks 0–100	80	82	84	86	88	90	92
Udio atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)	%	25	28	32	36	40	45	50
Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)	broj	0	0	1	1	2	2	2
OKOLIŠNI POKAZATELJI								
Omjer potrošnje vode po noćenju vs. stanovnik (UVR-1)	%	2.93	2.85	2.75	2.65	2.6	2.55	2.5
Udio turističkog otpada u ukupnom komunalnom otpadu (GO-1)	%	0.54	0.52	0.5	0.48	0.46	0.44	0.42
Udio zaštićenih područja u ukupnoj površini (BR-1)	%	9.36	9.36	9.36	9.36	9.5	9.5	9.5
Omjer potrošnje el. energije po noćenju vs. stanovnik (UEN-1)	kWh/noć/stan.	–35.5	—	—	—	—	—	—
Uspostavljen sustav prilagodbe klimatskim promjenama (UPK-1)	da/ne	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Broj noćenja po ha izgrađenog građevinskog područja (OUP-1)	noć/ha	20.8	21.5	22	22.8	23.5	24	25

EKONOMSKI POKAZATELJI								
Ukupan broj dolazaka u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)	broj dolazaka	19024	19500	20000	20800	21500	22000	23000
Prosječna duljina boravka turista (TP-2)	noći/dolasku	2.3	2.35	2.4	2.45	2.5	2.55	2.6
Broj zaposlenih u smještaju i pripremi hrane (PGS-1)	broj osoba	2199	2250	2320	2400	2480	2550	2630
Poslovni prihod subjekata u smještaju i pripremi hrane (PGS-2)	mil. EUR	48.98	51	53.5	56	58.5	61	64
UPRAVLJANJE DESTINACIJOM								
Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)	broj evid.	250	260	270	280	290	300	310
Status implementacije aktivnosti iz Plana upravljanja (OUD-1)	%	—	10	15	25	40	55	70

Napomene i izvori podataka:

- Podaci za 2025. godinu su procjena
- Projekcije 2025.–2030. postavljene su kao realistični razvojni ciljevi uz pretpostavku kontinuiranog rasta turizma i provedbe planiranih mjera.
- Izvori: eVisitor (noćenja/dolasci), DZS (stanovništvo, zaposlenost), FINA (poslovni prihodi), Biportal MZOZT (zaštićena područja), Registar kulturnih dobara RH, anketa lokalnog stanovništva, Vodovod/komunalna poduzeća, TZVŽ.
- Učestalost mjerenja: godišnje (P1, P5, P11, P12, P13, P14, P15, P16), svake 2 godine (P2, P3, P4, P6, P7, P10, P17), svake 4 godine (P8, P9).
- UEN-1 (P9): negativna bazna vrijednost upućuje na to da turizam ne generira sezonsko opterećenje elektroenergetske mreže u Varaždinskoj županiji.

6. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima

Planski okvir definiran ovim poglavljem predstavlja strateško-operativnu osnovu za usmjereno, koordinirano i dugoročno održivo upravljanje razvojem turizma na području Varaždinske županije. Utemeljen je na sveobuhvatnoj analizi postojećeg stanja, provedenoj SWOT analizi te jasno artikuliranoj viziji, misiji i razvojnim načelima koja naglašavaju održivost, uključivost, kvalitetu i otpornost destinacije.

Za razliku od parcijalnog pristupa u kojem se turistički razvoj svodi na skup nepovezanih lokalnih inicijativa, ovaj Plan naglašava ulogu županijske razine kao koordinatora, integratora i pokretača razvojnih procesa. Uloga županije definira se kroz strateško usmjeravanje, povezivanje i nadogradnju razvojnih procesa, s posebnim naglaskom na projekte i inicijative od regionalnog značaja koji generiraju multiplikativne učinke, jačaju međusobnu funkcionalnu povezanost gradova i općina te potiču suradnju javnog, privatnog i civilnog sektora.

Razvojni smjerovi usmjereni su na oblikovanje konkurentne, tematski jasno profilirane i održive destinacije, koja uravnotežuje gospodarski rast s očuvanjem prirodne i kulturne baštine te sustavno doprinosi podizanju kvalitete života lokalnog stanovništva. Turizam se pritom promatra kao razvojni alat.

6.1. SWOT analiza

U svrhu definiranja smjera daljnjeg razvoja destinacije i oblikovanja održivog turističkog proizvoda, nužno je razumjeti skup unutarnjih i vanjskih čimbenika koji utječu na Varaždinsku županiju kao turističku destinaciju. Analiza stanja, temeljena na izvješćima županijskih tijela, relevantnim strateškim dokumentima, dostupnim statističkim pokazateljima te provedenim radionicama i intervjuima s dionicima, ukazuje na kontinuirani rast turističke potražnje, ali i na prisutnost brojnih strukturnih izazova koji ograničavaju puni razvoj destinacije. Kako bi se osigurala jasnija interpretacija razvojnih potencijala i rizika, SWOT analiza je strukturirana u četiri međusobno povezana tematska područja:

- Prostor, društvo, gospodarstvo, infrastruktura i okoliš,
- Razvoj turizma i resursno-atraksijska osnova,
- Javna turistička i komunalna infrastruktura te dostupnost destinacije,
- Upravljanje destinacijom i ljudski resursi.

Ova podjela omogućuje cjelovit uvid u ključne elemente koji oblikuju konkurentnost destinacije, identificira razvojne prilike te upućuje na izazove koje je potrebno sustavno adresirati u nadolazećem planskom razdoblju.

Resursno-atraksijska osnova Varaždinske županije obuhvaća bogatu prirodnu i kulturnu baštinu, snažnu manifestacijsku scenu te rastuće oblike aktivnog, kulturnog i wellness turizma. Analiza ovog područja temelji se na uvidima iz Analize stanja, procjeni turističkih tokova, dostupnih resursa i razgovorima s ključnim dionicima. Poseban naglasak stavljen je na stupanj valorizacije prirodnih i kulturnih atrakcija, njihovu interpretaciju, spremnost za posjetitelje te diverzifikaciju turističkih proizvoda. Ova SWOT analiza daje uvid u postojeće prednosti destinacije, ali i izazove koji ograničavaju puni razvoj turističkog sektora.

Varaždinska županija raspolaže iznimno bogatom resursnom osnovom koja predstavlja snažan temelj za održivi turistički razvoj. Unatoč tome, dio kulturnih dobara i prirodnih atrakcija i dalje je nedovoljno valoriziran ili interpretiran. Posebno se ističe prilika za jačanje zdravstvenog turizma, cikloturizma, eno-gastro ponude i cjelogodišnjih kulturnih sadržaja. Kako bi se povećala međunarodna prepoznatljivost destinacije, nužno je unaprijediti integrirane turističke proizvode, osnažiti destinacijski identitet i nastaviti ulagati u modernizaciju i prezentaciju resursa. Snažna manifestacijska scena i očuvana baština pružaju ključnu konkurentsku prednost koja se može dodatno valorizirati kroz održive i inovativne oblike turizma.

Tablica 61. SWOT analiza – Resursno-atraksijska osnova i turistički sektor

SNAGE	SLABOSTI
Raznolika prirodna i kulturna baština	Neujednačena interpretacija i turistička valorizacija dijela prirodne i nematerijalne baštine (arheologija, nematerijalna baština, pojedini dvorci)
Prepoznatljive manifestacije međunarodnog značaja	Neotvoreni ili neuređeni dvorci i kulturna dobra (Bela I/II, Bisag, Novi Marof, Jalžabet) – većina nespremna za turističko korištenje
Kvaliteta ponude (domaćih tradicionalnih proizvoda)	Nedovoljna vidljivost i nedovoljno iskorišten potencijal outdoor turizma u međunarodnoj promociji
Lječilišni potencijal Varaždinskih Toplica (mineralna termalna voda 58°C, rimska Aqua Iasae)	Spora modernizacija zdravstvenog i wellness turizma u odnosu na potencijal/ Ograničavajući faktori u razvoju zdravstvenog turizma (HZZO orijentirana smještajna ponuda, nejasan koncept razvoja zdravstvenog turizma)
Visoka razina spremnosti većine manifestacija i atrakcija za posjetitelje (S)	Nedostatak prepoznatljivog, diferenciranog destinacijskog identiteta
Bogata nematerijalna baština (čipkarstvo, glazbena tradicija, eno-gastro običaji), očuvanost lokalnog identiteta	Nedostatna integracija lokalnih proizvoda i zanata u turističku ponudu
Stabilan rast turističkog prometa; vodeća među susjednim kontinentalnim županijama po dolascima i noćenjima 2023.	Nedovoljno razvijena ponuda višednevnih doživljaja – kratka prosječna duljina boravka

PRILIKE	PRIJETNJE
Rast potražnje za različitim oblicima zdravstvenog turizma, povećan trend aktivnog starenja	Jačanje konkurencije u kontinentalnom i termalnom turizmu (Međimurje, Slovenija)
Povećanje potražnje za kulturnim, eno-gastro i aktivnim oblicima turizma	Starenje stanovništva i smanjenje broja radno sposobnih u županiji
Raspoloživost sredstava iz EU fondova za razvoj različitih segmenata turizma te očuvanje i zaštitu prirode i kulturnih dobara	Degradacija objekata baštine zbog neulaganja
Obnova i valorizacija arheoloških lokaliteta	Dugotrajne procedure ishoda odgovarajućih dozvola kod projekata zaštite prirode
Jačanje eno-gastro brenda (vinske ceste, lokalna hrana) / Snažan rast interesa potražnje za ekološki očuvanim ruralnim prostorom, lokalno i ekološki uzgojenim namirnicama	

Dostupnost, mobilnost i kvaliteta komunalne te javne turističke infrastrukture predstavljaju temeljne preduvjete za razvoj konkurentne destinacije. Varaždinska županija ima povoljan geoprometni položaj, dobru

cestovnu i željezničku povezanost te razvijene osnovne komunalne sustave u urbanim područjima. Ipak, postoje razlike među jedinicama lokalne samouprave u razvijenosti i održavanju infrastrukture, pristupačnosti sadržaja i digitalnoj opremljenosti. Ova SWOT analiza razmatra ključne infrastrukturne elemente koji utječu na doživljaj posjetitelja, operativnu učinkovitost destinacije i mogućnost razvoja specijaliziranih oblika turizma.

Tablica 62. SWOT analiza – Dostupnost destinacije, komunalna i javna turistička infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
Dobra cestovna infrastruktura	Nedostatak smještajnih kapaciteta u blizini pojedinih ključnih atrakcija
Velike rezerve podzemnih voda i razvijeni vodni sustavi Veliki broj izvorišta i rezerve pitke vode	Nedostupnost i loša prometna povezanost gradova i općina Varaždinske županije, manjak javnog prijevoza u ruralnim područjima i prema atrakcijama
Stabilan sustav održavanja javnih površina u urbanim centrima	Nedovoljno uređen sustav upravljanja otpadnim vodama i kanalizacijom u dijelu JLS
Razvijena sportska infrastruktura (Arena, TTS centar, sportske dvorane)	Nedostatak osnovne turističko-komunalne infrastrukture (javni toaleti, parkirališta za autobuse)

PRILIKE	PRIJETNJE
EU fondovi za obnovu infrastrukture, kulturne baštine, zelenu mobilnost	Usporena ulaganja u komunalnu i javnu turističku infrastrukturu
Razvoj e-mobility infrastrukture i zelene mobilnosti	Ekološki rizici (zagađenja, otpad, poljoprivredni pritisci)
Unapređenje biciklističkih i pješačkih koridora (Dravska ruta)	Troškovi održavanja infrastrukture rastu brže od ulaganja
Digitalizacija destinacije i sustava upravljanja turizmom	Dugotrajnost postupaka izmjena i dopuna prostorno-planske dokumentacije (otežava dinamiku pripreme i provedbe infrastrukturnih projekata na lokalnoj i regionalnoj razini)
Uvođenje integriranog prijevoza putnika i intermodalnog prijevoza tereta	Klimatske promjene i učestale elementarne nepogode

Učinkovito destinacijsko upravljanje i kvalitetni ljudski resursi preduvjet su održivog razvoja turizma. Varaždinska županija ima aktivnu i funkcionalnu organizaciju turističkih zajednica, razvijenu kulturnu i sportsku mrežu te iskustvo u provedbi razvojnih projekata. Sudjelovanje dionika u planiranju, edukaciji i upravljanju destinacijom posebno je naglašeno u strategiji razvoja. Međutim, demografski trendovi, nedostatak kvalificirane radne snage i razlike u kapacitetima među JLS-ovima predstavljaju izazove. Ova SWOT analiza razmatra organizacijske, institucionalne i ljudske kapacitete ključne za kvalitetno vođenje destinacije.

Tablica 63. SWOT analiza – Upravljanje destinacijom i ljudski resursi

SNAGE	SLABOSTI
	Nedostatak radne snage u pojedinim granama turizma (ugostiteljstvo, vođenje tura)
Green Destinations standard kao dokaz i smjer unapređenja održivog upravljanja	Ograničeni kapaciteti za projektni menadžment u dijelu JLS
Gostoprimstvo lokalnog stanovništva	Nedovoljna razina turističke edukacije
Postojanje sveučilišnih i stručnih programa vezanih uz turizam i menadžment	Manja privlačnost karijera u turizmu kod mladih
Aktivna mreža udruga, kulturnih i sportskih organizacija	Depopulacija ruralnih područja – smanjen „bazeni“ radne snage
Razvijeni mehanizmi socijalne uključenosti i rada s ranjivim skupinama	Neujednačena razina kompetencija između pojedinih dionika

PRILIKE	PRIJETNJE
Uvođenje sustava kvalitete destinacije i standardizacija usluga	Odljev kvalificirane radne snage u Zagreb i inozemstvo
Razvoj centara kompetencija	Nedostatak stručnjaka prijeti usporavanjem razvoja novih proizvoda
Jačanje međunarodne, međuregionalne i interdisciplinarne suradnje	Demografski pad i starenje stanovništva
Digitalni alati za profesionalizaciju turizma	Smanjena motivacija mladih za rad u sektoru

Turistička suprastruktura, smještajni kapaciteti, ugostiteljska ponuda i tržišno pozicioniranje određuju konkurentnost destinacije. Varaždinska županija bilježi stabilan rast turističkog prometa i visoku vidljivost zahvaljujući manifestacijskom turizmu, bogatoj baštini i povoljnom položaju. No, smještajna struktura ostaje ograničena – s manjkom hotela višeg standarda, pretežito malim obiteljskim kapacitetima i nedovoljno razvijenim integriranim turističkim proizvodima. Ova SWOT analiza prikazuje ključne prednosti i nedostatke pozicije destinacije na tržištu te identificira mogućnosti za jačanje konkurentnosti.

Tablica 64. SWOT analiza – Turistička suprastruktura i tržišna pozicija

SNAGE	SLABOSTI
Stabilan rast dolazaka i noćenja – lider među kontinentalnim susjedima 2023.	Općenito nedostatna hotelska ponuda višeg standarda
Visok udio stranih turista (52,9% svih noćenja 2023.)	Kratko prosječno trajanje boravka
Visoka sigurnost, čistoća i uređenost destinacije	Slaba integracija lokalnih proizvoda u smještajnu i ugostiteljsku ponudu

Razvoj novih sadržaja (outdoor, eno-gastro, tematske rute)	Nedostatna ponuda cjelogodišnjih paketa i integriranih doživljaja
Blizina emitivnih tržišta (Slovenija, Austrija, Mađarska)	Ovisnost o manifestacijskom turizmu u vrhuncu sezone

PRILIKE	PRIJETNJE
Diversifikacija ponude (zdravstveni turizam, outdoor, eno-gastro)	Geopolitičke i ekonomske nestabilnosti koje utječu na potražnju
Repozicioniranje brenda destinacije	Rastuća konkurencija urbanih i ruralnih destinacija u regiji
Revalorizacija kulturne i industrijske baštine	pad kvalitete ako se ne ulaže u infrastrukturu
Suradnja s OPG-ovima i stvaranje integriranih proizvoda	Previsoka sezonska opterećenja tijekom velikih manifestacija
Razvoj pametne destinacije i digitalni marketing	Povećanje cijena energenata i operativnih troškova

Na temelju svih relevantnih izvora i provedenih analiza identificirani su ključni elementi unutarnjeg i vanjskog okruženja destinacije, strukturirani kroz SWOT okvir (po sedam elemenata u kategorijama snaga, slabosti, prilika i prijetnji).

Tablica 65. SWOT analiza turizma Varaždinske županije s ključnim smjernicama djelovanja

7 PREDNOSTI = Održavamo i jačamo	7 SLABOSTI = Uklanjamo, smanjujemo	7 PRILIKE = Iskorištavamo	7 PRIJETNJI = Smanjujemo utjecaj
1. Raznoliki prirodni resursi i krajobrazi – Ivanščica, Ravna gora, Drava, park-šume, zaštićena područja, visoka pogodnost za outdoor aktivnosti i održive turističke proizvode. 2. Bogata kulturna i nematerijalna baština – dvorci, kurije, sakralna baština, tradicijska arhitektura, zanati, lokalna identitetska obilježja. 3. Razvijena eno-gastro ponuda – autohtoni proizvodi (varaždinsko zelje, klipč, med,	1. Fragmentirana destinacijska struktura i nedovoljna krovna koordinacija – slaba integracija turističkih subjekata na županijskoj razini. 2. Nedostatna kongresna, hotelska i viša smještajna infrastruktura – premalo objekata viših kategorija za razvoj cjelogodišnjih segmenata turizma. 3. Ograničena međunarodna prepoznatljivost – županija je slabo pozicionirana na	1. Daljnji razvoj cjelogodišnjih proizvoda – outdoor, cikloturizam, kulturne rute, eno-gastro turizam, regenerativni turizam 2. Povezivanje destinacija i tematskih područja unutar županije i sa susjednim regijama – Dravska ruta, Zagorje, Međimurje, slovenske regije. 3. EU sredstva za zelenu tranziciju i obnovu baštine – ulaganja u održivu mobilnost, zelenu infrastrukturu,	1. Ovisnost o EU sredstvima i spor tempo nacionalnog financiranja – ograničava dugoročne investicije i održivost projekata. 2. Demografski pad, depopulacija i odljev radne snage 3. Klimatske promjene i pritisci na prirodne resurse 4. Konkurencija jačih i vidljivijih regija 5. Neusklađenost planiranja i upravljanja prostorom

bučino ulje), vinske ceste, agroturizam. 4. Povoljan geostrateški i prometni položaj – blizina Zagreba i Slovenije, dobra cestovna povezanost, međunarodni koridori. 5. Sigurna, čista i zelena županija – visok stupanj očuvanosti okoliša i pozitivna percepcija kvalitete života, što je snažan adut za održivi i regenerativni turizam. 6. Razvijene nišne i specijalizirane turističke ponude – cikloturizam (EuroVelo 13, Dravska ruta), kulturni itinereri, outdoor, ruralni turizam. 7. Aktivni lokalni dionici i institucije – LAG-ovi, udruge, zajednice sporta, kulturne institucije, muzeji, prirodoslovni centri te rastuća suradnja na projektima EU.	međunarodnim tržištima i ovisna o regionalnim posjetima. 4. Slaba interpretacija i iskustvena valorizacija baštine – mnoge atrakcije nisu turistički aktivirane ili nude nedovoljno inovativne programe. 5. Sezonalnost i koncentracija posjetitelja uz najveće manifestacije – županija nema dovoljno snažnih cjelogodišnjih motiva dolaska. 6. Infrastrukturni izazovi u ruralnim područjima – dostupnost javnog prijevoza, signalizacija, pristupne ceste, parkirališta, sadržaji za posjetitelje. 7. Nedostatna integracija digitalnih alata i sustava upravljanja posjetiteljima – nedovoljna digitalna prisutnost i slabi sustavi analitike.	interpretacijske centre i digitalizaciju. 4. Rastuća potražnja za autentičnim, lokalnim i održivim doživljajima – trend koji odgovara identitetu županije i potiče razvoj lokalnih poduzetnika. 5. Umrežavanje kulturnih i turističkih institucija – razvoj integriranih itinerera (dvorci, muzeji, prirodoslovni centri, kulturne rute). 6. Diversifikacija turističke ponude kroz ruralni razvoj – agroturizam, tematske staze, lokalni proizvodi, edukativni i doživljajni programi. 7. Poticanje kreativnih industrija i inovativnih interpretacijskih rješenja – AR/VR, digitalne karte, interaktivni centri, suvremena interpretacija baštine.	6. Nepovoljna investicijska klima / manjak privatnih ulaganja → spor razvoj smještaja i novih proizvoda. 7. Nedovoljno definiran sustav i model upravljanja turizmom na nacionalnoj razini + fokus RH na obalu → slabija podrška kontinentalnim destinacijama i manji doseg promocije.
--	---	---	--

6.2. Strateški okvir

Strateški okvir turističkog razvoja Varaždinske županije oblikovan je na temelju rezultata sveobuhvatne analize stanja i SWOT analize, uvažavajući specifične prostorne, institucionalne i razvojne karakteristike destinacije. U njegovoj pripremi uzeti su u obzir strateški dokumenti županijske razine, nacionalni okviri (Strategija razvoja održivog turizma RH do 2030., Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027., Nacionalna razvojna strategija RH do 2030.), regionalni razvojni okvir. U izradi okvira polazi se od koordinacijske i promotivne uloge Turističke zajednice Varaždinske županije, kao i nadležnosti županijske razine u planiranju i podršci razvoju turizma.

Okvir je utemeljen na načelima održivog, uključivog i otpornog razvoja te se preporuke prethodnih dokumenata koriste u dijelu u kojem su kompatibilne s upravljačkim ovlastima i prostornim realitetom županije. Strateški okvir strukturiran je kroz četiri ključne cjeline: viziju i misiju razvoja, prostornu organizaciju, opća načela i strateške ciljeve, te prioritete, mjere i aktivnosti za četverogodišnje razdoblje provedbe.

Vizija, misija i prostorna organizacija

Formulacija vizije u ovom Planu temelji se na razvojnim polazištima definiranim u dokumentima Plan razvoja Varaždinske županije 2021.–2027. i Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.–2025., čime se osigurava kontinuitet strateškog usmjerenja te valorizacija dosadašnjih ulaganja i razvojnih napora.

U odnosu na prethodne razvojne dokumente, vizija se u ovom Planu redefinira u skladu s njegovom upravljačkom funkcijom. Ona predstavlja dugoročni operativni okvir koji usmjerava donošenje odluka, prostorno planiranje, ulaganja i upravljanje destinacijom. Vizija definira smjer razvoja turizma koji je izvediv, teritorijalno uravnotežen, okolišno odgovoran i društveno uključiv.

Turistički razvoj promatra se u širem kontekstu županije kao zelene, pametne i održive regije koja inovacijama aktivira vlastite potencijale. Turizam pritom ima integrativnu ulogu – povezuje prirodni krajolik, kulturnu i industrijsku baštinu, zdravstvene i wellness resurse, ruralne prostore i urbane centre, doprinoseći očuvanju prostora i ravnomjernom razvoju svih dijelova županije.

Vizija je sažeta, vrijednosno jasna i utemeljena na stvarnim komparativnim prednostima destinacije: očuvanom okolišu, visokoj kvaliteti života, kulturnoj autentičnosti, razvijenim manifestacijama te snažnoj lokalnoj zajednici. Na tim temeljima usmjerava razvoj Varaždinske županije kao destinacije nove generacije – održive, uključive i prepoznatljive.

Vizija turizma Varaždinske županije

Do 2030. Varaždinska županija će postati prepoznatljiva, održiva, autohtona i iskustvena destinacija koja integrira bogatu kulturnu baštinu, prepoznatljivu eno-gastro ponudu, raznolike aktivne sadržaje, inovativne doživljajne proizvode i snažnu uključenost lokalne zajednice.

Misija razvoja turizma Varaždinske županije

Planirati, upravljati i razvijati turizam na održiv, uključiv i inovativan način, kroz:

- odgovorno upravljanje prostorom i resursima,
- jačanje suradnje javnog, privatnog i civilnog sektora,
- razvoj cjelogodišnjih i diferenciranih turističkih proizvoda,
- poticanje lokalnog poduzetništva i kratkih lanaca vrijednosti,
- sustavno praćenje pokazatelja održivosti i kvalitete života.

Na taj način turizam postaje razvojni alat koji doprinosi ekonomskoj otpornosti, društvenoj koheziji i očuvanju prirodne i kulturne baštine Varaždinske županije.

Opća načela i ciljevi razvoja turizma

Ovaj Plan upravljanja temelji se na načelima koja osiguravaju ravnotežu između gospodarskih, društvenih i okolišnih ciljeva, uz uvažavanje aktivnosti i strateških smjernica definiranih u sektorskim i horizontalnim politikama županije. Turizam se u tom okviru razvija kao integralni dio regionalnog razvoja, utemeljen na odgovornom korištenju prostora, digitalnoj transformaciji, suradnji s lokalnom zajednicom i otpornosti na izazove budućnosti.

Tablica 66. Načela održivog razvoja turizma u Varaždinskoj županiji

Održivost Turizam se razvija u skladu s načelima odgovornog korištenja prostora, prirodnih i kulturnih resursa. Uvažava se nosivi kapacitet destinacije, uz promicanje ravnoteže između turističke aktivnosti i očuvanja okoliša, kulturnog krajolika te kvalitete života lokalnog stanovništva. Pritom se posebno uzimaju u obzir rizici povezani s klimatskim promjenama, potreba za ublažavanjem ekološkog otiska turizma i očuvanjem funkcionalnosti prirodnih sustava.
Kvaliteta Povećanje kvalitete turističkih proizvoda i usluga ključno je za dugoročnu konkurentnost i održivost destinacije. Naglasak se stavlja na razvoj autentičnih doživljaja utemeljenih na lokalnim vrijednostima, podizanje profesionalnih standarda te stvaranju dodane vrijednosti za posjetitelje. Digitalna rješenja i alati za upravljanje kvalitetom doživljaja dodatno pridonose standardizaciji i unapređenju usluge.
Pristupačnost Razvoj turizma podrazumijeva unapređenje fizičke, komunikacijske i informacijske pristupačnosti. Obuhvaća dostupnost atrakcija i sadržaja osobama s invaliditetom, jednostavan pristup informacijama i digitalnim alatima za planiranje posjeta te prometnu povezanost ključnih atrakcija unutar destinacije. Digitalna transformacija pritom doprinosi većoj uključenosti i personalizaciji korisničkog iskustva.
Zadovoljstvo Načelo zadovoljstva temelji se na uspostavljanju ravnoteže između koristi za lokalnu zajednicu i kvalitete boravka za posjetitelje. Uključivanje lokalnih dionika, očuvanje kulturnog identiteta i poticanje zajedničkog ponosa doprinose pozitivnoj percepciji turizma, jačanju gostoljubivosti i dugoročnoj atraktivnosti destinacije.
Sigurnost Funkcionalan i organiziran sustav upravljanja, uz visoku razinu sigurnosti i stabilnosti, ključan je za povjerenje posjetitelja/turista i kvalitetu boravka. Sigurnost se odnosi ne samo na fizičku sigurnost, već i na otpornost destinacije na krizne situacije poput vremenskih ekstrema, prekida dostupnosti ili digitalnih ranjivosti.

Strateški ciljevi predstavljaju razradu i provedbenu operacionalizaciju vizije turističkog razvoja Varaždinske županije. Oni čine temeljni okvir za definiranje prioriteta, mjera, projekata i konkretnih aktivnosti te usmjeravaju donošenje odluka u području upravljanja destinacijom.

Ciljevi su strukturirani tako da odgovaraju na ključne razvojne izazove identificirane analizom stanja, istovremeno aktivirajući postojeće komparativne prednosti i razvojne potencijale županije. Njihova formulacija polazi od načela održivosti, teritorijalne ravnoteže i dugoročne otpornosti sustava, uz jasno definiranu poveznicu s pokazateljima uspješnosti i mjerljivim rezultatima.

Strateški pravac i prioriteti

Strateški pravac predstavlja središnji element strateškog okvira i poveznicu između vizije razvoja turizma, utvrđenih načela i konkretnih mjera koje se razrađuju kroz prioritete i aktivnosti. Njegova je uloga usmjeriti cjelokupan razvojni napor prema zajedničkom cilju, definirati temeljnu orijentaciju turističke politike te osigurati koherentnost među različitim razinama djelovanja i uključenim dionicima.

Strateški pravac turizma Varaždinske županije

Varaždinska županija – kulturno snažna, zelena i cjelogodišnja destinacija doživljaja, koja povezuje baštinu, prirodu i kvalitetu života u jedinstveni turistički sustav nove generacije.

Strateški pravac razvoja turizma Varaždinske županije usmjeren je na oblikovanje destinacije nove generacije – održive, prepoznatljive i funkcionalno povezane – koja svoj razvoj temelji na valorizaciji lokalnih resursa, jačanju kvalitete doživljaja te koordiniranom djelovanju svih dionika na razini županije. Takav pristup predstavlja odgovor na ključne izazove identificirane analizom stanja, ali i na razvojne prilike koje proizlaze iz bogate kulturne baštine, očuvane prirode, povoljnog geografskog položaja i rastuće potražnje za autentičnim, iskustvenim i zelenim oblicima turizma.

U središtu strateškog pravca nalazi se jačanje identiteta destinacije kroz suvremenu interpretaciju kulturne i prirodne baštine. Varaždinska županija raspolaže iznimno vrijednim i raznolikim resursima – od reprezentativnih dvoraca i povijesnih lokaliteta poput Dvorac Trakošćan i Aquae Iasae, preko parkovne baštine kao što je Arboretum Opeka, do arheoloških i paleontoloških nalazišta poput Špilje Vindija. Strateški pravac ne promatra ove projekte i lokalitete izolirano, već kao dijelove jedinstvenog interpretacijskog i doživljajnog sustava koji treba biti funkcionalno povezan, tematski usklađen i tržišno jasno pozicioniran.

Razvoj turističke ponude usmjerava se prema povećanju kvalitete i raznolikosti doživljaja, uz istodobno produljenje boravka i smanjenje sezonalnosti. Poseban naglasak stavlja se na razvoj selektivnih i iskustvenih oblika turizma – kulturnog, enogastronomskog, outdoor i zdravstvenog – koji se nadovezuju na postojeće resurse i tradiciju prostora. Smještajni kapaciteti razvijaju se promišljeno, u skladu s prostorno-planskom dokumentacijom i nosivim kapacitetima prostora, pri čemu se potiču kvalitetni, tematski i održivi oblici smještaja koji pridonose većoj dodanoj vrijednosti, a ne isključivo kvantitativnom rastu.

Strateški pravac ujedno podrazumijeva snažnije povezivanje urbanih i ruralnih područja županije. Grad Varaždin kao administrativno, kulturno i manifestacijsko središte predstavlja ulaznu točku i generator prepoznatljivosti, dok ruralni dijelovi županije nude prostor za razvoj outdoor aktivnosti, eno-gastro ponude, tradicijskih sadržaja i autentičnih doživljaja. Cilj je uspostaviti uravnotežen sustav u kojem su različiti dijelovi županije komplementarni, a ne konkurentni, te u kojem turizam pridonosi ravnomjernijem teritorijalnom razvoju.

Važna sastavnica strateškog pravca jest unapređenje organizacije, marketinga i upravljanja destinacijom. Kvalitetan destinacijski menadžment, jasna koordinacija između županijske i lokalnih turističkih zajednica, razvoj digitalnih alata te sustavno praćenje pokazatelja održivosti preduvjeti su dugoročno stabilnog razvoja. U tom kontekstu naglasak se stavlja na profesionalizaciju upravljanja, jačanje institucionalnih kapaciteta te razvoj suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora.

Strateški prioriteti

Strateški prioriteti razvoja turizma Varaždinske županije izravno proizlaze iz provedene analize stanja, definirane vizije i misije destinacije te jasno utvrđene uloge županijske Turističke zajednice u sustavu upravljanja. Ujedno su usklađeni s važećim nacionalnim, regionalnim i lokalnim strateškim dokumentima, kao i s načelima održivog razvoja i zelene tranzicije.

Njihovo oblikovanje temelji se na realnoj procjeni postojećih resursa, institucionalnih kapaciteta i tržišnih trendova, ali i na valorizaciji već ostvarenih rezultata. Posebno su uvažena postignuća u razvoju kulturnih i

tematskih ruta, jačanju suradnje s lokalnim turističkim zajednicama, provedbi manifestacija, razvoju digitalnih alata te postupnom brendiranju županije kao kulturne i zelene kontinentalne destinacije.

Posebna pažnja posvećena je uspostavi ravnoteže između realnih operativnih mogućnosti i potrebe za razvojnim iskorakom. Plan ne predviđa nagle i strukturno neodržive promjene, već identificira područja postupnog, ali jasnog napretka kroz bolje korištenje postojećih potencijala, snažniju koordinaciju dionika i inovativniji pristup razvoju i promociji turističke ponude.

Specifični ciljevi predstavljaju konkretne smjernice koje proizlaze iz strateških prioriteta. Usmjereni su na unapređenje ključnih aspekata turističkog sustava županije i pružaju okvir za provedbu mjera kroz srednjoročne razvojne projekte. Formulirani su tako da odražavaju glavne izazove i potencijale destinacije te slijede načela održivosti, uključivosti i ravnomjernog razvoja.

Strateški prioritet 1: Unapređenje organizacijskog okvira i kapaciteta za održivo i integrirano upravljanje turizmom

Sustav upravljanja turizmom u Varaždinskoj županiji temelji se na mreži lokalnih turističkih zajednica, aktivnoj ulozi županijske Turističke zajednice te suradnji s jedinicama lokalne samouprave i razvojnim institucijama. Takav sustav predstavlja značajnu snagu, ali istodobno pokazuje i ograničenja u pogledu neujednačenih kapaciteta, razine profesionalizacije i sustavne koordinacije.

Analiza stanja pokazala je razlike u organizacijskim, financijskim i kadrovskim kapacitetima lokalnih turističkih zajednica, kao i potrebu za jačim i kontinuiranim oblicima suradnje. Planiranje temeljeno na podacima još uvijek nije ujednačeno, a komunikacija unutar sustava i s drugim sektorima odvija se bez jasno definiranih procedura i alata. Praćenje napretka prema strateškim ciljevima i dalje izostaje na sustavnoj razini.

Turizam je prepoznat kao važan razvojni sektor Varaždinske županije, no suradnja s drugim područjima – poput kulture, obrazovanja, prostornog planiranja, zaštite okoliša i gospodarstva – najčešće se ostvaruje projektno, bez dugoročne integracije i koordiniranog pristupa.

Ovaj prioritet usmjeren je na jačanje koordinacije, razmjenu znanja, profesionalizaciju i analitičku potporu sustavu upravljanja turizmom, uz poštivanje uloga i nadležnosti pojedinih dionika. Strukturiran je kroz tri međusobno povezana specifična cilja.

Cilj 1 — Unapređenje održivog i integriranog upravljanja, planiranja i sustavnog praćenja

Ostvarenje ovog cilja podrazumijeva uspostavu jasnih, učinkovitih i transparentnih mehanizama zajedničkog djelovanja unutar sustava turističkih zajednica Varaždinske županije. Mjere uključuju:

- izradu, provedbu i periodično praćenje zajedničkog godišnjeg operativnog plana aktivnosti na razini sustava turističkih zajednica, s jasno definiranim prioritetima, odgovornostima, rokovima i očekivanim rezultatima te mehanizmima revizije i prilagodbe,
- standardizaciju i institucionalizaciju osnovnih procedura upravljanja, uključujući planiranje, financijsko i programsko izvještavanje, internu i eksternu komunikaciju te upravljanje projektima, radi povećanja učinkovitosti, odgovornosti i transparentnosti rada turističkih zajednica,
- jačanje strateške, koordinacijske i analitičke uloge Turističke zajednice Varaždinske županije kroz sustavno planiranje, pripremu, provedbu i monitoring razvojnih projekata te usklađivanje aktivnosti na županijskoj i regionalnoj razini,
- poticanje međusektorske suradnje poduzetnika u svrhu kreiranja i promocije proizvoda veće dodane vrijednosti kroz zajedničke pakete, tematske itinerere i koordinirane promotivne aktivnosti,
- aktivno uključivanje i podršku turističkim agencijama u osmišljavanju konkurentnih turističkih paketa te integraciji proizvoda i itinerera u ponude domaćih i inozemnih turoperatora, s ciljem produljenja turističke sezone i ravnomjernije prostorne raspodjele koristi od turizma.

Cilj 2 — Podizanje kapaciteta i stručno usavršavanje za održivi razvoj destinacije

Ovaj cilj usmjeren je na sustavno jačanje znanja, vještina i kompetencija svih ključnih aktera turističkog ekosustava županije, s posebnim naglaskom na integraciju načela održivosti u svakodnevno upravljanje i poslovne procese. Mjere uključuju:

- organizaciju strukturiranog programa edukacije i certificiranja „Zelenog tima“ za osmišljavanje, implementaciju i nadzor održivih turističkih praksi u skladu sa standardima Green Destinations, uključujući razvoj i primjenu lokalnih akcijskih planova održivosti,
- sustavno jačanje kapaciteta poduzetnika u turističkom sektoru kroz programe za odgovorno poslovanje, pripremu za certifikaciju kvalitete i održivosti te savjetodavne aktivnosti za usklađivanje poslovnih procesa s relevantnim standardima i propisima,
- provedbu kontinuiranog programa edukacije i stručnog usavršavanja djelatnika turističkih zajednica i drugih dionika, s posebnim naglaskom na unapređenje održivosti festivala i događanja, primjenu digitalnih alata u upravljanju destinacijom te moderne pristupe marketingu i interpretaciji kulturne i prirodne baštine.

Cilj 3 — Upravljanje strateškim razvojem, podacima i turističkim tokovima

Cilj je usmjeren na uspostavu analitičke i upravljačke infrastrukture koja će omogućiti donošenje odluka temeljenih na podacima, pravovremeno reagiranje na pritiske u prostoru te transparentno praćenje ostvarenih rezultata. Mjere uključuju:

- uspostavu sustavnog prikupljanja, centralizirane obrade, analize i operativnog korištenja podataka o posjetiteljima, turističkim tokovima, strukturi potrošnje i zadovoljstvu korisnika kao temelja za donošenje informiranih razvojnih odluka i oblikovanje politike destinacije,
- provedbu stručnih analiza nosivosti te izradu i primjenu planova upravljanja posjetiteljima za identificirane „hotspot“ lokacije (npr. Ivanščica, Trakošćan), uključujući mjere za kontrolu opterećenja, interpretaciju vrijednosti lokacija i poboljšanje iskustva posjetitelja uz zaštitu prirodnih i kulturnih resursa,
- uspostavu sustava praćenja provedbe strateških ciljeva te redovito izvještavanje i objavu godišnjeg izvještaja o stanju turizma na razini županije,
- uvođenje sustavnog praćenja održivosti destinacije, uključujući praćenje emisija stakleničkih plinova i izradu godišnjih izvještaja o održivosti kao dijela transparentnog sustava upravljanja okolišem i utjecajem turizma.

Strateški prioritet 2: Unapređenje atraktivnosti turističke ponude i razvoj cjelogodišnjeg turizma

Turistička ponuda Varaždinske županije raspolaže iznimnom raznolikošću resursa – od bogate materijalne i nematerijalne kulturne baštine, dvoraca i arheoloških lokaliteta, do prepoznatljivih gastronomskih tradicija, živih prirodnih krajobrazu i razvijenoga aktivnog turizma. Unatoč tome, ovi resursi još uvijek nisu sustavno objedinjeni u prepoznatljive i tržišno pozicionirane turističke proizvode koji bi generirali dugoročnu vrijednost za lokalno stanovništvo i gospodarstvo.

Ovaj prioritet usmjeren je na razvoj tematski profiliranih, autentičnih i održivih turističkih proizvoda koji odražavaju identitet i posebnosti županije, jačaju njezinu prepoznatljivost na turističkom tržištu te doprinose ravnomjernom razvoju i distribuciji koristi od turizma. Strukturiran je kroz četiri međusobno povezana specifična cilja.

Cilj 1 — Razvoj i unapređenje kulturnog turizma temeljenog na kulturnoj baštini

- Razvoj tematskih kulturnih ruta na razini županije
- Razvoj standarda interpretacije za sve lokalitete (interpretacijski plan na razini županije)
- Identifikacija i aktivacija manjih i slabije poznatih lokaliteta

- Revitalizacija postojećih kulturnih dobara i nova namjena baštine (Dvorac Bela I – Tri Bele, Dvorac Šaulovec)
- Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta (Čanjevo, Paka, Grebengrad; uređenje Arheološkog parka Aquae Iasae; Arheološko-paleontološki park Ludbreg)
- Unapređenje prezentacije materijalne i nematerijalne kulturne baštine (Interpretacijski centar Gaveznic; Centar za posjetitelje Gomila; Interpretacijski centar Špilja Vindija; daljnji razvoj, očuvanje i interpretacija postava Dvorca Trakošćan te izgradnja mosta na jezeru)

Cilj 2 — Razvoj eno-gastro turizma

- Razvoj gastro identiteta
- Identifikacija ključnih gastro i eno proizvoda: purica s mlincima, bučino ulje, vina (posebno pjenušci i bijela vina)
- Razvoj tematskih gastro i vinskih ruta (digitalne rute i fizička signalizacija)
- Osnježivanje kapaciteta lokalnih konobara i kuhara za nabavu lokalnih namirnica, prezentaciju i interpretaciju autohtonih jela
- Jačanje kapaciteta OPG-ova za provedbu eno-gastro radionica za turiste

Cilj 3 — Razvoj aktivnog turizma

- Razvoj i označavanje biciklističkih i pješačkih staza te povezivanje s međunarodnim rutama
- Uređenje odmorišta, servisnih točaka i digitalnih karata
- Organizacija sportskih događanja (trail utrke, biciklističke ture)
- Razvoj jedinstvene aplikacije za aktivni turizam (karte, rute, booking vodiča)

Cilj 4 — Razvoj i unapređenje turizma zabave i doživljaja

- Mapiranje i promocija postojećih lokacija za zabavu i doživljaje
- Razvoj integriranih turističkih proizvoda (razvoj degustacijskih paketa koji uključuju vino, wellness i lokalnu kuhinju; jačanje postojećih manifestacija te razvoj novih, poput festivala bučinog ulja, pjenušaca i street food reinterpretacija tradicije; definiranje planinarske i pješačke ponude kroz tematske staze povezane s vinom, poviješću i prirodom; razvoj paketa za aktivni turizam koji uključuju i gastro ponudu)
- Razvoj bio-senzornih vrtova i mirisnih staza
- Razvoj panoramskih cesta i vidikovaca
- Jačanje kapaciteta ključnih dionika za uključivanje turista u aktivnosti lokalne zajednice, radi očuvanja i prezentacije autentičnosti i lokalnog doživljaja
- Noćne multisenzorne projekcije i dron-show u parkovima i dvorcima
- Jačanje kapaciteta dionika za storytelling i interpretaciju
- Poticanje uspostave glamping kampova i tematskih kampova u prirodi
- Razvoj glazbeno-kulturnih turističkih proizvoda (grad glazbe, tematske ture, glazbeni itinereri, suradnja)

Strateški prioritet 3: Strateško brendiranje, komunikacija i suradnja na nacionalnoj i međunarodnoj razini

Uspješno pozicioniranje Varaždinske županije kao prepoznatljive i konkurentne turističke destinacije zahtijeva jasno definiran i dosljedno primijenjen brend, kao i koordiniranu komunikaciju prema ciljanim

tržištima. Iako destinacija raspolaže kvalitetnim turističkim proizvodima i rastućom vidljivošću, komunikacijske aktivnosti još uvijek nisu u potpunosti usklađene među svim dionicima, a primjena brand smjernica varira ovisno o razini kapaciteta i znanja pojedinih subjekata.

Istodobno, suradnja s nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja značajan potencijal za jačanje tržišne prisutnosti, razvoj novih proizvoda i povećanje dostupnosti destinacije, no zahtijeva sustavniji i strateški pristup.

Ovaj prioritet usmjeren je na razvoj snažnog, autentičnog i konzistentnog brenda destinacije, unapređenje komunikacijskih i promotivnih aktivnosti te jačanje partnerstava na nacionalnoj i međunarodnoj razini, s ciljem povećanja vidljivosti, konkurentnosti i tržišne valorizacije turističke ponude.

Prioritet je strukturiran kroz dva međusobno povezana specifična cilja.

Cilj 1 — Osigurati dosljednu i ciljanu promociju brenda Varaždinske županije na nacionalnim i međunarodnim tržištima te osnažiti kapacitete dionika za pravilnu primjenu brenda i narativa destinacije

- Provesti integrirane kampanje i digitalne promocije usmjerene na prioriteta tržišta, uz jasno definirane poruke za svaki segment (baština, eno-gastro, aktivni turizam)
- Ojačati prisutnost na internacionalnim sajmovima i B2B događanjima kroz zajedničke nastupe TZ županije i lokalnih pružatelja usluga te organizirati roadshow u susjednim tržištima
- Uskladiti komunikaciju svih dionika s brand smjernicama: osigurati jedinstvene poruke, vizuale i tone u svim promotivnim kanalima
- Organizirati kontinuiranu edukaciju dionika o brendu i narativima destinacije putem godišnjih radionica interpretacije brenda, praktičnih vodiča za primjenu brenda i online materijala
- Pripremiti i distribuirati jednostavne vodiče i predloške za primjenu brenda (grafički elementi, ton komunikacije, primjeri kampanja) prilagođene različitim tipovima subjekata (OPG, ugostiteljstvo, muzeji, TZ)
- Uspostaviti sustav praćenja primjene brenda kod turističkih subjekata te redovito davati povratne informacije i preporuke za poboljšanje (kvartalni monitoring i godišnji izvještaj)

Cilj 2 — Uspostaviti i intenzivirati strateška partnerstva s nacionalnim i međunarodnim dionicima radi povećanja dostupnosti, promocije i distribucije turističkih proizvoda Varaždinske županije

- Aktivno razvijati partnerske odnose s incoming agencijama, regionalnim turističkim regijama i nacionalnim turističkim tijelima radi zajedničkih promotivnih kampanja, paketa i fam-tripova
- Učestvovati u transnacionalnim projektima i EU programima (INTERREG, Erasmus+, COSME) za financiranje razvoja proizvoda, digitalizacije i edukacije
- Organizirati redovne B2B susrete, poslovne misije i fam-tripove za ključna tržišta (DE, AT, IT i regija) te sudjelovati na međunarodnim sajmovima u koordinaciji s nacionalnim tijelima
- Potpisivati memorandume o razumijevanju i ko-marketing sporazume s avioprijevozom, turističkim platformama i velikim tour-operatorima radi olakšane distribucije i promocije
- Razviti program razmjene znanja i dobre prakse s drugim destinacijama (studijska putovanja, digitalne radionice, zajednički webinar)
- Poticati zajedničke proizvode i itinerare s susjednim regijama (cross-border rute, tematski itinerari)

Mjere i aktivnosti

Sažetak mjera i aktivnosti koje proizlaze iz prethodno definiranih strateških pravaca i prioriteta. One predstavljaju provedbeni okvir za postizanje ciljeva turističkog razvoja, osiguravajući konkretizaciju strateških usmjerenja kroz operative korake. Mjere su tematski grupirane prema prioritetima te obuhvaćaju opis, aktivnosti, nositelje provedbe i izvore financiranja.

Tablica 67. Povezanost prioriteta, mjera i strateških projekata

Prioritet	Specifični cilj	Mjera
1. Unapređenje organizacijskog okvira i kapaciteta za održivo i integrirano upravljanje turizmom	1.1. Unapređenje održivog i integriranog upravljanja, planiranja i sustavnog praćenja	1.1.1. Izrada i praćenje zajedničkog godišnjeg operativnog plana
		1.1.2. Standardizacija procedura upravljanja TZ-ovima
		1.1.3. Jačanje uloge TZ Varaždinske županije
		1.1.4. Poticanje međusektorske suradnje poduzetnika
		1.1.5. Uključivanje turističkih agencija i turoperatora
	1.2. Podizanje kapaciteta i stručno usavršavanje	1.2.1. Edukacija i certificiranje „Zelenog tima“ (Green Destinations)
		1.2.2. Jačanje kapaciteta poduzetnika za certifikaciju
		1.2.3. Kontinuirani program edukacije djelatnika TZ-ova i dionika
	1.3. Upravljanje strateškim razvojem, podacima i turističkim tokovima	1.3.1. Uspostava sustava prikupljanja i analize podataka
		1.3.2. Analize nosivosti i planovi upravljanja posjetiteljima
		1.3.3. Praćenje strateških ciljeva i godišnji izvještaj
		1.3.4. Praćenje održivosti i emisija stakleničkih plinova
	2.1. Razvoj i unapređenje kulturnog turizma temeljenog na kulturnoj baštini	2.1.1. Razvoj tematskih kulturnih ruta na razini županije
		2.2.2. Razvoj standarda interpretacije za sve lokalitete (interpretacijski plan na razini županije)
		2.2.3. Identifikacija i aktivacija manjih i slabije poznatih lokaliteta
		2.2.4. Revitalizacija postojećih kulturnih dobara i nova namjena baštine (Dvorac Bela I – Tri Belen, Dvorac Šaulovec)
		2.2.5. Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta (Čanjevo, Paka, Grebengrad;

		Aquae lasae; Arh.-paleontološki park Ludbreg)
		2.2.6. Unapređenje prezentacije baštine (Gaveznicica, Gomila, Špilja Vindija, Dvorac Trakošćan – most na jezeru)
	2.2. Razvoj eno-gastro turizma	2.2.1. Razvoj gastro identiteta
		2.2.2. Identifikacija ključnih gastro i eno proizvoda (purica s mlincima, bučino ulje, pjenušci, bijela vina)
		2.2.3. Razvoj tematskih gastro i vinskih ruta (digitalne rute i fizička signalizacija)
		2.2.4. Osnaživanje kapaciteta konobara i kuhara za prezentaciju i interpretaciju jela
		2.2.5. Jačanje kapaciteta OPG-ova za provedbu eno-gastro radionica
	2.3. Razvoj aktivnog turizma	2.3.1. Razvoj i označavanje biciklističkih i pješačkih staza te povezivanje s međunarodnim rutama
		2.3.2. Uređenje odmorišta, servisnih točaka i digitalnih karata
		2.3.3. Organizacija sportskih događanja (trail utrke, biciklističke ture)
		2.3.4. Razvoj jedinstvene aplikacije za aktivni turizam
	2.4. Razvoj i unapređenje turizma zabave i doživljaja	2.4.1. Mapiranje i promocija lokacija za zabavu i doživljaje
		2.4.2. Razvoj integriranih turističkih proizvoda (degustacijski paketi, manifestacije, tematske staze, aktivni turizam + gastro)
		2.4.3. Razvoj bio-senzornih vrtova i mirisnih staza
		2.4.4. Razvoj panoramskih cesta i vidikovaca
		2.4.5. Jačanje kapaciteta dionika za uključivanje turista u aktivnosti lokalne zajednice
		2.4.6. Noćne multisenzorne projekcije i dron-show
		2.4.7. Jačanje kapaciteta za storytelling i interpretaciju
		2.4.8. Poticanje razvoja glamping i tematskih kampova
		2.4.9. Razvoj glazbeno-kulturnih turističkih proizvoda

3. Strateško brendiranje, komunikacija i suradnja na nacionalnoj i međunarodnoj razini	3.1. Osigurati dosljednu i ciljanu promociju brenda Varaždinske županije te osnažiti kapacitete dionika za njegovu primjenu	3.1.1. Provedba integriranih promotivnih kampanja usmjerenih na prioritetna tržišta
		3.1.2. Jačanje prisutnosti na međunarodnim sajmovima i B2B događanjima te organizacija roadshow aktivnosti
		3.1.3. Usklađivanje komunikacije svih dionika s brand smjernicama
		3.1.4. Organizacija edukacija o brendu i narativima destinacije
		3.1.5. Izrada i distribucija vodiča i predložaka za primjenu brenda
		3.1.6. Uspostava sustava praćenja primjene brenda
	3.2. Uspostaviti i intenzivirati strateška partnerstva na nacionalnoj i međunarodnoj razini	3.2.1. Razvoj partnerstava s incoming agencijama i turističkim organizacijama
		3.2.2. Sudjelovanje u EU i transnacionalnim projektima
		3.2.3. Organizacija B2B susreta, poslovnih misija i fam tripova
		3.2.4. Uspostava ko-marketing sporazuma (avioprijevoznici, platforme, turoperatora)
		3.2.5. Razvoj programa razmjene znanja i dobre prakse
		3.2.6. Razvoj zajedničkih proizvoda i itinerara sa susjednim regijama

7. Smjernice i preporuke za dionike razvoja

Uspješna provedba Plana upravljanja destinacijom Varaždinska županija temelji se na aktivnoj uključenosti, odgovornosti i međusobnoj suradnji svih relevantnih dionika – uključujući turističke zajednice, jedinice lokalne samouprave, javne institucije, turističko gospodarstvo, organizacije civilnog društva i druge razvojne aktere. Iako su njihove uloge i odgovornosti jasno definirane strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama, učinkovita provedba zahtijeva kontinuiranu koordinaciju, pravovremenu razmjenu informacija te usklađeno djelovanje na razini cijele destinacije.

Ostvarenje definiranih razvojnih ciljeva nadilazi formalnu provedbu pojedinačnih aktivnosti te podrazumijeva razvoj partnerskog pristupa, otvorene komunikacije i zajedničkog razumijevanja dugoročnih razvojnih smjerova turizma. Posebno je važno osigurati usklađenost lokalnih inicijativa s regionalnim strateškim okvirom, uz istodobno uvažavanje specifičnosti i razvojnih potencijala pojedinih lokalnih sredina.

Ovo poglavlje donosi smjernice i preporuke usmjerene prema ključnim skupinama dionika, s ciljem jačanja institucionalne suradnje, unapređenja koordinacije, poticanja razmjene znanja i iskustava te osiguravanja dosljedne i učinkovite provedbe Plana upravljanja turizmom. Njihova primjena pridonijet će razvoju integriranog, održivog i konkurentnog turističkog sustava, utemeljenog na kvalitetnoj suradnji, odgovornom upravljanju resursima i zajedničkoj viziji razvoja Varaždinske županije kao prepoznatljive i održive destinacije.

7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju ključnu ulogu u oblikovanju održivog turističkog razvoja Varaždinske županije kroz prostorno planiranje, razvoj komunalne i prometne infrastrukture, zaštitu i valorizaciju kulturne i prirodne baštine te stvaranje poticajnog okruženja za lokalne inicijative i poduzetništvo u turizmu. Njihovo djelovanje predstavlja temelj za uravnotežen, dugoročno održiv i društveno odgovoran razvoj destinacije.

Jačanje sustava upravljanja i koordinacije turizma na razini županije

U skladu s ciljevima Plana upravljanja destinacijom Varaždinska županija, preporučuje se daljnje jačanje koordinacije i funkcionalne suradnje unutar sustava turističkih zajednica, kao i poticanje međusektorskog dijaloga i zajedničkog planiranja razvoja turizma na razini cijele destinacije. Poseban naglasak stavlja se na uspostavu učinkovitih mehanizama koordinacije, komunikacije i upravljačkih kapaciteta, koji će omogućiti usklađeno djelovanje svih relevantnih dionika.

U tom kontekstu preporučuje se uspostava trajne platforme za upravljanje regionalnim i lokalnim turizmom Varaždinske županije. Platforma bi okupljala predstavnike Varaždinske županije, Turističke zajednice Varaždinske županije, lokalnih turističkih zajednica, razvojnih institucija te dionike iz sektora poduzetništva, kulture, okoliša i obrazovanja. Njezina uloga bila bi koordinirano donošenje odluka, praćenje provedbe mjera i projekata iz Plana upravljanja destinacijom, razmjena podataka i znanja te strateško usmjeravanje investicija u turizam u skladu s načelima održivog razvoja.

Razvoj i unapređenje infrastrukturnih preduvjeta za održivi turizam

Jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave preporučuje se kontinuirano ulaganje u razvoj komunalne, prometne, digitalne i javne turističke infrastrukture kao ključne podrške razvoju kvalitetne i raznolike turističke ponude. Poseban naglasak stavlja se na infrastrukturne projekte koji omogućuju unapređenje i diversifikaciju smještajnih kapaciteta, osobito u segmentu obiteljskog i ruralnog smještaja, malih hotela, lječilišnog i zdravstvenog smještaja te specijaliziranih oblika poput kampova i kamp-odmorišta. Sva ulaganja trebaju biti planirana u skladu s nosivim kapacitetima prostora, očuvanjem okoliša i prirodnih resursa, zahtjevima digitalne transformacije, zdravstvene sigurnosti te osiguravanjem pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

Zaštita i valorizacija kulturne i prirodne baštine

U cilju očuvanja identiteta Varaždinske županije i jačanja njezine prepoznatljivosti kao kulturno i prirodno vrijedne destinacije, preporučuje se aktivna uloga jedinica lokalne i područne samouprave u revitalizaciji kulturno-povijesnih lokaliteta, tradicijskih prostora i ambijentalnih cjelina. Posebno se potiče razvoj tematskih i interpretacijskih ruta koje povezuju kulturnu baštinu, prirodne atrakcije i turistička središta županije, čime se doprinosi ravnomjernijoj teritorijalnoj raspodjeli turističkih tokova i produljenju boravka posjetitelja.

Uloga Varaždinske županije u provedbi Plana

Kao nositelj županijskih razvojnih politika, Varaždinska županija ima važnu koordinacijsku i poticajnu ulogu u provedbi Plana upravljanja destinacijom. Iako nije izravni operativni nositelj većine mjera, kroz svoje razvojne instrumente, javne pozive i sektorske programe može značajno doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva turizma. Posebno se ističe uloga Županije u poticanju projekata višesektorskog karaktera koji povezuju turizam s kulturom, zdravljem, obrazovanjem, zaštitom okoliša i poduzetništvom, kao i onih koji doprinose ravnomjernoj valorizaciji prostora i jačanju lokalnih zajednica.

Jednako je važna i uloga Varaždinske županije u međusektorskoj koordinaciji, osobito u povezivanju turističkog razvoja s prometnim, komunalnim, digitalnim, obrazovnim i klimatskim politikama. Kroz redovitu razmjenu informacija s Turističkom zajednicom Varaždinske županije i jedinicama lokalne samouprave osigurava se usklađenost razvojnih aktivnosti na svim razinama upravljanja.

Uloga jedinica lokalne samouprave

Gradovi i općine Varaždinske županije, većinom uključeni u sustav turističkih zajednica, imaju ključnu operativnu ulogu u provedbi mjera Plana upravljanja destinacijom na lokalnoj razini. U suradnji s lokalnim i regionalnim turističkim zajednicama razvijaju i provode aktivnosti u skladu s lokalnim prioritetima, prostornim mogućnostima i resursima zajednice. Time izravno doprinose razvoju turističkih sadržaja, očuvanju ambijentalnih vrijednosti, unapređenju kvalitete boravka i jačanju autentičnog doživljaja destinacije.

Za one jedinice lokalne samouprave koje nisu dio sustava turističkih zajednica, Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija predstavlja okvir za prepoznavanje vlastitih razvojnih potencijala i aktivno uključivanje u županijske razvojne smjerove. Njihovo sudjelovanje u komunikaciji i koordinaciji sa županijskom turističkom zajednicom ključno je za poticanje lokalnih inicijativa koje mogu obogatiti ukupnu turističku ponudu županije i doprinijeti ravnomjernom razvoju cijele destinacije.

7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Turistička zajednica Varaždinske županije ima ključnu ulogu u provedbi Plana upravljanja destinacijom kao krovna destinacijska menadžment organizacija (DMO) na razini županije. Njezina uloga obuhvaća koordinaciju sustava turističkih zajednica, strateško usmjeravanje promocije i komunikacije, poticanje razvoja cjelogodišnje i tematski profilirane ponude te povezivanje turizma s drugim razvojnim sektorima na razini županije.

U okviru ovog Plana, uloga Turističke zajednice Varaždinske županije dodatno se potvrđuje kroz zadaće povezane s razvojem integriranih turističkih proizvoda, oblikovanjem zajedničkih komunikacijskih smjerova i jačanjem prepoznatljivog identiteta Varaždinske županije na ciljnim tržištima. TZ županije pritom djeluje ne samo kao promotivna, već i kao razvojna i koordinacijska institucija, s naglaskom na povezivanje lokalnih inicijativa, dionika i projekata te pružanje stručne podrške njihovom osmišljavanju, umrežavanju i vidljivosti. Važan aspekt njezine uloge odnosi se na dvosmjernu komunikaciju između lokalnih turističkih zajednica, jedinica lokalne samouprave i županijske uprave. Kroz sustavno prenošenje informacija, potreba i inicijativa s terena prema županijskoj razini, ali i kroz povratno informiranje o strateškim prioritetima i razvojnim

moogućnostima, osigurava se bolja usklađenost sektorskih i teritorijalnih razvojnih smjerova te integracija turizma u širi razvojni kontekst Varaždinske županije.

Kroz redovite koordinacijske sastanke, zajedničke edukacije i razmjenu primjera dobre prakse, Turistička zajednica Varaždinske županije ima važnu ulogu u jačanju stručnih, organizacijskih i provedbenih kapaciteta unutar sustava turističkih zajednica. Posebna pažnja pritom se posvećuje onim lokalnim turističkim zajednicama i turističkim zajednicama područja koje raspolažu ograničenim ljudskim i financijskim resursima te im je potrebna dodatna razvojna i stručna podrška.

Uloga lokalnih turističkih zajednica i turističkih zajednica područja

Lokalne turističke zajednice i turističke zajednice područja čine operativnu okosnicu turističkog sustava Varaždinske županije i imaju presudnu ulogu u provedbi mjera i aktivnosti definiranih Planom upravljanja destinacijom. Njihovo djelovanje izravno je povezano s razvojem konkretnih sadržaja, upravljanjem posjetiteljskim iskustvom i očuvanjem lokalnog identiteta.

Kao dio šireg sustava, preporučuje se da lokalne turističke zajednice vlastite aktivnosti planiraju i provode u skladu sa zajedničkom vizijom i strateškim smjerovima razvoja turizma Varaždinske županije, uz istodobno uvažavanje specifičnosti i potreba lokalnih sredina.

Poseban naglasak stavlja se na jačanje uloge turističkih zajednica u razvoju destinacijskog menadžmenta, uključujući:

- koordinaciju turističkih aktivnosti na lokalnoj razini,
- povezivanje javnog, privatnog i civilnog sektora,
- poticanje suradnje s lokalnim proizvođačima, kulturnim ustanovama, sportskim i rekreacijskim organizacijama.

Promocija, održivost i razvoj proizvoda

Preporučuje se jačanje sustava promocije održivog i odgovornog turizma kroz digitalne komunikacijske kanale, ciljane kampanje i tematske priče koje ističu autentične vrijednosti Varaždinske županije. Sudjelovanje na domaćim i međunarodnim turističkim sajmovima treba biti usmjereno prema jasno definiranim tržišnim segmentima i proizvodima, uz snažniju koordinaciju na razini županije.

U cilju unapređenja sustava destinacijskog menadžmenta, turističke zajednice trebaju aktivno sudjelovati u organizaciji edukacija za lokalne dionike, osobito u područjima održivog poslovanja, interpretacije baštine, digitalne transformacije i upravljanja posjetiteljima. Također se preporučuje razvoj i promicanje programa certificiranja održivih turističkih objekata i usluga, u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima.

Poseban naglasak stavlja se na razvoj integriranih turističkih proizvoda koji povezuju kulturne, eno-gastronomске, sportske, rekreacijske i manifestacijske sadržaje u cjelovita iskustva. Takav pristup doprinosi produljenju boravka, ravnomjernoj prostornoj distribuciji posjetitelja te jačanju prepoznatljivosti Varaždinske županije kao cjelogodišnje i raznolike destinacije.

7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Institucije, organizacije i ostali dionici izvan sustava turističkih zajednica imaju važnu ulogu u osiguravanju održivog, otpornog i konkurentnog razvoja turizma Varaždinske županije. Njihovo djelovanje doprinosi kvaliteti turističke ponude, jačanju lokalnih kapaciteta, inovacijama te boljoj integraciji turizma u širi gospodarski, društveni i prostorni razvoj destinacije.

Međusektorska suradnja i razvoj projekata

Preporučuje se sustavna i koordinirana suradnja između Varaždinske županije, razvojnih agencija, obrazovnih i znanstvenih institucija, sektora poduzetništva te organizacija civilnog društva u pripremi i provedbi turističkih i razvojno-turističkih projekata. Takav pristup omogućuje učinkovitije korištenje resursa, jače povezivanje sektora te veću usklađenost s razvojnim prioritetima županije.

Obrazovne institucije mogu imati važnu ulogu u razvoju edukacijskog turizma, jačanju stručnih kompetencija u turizmu te prijenosu znanja iz područja održivosti, digitalne transformacije i inovacija. Sportske, rekreativne i planinarske udruge, kao i organizacije koje djeluju u području zaštite prirode, mogu značajno pridonijeti razvoju aktivnog i outdoor turizma kroz planiranje, upravljanje i interpretaciju sportsko-rekreativnih i prirodnih sadržaja.

Upravljanje prostorom, infrastrukturom i prirodnim resursima

Komunalna poduzeća, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i druge institucije nadležne za prostor i okoliš imaju ključnu ulogu u očuvanju kvalitete prostora i prirodnih resursa koji čine temelj turističke atraktivnosti Varaždinske županije. Preporučuje se njihova aktivna uključenost u planiranje i provedbu mjera održivog upravljanja prostorom, osobito u kontekstu održavanja infrastrukture, upravljanja otpadom, vodom i energijom te prilagodbe klimatskim promjenama.

Suradnja navedenih dionika s turističkim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave doprinosi boljem usmjeravanju turističkih aktivnosti, smanjenju pritisaka na prostor i očuvanju prirodnih i krajobraznih vrijednosti destinacije.

Standardi kvalitete, zelena tranzicija i digitalna transformacija

Preporučuje se definiranje i promicanje jasnih standarda kvalitete smještajne i ugostiteljske ponude u skladu sa zahtjevima zelene tranzicije i digitalne transformacije Europske unije. Cilj je usmjeriti postojeće i buduće smještajne i ugostiteljske objekte ne samo prema tržišnim očekivanjima, već i prema održivim modelima poslovanja koji smanjuju potrošnju resursa, optimiziraju troškove i dugoročno doprinose očuvanju energije, vode, tla i bioraznolikosti.

U tom kontekstu, važno je poticati ulaganja u energetska učinkovitost, obnovljive izvore energije, digitalne alate za upravljanje poslovanjem i komunikaciju s gostima te sustave za praćenje okolišnih učinaka turizma.

Digitalna suradnja i razvoj znanja

Korištenje digitalnih tehnologija ključno je za jačanje konkurentnosti i vidljivosti turističke ponude. Privatni pružatelji usluga trebaju aktivno koristiti digitalne platforme za promociju, komunikaciju s gostima i upravljanje rezervacijama. Poseban potencijal imaju inovativna rješenja poput AR aplikacija i digitalne interpretacije, koja omogućuju atraktivnu prezentaciju vinske, gastronomske i kulturne ponude. Istovremeno je potrebno jačati digitalne kompetencije dionika kroz edukaciju i prijenos znanja, kako bi se osigurala učinkovita primjena digitalnih alata u razvoju destinacije.

7.4. Smjernice i preporuke za učinkovitu provedbu Plana

U sklopu Plana razvija se poseban okvir za praćenje održivosti destinacije (Poglavlje Pokazatelji održivosti). Uz njega, operativno praćenje učinka provedbe mjera zahtijeva i vlastiti, funkcionalan sustav. U nastavku su stoga predloženi minimalni pokazatelji učinka koji mogu poslužiti Turističkoj zajednici županije kao osnova za planiranje, izvještavanje i prilagodbu aktivnosti. Ovi pokazatelji nisu formalno obvezujući, ali predstavljaju koristan alat za procjenu postignuća i učinkovitosti provedbe — osobito u uvjetima ograničenih kapaciteta i potrebe za jasnim, a nenametljivim sustavom praćenja.

Tablica 68. Pregled prioriteta, mjera i pokazatelja

Prioritet / cilj	Mjere	Pokazatelji
1. Unapređenje organizacijskog okvira i upravljačkih kapaciteta za upravljanje turizmom	Izrada, provedba i periodično praćenje zajedničkog godišnjeg operativnog plana aktivnosti na razini sustava turističkih zajednica	Donesen i usvojen godišnji operativni plan; % provedbenosti plana
	Standardizacija i institucionalizacija osnovnih procedura upravljanja (planiranje, izvještavanje, komunikacija, upravljanje projektima)	Broj standardiziranih procedura; udio turističkih zajednica koje primjenjuju procedure
	Jačanje strateške, koordinacijske i analitičke uloge Turističke zajednice Varaždinske županije	Broj koordinacijskih sastanaka; broj pripremljenih i/ili provedenih razvojnih projekata
	Poticanje međusektorske suradnje poduzetnika radi kreiranja proizvoda veće dodane vrijednosti	Broj zajedničkih paketa i tematskih itinerera; broj uključenih poduzetnika
	Aktivno uključivanje turističkih agencija u osmišljavanje paketa i integraciju u ponude turoperatora	Broj paketa integriranih u ponude turoperatora; broj ostvarenih suradnji s agencijama
	Organizacija programa edukacije i certificiranja „Zelenog tima” u skladu sa standardima Green Destinations	Broj educiranih članova Zelenog tima; broj izrađenih lokalnih akcijskih planova održivosti
	Jačanje kapaciteta poduzetnika za odgovorno poslovanje te certifikaciju kvalitete i održivosti	Broj poduzetnika uključenih u programe; broj stečenih certifikata
	Kontinuirani program edukacije djelatnika turističkih zajednica i drugih dionika (održivost događanja, digitalni alati, marketing, interpretacija baštine)	Broj provedenih edukacija; broj polaznika; prosječna ocjena zadovoljstva polaznika
	Uspostava sustavnog prikupljanja i analize podataka o posjetiteljima, turističkim tokovima, potrošnji i zadovoljstvu	Uspostavljen sustav prikupljanja podataka; broj izrađenih godišnjih analitičkih izvještaja
	Provedba analiza nosivosti i izrada planova upravljanja posjetiteljima za „hotspot” lokacije	Broj provedenih analiza nosivosti; broj izrađenih i primijenjenih planova upravljanja
	Uspostava sustava praćenja strateških ciljeva i objava godišnjeg izvještaja o stanju turizma	Redovitost izvještavanja; objavljen godišnji izvještaji
	Sustavno praćenje održivosti destinacije i emisija stakleničkih plinova	Uspostavljen sustav praćenja emisija; godišnji izvještaji o emisijama stakleničkih plinova

2. Unapređenje atraktivnosti turističke ponude i razvoj cjelogodišnjeg turizma	Razvoj tematskih kulturnih ruta na razini županije	Broj razvijenih/označenih ruta; broj uključenih lokaliteta
	Razvoj standarda interpretacije za sve lokalitete (interpretacijski plan na razini županije)	Izrađen interpretacijski plan; broj lokaliteta obuhvaćenih standardima interpretacije
	Identifikacija i aktivacija manjih i slabije poznatih lokaliteta	Broj identificiranih lokaliteta; broj lokaliteta uključenih u turističku ponudu
	Revitalizacija postojećih kulturnih dobara i nova namjena baštine	Broj revitaliziranih lokaliteta; broj lokaliteta s novom turističkom funkcijom
	Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta	Broj uređenih i interpretiranih lokaliteta; broj novih sadržaja za posjetitelje
	Unapređenje prezentacije materijalne i nematerijalne kulturne baštine	Broj unaprijeđenih interpretacijskih sadržaja; broj posjetitelja obuhvaćenih novim sadržajima
	Razvoj gastro identiteta	Definiran gastro identitet destinacije; broj promotivnih i razvojnih aktivnosti temeljenih na gastro identitetu
	Identifikacija ključnih gastro i eno proizvoda	Broj identificiranih i valoriziranih proizvoda; broj proizvođača uključenih u promociju
	Razvoj tematskih gastro i vinskih ruta (digitalne rute i fizička signalizacija)	Broj uspostavljenih ruta; broj postavljenih signalizacijskih elemenata
	Osnaživanje kapaciteta lokalnih konobara i kuhara za nabavu lokalnih namirnica, prezentaciju i interpretaciju autohtonih jela	Broj educiranih sudionika; broj ugostiteljskih objekata koji uključuju lokalne proizvode i jela
	Jačanje kapaciteta OPG-ova za provedbu eno-gastro radionica za turiste	Broj uključenih OPG-ova; broj održanih radionica
	Razvoj i označavanje biciklističkih i pješačkih staza te povezivanje s međunarodnim rutama	Broj kilometara označenih staza; broj povezanih ruta s međunarodnim mrežama
	Uređenje odmorišta, servisnih točaka i digitalnih karata	Broj uređenih odmorišta i servisnih točaka; broj dostupnih digitalnih karata
	Organizacija sportskih događanja (trail utrke, biciklističke ture)	Broj organiziranih događanja; broj sudionika
	Razvoj jedinstvene aplikacije za aktivni turizam (karte, rute, booking vodiča)	Razvijena aplikacija; broj korisnika/preuzimanja
	Mapiranje i promocija postojećih lokacija za zabavu i doživljaje	Broj mapiranih lokacija; broj promotivnih aktivnosti
	Razvoj integriranih turističkih proizvoda	Broj razvijenih paketa i proizvoda; broj uključenih dionika
	Razvoj bio-senzornih vrtova i mirisnih staza	Broj razvijenih sadržaja; broj posjetitelja
	Razvoj panoramskih cesta i vidikovaca	Broj uređenih vidikovaca i panoramskih točaka; broj uključenih lokacija
	Jačanje kapaciteta ključnih dionika za uključivanje turista u aktivnosti lokalne zajednice	Broj uključenih dionika; broj autentičnih doživljaja i programa

	Noćne multisenzorne projekcije i dron-show u parkovima i dvorcima	Broj organiziranih programa; broj posjetitelja
	Jačanje kapaciteta dionika za storytelling i interpretaciju	Broj održanih edukacija; broj educiranih dionika
	Poticanje uspostave glamping kampova i tematskih kampova u prirodi	Broj novih camping sadržaja; broj kreveta/smještajnih jedinica u održivim oblicima smještaja
	Razvoj glazbeno-kulturnih turističkih proizvoda	Broj razvijenih proizvoda i itinerara; broj uključenih partnera
3. Strateško brendiranje, komunikacija i suradnja na nacionalnoj i međunarodnoj razini	Provedba integriranih kampanja i digitalnih promocija usmjerenih na prioritetna tržišta	Broj provedenih kampanja; doseg i angažman na digitalnim kanalima
	Jačanje prisutnosti na međunarodnim sajmovima i B2B događanjima te organizacija roadshow aktivnosti	Broj nastupa na sajmovima i B2B događanjima; broj organiziranih roadshow aktivnosti
	Usklađivanje komunikacije svih dionika s brand smjernicama	Broj subjekata koji primjenjuju brand smjernice; razina usklađenosti promotivnih materijala
	Organizacija kontinuirane edukacije dionika o brendu i narativima destinacije	Broj održanih radionica i edukacija; broj polaznika
	Priprema i distribucija vodiča i predložaka za primjenu brenda	Broj izrađenih alata i vodiča; broj korisnika/distribuiranih materijala
	Uspostava sustava praćenja primjene brenda kod turističkih subjekata	Uspostavljen sustav praćenja; broj provedenih evaluacija i preporuka
	Razvoj partnerskih odnosa s incoming agencijama, regionalnim i nacionalnim turističkim tijelima	Broj sklopljenih partnerstava; broj zajedničkih promotivnih aktivnosti
	Sudjelovanje u transnacionalnim projektima i programima Europske unije	Broj prijavljenih i/ili odobrenih projekata; broj partnerstava ostvarenih kroz projekte
	Organizacija B2B susreta, poslovnih misija za ključna emitivna tržišta	Broj održanih susreta, broj sudionika
	Uspostava suradnje s turističkim platformama, turoperatorima i prijevoznicima kroz ko-marketing i partnerske sporazume	Broj sklopljenih sporazuma; broj zajedničkih promotivnih aktivnosti i distribucijskih kanala
	Razvoj programa razmjene znanja i primjera dobre prakse s drugim destinacijama	Broj organiziranih studijskih posjeta, radionica i stručnih događanja; broj sudionika
	Poticanje razvoja zajedničkih turističkih proizvoda i itinerara sa susjednim regijama	Broj razvijenih zajedničkih proizvoda i ruta; broj uključenih partnera/regija

U konačnici, kvaliteta provedbe Plana neće ovisiti isključivo o formalno definiranim odgovornostima, nego i o jasnoći koordinacije, redovitosti komunikacije te spremnosti na prilagodbu tijekom provedbe. Uspješna realizacija predviđenih prioriteta, mjera i aktivnosti podrazumijeva suradnju s nizom javnih, privatnih i civilnih dionika, čija je uključenost važna za ostvarenje planiranih rezultata.

Stoga je za učinkovitu provedbu osobito važno osigurati redovitu razmjenu informacija, otvorenost prema iskustvima i primjerima dobre prakse te postupnu izgradnju povjerenja i partnerskih odnosa među svim

uključenim akterima. Takav pristup može znatno pridonijeti boljoj operativnoj provedbi, pravodobnom prilagođavanju aktivnosti i ostvarivanju dugoročnih razvojnih učinaka Plana.

8. Popis projekata

Plan upravljanja destinacijom sadrži popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije, od kojih su neki ujedno i projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije. Popis obuhvaća i projekte koji su identificirani kao projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije, sukladno zakonskoj definiciji. Prema odredbama Zakona o turizmu (ZOT), popis svih projekata iz plana upravljanja destinacijom dostavlja se nadležnom tijelu državne uprave za turizam radi upisa u službenu bazu projekata.

Kako bi se osiguralo transparentno i učinkovito praćenje realizacije projekata, za svaki projekt navode se minimalno sljedeći podaci: Naziv projekta – puni naziv projekta. Kratki opis – kratak opis predmeta i svrhe projekta. Status značaja – naznaka radi li se o projektu od posebnog značaja za razvoj destinacije. Doprinos održivosti – način na koji projekt doprinosi ostvarivanju pokazatelja održivosti destinacije (a za projekte od posebnog značaja i doprinos ostvarenju relevantnog strateškog ili posebnog cilja). Nositelj provedbe i lokacija – podaci o nositelju provedbe projekta i lokaciji provedbe. Vremenski okvir – planirani rok početka i završetka provedbe projekta. Ključne točke/milestone – ključne etape ostvarenja projekta s planiranim rokovima. Procijenjena vrijednost i izvori – ukupna procijenjena vrijednost projekta te vlastito financiranje i/ili mogući izvori financiranja. Status dokumentacije – status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije za projekt.

Tablica 69. Pregled planiranih turističkih projekata i ulaganja u Varaždinskoj županiji

R.br	Naziv projekta	Nositelj	Vrijednost (EUR)	Horizont	Prioritet
1	Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija	Varaždinska županija	10.3 mil.	2024.–2026.	Visok
2	Interpretacijski centar Vindija	Varaždinska županija	~9 mil.	2024.–2029.	Visok
3	Grad na termalnoj vodi Aquae Iasae-Varaždinske Toplice	Grad Varaždinske Toplice	8 mil.	2027.–2031.	Visok
4	Prezentacijski centar Gomila	Varaždinska županija	7 mil.	2026.–2031.	Srednje-visok
5	Interpretacijski/Posjetiteljski centar Gaveznic	Varaždinska županija	~8 mil	2027.–2031.	Visok
6	Dvorac Bela I – Tri Bele	Varaždinska županija ČUKUR Varaždinske županije	8 mil.	2024.–2031.	Visok
7	Revitalizacija Jahaone, zgrade zapovjedništva i staja te prenamjena u polivalenatne, galerijske i prezentacijske prostore	Varaždinska županija	24,8 mil.	2026.–2031.	Srednje-visok

8	Autokamp i žičara Trakošćan–Ravna Gora	Općina Bednja	12,5 mil.	2026.-	Strateški
9	Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta (Čanjevo, Paka, Grebengrad, lokalitet Gradišće-Matušini, lokalitet Humišćak)	Varaždinska županija / JLS	2 mil	2026.-	Visok
10	Arheološko-paleontološki park Ludbreg	Grad Ludbreg	4–7 mil.	2026.–	Visok
11	Dvorac Šaulovec – uređenje i revitalizacija perivoja oko dvorca s popratnim sadržajima za posjetitelje	Varaždinska županija	8 mil.	2024.–2030.	Srednji
12	Dvorac Trakošćan – daljnji razvoj, očuvanje i interpretacija postava muzeja i mosta	Općina Bednja / Muzej Trakošćan	3 mil.	2026.-	Visok
13	Dogradnja i energetska obnove Glazbene škole u Varaždinu	Varaždinska županija	15 mil.	2023.–2028.	Srednje-visok

8.1. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije

Ova podsekcija obuhvaća sve projekte koji provode mjere definirane razvojnim smjerom destinacije i izravno doprinose postizanju pokazatelja održivosti na razini destinacije. Takvi projekti usmjereni su na očuvanje prirodne i kulturne baštine, jačanje lokalnih kapaciteta, edukaciju i izgradnju održivog turističkog okruženja. Projekti opisani u nastavku jasno navode svoju svrhu i doprinos održivom razvoju destinacije te navode nositelje i rokove provedbe, čime se osigurava usklađenost lokalne i regionalne razine planiranja. Pojedini od ovih projekata mogu dobiti status “projekta od posebnog značaja” ako ispune dodatne kriterije propisane ZOT-om, iako trenutno većina njih ne doseže propisani prag vrijednosti.

Svi navedeni projekti provode mjere koje doprinose održivom razvoju destinacije i kvaliteti turističke ponude. Uglavnom je riječ o projektnim idejama u pripremi koje će postupno jačati ponudu i kapacitete destinacije. U nastavku je dan pregled planiranih projekata destinacije za razdoblje 2026.–2030., s osnovnim parametrima koji olakšavaju njihovu provedbu i praćenje. Za svaki projekt navedeni su: naziv i cilj/ opis, status značaja, doprinos održivosti/strateškim ciljevima, nositelji i lokacija, okvirni vremenski plan, ključni koraci, procijenjena vrijednost s mogućim izvorima financiranja te status dokumentacije.

Tablica 70. Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija

Element	Opis
Naziv projekta	Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija
Kratki opis	Projekt "Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija" predstavlja sveobuhvatnu revitalizaciju i razvoj najstarijeg i najvećeg kontinentalnog arboretuma u Hrvatskoj u suvremenu, dostupnu i održivu zelenu destinaciju. Obuhvaća infrastrukturne, interpretacijske i programske intervencije na površini od približno 23 ha: • Revitalizacija i funkcionalno zoniranje perivoja u tematske cjeline (barokni parter, senzorni vrt, vodene površine, edukativni voćnjak, izložbeni prostori) uz uređenje šetnica, odmorišta i pristupne infrastrukture,

	• Izgradnja i opremanje posjetiteljskog i interpretacijskog centra (Vrtlareva kuća) te razvoj interpretacijskih staza, edukativnih panoa i digitalnih/AR sadržaja, • Uređenje jezera i pratećih infrastrukturnih elemenata (mostovi, pristupi), te uspostava servisnih i edukativnih zona za posjetitelje i škole, • Razvoj programskog sadržaja: radionice, edukativni programi za škole, sezonski događaji i multisenzorni sadržaji za različite ciljane skupine, • Uspostava održivog modela upravljanja i poslovanja koji uključuje suradnju s lokalnim dionicima (OPG, ugostitelji, TZ, obrazovne ustanove) te mjere za očuvanje i klimatsku otpornost krajobrazu.
Doprinos održivosti	Zelena infrastruktura, edukacija, održivo upravljanje krajobrazom.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija
Lokacija provedbe	Vinica
Vremenski horizont	2024. – 2026.
Ključne točke projekta	Revitalizacija perivoja, stavljanje u funkciju JTI
Ukupna procijenjena vrijednost	10.299.105,27 EUR (6.587.525,20 EUR bespovratno)
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi
Status dokumentacije	U provedbi
Prioritet	Visok (I)

Tablica 71. Interpretacijski centar Špilja Vindija

Element	Opis
Naziv projekta	Interpretacijski centar Špilja Vindija
Kratki opis	Projekt predviđa izgradnju suvremenog Interpretacijskog centra u središtu općine Donja Voća i uređenje parkirališta kod arheološko-paleontološkog lokaliteta Špilja Vindija. Interpretacijski centar sadržava nekoliko funkcionalnih cjelina: ulazni prostor, glavni postav, istraživački arheološko-paleontološki laboratoriji, dvorana za predavanja, dječje radionice, suvenirnica i kafić. Projektom se interpretira jedno od najvažnijih arheoloških i paleontoloških nalazišta na svijetu i prezentira se da je u kostima nađenima u špilji Vindija otkriven genom neandertalaca pomoću kojeg je dokazano da imamo oko 2 % neandertalskog genoma: za to istraživanje dobivena je 2022. godine Nobelova nagrada. Za idejno rješenje interpretacijskog centra Špilja Vindija proveden je Urbanističko-arhitektonsko-dizajnerski projektni natječaj na kojemu je odabrano rješenje autora VIA Vanja Ilić arhitekture. Centar će biti energetske učinkovitosti, a bit će izgrađen u jednoj etaži te tako prilagođen osobama teže pokretljivosti. Uz centar planira se park sa sadržajima za posjetitelje i parkiralište za bicikle, automobile i buseve. U sklopu projekta predviđen je i vlak koji će povezivati centar s lokalitetom. Centar će uz interpretaciju i prezentaciju nalaza, raditi na razvoju edukativnih programa i poticanju održivog kulturno-znanstvenog turizma. U sklopu centra planira se i prodaja lokalnih proizvoda. Cilj projekta je popularizacija znanosti i špilje Vindija te prezentacija znanstvenih istraživanja i pozicioniranje Vindije u kontekst s drugim nalazištima i svjetskim temama. Također, cilj je i povećati posjetiteljski kapacitet i potaknuti lokalni ekonomski razvoj kroz integraciju lokalnih dionika. Dodatnu vrijednost

	projektu daje i uređenje lokaliteta špilje što će omogućiti kontrolirani ulazak posjetitelja.
Doprinos održivosti	Očuvanje paleontološke i arheološke baštine i edukacija, razvoj turizma.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija i CUKUR Varaždinske županije
Lokacija provedbe	Donja Voća
Vremenski horizont	2024.-2029.
Ukupna procijenjena vrijednost	9.000.000,00 eur + PDV
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi, Državni proračun, Varaždinska županija
Status dokumentacije	U tijeku je izrada projektno-tehničke dokumentacije i projekt će biti spreman za izgradnju 2027. godine.
Prioritet	Visok (I)

Tablica 72. Interpretacijski centar Gaveznic

Element	Opis
Naziv projekta	Interpretacijski/Posjetiteljski centar Gaveznic
Kratki opis	Projektom je predviđena izgradnja, uređenje i opremanje (uz korištenje eksponata i multimedije) Posjetiteljskog centra Gaveznic koji će svojom funkcijom pomoći u zaštiti i prezentaciji i interpretaciji zaštićenog geološkog spomenika prirode Gaveznic – Kameni vrh u Lepoglavi koji se nalazi u njegovoj neposrednoj blizini. Popularno-znanstvena interpretacija obuhvatit će tematske cjeline o vulkanima i vulkanizmu, postanku vulkana i njihovim pratećim pojavama, pradačnom lepoglavskom vulkanu, vulkanskim stijenama te neizostavnom lepoglavskom ahatu, ali i bioraznolikosti Ivanščice na čijim se sjevernim obroncima lokalitet i nalazi. Kroz multimedijalni interpretacijski postav posjetitelji će moći upoznati geološku povijest Zemlje, zaviriti u unutrašnjost vulkana, doživjeti erupciju i izlivanje lave, razgledati vulkanske stijene i minerale, posjetiti živopisnu „sobu ahata“, proučavati 3D model Ivanščice, stati na svemirsku vagu i još mnogo toga. Uz multifunkcionalnu konferencijsku dvoranu i prostor za odvijanje različitih tipova radionica, ovaj Centar je ujedeno zamišljen i da omogući edukaciju, informaciju, zabavu, odmor i razonodu posjetiteljima svih uzrasta, ali da u konačnici postane mnogo više od izložbenog postava te preraste u centar za georaznolikost sjeverozapadnog dijela Hrvatske te zanimljivu i edukativnu turističku destinaciju. Istovremeno planira se stimulacija lokalne ekonomije ponudom proizvoda obiteljsko- poljoprivrednih gospodarstava, obrta i sl. s područja Lepoglave i Varaždinske županije, oživljavanje prostora spajanjem tradicionalnog i suvremenog redefinirajući ga u mjesto na koje se posjetitelj rado vraća te doprinos održivom društveno-gospodarskom razvoju grada i županije.
Doprinos održivosti	Očuvanje geobaštine, edukacija i razvoj specifičnih oblika turizma.
Nositelj provedbe	JU PRIRODA, CUKUR Varaždinske županije
Ostali dionici	Varaždinska županija, lokalna samouprava
Lokacija provedbe	Lepoglava

Vremenski horizont	2027. – 2031.
Ključne točke projekta	Izgradnja centra, interpretacijski sadržaji
Ukupna procijenjena vrijednost	~8 mil.
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi, nacionalni izvori
Status dokumentacije	Izrađena dokumentacija i ishođena građevinska dozvola
Prioritet	Visok (I)

Tablica 73. Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta

Element	Opis
Naziv projekta	Turistička valorizacija srednjovjekovna utvrda (Čanjevo, Paka, Grebengrad). Bedemi Kalnika i Ivančice, ali i drugih rubnih dijelova današnje Varaždinske županije imale su povijesno važnu obrambenu funkciju kojom se štitila Europa od Osmanlija. Ostaci utvrda govore o višestoljetnom srednjovjekovnom, pa i renesansnom nasljeđu, prvenstveno zaštićenom kao kulturno dobro. Iako su neke utvrde istražene, nedovoljno ih je konzervirano, a pojedine je potrebno još istražiti. S tim ciljem planira se izraditi plan obnove, prezentacije i integracije u jedinstvenu kulturno-poučnu sportsko-rekreativnu priču. Širi povijesni i kulturološki kontekst, kao i specifičnosti gradnje utvrda bit će prezentirane u središnjem objektu specijaliziranom dijelom za srednju vijek, dvorcu Bela I. Turistički potencijal utvrda je ipak puno već od neobaveznih planinarskih pohoda, one mogu biti mjesto za razna događanja, edukativne radionice i zasigurno su specifikum koji se može povezati s ostalim atrakcijama koje Varaždinske županija nudi i ima, a koje su, prije svega autentične i jedinstvene, posebice u svojem ukupnom obuhvatu.
Kratki opis	Integrirana interpretacija i prezentacija utvrda kroz jedinstveni postav.
Doprinos održivosti	Očuvanje kulturne baštine, jačanje identiteta prostora te disperzija turističkih tokova na manje posjećena područja.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija (u suradnji s lokalnim JLS)
Lokacija provedbe	Više lokacija (Čanjevo, Paka, Grebengrad, Gradišće-Matušini, Humišćak)
Vremenski horizont	Nije specificirano
Ključne točke projekta	Istraživanje, konzerviranje i obilježavanje utvrda i njihova integralna prezentacija u postavu u dvorcu Bela I)
Ukupna procijenjena vrijednost	cca 2,6 mil. EUR (600.000 EUR + 2.000.000 EUR)
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi, Ministarstvo kulture i medija RH, Varaždinska županija
Status dokumentacije	Konceptualna razrada
Prioritet	Srednji (II)

Tablica 74. Grad na termalnoj vodi Aquae lasae – Varaždinske Toplice

Element	Opis
Naziv projekta	Grad na termalnoj vodi Aquae lasae – Varaždinske Toplice
Kratki opis	Prenamjena Pučke kupelji u interpretacijski centar, uređenje arheološkog parka i lječilišnog perivoja. Kulturna baština Varaždinskih Toplica oblikovana je uz izvor i izvorom termalne vode. Područje Varaždinskih Toplica naseljeno je još u pretpovijesno vrijeme, o čemu svjedoče nalazi na području grada. Prvi poznati stanovnici područja su panonsko pleme Jasi, koje gradi prvo naselje oko izvora termalne vode u 3. i 2. stoljeću p.n.e. Na prostoru današnjih Varaždinskih Toplica, zbog postojećeg izvora termalne vode, osnivaju kupalište ili s njim povezano svetište. Za vrijeme cara Augusta, Varaždinske Toplice potpadaju pod Rimsko carstvo i dobivaju ime Aquae lasae prema plemenu Jasi, što znači „posjednici termalnih vrela". Svoj najveći razvoj u rimsko doba Varaždinske Toplice doživljavaju u 4. stoljeću za vrijeme cara Konstantina. Lokalitet se sastoji od kupališnog dijela, koji čine zgrade kupališta s bazenima i bazilikom, foruma s trjemovima te kapitolija, odnosno hramova. Na sredini foruma nalazi se izvorišni bazen ispunjen termalnom vodom, što je jedinstveni slučaj na prostoru Hrvatske, ali i šire. Jedini usporedivi primjer nalazimo u engleskom gradu Bathu. Termalno lječilište u današnjem obliku počinje raditi od 1820. godine. Današnje arheološko nalazište nalazi se na najgornjoj terasi topličkog brežuljka, u parku u samom središtu današnjeg grada Varaždinske Toplice. Razvojem atraktivne javne posjetiteljske infrastrukture multimedijskog, prezentacijskog i edukativnog tipa želi se doprinijeti održivom razvoju te promociji Varaždinskih Toplica kroz arheološko nalazište Aquae lasae i prezentaciju povijesti i razvoja naselja u specifičnom geografskom okruženju lokaliteta. U sklopu projekta planira se uređenje i adaptacija središnjeg objekta javne turističke infrastrukture prenamjenom zgrade Pučke kupelji, prezentacija antičkog nalazišta Aquae lasae te uređenje javnih parkovnih površina. Na taj način uspostaviti će se nova turistička okosnica i trasa kretanja koja objedinjuje povijesnost lokacije s temom gradova nastalih uz termalne izvore. U planu je i pomoću digitalne tehnologije prezentirati nastanak termalne vode, rimski grad s centralnim objektom rimskog kupališta te današnje nalazište Aquae lasae.
Doprinos održivosti	Očuvanje arheološke baštine i razvoj zdravstvenog i kulturnog turizma.
Nositelj provedbe	Grad Varaždinske Toplice
Lokacija provedbe	Varaždinske Toplice
Vremenski horizont	2027. – 2031.
Ključne točke projekta	Interpretacijski centar, arheološki park, urbana oprema
Ukupna procijenjena vrijednost	8.000.000,00 EUR + PDV
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi
Status dokumentacije	Izrađena dokumentacija i ishođena građevinska dozvola
Prioritet	Visok (I)

Tablica 75. Prezentacijski centar Gomila

Element	Opis
Naziv projekta	Prezentacijski centar Gomila
Kratki opis	Projekt podrazumijeva izgradnju i opremanje Centra za posjetitelje Gomila kao središnje točke za interpretaciju arheološkog i kulturnog nasljeđa lokaliteta Gomila te polazišne točke za tematske rute u široj regiji. Centar će služiti obrazovanju, prezentaciji nalaza i poticanju kulturno-turističke ponude. • uređenje tumula • izgradnja objekta • uređenje prapovijesnog naselja Tumul u Jalžabetu jedna je od najvećih prapovijesnih grobnica istočnolahštatske kulture u Europi. Gomila je ujedno i dio jednog od najznačajnijih očuvanih arheoloških krajolika starijeg željeznog doba u srednjoj Europi, koji obuhvaća područja općina Jalžabet i Martijanec. Zaštitna arheološka istraživanja Gomile u Jalžabetu počela su 2017. godine. Grobnica ima pravokutnu grobnu komoru sa svečanim pristupnim hodnikom te je bila izgrađena od drva i kamena. Nakon sahrane na komoru je nasipan umjetni brežuljak i tako je nastao tumul ili gomila. Gomila se datira u 6. st. pr. Kr. i pripada tzv. istočnolahštatskoj kulturi. Pretpostavlja se da su u monumentalnoj grobnoj komori u Gomili bili sahranjeni spaljeni ostaci kralja iz starijeg željeznog doba, a s njim i brojni predmeti, životinje te velike količine namirnica. Projektom je predviđena rekonstrukcija grobnice, uređenje okoliša i prilaznih puteva, izgradnja i opremanje centra za posjetitelje s ugostiteljskim i prezentacijskim sadržajem te izgradnja velikog prapovijesnog naselja. Centar će služiti obrazovanju, prezentaciji nalaza i poticanju kulturno-turističke ponude.
Doprinos održivosti	Očuvanje arheološke baštine i razvoj edukativnog turizma.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija
Lokacija provedbe	Jalžabet
Vremenski horizont	2026. – 2031.
Ključne točke projekta	7 etapa razvoja (centar, staze, adrenalinski park, zelene površine bez izgradnje) Etapa projekta su uređenje grobnice, centar, uređenje staza i okoliša i izgradnja prapovijesnog naselja s turističkim sadržajima na otvorenom. park)
Ukupna procijenjena vrijednost	7.000.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	EU fondovi
Status dokumentacije	Idejni projekt izrađen, lokacijska dozvola ishođena
Prioritet	Visok (I)

Tablica 76. Revitalizacija Jahaonice i pratećih objekata

Element	Opis
Naziv projekta	Revitalizacija Jahaone, zgrade zapovjedništva i staja te prenamjena u polivalnetne, galerijske i prezentacijske prostore

Kratki opis	Projekt obuhvaća revitalizaciju povijesne jahaonice i pratećih objekata austrougarskog konjičkog kompleksa u Varaždinu te njihovu prenamjenu u multifunkcionalni javni prostor. Projektom su obuhvaćene tri građevine: zgrada zapovjedništva vojske, Jahaonica i nekadašnje staje. Na lokaciji je planiran izložbeno-prezentacijski prostor te prostor za javne događaje poput koncerata, predstava i edukacijskih programa. Cilj projekta je lokalnoj zajednici i posjetiteljima osigurati multifunkcionalni prostor javne namjene s novim sadržajima, koji će doprinijeti stvaranju novih vrijednosti za zajednicu, podizanju kvalitete života lokalnog stanovništva te biti privlačan turistima koji će se moći upoznati s poviješću Varaždinske županije. Naglasak u prezentaciji bit će stavljen na vojnu i političku povijest Varaždinske županije, što je u skladu s primarnom namjenom građevina. Budući da nedostatak galerijskog, muzejskog i izlagačkog prostora, kao i organiziranje događanja u sportskim dvoranama koje ni prostorno ni organizacijski ne omogućavaju kvalitativni iskorak, predstavljaju trajni problem, predmetnom revitalizacijom taj će se nedostatak otkloniti te će se povećati atraktivnost kulturne ponude, programa i sadržaja.
Doprinos održivosti	Očuvanje graditeljske baštine i nova javna namjena.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija
Vremenski horizont	2026. – 2031.
Ključne točke projekta	Etapna izgradnja (staje, jahaonica, edukacijski centar)
Ukupna procijenjena vrijednost	24.785.011,25 EUR
Status dokumentacije	Projektno-tehnička dokumentacija izrađena, lokacijska dozvola ishodena
Prioritet	Visok (I)

Tablica 77. Dvorac Bela I – Tri Bele

Element	Opis
Naziv projekta	Dvorac Bela I – Tri Bele
Kratki opis	Dvorac Bela I zaštićeno je kulturno dobro i nastaje na prijelazu iz 16. u 17. st. U početku je imao obrambenu funkciju, a tijekom 18. st. pretvoren je u dvorac. Pojedinačno zaštićeno kulturno dobro su i dvorac Bela II i utvrda Pusta Bela, a dvorci se nalaze i na području zaštićenog kultiviranog krajolika. Budući centar Tri Bele prikazivat će povijest Belskog dola, uključujući templare i ivanovce, te će dati širi kontekst srednjovjekovnih i renesansnih utvrda s naglaskom na obrambenu funkciju Varaždinske županije kroz povijest i na važnost Varaždinske županije za hrvatski narodni preporod. Posljednji poznati vlasnik belskog posjeda bio je Metel Ožegović, osnivač prve ilirske čitaonice u Hrvatskoj, one u Varaždinu, i sudionik hrvatskog narodnog preporoda, zbog čega su se na tom području okupljali tadašnji glazbenici, pjesnici i drugi sudionici javnog i društvenog života. Osim toga, tema prezentacije u dvorcu

	obuhvatit će sve od srednjeg vijeka, templara i ivanovaca do dionika hrvatskog narodnog preporoda, preporoditelja i književnika. U samom dvorcu bit će uređen prezentacijsko-izložbeni prostor kulturne namjene, dok će se u zasebnoj gospodarskoj zgradi nalaziti prostor za prezentacije i povremene izložbe, kao i prateći turistički i drugi sadržaji. Bit će uređen i perivoj koji okružuje dvorac, čime će cijeli kompleks biti pretvoren u mjesto koje povezuje kulturu, obrazovanje, turizam i prirodu. Cilj projekta je prenamjena dvorca u prezentacijsko-izložbeni prostor s pratećim turističkim i drugim sadržajima, kafićem, restoranom, suvenirnicom te perivojem sa sadržajima za igru, učenje i boravak na otvorenom.
Doprinos održivosti	Očuvanje kulturne baštine i razvoj turističke infrastrukture.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija
Lokacija provedbe	Novi Marof
Vremenski horizont	2024. – 2031.
Ukupna procijenjena vrijednost	8.000.000,00 EUR + PDV
Status dokumentacije	U pripremi dokumentacija
Prioritet	Visok (I)

Tablica 78. Dvorac Šaulovec – uređenje i revitalizacija perivoja oko dvorca s popratnim sadržajima za posjetitelje

Element	Opis
Naziv projekta	Dvorac Šaulovec – uređenje i revitalizacija perivoja oko dvorca s popratnim sadržajima za posjetitelje
Kratki opis	Revitalizacija perivoja i uspostava Talent centra Hrvatske s pratećim sadržajima. Cijeli kompleks sastoji se od dvorca, konjušnice, zgrade upravitelja i perivoja koji je zaštićeno kulturno dobro. Primarna svrha projekta je otvoriti dvorac s pratećim sadržajima djeci, učenicima, studentima, profesorima i drugim zainteresiranim dionicima za razvoj obrazovnog turizma, no uz tu primarnu svrhu puni turistički potencijal destinacije postiže se uređenjem poučnih staza, osiguranjem smještajnih kapaciteta, restorana, uređenjem dijela kompleksa za prezentaciju ruralnog plemstva i povijesti dvorca. Razvojni plan dvorca kao posjetiteljske destinacije bazira se na stupovima obrazovanja, kulture, prirode i turizma kao objedinjenog iskustva za posjetitelje i korisnike.
Doprinos održivosti	Očuvanje krajobraz i multifunkcionalna namjena. Energetska obnova zaštićenog kulturnog dobra.
Nositelj provedbe	Varaždinska županija
Vremenski horizont	2024. – 2030.
Ukupna procijenjena vrijednost	8.000.000,00 EUR + PDV

Status dokumentacije	U pripremi
Prioritet	Srednji

Tablica 79. Dogradnja i energetska obnova Glazbene škole u Varaždinu

Element	Opis
Naziv projekta	Dogradnja i energetska obnova Glazbene škole u Varaždinu
Kratki opis	Glazbena škola u Varaždinu druga je po starosti glazbenih škola u Hrvatskoj te će 2028. godine obilježiti 200. obljetnicu. Uz osnovno i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje škola je posebno aktivna u međunarodnoj suradnji, a intenzivno radi i na programima obrazovanja vrtičke djece sve do odraslih. Škola organizira nekoliko važnih međunarodnih natječaja čime dodatno podiže turističku ponudu i potražnju. U svrhu osiguranja adekvatnih uvjeta za rad i razvoj u planu je dogradnja škole. Projekt obuhvaća rušenje postojećeg sjevernog dvorišnog krila, izgradnju novog krila te energetska obnovu palače Erdödy-Patačić i dogradnju i energetska obnovu južnog i zapadnog krila. Uz nove vježbaonice, učionice i uredske prostore, u planu je reorganizacija cijele zgrade, stvaranje logičnih i fikcionalnih obrazovnih cjelina, izgradnja koncertne dvorane od 300 mjesta, knjižnice, tonskog studija, referade, kantine i plesnog studija. Cilj je osigurati suvremene prostorne, akustičke i energetske uvjete za rad osnovne i srednje glazbene škole te uvođenje novih programa (balet i suvremeni ples).
Doprinos održivosti	Energetska obnova sukladno nZEB standardu; uvođenje obnovljivih izvora energije (dizalice topline); smanjenje emisija CO ₂ ; primjena DNHS načela; racionalno korištenje prostora unutar zaštićene povijesne jezgre; kružno gospodarenje građevinskim otpadom; očuvanje i održivo upravljanje kulturnim dobrom.
Doprinos UNESCO statusu	Projekt jača infrastrukturu grada Varaždina kao UNESCO Creative City of Music kroz osiguranje suvremenih koncertnih i edukacijskih prostora, razvoj međunarodnih glazbenih programa, festivala, masterclass radionica i kulturnog turizma. Obnovljeni kompleks postaje reprezentativna glazbena institucija s potencijalom za međunarodnu suradnju i dodatnu turističku valorizaciju kulturne baštine.
Nositelj provedbe	Glazbena škola u Varaždinu (osnivač: Varaždinska županija)
Ostali dionici	Varaždinska županija, Grad Varaždin, Ministarstvo kulture i medija RH (Konzervatorski odjel), projektanti, UNESCO mreža kreativnih gradova, TZ grada Varaždina
Lokacija provedbe	Kapucinski trg 8, Varaždin – Palača Erdödy-Patačić (zaštićeno kulturno dobro, Registar Z-904)
Vremenski horizont	2023.–2028. (fazno: projektna dokumentacija, energetska obnova, dogradnja)
Ključne točke projekta	Rušenje sjevernog krila i nova dogradnja; energetska obnova povijesne palače; unapređenje akustike i funkcionalnosti; novi prostori za balet i ples; modernizacija instalacija; održivo uređenje dvorišta; očuvanje kulturnog dobra uz suglasnost konzervatora.
Ukupna procijenjena vrijednost	Procjena nakon izrade glavnog i izvedbenog projekta (okvirno višemilijunska investicija – definirat će se troškovnikom) otprilike 15 mil. EUR
Okvirni izvori financiranja	NPOO (zelena tranzicija i digitalna transformacija), EFRR, nacionalni fondovi, proračun Varaždinske županije, EU fondovi za kulturnu infrastrukturu

Status dokumentacije	Izrađena dokumentacija potrebna za početak gradnje i obnove palače i sjevernog krila, u tijeku je izrada dokumentacije za dogradnju južnog i zapadnog krila, uređenje atrija, unutarnjeg uređenja i opreme.
Prioritet	Visok (I)

Strateški projekti Varaždinske županije nisu izolirane investicije, već operativni nositelji provedbe definiranih mjera i specifičnih ciljeva. Njihova realizacija omogućuje istovremeno jačanje infrastrukture (Prioritet 3), tematsko profiliranje i produljenje boravka (Prioritet 2) te profesionalizaciju upravljanja i praćenja održivosti (Prioritet 1).

Infrastrukturni projekti (interpretacijski centri, revitalizacija dvoraca, arheološki parkovi, zelena infrastruktura) stvaraju fizičku osnovu za razvoj selektivnih oblika turizma, dok mjere edukacije, uključivanja OPG-ova i certificiranja smještaja osiguravaju tržišnu funkcionalnost i multiplikativne učinke na lokalno gospodarstvo.

Istovremeno, uspostava sustava praćenja održivosti i ulaganja u energetska učinkovitost i digitalizaciju osiguravaju dugoročnu otpornost, usklađenost s nacionalnim i europskim politikama (zelena tranzicija, klimatska neutralnost) te podizanje kvalitete destinacijskog upravljanja.

Na taj način Plan upravljanja destinacijom Varaždinska županija uspostavlja koherentan sustav u kojem su strateški projekti, mjere i ciljevi međusobno povezani i usmjereni prema stvaranju održive, konkurentne i prepoznatljive destinacije nove generacije.

8.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije

Strateški projekti predstavljaju ključne infrastrukturne investicije Varaždinske županije i njezinih ustanova koje imaju najveći razvojni doseg i utjecaj na provedbu Plana. Njihov značaj proizlazi iz financijskog opsega, prostornog utjecaja te potencijala da unaprijede kvalitetu turističke ponude, pristupačnost i prepoznatljivost Varaždinske županije kao turističke destinacije.

Riječ je o projektima čija vrijednost prelazi 1.000.000,00 EUR, a koji obuhvaćaju kulturnu, znanstveno-edukativnu, prirodnu i interpretacijsku infrastrukturu te doprinose održivom, ravnomjernom i inovativnom razvoju turizma na razini cijele županije.

Navedeni projekti predstavljaju strateške investicije za cijelu županiju te se očekuje da će njihova realizacija imati dalekosežne pozitivne učinke na turističku ponudu, prepoznatljivost destinacije i lokalni ekonomski razvoj.

U okviru popisa projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za ostvarenje pokazatelja održivosti, kao projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije izdvajaju se sljedeće strateške investicije:

Tablica 80. Tablični prikaz projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije

R.br.	Naziv projekta	Razvojni značaj
1	Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija	Zelena infrastruktura i javna turistička infrastruktura
2	Interpretacijski centar Špilja Vindija	Očuvanje paleontološke i arheološke baštine i edukacija, razvoj turizma
3	Interpretacijski centar Gaveznic	Očuvanje geobaštine i razvoj specifičnih oblika turizma
4	Grad na termalnoj vodi Aquae Iasae	Arheološka baština i razvoj zdravstvenog i kulturnog turizma
5	Prezentacijski centar Gomila	Arheološka interpretacija i razvoj edukativnog turizma

6	Revitalizacija jahaonice, staja i edukacijskog centra	Prenamjena graditeljske baštine i javna namjena
7	Dvorac Bela I – Tri Bele	Kulturna infrastruktura i prezentacijsko-interpretacijska funkcija
8	Dvorac Šaulovec – uređenje i revitalizacija perivoja oko dvorca s popratnim sadržajima za posjetitelje	Revitalizacija perivoja i multifunkcionalna namjena
9	Dogradnja i energetska obnova Glazbene škole u Varaždinu	Energetska obnova i dogradnja, jačanje UNESCO identiteta Varaždina kao grada glazbe i kulturne infrastrukture
10	Autokamp i žičara Trakošćan–Ravna Gora	Strateška turistička infrastruktura i cjelogodišnji turizam

9. Mjerenje napretka i izvješće o provedbi

Implementacija Plana upravljanja destinacijom za Varaždinsku županiju zahtijeva koordinirani i partnerski pristup svih ključnih dionika u sustavu turizma, uključujući regionalnu i lokalnu samoupravu, turističke zajednice, privatni sektor, kulturne i obrazovne institucije, razvojne i potporne institucije te organizacije civilnog društva. Ovakav integrirani pristup omogućuje učinkovitu provedbu plana, uz uvažavanje specifičnosti lokalnih zajednica, kulturnog identiteta i razvojnih potreba destinacije.

Plan upravljanja destinacijom usvaja se na predstavničkom tijelu Varaždinske županije, sukladno Zakonu o turizmu i važećim podzakonskim aktima. Njegovim usvajanjem Plan postaje obvezujući strateško-operativni dokument kojim se usmjerava razvoj turizma prema načelima održivosti, konkurentnosti i dugoročne otpornosti destinacije. Provedba Plana podrazumijeva kontinuirano prilagođavanje novim tržišnim okolnostima, klimatskim izazovima i potrebama lokalne zajednice.

Turistička zajednica Varaždinske županije, kao nositelj procesa, osigurava koordinaciju svih dionika te potiče njihovo aktivno uključivanje kroz radne skupine, radionice, savjetovanja i tematske sastanke. Time se osigurava usklađenost razvojnih smjerova i prepoznavanje specifičnih interesa različitih sektora.

Izvješće o provedbi

Redovito praćenje i izvješćivanje o provedbi Plana upravljanja destinacijom Varaždinska županija ključno je za osiguranje transparentnosti i učinkovitosti provedbe.

Sve aktivnosti predviđene Planom podliježu periodičnoj evaluaciji, uz jasno definirane rokove i odgovornosti. U slučaju utvrđivanja prepreka, odstupanja ili potrebe za izmjenama, odgovorni dionici dužni su pravodobno informirati predstavničko tijelo Varaždinske županije radi donošenja potrebnih odluka i eventualne revizije Plana.

Turističko vijeće Turističke zajednice Varaždinske županije dužno je dostaviti godišnje izvješće o provedbi Plana za prethodnu godinu predstavničkom tijelu Varaždinske županije najkasnije do 31. ožujka tekuće godine.

Godišnje izvješće sadrži:

- pregled realiziranih aktivnosti i projekata
- analizu ostvarenja definiranih pokazatelja
- ocjenu učinaka na održivost i konkurentnost destinacije
- identificirane izazove i rizike

- prijedloge za prilagodbu i unapređenje mjera

Na taj se način osigurava kontinuitet strateškog upravljanja destinacijom te usklađenost razvoja turizma s dugoročnim ciljevima Varaždinske županije.

Literatura

I. Zakoni, pravilnici i strateški propisi

Zakon o turizmu, Narodne novine, br. 156/23.

Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom, Narodne novine, br. 112/24.

Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, Narodne novine, br. 112/24.

Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi, Narodne novine, br. 136/21.

Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, Narodne novine, br. 78/13.

Uredba o graničnim prijelazima, Narodne novine, br. 79/13, 38/20, 68/20, 88/22, 1/23.

Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga, Narodne novine, br. 3/14, 72/17.

Zakon o zaštiti prirode, Narodne novine, br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19.

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (2017). Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske. Narodne novine, br. 106/17.

Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, Narodne novine, br. 2/23.

II. Nacionalni strateški i planski dokumenti

Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske (2024). Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom. Zagreb: Ministarstvo turizma i sporta.

Ministarstvo turizma i sporta (2023). Strategija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. Narodne novine, br. 2/23.

Ministarstvo turizma i sporta (2021). Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021.–2027.

Vlada Republike Hrvatske (2021). Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.

European Commission (2025). Supporting Smart Village strategies.

III. Strateški i planski dokumenti Varaždinske županije

Prostorni plan Varaždinske županije (2000., s izmjenama i dopunama; pročišćeni tekst). Službeni vjesnik Varaždinske županije, br. 8/00, 29/06, 16/09, 96/21, 20/24, 34/24, 29/25.

Institut za turizam (2015). Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.–2025. Zagreb: Institut za turizam.

Varaždinska županija (2021). Plan razvoja Varaždinske županije 2021.–2027. Varaždin: Varaždinska županija.

Hrvatski geološki institut – Zavod za mineralne sirovine (2016). Rudarsko-geološka studija Varaždinske županije (voditelj izrade: Ž. Dedić). Varaždinska županija (2018).

Varaždinska županija (2023). Izvješće o stanju okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2018. do 2022. godine. Varaždin: Varaždinska županija, zaštita okoliša.

Varaždinska županija (2023). Strateška studija o procjeni utjecaja Plana gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.–2029. na okoliš.

Varaždinska županija (2024). Županijski plan gospodarenja otpadom Varaždinske županije za razdoblje 2024.–2029. godine.

Varaždinska županija (2024). Program zaštite okoliša Varaždinske županije za razdoblje od 2025. do 2028. godine. Varaždin: Varaždinska županija.

Varaždinska županija. Socijalni plan Varaždinske županije.

Varaždinska županija (2024./2025.). Socijalno-demografska studija Varaždinske županije.

Varaždinska županija (2024). Procjena rizika od velikih nesreća za Varaždinsku županiju.

Varaždinska županija. Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019.–2023.

Varaždinska županija (2024). Županijske ceste Varaždinske županije – stanje, srpanj 2024. godine. Narodne novine, br. 86/2024.

Turistička zajednica Varaždinske županije i DCT – Digitalne kulturne transformacije d.o.o. (2023). Komunikacijska i brend strategija za područje Varaždinske županije 2023.–2025.

30. Varaždinska županija. Operativni plan razvoja cikloturizma u Varaždinskoj županiji.

Strateški, razvojni i prostorno-planski dokumenti jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije (strategije, planovi razvoja, provedbeni programi, sektorske strategije, akcijski planovi). Varaždinska županija: službene mrežne stranice gradova i općina.

IV. Statistički i podatkovni izvori

Državni zavod za statistiku (DZS) (2023). Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – konačni rezultati. Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku (2022). Prirodno kretanje stanovništva u 2021. – Statističko izvješće STAN-2022-1-1. Zagreb: DZS.

Državni zavod za statistiku (DZS). GeoSTAT portal – podaci o gustoći naseljenosti prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine.

Državni zavod za statistiku (DZS). Statistika migracija i prirodnog kretanja stanovništva, 2021.–2023.

Državni zavod za statistiku (DZS). Podaci o obrazovanju i ekonomskim obilježjima stanovništva.

Državni zavod za statistiku (DZS). NUTS 3 – tržište rada i sektorski udjeli, posljednje dostupne godine.

Državni zavod za statistiku (DZS) i Financijska agencija (FINA). Podaci o turizmu za djelatnosti NKD 55 i 56, razdoblje 2023.–2024.

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) (2025). Podaci o zaposlenosti prema NKD djelatnostima u 2024. godini – Varaždinska županija. Zagreb: HZZ.

Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ); Climate-Data.org – klimatski podaci za Varaždin.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Očevidnik reciklažnih dvorišta.

Nacionalna lista pokazatelja okoliša (2018). Dostupno na: https://isgoportal.mingor.hr/sites/default/files/dokumenti/202304/Nacionalna%20lista%20pokazatelja_rev2018.pdf

Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu.

Registar zaštićenih područja Republike Hrvatske; evidencija stanja za 2021. godinu, sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

Varaždinska županija (2024). Županija u brojkama. Varaždin: Varaždinska županija.

V. Turistički i sektorski izvori

Hrvatska turistička zajednica (HTZ). Sustav eVisitor – kategorizacija smještajnih objekata: vrste i podvrste smještajnih kapaciteta.

Turistička zajednica Varaždinske županije. Izvješća i podaci iz sustava eVisitor.

Turistička zajednica Varaždinske županije (2025). Izvješće o radu Turističkog vijeća za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. godine. Dostupno na: https://turizam.vzz.hr/images/dokumenti/2024/Izvjestaji_o_radu_2024/Izvjesce_o_radu_TV_za_2024.godinu-prihvaceno.pdf

Turistička zajednica Grada Varaždina (2025). Izvješće o izvršenju programa rada TZGV za 2024. godinu.

Institut za turizam i Hrvatska turistička zajednica (2023). TOMAS Hrvatska 2022./2023. – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za turizam.

Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske (2024). Croatia among most popular EU destinations for online accommodation booking.

Ministarstvo turizma i sporta (2025). Popis kategoriziranih ugostiteljskih i turističkih objekata u Republici Hrvatskoj (stanje 2. 9. 2025.). Dostupno na: <https://mint.gov.hr>

UN Tourism (2024). World Tourism Barometer – 2024 edition: Global tourism results and outlook.

Ivandić, N. i Marušić, Z. (2023). From Tourism Satellite Accounts (TSA) to Tourism Sustainability Satellite Accounts (TSSA): Methodological Landscape and Challenges. Zagreb: Institut za turizam.

Kušen, E. (2002). Turistička atrakcijska osnova. Zagreb: Institut za turizam.

Harjač, D., Gašparović, S. i Jakovčić, M. (2018). Prometno-geografska obilježja Varaždinske županije.

VI. Usporedni izvori – planovi i izvješća drugih destinacija

Krapinsko-zagorska županija (2025). Plan upravljanja destinacijom Krapinsko-zagorske županije.

Zagrebačka županija. Plan upravljanja destinacijom Zagrebačke županije do 2028. godine.

Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije. Izvješće o izvršenju Programa rada Turističke zajednice.

Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije. Izvješće o izvršenju programa rada i financijskog plana.

Međimurska županija (2024); Državni zavod za statistiku (2025). Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista – Priopćenje TUR-2024-1-2 (veljača 2025.); sustav eVisitor.

VII. Internetski izvori i baze podataka

Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>

Zadruga Lepoglavske čipke. Dostupno na: <http://www.lepoglavska-cipka.hr/>

Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske – Registar zaštićenih oznaka izvornosti i zemljopisnog podrijetla; EU PDO/PGI baza (stanje 2024.).

Gastronaut – popis restorana u Varaždinskoj županiji. Dostupno na: <https://www.gastronaut.hr/restorani/varazdinska-zupanija/>

Varaždinska županija. Prilog 2. Analiza stanja. Dostupno na: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2._Analiza_stanja.pdf

Varaždinska županija – Znamenitosti. Dostupno na: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/ona/znamenitosti>

Priroda-vz.hr – Natura 2000 područja u Varaždinskoj županiji.

Web stranica Turističke zajednice Varaždinske županije. Dostupno na: <https://www.turizam-vzz.hr/>

Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije – službena mrežna stranica.

Varaždinska županija (2024). Obavijest o pružanju zdravstvenih usluga turistima. Dostupno na: <https://varazdinska-zupanija.hr>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Varaždinske županije (JUŽUP).

Popis kratica

BDP	Bruto domaći proizvod
BDP per capita	Bruto domaći proizvod po stanovniku
DGU	Državna geodetska uprava
DV	Dječji vrtić
DZS	Državni zavod za statistiku
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
eVisitor	Nacionalni sustav za registraciju i odjavu turista
eSPRI	Statistički poslovni registar
EU	Europska unija
EUROSTAT	Statistički ured Europskih zajednica
FINA	Financijska agencija
FOI	Fakultet organizacije i informatike
GFI	Godišnji financijski izvještaj
GIS	Geografski informacijski sustav
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HSFI	Hrvatski standard financijskog izvještavanja
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
IPA	Instrument pretpristupne pomoći Europske unije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
IKT	informacijsko-komunikacijskih tehnologija
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
JOPPD	Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja
L	Lokalni značaj (kategorija baštine)
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
N	Nacionalni značaj (kategorija baštine)
N/A	Not available (nije dostupno)
NextGenerationEU	EU Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF)
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine
NS	Nespremno (status projekta)
NUTS	Nacionalna klasifikacija statističkih regija
OŠ	Osnovna škola
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PM	Površina građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene
POS	Društveno poticana stanogradnja
PPUG	Prostorni plan uređenja grada
PS	Površina građevinskog zemljišta u zonama stanovanja
PT	Površina građevinskog zemljišta u turističkim zonama
PUD	Područje urbanog razvoja (interni naziv projektnog područja)

R	Regionalni značaj (kategorija baštine)
RH	Republika Hrvatska
S	Spremno (status)
SKM	Standard kupovne moći
SUFOI	Sportska udruga Fakulteta organizacije i informatike
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats
TFR	Total Fertility Rate – totalna stopa fertiliteta
TIC	Turistički informativni centar
TN	Turistička noćenja
TOMAS	Istraživanje turističke potrošnje (Institut za turizam)
TTR	Test tržišta rada
TZG	Turistička zajednica grada
TZ	Turistička zajednica
UO	Upravni odjel
VR	Virtualna stvarnost
VŽ	Varaždinska županija
VŽT	Varaždinske Toplice (grad / TZ)
VŽŽ	Varaždinska županija (nositelj/partner u projektima)

Popis slika

Slika 1. Podjela Županije na lokalne turističke zajednice

Slika 2. Položaj Varaždinske županije u RH

Slika 3. Administrativna podjela Varaždinske županije

Slika 4. Geološka karta Varaždinske županije

Slika 5. Vodne površine i resursi Varaždinske županije

Slika 6. Reljefna karta Varaždinske županije

Slika 7. Gustoća naseljenosti po gradovima/općinama na području Varaždinske županije

Slika 8. Dobno-spolna piramida Varaždinske županije

Slika 9. Kretanje broja stanovnika od 1875. do 2021.

Slika 10. Mjesečni broj zaposlenih u turizmu (NKD 55, 56) – Varaždinska županija, 2024.

Slika 11. Prosječan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56) po gradovima i općinama Varaždinske županije, 2024.

Slika 12. Prometna mreža Varaždinske županije

Slika 13. Državne ceste Varaždinske županije

Slika 14. Županijske i lokalne ceste Varaždinske županije

Slika 15. Lokacija odlagališta Jerovec i lokacije stacionarnih reciklažnih dvorišta na području Varaždinske županije

Slika 16. Broj turističkih dolazaka i noćenja u Varaždinskoj županiji (2019.–2024.)

Slika 17. Noćenja po turističkim zajednicama - usporedba 2024./2025.

Slika 18. Noćenja po vrsti smještajnog objekta – usporedba 2024./2025.

Slika 19. Broj dolazaka po mjesecima za razdoblje 2022.–2024.

Slika 20. Broj noćenja po mjesecima za razdoblje 2022.–2024.

Slika 21. Dolasci turista po županijama 2020.–2024.

Slika 22. Organizacija sportskoga sustava Varaždinske županije

Slika 23. Karta zaštićenih prirodnih područja Varaždinske županije

Slika 24. Karta NATURA 2000 područja Varaždinske županije

Slika 25. Kulturna dobra Varaždinske županije

Popis tablica

Tablica 1. Profil odredišta

Tablica 2. Organizacijska struktura i funkcije turističkih zajednica Varaždinske županije

Tablica 3. Prostorna raspodjela stanovništva Varaždinske županije (2021.)

Tablica 4. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2021. godine

Tablica 5. Procjene ukupnog broja stanovnika krajem godine (2023.)

Tablica 6. Procjena za 2023.

Tablica 7. Saldo ukupne migracije (stanovnika)

Tablica 8. Stanovništvo Varaždinske županije prema završenom školovanju

Tablica 9. Stanovništvo Varaždinske županije prema ekonomskoj aktivnosti

Tablica 10. Potrebe za radnicima u djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane i pića

Tablica 11. Pregled željezničke mreže na području Varaždinske županije

Tablica 12. Davatelji javne usluge sakupljanja komunalnog otpada

Tablica 13. Dionici iz javnog sektora razvoja turizma na području Varaždinske županije

Tablica 14. Razvojni dokumenti lokalne razine

Tablica 15. Kvalitativni ciljevi

Tablica 16. Definicija grupa smještajnih objekata

Tablica 17. Broj turističkih dolazaka i noćenja u Varaždinskoj županiji (2019.–2024.)

Tablica 18. Struktura broja noćenja u lokalnim turističkim zajednicama prema vrstama smještaja u 2024. Godini

Tablica 19. Noćenja po vrsti smještajnog objekta

Tablica 20. Glavna emitivna tržišta u 2024. godini

Tablica 21. Ključni pokazatelji turističkog prometa 2021.–2024.- Varaždinska županija

Tablica 22. Turistički promet Varaždinske županije u 2024. godini, Ključni pokazatelji

Tablica 23. Mjesečni turistički promet (dolasci i noćenja) u razdoblju 2022.–2024.

Tablica 24. Prosječni dnevni izdaci turista – Sjeverna Hrvatska

Tablica 25. Pregled turističkih dolazaka i noćenja u konkurentskim županijama u razdoblju 2020. – 2024.

Tablica 26. Pregled i vrednovanje turističkih atrakcija Varaždinske županije

Tablica 27. Pregled i vrednovanje prirodne baštine

Tablica 28. Pregled i vrednovanje antropogene baštine (najvažnije)

Tablica 29. Pregled značajnih osoba, lokaliteta i tradicija Varaždinske županije

Tablica 30. Pregled i vrednovanje manifestacije i ostale atrakcije

Tablica 31. Pregled kategoriziranih hotelskih objekata u Varaždinskoj županiji

Tablica 32. Sobe i apartmani u Varaždinskoj županiji (2025.) – pregled po kategorijama

Tablica 33. Ugostiteljski kapaciteti na području Varaždinske županije (procjena na temelju javno dostupnih izvora i baze TZ-a)

Tablica 34. Proizvodni portfelj destinacije – Varaždinska županija

Tablica 35. Dopunski oblici turizma

Tablica 36. Popis ključnih atrakcija i sadržaja

Tablica 37. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 38. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 39. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 40. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 41. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 42. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 43. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 44. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 45. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 46. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 47. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 48. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 49. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 50. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 51. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 52. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 53. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Tablica 54. Udjeli zaštićenih područja temeljem nacionalnih kategorija zaštite

Tablica 55. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Tablica 56. Percepcija kvalitete života u destinaciji (prema ekonomskoj povezanosti s turizmom)

Tablica 57. Percepcija zadovoljstva životom u destinaciji

Tablica 58. Percepcija utjecaja turizma na autentičnost mjesta

Tablica 59. Percepcija utjecaja turizma na očuvanje tradicije, običaja i kulture

Tablica 60. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine

Tablica 61. SWOT analiza – Resursno-atrakcijska osnova i turistički sektor

Tablica 62. SWOT analiza – Dostupnost destinacije, komunalna i javna turistička infrastruktura

Tablica 63. SWOT analiza – Upravljanje destinacijom i ljudski resursi

Tablica 64. SWOT analiza – Turistička suprastruktura i tržišna pozicija

Tablica 65. SWOT analiza turizma Varaždinske županije s ključnim smjernicama djelovanja

Tablica 66. Načela održivog razvoja turizma u Varaždinskoj županiji

Tablica 67. Povezanost prioriteta, mjera i strateških projekata

Tablica 68. Pregled prioriteta, mjera i pokazatelja

Tablica 69. Pregled planiranih turističkih projekata i ulaganja u Varaždinskoj županiji

Tablica 70. Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija

- Tablica 71. Interpretacijski centar Špilja Vindija
- Tablica 72. Interpretacijski centar Gaveznic
- Tablica 73. Turistička valorizacija arheoloških lokaliteta
- Tablica 74. Grad na termalnoj vodi Aquae Iasae – Varaždinske Toplice
- Tablica 75. Prezentacijski centar Gomila
- Tablica 76. Revitalizacija jahaonice i pratećih objekata
- Tablica 77. Dvorac Bela I – Tri Bele
- Tablica 78. Dvorac Šaulovec – uređenje i revitalizacija perivoja oko dvorca s popratnim sadržajima za posjetitelje
- Tablica 79. Dogradnja i energetska obnova Glazbene škole u Varaždinu
- Tablica 80. Tablični prikaz projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije